

ЗМІСТ

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ

Є. Брунь	МАТЕРІАЛЬНЕ СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ В ТОВ «СУЗІР'Я» ЖАШКІВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ	6
О.А. Скупа	ОРГАНІЗАЦІЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ	8
Н. Спринська	УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ	10
Ю.С. Алексєєва	ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ	12
Т.В. Власік	ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗЕРНОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ У СВІТЛІ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ	14
А. Кузнєцова	НАПРЯМИ ПОСИЛЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АПК УКРАЇНИ НА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОДОВОЛЬЧОМУ РИНКУ В УМОВАХ РОЗШИРЕННЯ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ	16
Т.В. Науменко	ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	18
Н.В. Олексюк	ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ ОЛІЙНИХ КУЛЬТУР ТА МІСЦЕ УКРАЇНИ НА НЬОМУ	20
А.Ю. Сухорукова	ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЙОГО ПІДВИЩЕННЯ	22
Ю.С. Алексєєва	ОСОБЛИВОСТІ ТА ПІДСТАВИ ЗВІЛЬНЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ	24
Л.П. Баранюк	ЕТИЧНІ НОРМИ В БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ	26
А.В. Безвугляк	ОСОБЛИВОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ ПІЛБГ ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ	28
О.М. Бездітний	ГРОМАДЯНИ ЯК СУБ'ЄКТИ ТРУДОВОГО ПРАВА УКРАЇНИ	29
Є. Брунь	СТИМУЛЮВАННЯ І МОТИВАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ПРАЦІ	31
О.М. Будагян	ПРОБЛЕМИ КОНКУРЕНТНОСТІ СУЧАСНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	33
А.В. Буц	ШАХРАЙСТВО – ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ	35
А.В. Вічкань	ТЕХНОЛОГІЯ ПРИЙНЯТТЯ МЕНЕДЖЕРОМ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В ОРГАНІЗАЦІЇ	37
В.В. Гаврилюк	РОЛЬ АКЦИЗУ У ДОХОДАХ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ	39
О.Ю. Гайворонська	КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКІВ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	40
А.Ю. Голубєва	ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	42

Т. Гоменюк	ПРОФСПІЛКИ, ЯК СУБ'ЄКТИ ТРУДОВОГО ПРАВА	44
О.А. Грубась	ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРИВАТНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ	45
О. Євгенюк	УДОСКОНАЛЕННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ	47
О.В. Задорожна	НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ ПАРТНЕРІВ З УКРАЇНИ ТА ВЕЛИКОБРИТАНІЇ	49
Ю.Ю. Здоровцова	ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДІ	51
В.О. Іванова	ВПЛИВ СВІТОВОЇ КРИЗИ НА ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ	53
Г. Кирик	ВПЛИВ ІМІДЖУ ОРГАНІЗАЦІЇ НА ПРАЦІВНИКІВ	55
А.О. Кобилянська	ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ	57
Л.В. Ковтун	ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ШЛЮБНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ	59
М. Крепосна	ІМІДЖ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРА	61
А. Кузнецова	ТРУДОВА МІГРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ ЗА КОРДОН ТА РОЛЬ МІГРАЦІЙНОГО КАПІТАЛУ	63
М.П. Маренко	ОСОБЛИВОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМИН ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ ІЗ ПОДАТКОВИМИ ОРГАНАМИ	65
Н. Мартинюк	КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ОРГАНІЗАЦІЇ	66
І.В. Мережко	ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ	39
І.О. Музиченко	ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ БЕЗРОБІТНИХ	70
О.С. Насальська	ВИКОРИСТАННЯ НЕВЕРБАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ВИСТУПУ	73
О.В. Нетяхата	Доцільність організації супутникового Інтернету як можливості високошвидкісного доступу до глобальної мережі	75
Є.В. Озеранський	ПРОБЛЕМА СИНТЕЗУ У ХРАМОВІЙ АРХІТЕКТУРІ	76
В.В. Онищук	ОСОБЛИВОСТІ КОНСЕРВУВАННЯ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ	79
О.М. Панщанна	ПРАВА Й ОBOB'ЯЗКИ ГРОМАДЯНИНА УКРАЇНИ	80
Л.А. Прудиус	ЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ	82
І.В. Пушко	АДАПТАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	83
М.О. Реп'яшник	КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ЇЇ ПІДСТАВИ	85
М.В. Сосновська	ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ КОМАНДИ	87
А.П. Стадник	ПРАЦЯ ЛЮДЕЙ ІЗ ЗНИЖЕНОЮ ПРАЦЕЗДАТНІСТЮ	89
Г.Ю. Сухорукова	ПІЛЬГИ ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ТА АСПІРАНТУРІ	90

К.О. Ткаченко	ПРОБЛЕМИ СПАДКОВОГО ПРАВА ТА ЇХ ВИРІШЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ	92
О.О. Трофімова	РОЛЬ НЕВЕРБАЛЬНОГО СПІЛКУВАННЯ ПРИ РОБОТІ З ЛЮДЬМИ	94
І. Тютюнник	СУМІСНИЦТВО ТА СУМІЩЕННЯ ПРОФЕСІЙ В ТРУДОВОМУ ПРАВІ	96
О.О. Хлищенко	ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	98
О.О. Хлищенко	ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	100
І.В. Шлапак	ІКОНОПИС XIII — ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XVI СТ.	102
Л.С. Щербенко	ОСОБЛИВОСТІ ТА НАСЛІДКИ РОЗІРВАННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ	104
Н.І. Адаменко	ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В МЕНЕДЖМЕНТІ	106
І.Ю. Бабюк	ЕЛЕКТРОННІ ТАБЛИЦІ	108
Е.В. Балановська	ВИДИ ЗАРОБІТКУ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ	110
Н.А. Банько	ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЇ У ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ	112
І.Р. Барановська	ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГ	113
А.В. Безвугляк	ФЕНОМЕН ЦИФРОВОГО СВІТУ, ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ	115
В.М. Березянський	ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА WI-FI МЕРЕЖ: ТЕХНОЛОГІЇ ЗАХИСТУ	117
Р.І. Бутило	НОВІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЕКСПЕРТНІ ОЦІНКИ В ЕКОНОМІЦІ	119
А.В. Буц	ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В УПРАВЛІННІ ПЕРСОНАЛОМ	121
І.В. Власюк	ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АРХІВАТОРА 7-ZIP	122
Л.І. Давиденко	ПРИНЦИПИ ВИКОРИСТАННЯ 3D ГРАФІКИ	124
І.О. Дергач	ВИКОРИСТАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ І МОДЕЛЕЙ В ЕКОНОМІЦІ	126
А.Д. Джугостранська	МЕТОДИ ВІДНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ З ПОШКОДЖЕНИХ НОСІЇВ	128
С.А. Дишкант	СУЧАСНІ ГРАФІЧНІ РЕДАКТОРИ	130
О.О. Діхтярук	СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ В ІНТЕРНЕТІ	132
А.В. Дремлюк	ТЕНДЕНЦІЯ РОЗВИТКУ WI-FI ТЕХНОЛОГІЇ	134
Я.В. Дронгаль	ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖ У НАВЧАННІ	136
І.А. Єрмілова	ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДІЙНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ	137
В.С. Исаева	ІСТОРИЯ РАЗВИТИЯ СИСТЕМ ХРАНЕНИЯ ИНФОРМАЦИИ	139
О.О. Кірган	ТЕКСТОВІ РЕДАКТОРИ	141
Ю.М. Кирстя	ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНІСТЬ – ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ	143
А.В. Климчук	ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА РОБОЧОМУ МІСЦІ МЕНЕДЖЕРА	145

А.В. Климчук	ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В МЕНЕДЖМЕНТІ	147
О.В. Коваль	СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ	149
Ю.О. Коваль	ЕЛЕКТРОННІ ПОСІБНИКИ, ЯК СУЧАСНА ТЕХНОЛОГІЯ В ОСВІТІ	151
Ю.О. Кравченко	РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ В УПРАВЛІННІ	152
В.М. Лемещенко	ШЛЯХИ УКРАЇНИ ДО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА	154
Н.В. Ляненко	РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РІЗНИХ КРАЇН СВІТУ	156
І.А. Мальований	СУЧАСНІ ТИПИ ВІРУСІВ	158
О.А. Мамчур	ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ НЕ ЛІЦЕНЗОВАНОГО ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	160
О.А. Марченко	ЕЛЕКТРОННІ БІБЛІОТЕКИ, ЇХ СУТЬ ТА ЗАВДАННЯ	162
Я.А. Матвієнко	НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ІНФОРМАЦІЇ ТА ЇЇ РОЛІ В ПРОЦЕСАХ УПРАВЛІННЯ	164
І.В. Мережко	ЕТАПИ СТВОРЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСІБНИКІВ	166
Є.В. Пасенко	ГНУЧКІ РІДКОКРИСТАЛІЧНІ МОНІТОРИ	167
Н.С. Поліщук	ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДІВ ЗАСТОСОВУВАНИХ ДЛЯ РІШЕННЯ ЗАДАЧ НЕЛІНІЙНОГО ПРОГРАМУВАННЯ	169
Т.П. Ревко	СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МЕРЕЖІ INTERNET	171
А.А. Рибаків	ТЕХНОЛОГІЯ 4G – ЧЕТВЕРТЕ ПОКОЛІННЯ МОБІЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ	173
Я.С. Ротар	СПІЛКУВАННЯ В ІНТЕРНЕТІ: ІНТЕРНЕТ RELAY СНАТ	175
І.А. Руденко	ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА	176
А.М. Соболенко	ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	178
Н.З. Спринська	ТВЕРДОТІЛИЙ НАКОПИЧУВАЧ (SSD) – ЗАМІНА ЖОРСТКОМУ ДИСКУ	180
О.В. Татарчук	ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ	182
Д.М. Філімонов	ЕВОЛЮЦІЙНА БІОКІБЕРНЕТИКА, РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МАЙБУТНЬОГО	184
В.Р. Шаймухаметова	ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ ЯК ОСНОВА УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	186
І.Г. Шевчук	ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЯК СПОСІБ ВИВЧЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	188

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

К.Ю. Федосеева	ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА – ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ	191
Р.І. Бутило	ОЦІНКА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКА, ЯК УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ	194
Р.І. Бутило	ПОРІВНЯННЯ СИСТЕМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ ТА США	196
Р.І. Бутило	ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ НА ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В М. УМАНЬ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНДЕКСНОГО МЕТОДУ ДОСЛІДЖЕННЯ	198
Р.І. Бутило	ОБЛІК ПРИБУТКУ: ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА ТА СУЧАСНИЙ СТАН	200
С.М. Олійник	ОБ'ЄКТИВНІ УМОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ	202
М.П. Маренко	УДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМИН ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ ІЗ ПОДАТКОВИМИ ОРГАНАМИ	204
К.О. Ткаченко	ПРОБЛЕМИ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	206
О.П. Акіншина	РЕАЛІЇ ПРИБУТКОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ	208
Г.М. Соколюк	АНАЛІЗ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ В УКРАЇНІ	210
О. Синиця	МІСЦЕ ТА РОЛЬ ЖІНКИ В СУСПІЛЬСТВІ	212
І.І. Галушко	ХАРАКТЕРИСТИКА ГЕНДЕРНИХ ВІДНОСИН У СІМЕЙНОМУ ЖИТТІ	214
А.А. Польова	ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ	216
В.С. Сухов	ВЛАСНІСТЬ НА ЗЕМЛЮ	218
Б. Ткаченко	СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ МОЛОДОЇ СІМ'Ї В УКРАЇНІ	220
А.С. Гаврилова	ЕФЕКТИВНІСТЬ ПОСТАЧАЛЬНИЦЬКО-ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	223
А.С. Гаврилова	АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ З АКЦИЗНОГО ЗБОРУ	226
Ю. Прудіус	ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ	228

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ

МАТЕРІАЛЬНЕ СТИМУЛЮВАННЯ ПРАЦІВНИКІВ В ТОВ «СУЗІР'Я» ЖАШКІВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Є. БРУНЬ, студентка IV курсу факультету менеджменту
Науковий керівник: професор БУРИК А.Ф.

В умовах, що склалися в Україні на нинішньому етапі її розвитку, проблема мотивації особистості набула важливого значення, оскільки вирішення задач, які стоять перед суспільством, можливе лише за умови створення належної мотиваційної основи, здатної спонукати персонал підприємств до ефективної діяльності.

Дана проблема цікавила багатьох економістів, соціологів, політиків. Проблеми мотивації і організації оплати праці знайшли своє відображення в працях: А. Маслоу, О. Богуцького, М. Маліка, В. Дієсперова, О. Шкільова, А. Бурика, М. Поліщука, М. Нижнього та багатьох інших учених-економістів.

Однією з найважливіших форм мотивації на підприємствах та організаціях є матеріальне стимулювання праці, яке являє собою процес формування і використання систем матеріальних стимулів праці та розподілу заробітної плати відповідно до дії закону розподілу за кількістю і якістю праці.

Розглянемо рівень оплати праці в загальному по ТОВ «Сузір'я» с. Баштечки Жашківського району, скориставшись наступними даними.

1. Середньомісячна заробітна плата працівників ТОВ «Сузір'я»

Показники	2006 р.	2007р.	2008р.
Середньорічна кількість робітників, чол.	54	55	57
в т.ч. рослинництва	42	35	32
тваринництва	12	20	25
Фонд заробітної плати., тис. грн.	508	643	513
Середньомісячний розмір заробітної плати одного працівника, грн.	783,95	974,25	750,00
в т.ч. рослинництва	565,48	628,57	598,9
тваринництва	1548,6	1579,17	943,3
Вироблено валової продукції на 1 працівника, тис. грн.	107,26	89,01	95,2
Витрати на оплату праці, з розрахунку на 100 грн. валової продукції, грн..	8,77	13,1	10,5

Середньомісячний розмір заробітної плати одного працівника в 2008 році склав 750 грн., що на 4,4% менше ніж в 2006 році, про те максимальний її розмір склав 974,25 грн. в 2007 році. Загалом за досліджуваний період заробітна плата працівників, як в галузі рослинництва так і в галузі тваринництва перевищувала розмір мінімальної заробітної плати.

Розглянемо структуру фонду оплати праці працівників ТОВ «Сузір'я», а саме частку додаткової оплати праці, а також інших заохочень та компенсаційних виплат,

скориставшись даними таблиці 2.

2. Структура фонду оплати праці працівників ТОВ «Сузір'я»

Показники	2006 р.	2007р.	2008р.
Нарахований фонд оплати праці всього тис. грн..	508	643	513
В тому числі, у% Фонд основної заробітної плати	91,3	90,7	88,8
Додаткової заробітної плати	8,2	8,8	10,6
Інші заохочення та компенсаційні виплати	0,5	0,5	0,6
Нарахування за невідпрацьований час фонду оплати праці, у% ³	5,3	5,5	5,3

Як бачимо, що протягом 2006 – 2008 рр, по господарству нарахований фонд оплати праці зріс на 5000 грн. або на 0,9%. Проте, фонд основної заробітної прати зменшився на 2,7% у 2008 році. Це пов'язано із збільшенням фонду додаткової плати протягом 2006 – 2008 років на 2,9%. Інші заохочення та компенсаційні виплати протягом досліджуваного періоду майже не змінилися.

Стимули трудової діяльності в ТОВ «Сузір'я» малоефективні через низькі доходи працівників, які не завжди видаються, тим більше не індексуються у відповідності із зростанням цін на споживчі та промислові товари. Рівень оплати праці залежить від економічного стану і розмірів доходів підприємства. На жаль, труднощі сьогодення не дають підстави значно нарощувати обсяги виробництва, цим обмежуються можливості підвищення доходів працівників, у тому числі тарифної частини заробітної плати, як основного елемента соціальних гарантій працюючих. Доцільним буде запропонувати підприємству: в залежності від важливості вирощувальних культур збільшити тарифну ставку від 25% до 50%, запропонувати в господарську діяльність розрахункові ціни – вони мають враховувати можливість отримання підрозділами частини прибутку підприємства, тобто перевищувати собівартість продукції на певний відсоток (5 – 10%).

Отже, в умовах формування ринкових відносин важливо на кожному сільськогосподарському підприємстві впровадити такі системи морального і матеріального заохочення, так побудувати виробничі відносини в колективі, щоб психологічний клімат сприяв розкриттю творчої активності і працездатності кожного працюючого, а в кінцевому підсумку – підвищенню ефективності виробництва на базі мотиваційного виробництва трудової активності села.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бурик А.Ф., Петренко Н.О. Формування мотивацій праці в аграрних підприємствах. Монографія /А.Ф. Бурик, Н.О. Петренко – Умань: Видавець «Сочінський», 2009. – 179с.
2. Економіка праці й соціально – трудові відносини / Шкільов О.В. Барабаш С.С., Ярославський В.А. та ін. (за ред.. Шкільова О.В.) – К.: Четверта хвиля, 2008. – 472 с.
3. Колот А.М. Мотивація персоналу / Колот А.М.: підруч. – К.: КНЕУ, 2002. – 337 с.

ОРГАНІЗАЦІЯ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

О.А. СКУПА, студентка IV курсу факультету менеджменту
Науковий керівник: викладач ПОЛЩУК О.О.

Фундаментальні засади фінансово-господарської діяльності підприємств на нинішньому етапі розвитку світової економіки зазнають докорінних змін. Домінуючий вплив на трансформацію фінансових відносин на мікрорівні справляють важелі нової інформаційно-інноваційної економіки та процеси глобалізації. Оскільки рівень фінансових ризиків, яких зазнають суб'єкти господарювання, сьогодні є значно вищим, ніж раніше, характерною рисою сучасного етапу розвитку економічних відносин є стрімке зростання кількості фінансово неспроможних підприємств. Досить часто фінансово-неспроможними стають суб'єкти господарювання, що були лідерами у відповідній галузі [1, с. 324].

Сучасна світова фінансова криза, що розпочалася в США, значно вплинула на українську промисловість, яка постраждала найсильніше в СНД. За даними Держкомстату, обсяги промислового виробництва в Україні у 2009 році різко скоротилися на 4,5% в порівнянні з 2008 роком. Загалом питання запобігання кризовому стану підприємства шляхом розробки відповідної стратегії антикризового управління є досить актуальною і потребує значної уваги [2, с. 268].

Проблематику антикризового управління досліджували такі зарубіжні вчені як Е. Альтмен, У. Бівер, П. Друкер, Дж. М. Кейнс, Я. Корнай, М. Портер, та вітчизняні науковці, серед яких – В.П. Александрова, О.М. Алимов, О.І. Ашомі, С.С. Аптекарь, І.О. Бланк, В.М. Гейц, Б.В. Грубський, Л.В. Дікань, З.П. Коровіна, І.І. Лукінова, А.А. Пересади, А.М. Поддєрьогін, Г.О та інші [3, с. 25].

Безумовно, будь-яке управління в певній мірі повинно бути антикризовим, і тим більше стає таким по мірі вступу підприємства у стадію кризового розвитку. Ігнорування цього обумовлює суттєві негативні наслідки, врахування – сприяє безболісному, бархатному проходженню кризи. Водночас визнається некоректним змішування (певне ототожнення) понять „антикризове спрямування управління" та „антикризове управління".

Особливістю антикризового управління є не тільки спрямування, а й структурно-логічна побудова, спеціальний інструментарій, окремий суб'єкт проведення, що в комплексі і дає змогу розглядати антикризове управління як відокремлений напрям управлінської діяльності.

Об'єктом дослідження обрано ТОВ Агрокомплекс "Зелена долина", яке знаходиться в Томашпільському районі Вінницької області. Середньорічна кількість працюючих 264 працівника. Рівень рентабельність виробництва даного товариства склав 25,57%, виручка від реалізації за звітний період склала 4467,7 тис. грн., в свою чергу, чистий прибуток склав 1017,5 тис. грн. Ці показники свідчать про ефективність управління ТОВ Агрокомплекс "Зелена долина", що підтримує розвиток підприємства і попереджує прояви кризових явищ.

Для підприємств АПК необхідно застосовувати відповідні засоби запобігання кризовим явищам та подолання уже наявних на підприємствах у процесі трансформації. До таких способів належить реструктуризація, диверсифікація, трансформація організаційних форм управління, впровадження антикризових

інновацій, кадрова антикризова політика та агроконсалтинг.

Для забезпечення значних змін показників діяльності підприємства пріоритетною є мобілізація внутрішніх резервів відновлення й зміцнення його платоспроможності. Для досягнення цього пропонуємо використовувати три основні групи резервів:

- резерви операційної діяльності: раціоналізація ресурсного забезпечення і використання ресурсів; вдосконалення організації виробництва та праці й застосування найбільш ефективних способів просування товарів на ринку;

- резерви інвестиційної діяльності: оптимізація інвестиційного портфеля і вихід із неефективних інвестиційних проектів; підвищення ефективності реалізації проектів реального та фінансового інвестування;

- резерви фінансової діяльності: ефективне розміщення власного та іншого капіталу в рентабельні активи; залучення довгострокових позик і кредитів [2, 265].

Отже, головною метою здійснення заходів, спрямованих на запобігання антикризовим явищам у сільськогосподарських підприємствах, є забезпечення стабільного стану розвитку підприємства, що виявляється не тільки в досягненні потрібних показників платоспроможності і прибутковості, але й підтриманням їх рівня, щоб попередити можливі кризові явища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ліоненко Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретико-методологічні засади на практичній інструментарій / Ліоненко Л.О. // – К.:КНЕУ, 2004. – С.580
2. Скібіцький О.М. Антикризовий менеджмент: Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – С. 568
3. Щербань І.О. Форми, методи і структури антикризового управління посередницькими організаціями / Щербань І.О. // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 8. – С. 25

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ ВИРОБНИЦТВІ

**Н. СПРИНСЬКА, студентка III курсу факультету менеджменту
Науковий керівник: викладач КЛИМЕНКО О.А.**

Орієнтація економіки України на впровадження ринкового механізму господарювання вимагає, щоб в управлінській діяльності більше уваги приділялось формуванню цілей, які визначають напрям і структуру діяльності колективу. Отже, один з найважливіших напрямків програми реформ у нашій країні – перебудова систем управління підприємством. Особливе значення ця проблема набуває на рівні тих підприємств, місце яких у ринковій економіці повністю змінюється. Коли підприємство стає економічно самостійним об'єктом товарно-грошових відносин, що повністю відповідає за результати своєї господарської діяльності, воно повинно сформувавши систему управління (менеджменту), яка б забезпечила йому високу ефективність роботи, конкурентоздатність та стійкість положення на ринку.

Ефективність господарської діяльності аграрних підприємств в умовах ринкової економіки значною мірою визначається їх здатністю швидко пристосовуватись до змін їх внутрішнього і зовнішнього середовища, вмінням своєчасно приймати необхідні на даний момент управлінські рішення. Для сільського господарства ці обставини мають особливе значення, оскільки поряд із типовими для галузі і характерними для всього національного господарства (інфляція, погіршення ринкової кон'юнктури, активність конкурентів) факторами ризику, існує цілий ряд специфічних галузевих ризиків, ігнорування яких може призвести до негативних наслідків. Так, на результати сільськогосподарського виробництва значний вплив здійснюють природні явища, несприятливі погодні умови, хвороби рослин та тварин.

Усі господарські процеси на підприємстві, в його підрозділах та в об'єднаннях підприємств спрямовуються їх керівництвом. В основу управління цими процесами покладаються управлінські рішення. Головною особливістю управлінських рішень є те, що їх приймають для забезпечення безперебійного функціонування об'єкта управління. Тому призначення, принципи та методи підготовки й прийняття управлінських рішень, вимоги до них, їхній зміст принципово відрізняються від рішень іншого характеру. Приймаючи стратегічні управлінські рішення, особливу увагу потрібно звернути на всі аспекти ризику на підприємстві.

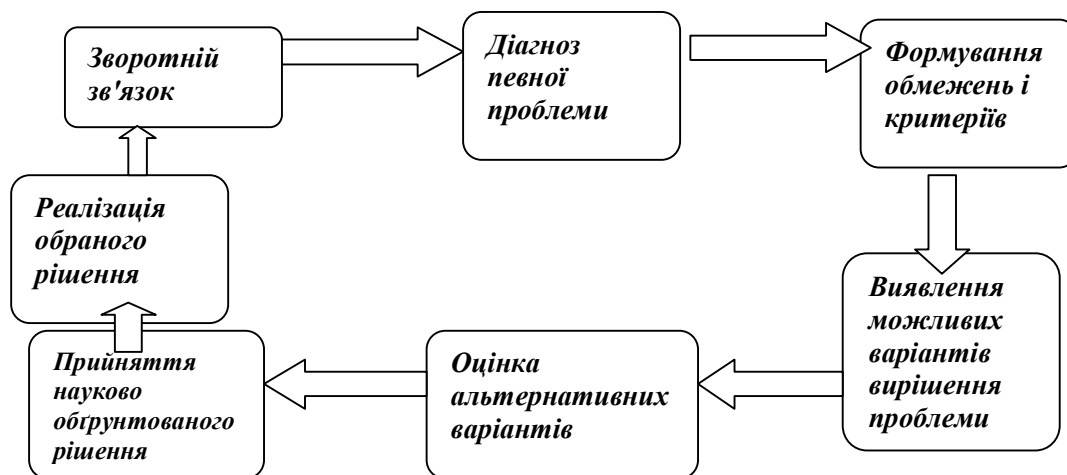
Вибір відповідного варіанта рішення здійснюється з урахуванням системи критеріїв та з дотриманням заздалегідь установленого порядку на базі науково обґрунтованих принципів. Найважливіші з них такі:

1. Оптимальний розподіл функціональних обов'язків працівників апарату управління.
2. Раціональне делегування повноважень і відповідальності.
3. Єдиноначальність та колегіальність управління.
4. Конкретність та індивідуальність відповідальності.
5. Оперативність керівництва.
6. Ефективність управління.
7. Науковий характер управління.

Рушієм економічного прогресу в сільському господарстві є готовність керівників підприємницьких структур йти на ризик, що прирівнюється до здатності творчо діяти. Рішення, як відомо, є найважливішим елементом процесу управління. Їх можна характеризувати, як психологічний акт, що спрямований на вирішення існуючої на певний момент проблеми [1]. Вони повинні містити в собі цілі, завдання, певні дії та строки досягнення поставленої мети. Необхідність прийняття певних управлінських рішень зумовлюється змінами, які виникають в ході виконання планів, програм (рис.).

Рішення у агропромисловому виробництві приймаються у різних обставинах по відношенню до ризику. Ці умови можна класифікувати, як умови визначеності, ризику та невизначеності ситуації, виходячи з наступного поділу інформації [2]:

- повна, достовірна інформація;
- неповна інформація чи така, що швидко змінюється;
- повна невизначеність.

Алгоритм прийняття раціонального науково обґрунтованого рішення

Визначеність у даному випадку означає, що кожне рішення призводить до єдиного можливого результату. Невизначеність, що є більш реалістичним передбаченням, означає можливість здійснення кількох варіантів із різною ймовірністю.

Ефективність системи управлінських рішень можна визначити за показниками використання основних факторів виробництва: робочої сили, землі, технічних засобів. При цьому слід враховувати соціальні та психологічні аспекти проблем, оскільки заходи вдосконалення організації праці, виробництва і управління повинні сприяти не тільки збільшенню виробництва споживчих вартостей, економії живої і уречевленої праці, а й поліпшенню психологічного клімату, взаємовідносин у колективі, зростанню задоволеності від праці.

При оцінці рішень, поряд з показниками поточної ефективності, доцільно визначати дострокові результати, що впливають з факту прийняття рішень, тобто прогнозувати технічні, економічні, соціально-економічні й екологічні результати намічених рішень.

Управлінські рішення повинні спиратися на об'єктивні закони і закономірності суспільного розвитку. З іншого боку, управлінські рішення істотно залежать від безлічі суб'єктивних факторів – логіки розробки рішень, якості оцінки ситуації,

структуризації задач і проблем, визначеного рівня культури керування, механізму реалізації рішень, виконавської дисципліни і т.п. При цьому необхідно завжди пам'ятати, що навіть ретельно продумані рішення можуть виявитися неефективними, якщо вони не зможуть передбачити можливих змін у ситуації, стані виробничої системи (особливо це стосується сільського господарства).

Отже, ведення будь-якої підприємницької діяльності, в тому числі і сільськогосподарської, по своїй природі пов'язане з ризиком та вмінням ефективно ним управляти. Проте значна частина кадрів аграрних підприємств не мають достатньої практики роботи у ринкових умовах, у тому числі знань і досвіду урахування ризику при прийнятті управлінських рішень щодо підвищення ефективності господарювання. Ситуація ускладнюється і нестабільністю законодавства, прискореним розвитком науки і техніки, поглибленням інтеграційних зв'язку, що також мають ризиковий характер.

Таким чином, підвищення ефективності прийняття управлінських рішень на всіх рівнях господарювання – актуальна проблема економіки. Від якості їх вирішення значною мірою залежить підвищення ефективності функціонування вітчизняних суб'єктів аграрного виробництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Штефаніч Д. Управління підприємницьким ризиком / Д. Штефаніч, В. Паляниця. – Тернопіль: Економ. думка, 1999. – 224 с.
2. Вітлінський В.В. Аналіз моделювання та управління економічним ризиком / В.В. Вітлінський, П.І. Верченко. – К.: КНЕУ, 2000. – 292 с.

ОСОБЛИВОСТІ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

**Ю.С. АЛЕКСЄЄВА, студентка III курсу факультету менеджменту
Науковий керівник: викладач АЛЬОШКІНА Л.П**

Національні ринки розвиваються не ізольовано, а в тісній взаємодії одна з іншою. Жодна країна у світі не може виробити всю сучасну номенклатуру товарів, яких нараховується десятки мільйонів, забезпечити себе сотнями різних послуг, інвестиційними і трудовими ресурсами, висококваліфікованими фахівцями, але задовольнити дані потреби країни можна за допомогою взаємного обміну і співробітництва у виробництві, наукових дослідженнях, об'єднанням фінансових, технічних, професійних та інших ресурсів. Тому питання експортно-імпоротної діяльності підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність є досить актуальним[2,ст.23].

Однією з форм здійснення ЗЕД є зовнішня торгівля, яка відіграє величезну роль у підвищенні економічного добробуту держави, поліпшення рівня життя населення і зміцнення положення держави на світовій арені. Експортні та імпорتنі операції, як складові зовнішньої торгівлі є найважливішими джерелами одержання прибутку держави[2,ст.22].

Обсяги експорту зовнішньої торгівлі в Україні, зокрема товарів за 2009р. становив 39702,9 млн.дол. США, імпорту – 45435,6 млн.дол., що складало відповідно 59,3% та 53,1% від обсягів попереднього року. Від'ємне сальдо

зовнішньої торгівлі товарами становило 5732,7 млн.дол. (за 2008р. – також від'ємне 18580,9 млн.дол.). Зовнішньоторговельні операції товарами Україна здійснювала з партнерами з 213 країн світу. Найбільші обсяги експортних поставок здійснювались у Російську Федерацію – 21,4% від загального обсягу експорту. Серед головних торгових партнерів у 2009р. порівняно з 2008р. зросли експортні поставки до Китаю – у 2,6 рази (за рахунок збільшення поставок чорних металів, а також руд, шлаків і золи) та Індії – на 14,6% (за рахунок поставок жирів і олій тваринного або рослинного походження та чорних металів). Зменшився обсяг експорту до Італії і склав 42,2% від рівня 2008р., Туреччини – 45,9%, Російської Федерації – 54%, Білорусі – 59,8%, Німеччини – 67,9% та Казахстану – 77,4%. Із країн СНД було імпортовано 43,3% усіх товарів, із країн ЄС – 33,9% (у 2008р. – відповідно 39% та 33,8%). Зменшились обсяги імпорту товарів з усіх найбільших торгових партнерів. Зокрема, поставки з Китаю становили 48,8% від обсягів 2008р., Польщі -50,7%, Німеччини – 53,8%, Білорусі – 60,3%, Казахстану – 65,2%, Російської Федерації – 68,2%, Узбекистану – 77,5%[1,ст.1-3].

У загальному обсязі експорту товарів порівняно з 2008р. збільшилась частка зернових культур – з 2,6 до 4%, механічних та електричних машин – з 2,7 до 3,8%, жирів і олій тваринного або рослинного походження – з 1,4 до 1,6%. Натомість зменшилась частка чорних металів – з 33,5 до 33%, енергетичних матеріалів, нафти та продуктів її перегонки – з 10,4 до 9,8%, виробів з чорних металів – з 5,4 до 4,3%, добрив – з 2,8 до 2,3%, залізничних або трамвайних локомотивів, шляхового обладнання – з 4,6 до 2,8%[1,ст.4-5].

У загальному обсязі імпорту товарів збільшилась частка енергетичних матеріалів, нафти та продуктів її перегонки – з 29,5 до 35%, полімерних матеріалів, пластмаси – з 3,7 до 4,1%, фармацевтичної продукції – з 2,6 до 2,9%. Зменшилась частка наземних транспортних засобів, крім залізничних – з 8,4 до 7,8%, чорних металів – з 3,2 до 2,8%.

Основу ж товарної структури зовнішньої торгівлі України, як і раніше, становлять мінеральні продукти, недорогоцінні метали та вироби з них, механічні та електричні машини, продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості та продукти рослинного походження[3,ст.6-7].

Зовнішньоторговельні операції послугами Україна здійснювала з партнерами із 218 країн світу. Обсяг експорту послуг України у 2009р. становив 9520,8 млн.дол. США і по відношенню до 2008р. склав 81,1%, імпорту – відповідно 5168,8 млн.дол. і 79,9%. Позитивне сальдо зовнішньої торгівлі послугами становило 4352 млн.дол. (у 2008р. – 5273,3 млн.дол.). Російська Федерація залишається найбільшим ^ торговельним партнером України (36,3% від загального обсягу експорту та 12,6% імпорту послуг). До країн СНД експорт послуг становив 40% від загального обсягу експорту, до країн ЄС – 31,4% (у 2008р. – відповідно 36,6% та 34,6%).

Основу структури зовнішньої торгівлі послугами України, як і раніше, становлять транспортні, різні ділові, професійні та технічні, фінансові, а також державні послуги, які не віднесені до інших категорій[3,ст.7-9].

Хоча Україна і має деякі позитивні сторони у розвитку імпорту-експорту, але все ж таки є деякі переполю, які негативно впливають на розвиток ділових зв'язків між країнами. Це є низька активність українських підприємців на міжнародному ринку, відсутність в Україні ефективного механізму стимулювання експорту,

невирішеність проблем стандартизації і сертифікації вітчизняної продукції, а також, жорсткий візовий режим для українських громадян, високий рівень конкуренції на міжнародних ринках та непрозорі умови проведення приватизації промислових об'єктів країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. [http:// www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua)
2. Особливості системи регулювання експортно-імпоротної торгівлі /Ю.В.Філімоненко студ. 5 курсу факул.менеджм. Наук.керів.: виклад. Клименко Л.В./ Збірник студ. наук, праць УДАУ/Економ.наук. част.2/2009р.
3. Економіка, Фінанси, Право/наук, журн. Звид-ня 2006 р./гол. Редактор Мних М.В.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЗЕРНОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ У СВІТЛІ СУЧАСНИХ ТЕНДЕНЦІЙ

**Т.В. ВЛАСІК, студентка III курсу
Науковий керівник: викладач ТИМЧУК С.В.**

Ринок зерна в Україні традиційно вважався стратегічним та експортно-орієнтованим. Внутрішні ціни на зерно є похідною світової кон'юнктури. У свою чергу, ситуація, що формується на світовому ринку, значною мірою залежить від присутності на ньому саме України. Нестабільний характер розвитку ринку зерна зумовлений зміною ділової активності товаровиробників зернової продукції і при досить високій питомій вазі України у світовому експорті відчутно впливає на вітчизняне виробництво.

Тому актуальними є дослідження сучасного стану та динаміки розвитку ринку зерна в Україні, впливу тенденцій світової торгівлі на дані процеси, визначення основних факторів що впливають на кон'юнктуру зернового ринку. Дані проблеми представлені широким колом досліджень, що відображені у працях П.Т. Саблука, В.І. Власова, С.М. Кваші, Ю.Ф. Мельника, О. Маслака, В.І. Бойка та інших.

Основними тенденціями на ринку зернових культур у 2009/2010 м. р. є зменшення валового виробництва зерна (46,0 млн. тонн у 2009 р. проти 53,3 у 2008), висока експортна активність, зростання середніх цін пропозиції на зерно на внутрішньому ринку [5]. Попри мінімальний рівень дотації даної галузі експорт зернових з України зростає. За даними Держмитслужби у липні – січні 2009/2010 м. р. експортовано 15,3 млн. тонн зерна (на 8,5% більше проти відповідного періоду минулого року), з них пшениці – 7,5 млн. тонн (на 1,5% більше). Проте внаслідок припинення відшкодування експортерам зерна податку на додану вартість у грудні 2009 спостерігалось погіршення конкурентоспроможності українського експорту зерна та скорочення обсягів закупівель. Поточну заборгованість по ПДВ перед експортерами зернових оцінюють в 3,5 млрд. грн. [4]. Між іншим, запаси озимої пшениці і озимого ячменю в Україні знаходяться на достатньому рівні. Станом на 1 лютого 2010 р. в сільськогосподарських підприємствах (крім малих) та підприємствах, що здійснюють зберігання, переробку зернових культур, було в наявності 15,1 млн. т зерна (на 20% менше проти 1 лютого 2009 р.), у т.ч. пшениці –

6,6 млн. т, ячменю – 3,6, кукурудзи – 3,2, жита – 0,7 млн. т. [1].

Особливістю розгортання подій на світовому ринку зерна не на користь України може стати підтримка Росією власного експорту зерна, тобто запровадження його субсидування. У свою чергу Україна не матиме можливості вдатися до таких заходів, оскільки вони суперечитимуть умовам перебування нашої країни в Світовій організації торгівлі. Виконуючи ті ж вимоги світової організації, Україна зменшила ввізне мито, у результаті чого тільки у першому кварталі 2008 р. втрати Держбюджету склали 707 млн. грн. Такі підсумки мають змусити більш виважено і жорстко підходити до визначення правил гри у майбутніх торгових союзах [8].

Проте навіть і за таких обставин галузь має в Україні сприятливі перспективи. На сучасному міжнародному ринку це зумовлюється зростанням потреби в зерновій продукції під впливом невідомого збільшення кількості населення планети. Разом з виробництвом зростатиме й споживання пшениці. Очікується, що її витрачання в світі підвищиться на 5,8% – до 653,9 млн. т. Це спричинено збільшенням використання пшениці на фуражні цілі в США і Європі й виробництвом біопалива в Європі, Канаді та інших країнах [6].

Коливання обсягів торгівлі пшеницею невеликі, проте майже щороку спостерігається незначне, але стабільне їхнє зростання. Очікується, що обсяги торгівлі цим зерном на світовому ринку перевищать рівень 2009 р. на 8,4%. Відповідно зростатиме вітчизняне виробництво. Цього року переважна більшість зерна (36,3 млн. т) вироблена сільськогосподарськими підприємствами, що становить 79% загального валового збору. При цьому господарствами населення було вироблено 21% загального обсягу (9,7 млн. т) [5].

Фермерські господарства, спільні та вітчизняні підприємства, які працюватимуть за новітніми технологіями, зможуть не лише забезпечити державу якісним продовольством, а й зроблять її конкурентоспроможною на загальноєвропейському ринку в умовах СОТ. Питома вага підприємств, що використовують сучасні технології, перспективні сорти, прогресивний менеджмент в країні щорічно зростає і наразі досягла 10%. На їхню частку наразі припадає 41% валового виробництва зернових і майже половина їх експорту. Проте державна політика, що орієнтується лише на такі агроформування здатна досить швидко спровокувати банкрутство або поглинання дрібних та інших низькорентабельних підприємств. Державі доведеться на тривалу перспективу рахуватися з наявністю величезної кількості невеликих за розмірами угідь та збиткових чи малоприбуткових підприємств, як і з тим фактом, що понад половину валового сільськогосподарського виробництва все ще припадає на частку селянських господарств [7; 2].

Головне завдання для держави – реально підняти ефективність ключової галузі АПК – зернового господарства. З огляду на ситуацію, що склалася на внутрішньому та світовому ринках, виробникам зерна для реалізації намічених планів та здійснення прибуткової діяльності доведеться долати безліч перешкод. Наразі є необхідним застосування дієвих законодавчих важелів, які б надали підтримку зерновому сектору. Адже виробництво зерна – одна з найважливіших галузей економіки нашої держави, яка має сприятливі перспективи за умови застосування виваженої та дієвої економічної політики у даній сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Держкомстат України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
2. Європейські інвестиції у аграрну галузь Черкащини [Електронний ресурс] // Черкаська обласна державна адміністрація. Офіційний портал. – Режим доступу до журн.: www.oda.ck.ua
3. Зернові перспективи України / О.Маслак // Пропозиція. – 2010. – №3.
4. Зернотрейдери припиняють закупівлі зерна через невідшкодування ПДВ [Електронний ресурс] // Новини NEWSru.ua. – 14.12.2009. – Режим доступу до журн.: www.NEWSru.ua.
5. Ситуація на ринку зернових культур у липні – грудні 2009/2010 маркетингового року // Держзовнішінформ. – Режим доступу: <http://www.ukrdzi.com>.
6. Сучасні тенденції світової торгівлі зерном / Р.П.Саблук, О.В.Коваленко // Економіка АПК. – 2009. – №9. – С.84-88.
7. Формування зернового ринку в Україні: стратегія розвитку / І. Г.Кириленко, В.В.Дем'янчук, Б.В.Андрющенко // Економіка АПК. – 2009. – №9. – С.79-84.
8. Шлях на зерноринок [Електронний ресурс] / Ю.Крикливий // Слобідський край. – 2008. – № 115. – Режим доступу до журн.: <http://slk.kh.ua>.

НАПРЯМИ ПОСИЛЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АПК УКРАЇНИ НА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРОДОВОЛЬЧОМУ РИНКУ В УМОВАХ РОЗШИРЕННЯ ЗОНИ ВІЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ

**А. КУЗНЕЦОВА, студентка III курсу
Науковий керівник: ФЕДОРЕЦЬ Л.М.**

Проблема посилення конкурентоспроможності АПК України на європейському продовольчому ринку актуалізується з огляду на приєднання України до зони вільної торгівлі з ЄС, що призведе до перетворення вітчизняного ринку на ринок збуту європейського продовольства і продукції сільського господарства, зумовить поглиблення кризи в АПК і розвитку сільських територій та створить загрозу продовольчій безпеці держави.

Питаннями про конкурентоспроможність АПК України на європейському продовольчому ринку займаються вчені І.Л. Сазонець, С. Марченко, А.А. Пересада, Ю.В. Полякова та інші [2].

Про низький рівень конкурентоспроможності вітчизняної сільськогосподарської продукції на європейському продовольчому ринку свідчать: низька ефективність цієї галузі порівняно з іншими країнами; невідповідність структури українського експорту попиту країн ЄС на сільськогосподарську продукцію; невелика частка підприємств, сертифікованих згідно міжнародних стандартів.

Значною мірою перешкоджають зміцненню конкурентоспроможності такі чинники, як: низький рівень розвитку вітчизняної фінансово-кредитної системи; нерозвиненість інфраструктури АПК; недостатня гармонізація українських стандартів якості з міжнародними; недостатність державного цільового

фінансування науково-прикладних розробок [1].

З урахуванням існуючих проблем, а також позитивного зарубіжного досвіду, видається доцільною реалізація заходів у контексті підвищення рівня конкурентоспроможності вітчизняної продукції АПК на європейському ринку за такими основними напрямками:

1) гармонізація вітчизняних стандартів на сільськогосподарську продукцію згідно стандартів ЄС за такими основними напрямками:

- створення та впровадження вітчизняної бази гармонізованих з міжнародними вимогами стандартів на сільськогосподарську продукцію і сировину та забезпечення необхідних обсягів фінансування цих робіт.

- запровадження на території України спеціальної програми з сільського господарства та розвитку села (SAPARD), яка дозволить гармонізувати українські стандарти до вимог ЄС з меншими затратами з державного бюджету;

2) збільшення експортного потенціалу вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції через:

- покращення репутації України на міжнародному ринку продовольства як країни-виробника екологічно чистих і безпечних продуктів.

- створення Державної агенції міжнародного маркетингу аграрної продукції при Міністерстві АПК,

- заборона адміністративного втручання у регулювання зовнішньої торгівлі сільськогосподарською продукцією, натомість збільшення державних стратегічних запасів окремих продовольчих товарів для реалізації державних інтервенцій, а відтак послаблення цінових коливань та унеможливлення спекуляцій на внутрішньому ринку;

3) налагодження сучасної інфраструктури аграрного ринку за допомогою:

- створення інфраструктури для консалтингу, навчання та підвищення кваліфікації фермерів і сільськогосподарських спеціалістів, з метою підвищення ефективності та продуктивності праці в аграрному виробництві;

- з допомогою програм фінансування ЄС у галузі підтримки якості та безпеки продовольчих товарів створення мережі недержавних лабораторій з контролю якості та безпеки сільськогосподарської продукції, а також єдиного контролюючого органу з питань безпеки та якості харчових продуктів і продовольчої сировини відповідно до практики країн ЄС;

4) налагодження співпраці між виробниками сільськогосподарської продукції та дослідними установами через:

- фінансування з державного бюджету наукових досліджень, підготовки та підвищення кваліфікації кадрів для виробничої і соціальної сфери села, інформаційно-консультаційного обслуговування;

- стимулювання розвитку територіально-виробничих та агротехнічних комплексів виробництва, переробки та реалізації сільськогосподарської продукції, наукового обслуговування сільськогосподарських виробництв.

5) використання позитивного досвіду країн ЄС у регулюванні ринку аграрної продукції у напрямі зміцнення конкурентоспроможності АПК, що, серед іншого, включатиме:

- створення спільної програми із залучення провідних європейських спеціалістів до співпраці з українськими партнерами в галузі встановлення правил

регулювання внутрішнього аграрного ринку згідно з європейськими та міжнародними стандартами, налагодження механізмів створення умов для інвестицій, технічної допомоги, розбудови інфраструктури, підготовки персоналу в аграрному секторі;

- реалізація на території України проектів за підтримки ЄС, спрямованих на допомогу в організації стажувань, семінарів і конференцій, підтримці транскордонних зв'язків [3].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Макаренко М.В. Підвищення конкурентоспроможності промислової продукції шляхом застосування ефективної маркетингової концепції збуту // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 1. – С. 26–34.

2. Марцин В.С. Механізм забезпечення конкурентоспроможності товару та показники її оцінки // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 1.

3. Тепла М.М. Україна на шляху до світової організації торгівлі // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 3. – С. 35–41.

ПРОБЛЕМИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Т.В. НАУМЕНКО, студ. II курсу факультету менеджменту

Науковий керівник: викладач АРДЕЛЯН Д.В.

На початку XI століття у світі все більшого розвитку набувають міжнародні інтеграційні процеси, які мають значний вплив на економіку України. Одним з векторів зовнішньоекономічних зв'язків для нашої країни є Європейський Союз. Європейська Рада визнала, що успішна та стабільна Україна якнайліпше відповідає інтересам Європейського Союзу. Було підписано угоду «Про партнерство і співробітництво», яка в подальшому стала основним підґрунтям співпраці [4].

Проте спільна стратегія засвідчила політичну неготовність Європейського Союзу до розгляду на цьому етапі питання про майбутні перспективи України щодо членства в ЄС. З початку 2010 року ведуться переговори лише про створення зони вільної торгівлі та можливість безвізового в'їзду громадян України на територію Європейського Союзу.

Основними формами співробітництва України та Європейського Союзу сьогодні є технічна допомога, торгівля та інвестиційна діяльність. За обсягами технічної допомоги з боку ЄС Україна займає друге після Росії місце серед колишніх радянських республік. Головними пріоритетами такої допомоги, що здійснюється в межах програми ТАСІС, яка часто здійснюється не без інтересу Західних компаній, є ядерна безпека, захист довкілля, реструктуризація державних підприємств і розвиток приватного сектора [2].

Стосовно торгівлі, то в 2000 році на частку ЄС припадало 18% зовнішньоторгівельного обороту України (16,1% товарного експорту та 19,8% імпорту). Сьогодні ЄС є найбільшим торговельним партнером України після колишніх радянських республік. Товарна структура торгівлі України з ЄС подібна до структури торгівлі ЄС з іншими країнами СНД (за винятком Росії, враховуючи її традиційну спеціалізацію на експорті сировинних товарів – нафти та газу). В

експорті України до ЄС переважає сировина і вироби з низьким ступенем обробки. Імпорт з ЄС представлений переважно промисловими товарами, машинами та транспортним обладнанням. Водночас питома вага України в зовнішньоторговельному обороті ЄС незначна: на її частку припадає лише 0,42% загальної торгівлі ЄС.

Обсяги прямих іноземних інвестицій країн ЄС в Україну значно менші, порівняно з іншими країнами Центральної та Східної Європи. Ця ситуація пояснюється високим рівнем ризикованості операцій на ринку України, що робить її малозначущим і непривабливим економічним партнером та інвестиційним ринком для Європейського Союзу [1].

Таким чином, сучасний стан економічних відносин між Україною та ЄС можна назвати торговельною моделлю співробітництва. Її характерною рисою є те, що структура зовнішньої торгівлі України визначається порівняльними перевагами, що сформувалися ще тоді, коли Україна була частиною радянського економічного комплексу. Така ситуація виникла внаслідок цілої низки об'єктивних та суб'єктивних причин, а саме:

1. В Україні тільки розгортається процес визначення того, які фірми та товари мають формувати зовнішньоторговельний профіль країни в середньо – та довготерміновому періодах.

2. Економічна криза гальмує вихід на світовий ринок в цілому та європейський зокрема і утвердження на них потенційно конкурентоспроможних українських підприємств. До того ж нагромадження взаємної заборгованості між підприємствами перешкоджає розвитку нормальної кооперації, без чого неможливо забезпечити випуск кінцевої продукції. Слід ще окремо відзначити, що саме економічна криза є причиною того, що Україна не може (за невеликим винятком) повністю використати квоти, встановлені ЄС на ввезення українських товарів.

3. Архаїчна структура промисловості України залишається практично без змін. У ній традиційно переважають матеріало- та енергомісткі виробництва, наприклад, важке машинобудування, хімічна та будівельна промисловість, виробництво сільськогосподарської техніки та тракторів тощо. Високотехнологічні виробництва сьогодні не визначають промисловий профіль країни. Ось чому значна частина українських виробів мають низький ступінь конкурентоспроможності, або й зовсім неконкурентоспроможні на світових ринках.

4. Європейський ринок досить насичений товарами з низьким ступенем обробки, промисловими товарами споживчого призначення та сільськогосподарською продукцією. А саме ці товари сьогодні становлять основну частку українського експорту.

5. Вітчизняним експортерам ще явно бракує досвіду діяльності на зовнішніх ринках. Часто-густо міжнародне співробітництво гальмується недостатньою підтримкою виробників з боку відповідних міністерств та відомств. До того ж можна назвати численні випадки, коли Україна втрачала вигідні можливості внаслідок неефективної системи вироблення та реалізації економічної політики в цілому [3].

Таким чином, головною проблемою інтеграції України в Європейський Союз, на нашу думку, є неконкурентоспроможність вітчизняної економіки. Вступ нашої країни до ЄС на сучасному етапі розвитку, цілком ймовірно призведе до ще гірших

наслідків, ніж відчули на собі жителі та економіки країн Прибалтики та Центральної Європи. Ще однією проблемою є різна ментальність, культура та історичне минуле. Неодноразово між нашими регіонами виникали навіть військові конфлікти.

Отже, перелічені проблеми, особливо економічне питання, ставлять під великий сумнів доцільність інтеграції України до Європейського Союзу в короткостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бураковський І. Україна і Європейська інтеграція / І. Бураковський, Г. Немиря, О. Павлюк // Економіка України. – 2000. – № 4. – С.12-16.
2. Иванов И. Расширение Евросоюза: сценарий, проблемы, последствия / И. Иванов // МЭиМО. – 2000. – №9. – С. 35-43.
3. Кафарський В. Україна – ЄС: нові перспективи націотворення / В. Кафарський // Політичний менеджмент. – 2005. – №3. – С.3-15.
4. Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу: Указ Президента України (зі змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 587/2000 від 12.04.2000) // Урядовий кур'єр. – 2000 р. – 16 липня.

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ СВІТОВОГО РИНКУ ОЛІЙНИХ КУЛЬТУР ТА МІСЦЕ УКРАЇНИ НА НЬОМУ

Н.В. ОЛЕКСІЮК, студентка III курсу
Науковий керівник: НОВАК І.М.

Серед традиційних галузей АПК України особливе місце займає виробництво та переробка олійних культур. Посідаючи одне з провідних місць у світі по виробництву соняшника, Україна могла б бути одним з найбільших світових експортерів насіння та олії. Однак, зважаючи на руйнівну цінову політику трейдерів на внутрішньому ринку та тенденції зростання споживання інших видів олійних культур, виникає необхідність широкого впровадження в сільськогосподарське виробництво нових, апробованих світовою та вітчизняною наукою видів, серед яких найбільш перспективними нині є ріпак та соя.

Дослідженню розвитку виробництва окремих олійних культур присвятили праці відомі вітчизняні вчені Благодатний В.І., Вишнівський П.С., Гайдучий П.І., Губський Б.В, Зіновчук В.В., Коваленко Ю.С., Колузанов К.В., Лазня В.І, Мармуль Л.О., Митченко О.О., Перегінець В., Побережна А.А., Саблук П.Т., Червен І.І. та інші науковці.

Нині Україна є одним із основних експортерів олії на світовий ринок, забезпечуючи даним продуктом не менше ніж 50 країн щорічно. Об'єми і географія експорту за останні роки впевнено ростуть, при цьому слід відмітити, що в минулі роки виробниками були не вичерпані експортні можливості. Основними причинами цього були як економічні так і політичні чинники, а саме:

- світова економічна криза;
- зростання цін на ринку сировини і готової продукції;

– немотивоване адміністративне втручання та жорстке ручне регулювання українського ринку;

– вступ України до СОТ, що викликало необхідність виконання ряду обов'язків, пов'язаних із зміною митного режиму на ринку сировини та ін.; Незважаючи на існування вище вказаних причин, в останнє десятиліття відбувався значний розвиток як світового, так і українського ринку олійних культур, що було обумовлено зростанням значення використання рослинної олії у виробництві дизельного палива й мастильних матеріалів.

Так за обсягами виробництва соєвих бобів, і, відповідно, продукції їхньої переробки, на глобальному рівні лідирують США. Другим світовим виробником сої та одночасно четвертим серед виробників продукції переробки (після Китаю і Аргентини) є Бразилія. Разом США та Бразилія забезпечують 38% та 25% світового виробництва сої, 27% і 15% соєвої олії та 26% і 19% соєвого шроту, відповідно. У Європі обсяги виробництва сої незначні, адже соєва олія не користується особливою популярністю, більший попит на соєвий шрот. Країни ЄС виробляють близько 7% світового виробництва олії та шроту [1].

Україна, разом із країнами ЄС, Аргентиною та Росією, входить до четвірки найбільших світових виробників соняшнику.

Однак нині світові тенденції вказують на актуальність розвитку виробництва ріпаку, що застосовують як основу для біодизельного палива. За нинішніх умов, коли вартість палива є достатньо високою, саме біодизель може забезпечити агропромисловий сектор енергоносіями, що з огляду на значну залежність України від їх імпорту є актуальною проблемою. Вирішення якої у перспективі дозволить сільськогосподарським виробникам знизити собівартість сільськогосподарської продукції та достойно конкурувати серед світових виробників.

Нині в Україні понад 90% площ олійних зайнято під соняшником, внаслідок чого відбувається деградація земель, виникає загроза зараження ґрунту та поширення хвороб соняшнику. Тому подальше нарощування обсягів виробництва рослинних жирів і високобілкових кормів в Україні потребує визначення шляхів використання потенційних можливостей інших олійних культур, зокрема ріпаку та сої [2].

Отже, для того щоб достойно конкурувати на світовому ринку олійних культур сільськогосподарським товаровиробникам потрібно сформулювати стратегію розвитку даної галузі. Основа якої має складатися з оптимізації структури посівних площ за рахунок скорочення частки соняшнику і відповідного розширення сої та ріпаку, та підвищення ефективності виробництва на основі його інтенсифікації. Використання стратегії розвитку галузі олійних культур дозволить, у перспективі, забезпечити не лише продовольчу, але й енергетичну безпеку країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Калетник Г.М. Перспективи виробництва біоетанолу в Україні / Г.М. Калетник // Вісник аграрної науки. – 2008. – №11. – С.45–50
2. Каткова Н. В. Визначення і класифікація зовнішніх факторів ефективності олійного виробництва в ринкових умовах господарювання / Н.В. Каткова // Науковий вісник. – Одеса, 2006. – №3 (23). – С.14–23

ЕКСПОРТНИЙ ПОТЕНЦІАЛ УКРАЇНИ ТА ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЙОГО ПІДВИЩЕННЯ

А.Ю. СУХОРУКОВА, студентка III курсу факультету менеджменту
Науковий керівник: викладач **ФЕДОРЕЦЬ Л.М.**

Постановка проблеми. Формування експортного потенціалу постає важливою умовою інтеграції країни в світогосподарський простір. В умовах перехідної економіки України особливого значення набуває послідовна політика підтримки експорту в контексті загальної промислової та технологічної політики. Це має постати ключовою умовою забезпечення конкурентоспроможності національної економіки, нарощування обсягів експорту, його структурної оптимізації та стимулювання національних виробників. Покращання результатів експортної діяльності може постати суттєвим фактором оздоровлення умов життя у певній країні, а поширення інновацій, наукомісткого виробництва, завдяки формуванню сприятливої експортної спеціалізації, підтримує бажані параметри соціальних систем.

Серед провідних світових фахівців, які присвятили свої роботи висвітленню питань експортної спеціалізації можна відзначити таких вчених, як Р. Брентон, Х.Брукнер, Р. Дорнбуш, Я. Корнаї, М. Портер, Дж. Стігліц, С. Фішер. Трансформаційна специфіка експортної діяльності як взагалі, так і в умовах України зокрема, вивчалася в роботах О. Білоруса, В. Будкіна, І.Бураковського, О.Власюка, В. Геєця, В.Головня, М. Дудченка, В. Єременка, А. Кредісова.

Мета дослідження полягає у вивченні та обґрунтуванні теоретичних положень і практичних задач щодо формування експортного потенціалу, причому особливого значення це набуває з урахуванням реалій перехідної економіки України та необхідності вироблення ефективних рекомендацій щодо оптимізації експортної політики.

Результати дослідження. Розвиток зовнішньої торгівлі, зокрема нарощування експорту країни на світовому ринку, збільшення або, принаймні, збереження його питомої ваги у світовій торгівлі є надзвичайно важливим чинником функціонування національної економіки будь-якої держави. Стратегічне значення зовнішньої торгівлі для України зумовлюється тим, що модернізація економіки, залучення масштабних іноземних інвестицій, новітніх технологій можливі лише за умови формування в країні стійкої, відкритої до зовнішнього світу господарської системи, органічного включення України в систему глобального розподілу праці [1].

Важливим чинником є наявність в Україні сотень підприємств, зорієнтованих на зовнішні ринки. Протягом десятиріч не лише крупні промислові гіганти, але й цілі галузі промисловості (суднобудування, ракетобудування, ВПК, металургійна та хімічна галузі) були глибоко інтегровані у виробничу кооперацію з республіками СРСР і країнами соціалістичного табору. Після розвалу СРСР ці галузі втратили доступ на традиційні ринки, тому при обмеженому внутрішньому попиті величезні виробничі потужності залишилися незавантаженими.

В нинішніх умовах попри тривалу і глибоку економічну кризу, Україна має значний експортний потенціал. За рівнем запасів та видобутку мінерально-сировинних ресурсів Україна входить до числа провідних країн континенту. В її

надрах виявлено понад 200 видів корисних копалин, відкрито близько 20 тис. родовищ. Україна виробляє до 5% світової мінеральної сировини та продукції її переробки [2].

Україна має значний потенціал міжнародної спеціалізації в галузях АПК. Вона володіє понад 25% найбільш родючих чорноземів світу, має сприятливі кліматичні умови. Завершення реформування відносин власності на селі, технічне переоснащення сприятимуть нарощуванню виробництва сільськогосподарської продукції. Крупні підприємства харчової промисловості вже сьогодні істотно модернізовані і випускають продукцію, що відповідає світовим стандартам якості.

Наша держава являється світовим експортером послуг. Вона є найбільшим у світі транзитером природного газу і володіє газотранспортною системою з високою пропускною спроможністю –

290 млрд. куб. м на вході і майже 170 млрд. куб. м на виході на рік [4].

Україна здобула досвід у високотехнологічних галузях промисловості. Вона посідає чільне місце серед провідних країн світу (після США, Росії, Франції, Китаю) у космічній галузі. Підтвердженням цього є участь України в ряді міжнародних проектів: Sea Launch; створення Міжнародної космічної станції; спільний з РФ проект модернізації міжконтинентальної балістичної ракети СС-18 (“Сатана”); спільний з Бразилією та Італією проект пусків модернізованого ракетноносія “Циклон-4” з бразильського космодрому тощо.

Маючи високий експортний потенціал, Україна поки що використовує його недостатньо ефективно, порівняно з іншими державами. Так, за обсягами експорту товарів на душу населення, вона поступається не лише розвиненим країнам, але й більшості країн Центральної та Східної Європи (обсяги експорту в розрахунку на душу населення в Україні в 2009 році були втричі менші, ніж у Польщі, та в 10 разів менші, ніж в Угорщині). Частка експорту в ВВП України досягла 42%. Але зростання експорту відбувається на фоні зниження реального ВВП та внутрішнього споживання. Тому експортний потенціал дедалі більше втрачає внутрішнє економічне підґрунтя.

Не зважаючи на позитивні тенденції, становище зовнішньої торгівлі нашої держави залишається несприятливим. Значний стримуючий вплив на український експорт справляє комплекс ендогенних та екзогенних факторів.

Із сказаного вище випливає висновок про необхідність невідкладного формування цілісної системи заходів стимулювання експорту. Такими заходами підтримки вітчизняних експортерів могли б стати наступні:

- оформлення боргових зобов'язань держави по поверненню ПДВ у вигляді облігацій або сертифікатів, які матимуть роль гарантій для отримання кредитів;
- надання права підприємствам-виробникам використовувати певну частку валютної виручки на просування експорту;
- визначення механізмів, які дозволять підприємствам списати безнадійні борги, що не можуть бути сплачені іноземним партнерам;
- визначення переліку товарів, по яких доцільне запровадження спрощеної процедури пролонгації зовнішньоторговельних контрактів з продовженням термінів розрахунків;
- укладання міжбанківських угод з країнами СНД та країнами Східної Європи щодо довгострокового кредитування контрактів з використанням національних

валют тощо [3, 5].

Висновки. Отже, структура та динаміка зовнішньої торгівлі не відповідають експортним можливостям нашої держави. В структурі експорту переважають сировина та продукція з низьким ступенем переробки. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності в останні роки було значно лібералізовано, хоча, з іншого боку, розвиток експорту стримують істотні неторговельні (нетарифні) обмеження. Серед головних факторів, що стримують розвиток експортного потенціалу, є нестабільність законодавчої бази, складні митні процедури, низький рівень розвитку фінансового сектора та ринкових інституцій. Основним пріоритетом розвитку експортного потенціалу України та розширення присутності на міжнародних ринках є підвищення конкурентоспроможності української продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. The US WTO Agricultural Proposal for Global Trade Reform. <http://www.usda.gov>
2. www.ukrstat.gov.ua
3. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: Підручник для вузів/ І.В.Багрова, Н.І. Редіна, В.С. Власюк, О.О.Гетьман: За ред. д-ра екон. наук, проф. І.В.Багрової. – Київ: Центр навчальної літератури, 2004. – 580 с.
4. Бурковський І. Теорія міжнародної торгівлі. – К.: Основи, 2006. – 241 с.
5. Портер М. Э. Конкуренция: Пер. с англ. – СПб.: Издательский дом "Вильямс", 2008. – 495 с.

ОСОБЛИВОСТІ ТА ПІДСТАВИ ЗВІЛЬНЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ

**Ю.С. АЛЕКСЄЄВА, студентка III курсу
Науковий керівник: викладач СОЛЬСЬКА Т.В.**

Не знаючи свої прав на працю, ми часто стаємо жертвами якихось авантюрних махінацій з боку роботодавців, чи навпаки зазнаємо доган чи певних стягнень з боку наших керівників, порушуючи свої обов'язки. Тому бути обізнаними у правах на працю є найкращим захистом себе від негативних ситуацій, які можуть трапитись з вами у процесі трудової діяльності. З усіх видів звільнень, на сьогодні в Україні незаконне звільнення посідає чи не з найперших, у списку підстав, щодо звільнення працівників. Але найбільше, що мене зацікавило із даної теми, це незаконне звільнення працівників, яке є чи не з найголовніших проблем в Україні.

Закон який регулює питання найму і звільнення працівників є Кодекс законів «про працю України». Відповідно до кодексу звільнення відбувається за таких підстав:

- у зв'язку з виявленою невідповідністю працівника виконуваний роботі
- за систематичне невиконання працівником без поважних причин обов'язків, покладених на нього трудовим договором або правилами внутрішнього трудового розпорядку, якщо до працівника застосовувалися заходи дисциплінарного або громадського впливу (п. 3 ст. 40 КЗпП);
- за прогул, у тому числі відсутність на роботі більше трьох годин протягом

робочого дня без поважних причин (п. 4 ст. 40 КЗпП);

- за появу на роботі в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння (п. 7 ст. 40 КЗпП).

- не допускається звільнення вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років, а у випадку, якщо дитина потребує домашнього догляду і це підтверджується медичним висновком, до досягнення дитиною шестирічного віку, одиноких матерів при наявності дитини віком до чотирнадцяти років або дитини-інваліда, крім випадків повної ліквідації підприємства.

У випадку звільнення із виявленою невідповідністю працівника виконуваній роботі, власник має право звільнити працівника у випадку, коли останній за станом здоров'я або внаслідок недостатньої кваліфікації не може виконувати доручену йому роботу, але власник не має право звільняти працівника у випадку (недосвідченості у роботі) молоді, що уперше прийнято на роботу, а також молодих спеціалістів, направлених на роботу після закінчення відповідних навчальних закладів.

Для звільнення другого випадку необхідна наявність таких умов як, протиправність дій працівника; його провина; систематичний характер порушень. Відмова працівника від виконання роботи, що не входить до кола його обов'язків (крім випадків виробничої необхідності або простою), не є порушенням трудової дисципліни, а тому такі дії не дають підстав для його звільнення.

Що ж до звільнення у третьому випадку, то на практиці бувають такі форми прогулу як, використання відпустки або відгулів без дозволу власника або уповноваженого ним органу; залишення роботи працівником до закінчення 2-тижневого терміну при розірванні трудового договору, укладеного на невизначений термін, без дозволу власника або уповноваженого ним органу; ігнорування працівником без поважних причин роботи у вихідний день, якщо цей день відповідно до наказу власника або уповноваженого ним органу за погодженням із профспілковим органом було оголошено робочим днем і наказ доведено до працівника під розписку, та ряду інших причин. Не можуть бути прогулом такі порушення як, відмова працівника від переведення на іншу роботу в разі виробничої необхідності або простою, якщо така робота протипоказана йому за станом здоров'я; відмова працівника від переведення на легшу роботу, яку слід надати йому відповідно до медичного висновку, та інші порушення.

Щодо четвертого випадку звільнення, то звільнення з роботи на цій підставі допускається, якщо працівник у такому стані перебував: у робочий час; на місці виконання своїх трудових обов'язків; не на своєму робочому місці, однак на тій самій території, де йому доручено виконувати трудові обов'язки. Для працівників із ненормованим робочим днем час перебування на роботі понад установлену загальну тривалість також вважається робочим.

Якщо звільнення здійснено з порушенням законодавства, або якщо керівник затримав виконання рішення про відновлення працівника (яке підлягає негайному виконанню), то на нього, як на посадову особу, покладається обов'язок відшкодувати весь збиток, заподіяний підприємству, оплатою часу змушеного прогулу працівника (ст. 237 КЗпП). Крім матеріальної, до керівника застосовується і кримінальна відповідальність Стаття 172 Кримінального кодексу України за незаконне звільнення працівника з роботи з особистих мотивів, а також за інше грубе порушення законодавства про працю. Ч. 1 ст. 133 КК України на роботодавця

накладається штраф від 50 до 200 неоподатковуваних податком мінімумів доходів громадян з позбавленням права займати певні посади або займатися певною діяльністю на строк від двох до п'яти років.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами / Відп. ред. О. П. Товстенко. — К.: Юрінком Інтер, 2000. — 1024 с.
2. Грузінова Л. П., Короткін В. Г. Трудове право України: Навч посіб. — К.: МАУП, 2003.
3. <http://pravo.prostir.ua/library/1266.html>

ЕТИЧНІ НОРМИ В БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВАХ

Л.П. БАРАНЮК, студентка II курсу

Науковий керівник: викладач РУДЕНКО Н.Л.

Розрізняють наступні види мовного етикету національно-культурний та протокольно-дипломатичний. Якщо перший тип є обличчям нації, то другий є виявом правил міжнародного офіційного та напівофіційного спілкування.

Програма діяльності Асоціації «Український Кредитно-Банківський Союз» на 2007-2011 роки врахувала в перелік основних завдань модернізації банківської системи роботи підвищення кваліфікації працівників фінансово-кредитних установ, підтримку етичних норм ведення бізнесу і ділової культури, роботу над іміджем КБС та банківської системи. Таким чином, пріоритетними цілями і напрямками діяльності цієї програми визначена головна мета – в пункті 13.1. Розробити і рекомендувати для використання кодекс професійно-етичних норм членів КБС.

Проте, як відомо, конкурентоздатність галузі (у даному випадку – банківського сектору економіки) формується насамперед конкурентоздатністю кожного окремого її суб'єкта (тобто банку). Звідси впливає важливість для проведення бажаних змін умов внутрішніх, а саме: стан управління та якість управлінського персоналу; імідж банку як в Україні, так і за кордоном (що, у свою чергу, досягається завдяки стандартам обслуговування клієнтів; дотриманню законів, етичних норм і правил чесного ведення бізнесу; сумлінному виконанню зобов'язань та постійному піклуванню про власну репутацію).

При розгляді проблеми, необхідно враховувати стан внутрішньобанківської нормативної бази, яка б усебічно регламентувала діяльність банку (інструкцій, методик, положень, технологічних карт, функціональних обов'язків, прав доступу до баз даних, прав підпису документів, аналітичної бази облікових процедур, принципів конфіденційності тощо); процедура підготовки, прийняття та реалізації управлінських рішень. Таким чином, для ефективного проведення змін з метою підвищення конкурентоздатності банківського сектора необхідне поєднання сприятливих зовнішніх і внутрішніх умов, які б разом створили певне позитивне середовище для функціонування і успішної діяльності банків України.

Однією зі сторін службової етики є взаємовідносини установи з клієнтами. “

Знаєте, чому я пішов з цього банку?” — сказав якийсь керівник однієї з київських фірм. — “Тому що там до мене ставилися як до клієнта, на якому можна заробити. А я хочу, щоб на мене дивилися як на ділового партнера, з яким треба працювати”. Сталося це тому, що в цьому банку не завжди дотримувалися етичних норм спілкування. Не випадково деякі банки України останнім часом почали вводити Кодекс банківської етики, де визначаються жорсткі правила “м’якої” поведінки з клієнтами, основні принципи, якими мають керуватися службовці комерційного банку у відносинах з клієнтами. При розробці Кодексу банківської етики скористалися досвідом англійських комерційних банків, які мають найбагатшу історію й добропорядні традиції в організації та регулюванні відносин з клієнтами. Основний принцип — повага до прав клієнта з боку банківської установи.

Правила етикету обов’язково закладаються в тій установі, яка хоче мати ділові відносини з іншими організаціями, залучити їх до ефективного співробітництва і, врешті-решт, мати від цього прибутки. Етика та етикет службових взаємовідносин зобов’язують працівників бути однаково ввічливими і уважними до будь-якого клієнта, щиро готовими взяти участь у вирішенні його справ. Від того, як кожний працівник ставиться до людей, з якими він має справу, залежить імідж установи. Думка клієнта про працівника стає думкою клієнта про фірму взагалі.

Звичайно, такі вимоги стосуються як працівників установи, так і її клієнтів. Якщо таке ставлення буде обопільним, то й результати від спілкування будуть ефективними для кожної зі сторін.

Неабияке значення у відносинах з клієнтами має зовнішній вигляд працівника установи. На роботі треба бути в діловому костюмі (і чоловікам, і жінкам) спокійного кольору. Гарний та охайний одяг будь-якого працівника підкреслює повагу фірми до тих, з ким вона спілкується. У цьому проявляється повага людини до інших і до себе, а це також сприяє встановленню довготривалих взаємовідносин з діловими партнерами.

Наведені приклади свідчать, що застосування етики та етикету дає практичний результат — встановлення надійних взаємовідносин з клієнтами, збільшення обсягів замовлення, розширення діяльності організації.

На стан банківської системи впливають численні фактори – зовнішні, внутрішні, економічні, неекономічні, викликаючи велику кількість серйозних проблем, які стоять на заваді підвищення конкурентоспроможності банківського сектору в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Занюк С. Психологія мотивації та емоцій. – Луцьк, 1997.
2. Мельник Л.П. «Психологія в управлінні»: навч. пос. – Київ: Основа, 2003. – 304 с.
3. Дубілет О. Основні критерії ефективності українських банків // Вісник НБУ. – 1998. – №3. – С. 52-54.
4. Заїка А. Проблеми взаємовідносин банку і позичальника // Економіка України. – 1999. – №6. – С. 33-37.

ОСОБЛИВОСТІ ВСТАНОВЛЕННЯ ПІЛЬГ ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ

А.В. БЕЗВУГЛЯК, студентка III курсу
Науковий керівник: викладач СОЛЬСЬКА Т.В.

В Україні існує велика кількість осіб, що зайняті на виробництві зі шкідливими і важкими умовами, що працюють, маючи маленьких дітей, або навчаються одночасно з роботою. Тому вивчення системи пільг в Україні заслуговує першочергового значення і кожний, хто влаштовується на роботу в ту чи іншу організацію, повинен хоча б ознайомитися з нею для знання та можливого захисту своїх прав як працівника.

Умови праці впливають на розмір заробітної плати, на тривалість робочого часу, відпустки тощо. Наприклад, праця шахтарів, водіїв, машиністів і осіб інших професій пов'язана, як правило, з важкими умовами праці, основна маса яких є шкідливими для здоров'я. Відповідно оплата їх праці вища, а тривалість робочого дня менша. Ці особи отримують й інші пільги – додаткові відпустки, безкоштовне харчування тощо. Чинним законодавством України для зазначеної категорії осіб передбачена ціла низка пільг [4].

Працівники, зайняті на роботах з важкими умовами праці та при роз'язному характері роботи, безоплатно забезпечуються лікувально-профілактичним харчуванням, молоком або рівноцінними харчовими продуктами, газованою солоною водою, мають право на оплачувані перерви санітарно-оздоровчого призначення, скорочення тривалості робочого часу, додаткову оплачувану відпустку, пільгову пенсію, оплату праці у підвищеному розмірі та інші пільги і компенсації, що надаються в передбаченому законодавством порядку [3].

Однією з необхідних умов призначення пенсій за віком на пільгових умовах є результати проведення атестації робочих місць за умовами праці.

Законодавство встановлює відповідні умови для надання пенсійних пільг. Сюди відносять:

- 1) особливі умови праці;
- 2) відповідна місцевість, в якій працювали, або проживали громадяни;
- 3) відповідні показники, що характеризують стан здоров'я;
- 4) сімейний стан [5].

Для неповнолітніх законодавством установлені також певні пільги:

- 1) не допускається прийняття на роботу осіб, молодших 16 років (крім окремих винятків);
- 2) на підприємствах, в установах, організаціях ведеться спеціальний облік неповнолітніх;
- 3) прийом на роботу неповнолітніх здійснюється тільки після їх медичного огляду;
- 4) забороняється залучати неповнолітніх до піднімання і переміщення речей, маса яких перевищує встановлені граничні норми, а також до нічних, надурочних робіт, робіт у вихідні дні;
- 5) для неповнолітніх установлюється скорочений робочий день, а оплата праці проводиться як за повний робочий день;
- 6) неповнолітнім щорічні відпустки надаються в літній час, або у будь-який

інший час за їх бажанням [1].

Отже, в Україні передбачено великий список категорій працівників, які заслуговують отримання різноманітних пільг –, починаючи з продуктів харчування та ліків, і закінчуючи отриманням пенсії на пільгових умовах. Проте система пільгового забезпечення в Україні потребує удосконалення та повного забезпечення з цільових фондів та власне державного бюджету країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Трудове право України: Підручник / За ред. Болотіної Н.Б., Чанишевої Г.І. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2000;
2. Трудове право України: Академ. курс.: Підручник/ За заг. Ред. Хуторян Н.М. – К.: Видавництво А.С.К., 2004;
3. Перелік важких робіт і робіт із шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування парці неповнолітніх: Затв. наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31.03.94 № 46 // Інформ. бюл. України. держ. центру правової інформації. — 1994. — № 18;
4. Законодавство України про охорону працю // Зб. норматив. документів. — К., 1995. — Т. 3;
5. Законодавство України про пільги громадянам. Пільги. Переваги. Гарантії. Компенсації: Зб. норматив. актів / Упоряд. Я. М. Гуталін.: Юрінком Інтер, 2000.

ГРОМАДЯНИ ЯК СУБ'ЄКТИ ТРУДОВОГО ПРАВА УКРАЇНИ

О.М. БЕЗДІТНИЙ, студент III курсу

Науковий керівник: викладач СОЛЬСЬКА Т.В.

В юридичній літературі під суб'єктами права розуміють учасників суспільних відносин, які на основі чинного законодавства визнаються власниками суб'єктивних прав і відповідних обов'язків. Під суб'єктами трудового права розуміють учасників індивідуальних і колективних трудових відносин, які на основі чинного законодавства мають трудові права і відповідні обов'язки.

Громадянином визнається фізична особа, яка володіє певним цивільним статусом, тобто сукупністю обставин фактичного порядку, що характеризують цю особу, як учасника юридичного спілкування. «Громадянський статус» як термін досить широко застосовується в цивільному праві. Але він необхідний також для визначення положення особи як суб'єкта кримінального, житлового, сімейного, трудового права.

Складовими елементами, що створюють «громадянський статус», є громадянство, стать, вік, стан здоров'я, сімейне положення, освіта, місце проживання, спеціальність, кваліфікація, зайнятість та інші дані, що характеризують особу. Громадянський статус визначає лише вихідні позиції громадянина в правовому спілкуванні. При цьому такі риси та юридичні характеристики включаються до статусу, які притаманні саме цьому громадянину до вступу його в сферу конкретних правовідносин. За цивільним статусом всі громадяни України

рівні. Але в природі немає двох громадян, які були б абсолютно однаковими за віком, станом здоров'я, освітою, спеціальністю і кваліфікацією.

Виділення працівників із загальної категорії громадян, визначає їх належність до певної соціальної групи, правовий статус якої підпадає під регулювання окремої галузі права — трудового права. Але правовий статус працівника не може існувати окремо від правового статусу громадянина. Обидва ці статуси співвідносяться один до одного як окреме до загального. Правовий статус працівника, якого він набуває поступивши на роботу, дає можливість більш повно і всебічно розкрити його становище як суб'єкта трудового права. При цьому, в межах правового статусу працівника може проводитись диференціація з врахуванням особливостей тієї чи іншої групи працюючих, наприклад, молоді спеціалісти, молоді робітники, тимчасові і сезонні працівники, сумісники, інженерно-технічні працівники тощо. Ці групи в силу свого становища мають специфічний трудовий статус. Правовий статус працівника тісно пов'язаний з трудовою правосуб'єктністю, якою визначається сукупність трудової правоздатності та дієздатності. Саме правосуб'єктність становить собою визнану державою можливість громадянина бути суб'єктом трудового права. Тому правосуб'єктність є лише передумовою до використання права, а не саме його використання. Право на працю мають всі громадяни, що досягли встановленого віку. Але правовий статус працівника набувають лише ті громадяни, які вступають в трудові відносини.

В основі трудової правосуб'єктності лежить здатність до праці, що обумовлюється фізичними і розумовими здібностями. Кожний громадянин має право займатись різними видами праці. Але не кожна людина здатна виконувати роботу, в якій суспільство у даний час має потребу. Для цього необхідна професійна підготовка, навички виконання певної роботи, а досить часто навіть досвід. Повинна бути фактична здатність до систематичної, регламентованої певними правилами праці.

Держава забезпечує рівність трудових прав усіх громадян незалежно від їх походження, соціального і майнового стану, расової та національної приналежності, статі, мови, політичних поглядів, релігійних переконань, роду і характеру занять, місця проживання та інших обставин.

Обов'язком працівника визнається сумлінна праця, додержання трудової дисципліни, дбайливе ставлення до майна власника підприємства, установи, організації.

Отже, громадянину, що досяг встановленого законом віку, належить право вільно і рівноправно вступати в трудові відносини. Ніхто не може примусити його іншим чином укласти трудовий договір. Ніхто також не може силою утримати працівника на роботі, коли він цього не бажає. Тому, щоб громадянин став суб'єктом трудових правовідносин, необхідне погодження волі власника засобів виробництва або уповноваженого ним органу, з одного боку, і працівника — з другого. Працівник повинен виявити бажання взяти на себе права, обов'язок і відповідальність за виконання певної роботи, а у власника або уповноваженого ним органу повинна бути потреба у виконанні цієї роботи і можливість платити працівнику винагороду за роботу, що буде виконуватись.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гирич О. Г. Трудове право: Курс лекцій: Для студентів юридичних вузів

та факультетів. — К.: Вілбор, 1999р. — с. 208.

2. Матузова Н. И. Теория государства и права: Курс лекций / Под ред. Матузова Н. И. й Малько А. В. — М.: Юристъ, 1997р. — с. 482.

3. Солодовник Л. Юридичні факти — підстави виникнення трудових правовідносин / Солодовник Л. — Право України, 2000р. — № 1.

4. Стаднік М. П. Проблеми удосконалення законодавства про колективні договори та угоди в ринкових умовах. Правова держава / Стаднік М. П. — К.: ІНЮРЕ, 1998р. — Вип. 9.

СТИМУЛЮВАННЯ І МОТИВАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ ПРАЦІ

**Є. БРУНЬ, студентка ІV курсу факультету менеджменту
Науковий керівник: кандидат психологічних наук ОСАДЧА Л.А.**

Проблеми мотивації працівників управлінської праці, як і інших категорій працівників підприємств будь-яких форм власності, є найбільш актуальними, тому що від чітко розроблених систем мотивації залежить не тільки соціальна і творча активність працівників управлінської праці, але і кінцеві результати підприємств у їхній багатогранній соціально-економічній діяльності.

Питання стимулювання і мотивації управлінської праці є одним із дискусійних. Ця проблематика знайшла відображення у роботах В. Базилевича, А. Гальчинського, В. Геєця, А. Грищенко, М. Карліна, А. Колота, В. Лагутіна, Ю. Пахомова, І. Радіонова, А. Чухна та ін.

Стимулювання праці управлінського персоналу ґрунтується на поєднанні інтересів найманих працівників, з одного боку, і власників – з іншого. Наймані керівні кадри зацікавлені у справедливій оплаті праці, високій якості здійснення трудового процесу, створення умов для виявлення своїх здібностей, можливостей набути нові знання і навички, здобути кар'єру тощо. Інтереси власників, які наймають управлінців, полягає в залученні найкращих кадрів, здатних забезпечити зростання продуктивності праці, ефективність використаних ресурсів, формувати загальний позитивний імідж підприємства.

Для сучасних менеджерів, особливо молодих і тих, хто перебуває на нижчих управлінських рівнях, крім заробітної плати, важливими є й інші чинники, зокрема зміст праці, умови, за яких вони можуть цілковито проявити свої здібності, уміння та навички, чітка орієнтація кар'єрного зростання. Відсутність чіткої і ясної перспективи призводить до того, що молоді спеціалісти ще не приступили до роботи, але вже незадоволені нею [3, с. 56]. Важливим чинником є також можливість службового просування.

Для того, щоби вирішити це питання і уникнути можливих негативних наслідків, кожне підприємство повинно мати план кар'єрної політики і просування по службі. У плані кар'єри доцільно вказувати послідовність посад, які може займати у перспективі менеджер.

У мотиваційно-стимулюючій політиці фірми зростає роль нормування праці. І.В. Багрова пропонує для нормування праці менеджерів різного рівня застосовувати

певні показники [1, с. 146-147]. Найважливішими серед них є: ступінь завантаження виконавця основними роботами; ступінь завантаження виконавця нормованими роботами; ступінь використання робочого часу виконавця.

Однак ґрунтовний аналіз цих показників показує, що всі вони мають певні вади: – не враховують специфіки творчої праці; – поза увагою залишаються межі робочого дня, які для керівників і менеджерів значно ширші від нормованої тривалості.

Надмірне регламентування праці менеджера може викликати протилежний ефект – зниження ефективності розумової праці управлінців. Завдання менеджера – генерувати пропозиції, плани і заходи, що є неординарними і дають загальний позитивний ефект. Тому нормування праці менеджерів повинно здійснюватись опосередковано з врахуванням інтенсивності, перспективності та відповідальності.

Існує гнучка система мотивації управлінського персоналу підприємства, яка відповідає таким принципам:

- гнучкості, який означає, що система мотивації персоналу повинна мати здатність до оперативного реагування на зміну зовнішніх і внутрішніх умов функціонування, а також на зміну загальних і локальних цілей підприємства;

- системності, який означає повне відображення індивідуального вкладу людини в досягнення кінцевих результатів підприємства через ланцюги "людина-посада-робота" і "особа-група-колектив";

- відповідність полягає у встановленні такого рівня мотивації персоналу, який відповідає кількості, якості та вагомості затраченої праці;

- структурованість характеризує поділ заробітної плати на частини, кожна з яких є відображенням особистого вкладу працівника в досягнення поточних, кінцевих і віддалених результатів діяльності підприємства;

- відкритість системи мотивації персоналу означає її прозорість та інформаційну доступність для кожного працівника.

Найчастіше до елементів мотивації зараховують: зміст та умови праці, відносини між працівниками, засоби адміністративного примусу (заборони, розпорядження), засоби заохочення (стимули матеріальні та нематеріальні), засоби переконання (переговори, консультації).

Отже, ефективна мотивація трудової діяльності управлінського персоналу підприємства повинна виходити з особливостей погодженості системи стимулювання з економічною стратегією підприємства, яка, власне, формує методологію досягнення цілей, і має бути направлена на визначення раціонального рівня доходів працівників, що приведе до високих результатів їх праці і підприємства в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Багрова І.В. Нормування праці: навч. посіб. – К.: Центр навч. літ-ри. – 2003. – 212 с.

2. Буряк П.Ю., Татарин Н.Б. Корпоративне управління: особливості в розвитку в Україні // Фінанси України. – 2006. – № 6.

3. Завадський Й., Червінька Л. Фактори мотивації персоналу в менеджменті // Економіка України. – 1998. – № 9.

ПРОБЛЕМИ КОНКУРЕНТНОСТІ СУЧАСНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

О.М. БУДАГЯН, студентка IV курсу
Науковий керівник: ОСАДЧА Л. А.

Сучасні організації здійснюють свою діяльність в умовах нестабільної соціально-економічної ситуації, постійних змін, вияву надвисокої конкуренції. Це обумовлює необхідність пошуку реально дієвих підходів до збереження, забезпечення їх власної конкурентоздатності. Для ефективного розв'язання цієї проблеми важливо дослідити психологічні особливості та специфічні чинники, що впливають на розвиток конкурентоздатності сучасних організацій та спиратися на них на етапі практичного вирішення цього питання. Базуючись на результатах теоретичного аналізу проблеми було виділено чинники конкурентоздатності сучасних організацій, які було розподілено на чотири основні рівні аналізу: мегарівень, макрорівень, мезорівень, мікрорівень. З метою ранжування чинників конкурентоздатності організацій та визначення їх особливостей в організаціях різного типу, було проведено Пілотне дослідження в одному з комерційних банків м. Києва серед 20 менеджерів, провідних спеціалістів та спеціалістів різних департаментів центрального офісу банку. [1]

В результаті дослідження ми дійшли таких висновків:

1. Конкурентоздатна особистість – це особистість, якій притаманні такі основні психологічні характеристики, як потреба в досягненнях (подальшому розвитку), схильність до творчості (творчі здібності/нахили), цілеспрямованість та рішучість, вміння йти на розуміння (зважений), ризик, потреба в незалежності/автономії, які забезпечують її ефективну конкуренцію на сучасному ринку праці. [2]

2. Дослідження показало, що серед усіх чинників вищезазначених рівнів персонал банку зазначає, що на забезпечення конкурентоздатності банку найбільше впливають наступні чинники (які посіли перше місце в ході ранжування): а) чинники мікрорівня (психологічні чинники) «конкурентоздатність керівників» (40% опитаних), «конкурентоздатність працівників» (20,0% опитаних), що, з одного боку, вказує на високу значущість «людського потенціалу» в організації (зокрема, керівного складу) та, з іншого боку, показує певний ступінь ідентифікації персоналу банку з його успішністю та бачення своєї значущості в її забезпеченні; б) чинники мегарівня (політико-економічні чинники) «конкурентоздатність країни» (25,0% опитаних), «конкурентоздатність галузі» (25,0% опитаних).

Результати дослідження показали значущість саме психологічного аспекту в забезпеченні конкурентоздатності організацій банківської сфери. Це засвідчує, що основну увагу при розв'язанні зазначеної проблеми важливо зосереджувати не тільки на забезпеченні матеріально-технічної бази, створенні іміджу організації та ефективної реклами послуг, а, насамперед, на забезпеченні професійного та особистісного розвитку «людського потенціалу» банку.

3. Зазначено особливості взаємозв'язку оцінки персоналом банку чинників конкурентоздатності їх організації та низки характеристик опитаних:

а) вік: персонал віком понад 30 років значно більше, ніж їх молодші колеги, визначає роль «конкурентоздатності керівників» та вплив «конкурентоздатності країни» на розвиток конкурентоздатності їх банку ($p < 0,1$);

б) посада: всі головні спеціалісти вказують на те, що на забезпечення конкурентоздатності банку впливає «місце розташування організації» ($p < 0,01$), спеціалісти (40%) вбачають суттєву роль у високому рівні «конкурентоздатності клієнтів банку» ($p < 0,1$), 66,7% головних спеціалістів відзначають значущість «конкурентоздатності галузі» ($p < 0,1$), а всі опитані керівники зауважують значущість високого рівня «конкурентоздатності керівників» ($p < 0,01$) та «конкурентоздатності країни» ($p < 0,1$);

в) стаж роботи в організації: всі працівники (по 33,3% опитаних) зі стажем до 1 року та зі стажем 2-5 років визнають важливість високого рівня «конкурентоздатності партнерів» і «матеріально-технічної бази» та 75,0% опитаного персоналу зі стажем роботи 2-5 років наголошує на значущості «конкурентоздатності галузі партнерів» ($p < 0,1$), тоді як зі стажем до 1 року (42,9%) вбачають значущим високий рівень «конкурентоздатності послуг» ($p < 0,01$);

г) рівень заробітної плати: опитані із заробітною платою 3000-5000 грн. найбільш високо оцінюють роль «матеріально-технічної бази», опитані із зарплатою до 3000 грн. (66,7%) та із зарплатою 3000-5000 грн. відзначають значущість «конкурентоздатності галузі» ($p < 0,1$), а персонал банку із зарплатою понад 5000 грн (0,0% опитаних) не вважає цей чинник значущим на високому рівні ($p < 0,1$), однак, усі опитані із зарплатою понад 50000 грн. визнають вирішальним чинником у забезпеченні конкурентоздатності банку високий рівень «конкурентоздатності керівників» ($p < 0,01$) та «Конкурентоздатності країни» ($p < 0,1$).

Отримані результати виявили особливості оцінки персоналом банку різного віку, посади, стажу роботи на посаді та рівня їх заробітної плати від певних чинників, які, на їх думку, забезпечують конкурентоздатність банку. Ці дані засвідчили високий рівень відповідальності керівників у забезпеченні конкурентоздатності банку, що, на наш погляд, вкотре вказує на важливість чинника мікрорівня та психологічного аспекту проблеми конкурентоздатності організацій. Разом з тим, отримані результати підтвердили те, що «ключовою конкурентною перевагою є люди» та посилили значущість «людського потенціалу» у забезпеченні конкурентоздатності сучасних організацій. [1]

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Філь О.А. Технологія розвитку конкурентоздатності персоналу освітньої організації: Навчально-методичний посібник. – Біла Церква: КОПОПК, 2008. – 52 с.

2. Винославська О. В., Малигіна М. П. Людські стосунки: Навчальний посібник. – 2-е вид., перероб. і доповн. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 142 с.

ШАХРАЙСТВО – ЯК ОДИН ІЗ ВИДІВ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ВЛАСНОСТІ

**А.В. БУЦ, студентка III курсу
Науковий керівник: МАШКОВСЬКА Л.В.**

Побудова і становлення демократичного правового суспільства у нашій державі нерозривно пов'язані з процесом постійного зміцнення законності та правопорядку. Кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Посягання на право власності існує стільки ж, скільки й люди та об'єкти матеріального світу, що їм належать.

Питанням боротьби зі злочинами проти власності багато вчених, такі як О.О. Дмитрієв, Є.Г. Філатова, І.Я. Фойницький, О.В. Смаглюк, А. Данн, А.І. Гуров, В.Д. Ларичев, А.К. Лебедєв, С.А. Романов, І. Салімонов та ін. приділяли велику увагу. Мало вивчалися і були висвітлені в юридичній літературі завдання майнової шкоди шляхом обману чи зловживання довірою, відповідальність за які встановлена в ст. 190 КК України "Шахрайство" [1, С. 115].

Метою нашого дослідження є розгляд шахрайства як одного з видів злочинів проти власності. Про обман як одну з форм шахрайства відомо вже досить давно, ще з біблейських часів, коли у Книзі книг було зазначено про заборону здійснення обманних дій під час зважування, виміру товарів, здійснення купівлі-продажу товарно-матеріальних цінностей. З плином часу шахрайство виокремлювалось із загальної кількості корисливих майнових злочинів, набувало нових форм, завдаючи відчутних збитків потерпілим, а тому все це потребувало реагування державних органів влади і управління у формі дієвого впливу з метою боротьби з ними.

Але індустрія розваг, політико-економічні процеси теж не стоять на місці, а перебувають у постійному розвитку та зазнають істотних змін під впливом прогресу. Держава, покликана охороняти та захищати права та інтереси її громадянина, нерідко і сама була не проти ошукати його, використовуючи шахрайські прийоми заради збагачення казни та можновладців. Люди не можуть жити, нікому не довіряючи, думаючи, що це може бути з кожним, але не з ним. За статистикою, кожен п'ятий є азартною людиною і сам провокує злочинця зробити себе потерпілим.

У загальній кількості вчинюваних корисливих злочинів проти власності, пов'язаних з розкраданням майна, питома вага шахрайства становить близько 4%. Велика кількість випадків вчинення шахрайств не потрапляє до статистичної звітності правоохоронних органів через цілу низку суб'єктивно-об'єктивних чинників:

1. Потерпілі не здогадуються про те, що матеріальні збитки, які їм завдані, були наслідком чітко спланованої злочинної діяльності й, відповідно, не вбачають підстав для звернення до органів внутрішніх справ по допомогу.

2. Шахрайство помилково кваліфікується працівниками міліції як крадіжка (ст. 185 КК України), заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою (ст. 192 КК України), виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів чи білетів державної лотереї (ст. 199 КК України),

фіктивне банкрутство (ст. 218 КК), фіктивне підприємництво (ст. 205 КК), обман покупців та замовників, хабарництво та інші види майнових корисливих злочинів.

3. Недовіра працівникам правоохоронних органів щодо їх спроможності допомогти відновити порушене право власності, розкривши вчинений майновий злочин та повернувши втрачене власнику.

4. Потерпілі самостійно вирішують всі питання майнового характеру та відповідальності із шахраями.

5. Постраждалими є бізнесмени, політики чи інші особи, які б не бажали афішувати свої прорахунки в фінансово-економічних, політичних чи інших питаннях, ставлячи під загрозу власний авторитет, прибутки, можливість втратити ділових партнерів [2, С. 247].

На сьогоднішній день в Україні широкого розповсюдження набули такі види шахрайств:

I. Традиційні промисли шахраїв: азартні ігри, лотереї (гра в наперстки, „експрес-лотерея”, гра в карти, ігри в казино); гадання; цілителі (“зняття порчі”, нарколози-шахраї, “ясновидці”, екстрасенси); жебраки-бізнесмени; весільні аферисти.

II. Купівля-продаж товарів та послуг: презентації; рекламні компанії з продажу товарів та надання послуг; угоди щодо нерухомості, автотранспорту, виробів із дорогоцінних металів.

III. Фінансові операції: фінансові піраміди, страхування, обіг цінних паперів, банківські махінації; злочинні махінації з пластиковими платіжними засобами; шахрайства під час обміну валюти та готівкових розрахунків.

IV. Інші види та способи шахрайств: працевлаштування, відпочинок в Україні та за кордоном; шахрайства, вчинювані на різних видах транспорту, видавання себе за посадову особу з метою незаконного отримання товарно-матеріальних цінностей та послуг; сексуальні шахрайства; релігійні (секти, молебні будинки) та багато інших [2, С. 21].

Отже, дослідження методів, способів і прийомів боротьби з шахрайствами, так само як і особливостей здійснення процесу розкриття, є актуальним питанням сьогодення, необхідним для суспільства, яке заслуговує на окреме ґрунтовне дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальне і кримінально-процесуальне законодавство України: Кримінальний кодекс України//Право і практика. – 2007. – №1. – С.3-364.
2. Шейнов В.П. Психология обмана и мошенничества/В.П.Шейнов. – М.: Харвест, 2004. – 464 с.

ТЕХНОЛОГІЯ ПРИЙНЯТТЯ МЕНЕДЖЕРОМ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В ОРГАНІЗАЦІЇ

**А.В. ВІЧКАНЬ, студентка IV курсу
Науковий керівник: ОСАДЧА Л.А.**

Прийняття рішень є найважливішою функцією управління, успішне здійснення якої забезпечує досягнення організацією її цілей. Приймаючи рішення, потрібно усвідомлювати, що керівник розпоряджається не тільки своєю долею, але і долями працюючих на нього людей.

Прийняття рішень – це наука і мистецтво. Роль прийнятого рішення величезна. Найважливіше питання успішного функціонування організації полягає в тому, як організація може виявляти свої проблеми і вирішувати їх. Кожне рішення націлене на якусь проблему, а правильне рішення – це те, що максимально відповідає цілям організації. [5]

Прийняття рішень – це частина щоденної діяльності керівника будь-якого рівня незалежно від того підрозділу, який він очолює. Саме ця діяльність і робить керівника керівником, більш того, наявність права на прийняття важливих рішень виражає міру влади і характеризує вагомість позиції керівника в організації. [5]

Процес ухвалення рішення – це нескінченна послідовність взаємопов'язаних кроків. Кожен вид проблеми вимагає свого шляху (напрямку) рішення. Саме тут постає питання правильного вибору технології прийняття рішення. Отже, потреба в технологіях з'являється тоді, коли виникає необхідність у раціональних діях, у керуванні соціальними процесами. [2]

Технологія дозволяє раціонально використовувати час і ресурси. Технології, що дають змогу вирішувати проблеми найбільше ефективно, будуть оптимальні для організації.

В психології управління існують такі види технологій розробки та реалізації управлінських рішень:

1. Технологія « Управління за результатами» ;
2. Технологія « Управління на базі потреб та інтересів» ;
3. Технологія „Управління шляхом постійних перевірок і вказівок”;
4. Технологія « Управління у виняткових випадках» ;
5. Технологія « Управління на базі штучного інтелекту» ;
6. Технологія „Управління на базі активізації діяльності персоналу”;

Технологія „Управління за результатами” реалізується в середніх і малих компаніях або в їхніх підрозділах. Дана технологія має такі особливості: заснована на пріоритеті кінцевих результатів над плануванням ; основна функція – координація. Дія технології завершується по досягненні поставленої мети. [3]

Технологія „Управління на базі потреб та інтересів” заснована на пріоритеті міжособистісних відносин і дозволяє керівнику безпосередньо, а не опосередковано впливати на потреби й інтереси працівників.

Технологія „Управління шляхом постійних перевірок і вказівок” ефективно реалізується в невеликих організаціях, де існує високий авторитет керівника. При застосуванні в керуванні персоналом даної технології людина краще реалізує свої потреби в самовираженні, самопрояві, стабільності і порядку.

Технологія „Управління у виняткових випадках” заснована на пріоритеті професіоналізму виконавців або відпрацьованої виробничої технології. Дана технологія ефективно реалізується в невеликих організаціях або з жорстко регламентованою технологією, або з довірчою структурою керування.

Технологія „Управління на базі штучного інтелекту” заснована на пріоритеті відпрацьованої практики, статистики і сучасних економіко-математичних методів, реалізованих у виді баз знань або баз даних в середовищі сучасних комп’ютерних технологій. Технологія є особливо ефективною для організацій, що часто змінюють номенклатуру продукції, що випускається, і для організацій, що мають великий обсяг складних типових процедур.

Технологія „Управління на базі активізації діяльності персоналу” заснована на пріоритеті стимулів та заохочень працівника. Вона ефективна, коли продуктивність праці і якість продукції, що випускається, в основному визначаються настроєм, психологією та станом здоров’я працівника, а також соціально-психологічним кліматом у колективі. Основні положення даної технології втілилися у відомих нам теоріях управління персоналом – теорія Х, теорія Y, теорія Z. [1]

Здійснюючи вибір того чи іншого шляху розв’язання проблеми на практиці, менеджер може зіткнутись із факторами, що перешкоджають прийняттю рішення. Це насамперед такі фактори, як: багатоаспектний характер оцінок якості альтернатив, труднощі виявлення всіх аспектів порівняння альтернатив, труднощі зіставлення різнорідних якостей, суб’єктивний характер багатьох оцінок якості альтернатив, труднощі організації роботи експертів, труднощі одержання повного списку альтернатив. [4]

Той хто вважає, що знає науку управління – дуже сильно переоцінює себе. Наука управління постійно розвивається, а як її частина наука прийняття рішень користується тими методами, що були розроблені раніше, опробовує нові методики і технології і ніколи не зупиниться, а буде й надалі постійно розвиватись і збагачуватись новими підходами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вербин С. Наука прийняття рішень. – СПб.: Питер, 2000
2. Ковнак В.М. Теорія і практика прийняття управлінських рішень. – К.: МАУП, 2000.
3. [http:// www. konstantinus. com](http://www.konstantinus.com) ;
4. [http:// www. anodota. com. ua](http://www.anodota.com.ua) ;
5. [http:// www. ukrenergo. energy. gov. ua](http://www.ukrenergo.energy.gov.ua).

РОЛЬ АКЦИЗУ У ДОХОДАХ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ.

**В.В. ГАВРИЛЮК, студентка IV курсу
Науковий керівник СОЛЬСЬКА Т.В.**

Акцизний збір – це непрямий податок на високорентабельні та монопольні товари (продукцію), що включається до ціни цих товарів (продукції).

Перелік товарів (продукції), на які встановлюється акцизний збір та його ставки затверджуються КМУ.

З часом, згідно із Законом України № 1243-XIV [1.] визначено наступне:

Акцизний збір – це непрямий податок на споживачів (одержувачів) окремих товарів (продукції), визначених законом як підакцизні, що стягуються з них під час здійснення оборотів з продажу (інших видів відчуження) таких товарів (продукції), вироблених на митній території України, або при імпортуванні (ввезенні, пересуванні) таких товарів (продукції) на митну територію України. Акцизний збір включається до ціни підакцизних товарів.

При акцизному оподаткуванні імпорту здійснюється захист власних товаровиробників. Оподаткування предметів розкоші має на меті перерозподіл доходів між різними верствами населення. Запроваджуючи акцизний збір на тютюнові та горілчані вироби, держава добивається обмеження їх споживання. Застосування акцизного збору дає змогу вилучати частку прибутку підприємств – монополістів з виробництва окремих товарів.

Дослідженням акцизного збору та його ролі у доходах бюджету займалися такі вчені та науковці: М.Я. Азаров, Ю.Б. Іванов, І.І. Д'якова, А.М. Поддєрьогін, Д.П. Костюк.

Різке підвищення ставок акцизного збору на тютюнові вироби суперечить нормам чинного законодавства, є економічно необґрунтованим і негативно позначиться на ринку тютюнових виробів. Надходження акцизного збору до Державного бюджету України порівняно із 2008 р зросли на 67,8%, або на 8,6 млрд. грн.

Недовиконання плану на 2009 р. становить 10,0%, або 2,4 млрд. грн. Про це повідомив Державний комітет статистики.

При запланованих у 2009 р. надходженнях від акцизного збору із ввезених товарів на територію України до Державного бюджету України у сумі 4,4 млрд. грн.. фактично надійшло 3,7 млрд. грн. Недовиконання плану на 2009 р становить 15,9%, або 0,7 млрд. грн.

При запланованих у 2009 р надходженнях від акцизного збору із вироблених товарів на території України до Державного бюджету України у сумі 19,3 млрд. грн.. фактично надійшло 17,6 млрд. грн. Недовиконання плану на 2009 р становить 8,7%, або 1,68 млрд. грн.

При падінні імпорту товарів у 2009 р. на 46,9% (за оперативними даними Держкомстату), надходження ПДВ до загального фонду державного бюджету із ввезених на територію України товарів знизилась на 13,8%, або на 10,9 млрд. грн.

Внаслідок цього скоротилося легальне виробництво продукції і підвищиться тінізація ринку. Для того, щоб дійсно дізнатись чи сплачувався акцизний збір існує маркування товару.

Однак існує і позитивна сторона: З метою стимулювання експорту вітчизняних

товарів та надходження валюти до країни, згідно зі статтею 5 Декрету [5.] акцизний збір не справляється при реалізації підакцизних товарів (продукції) на експорт за іноземну валюту.

Таким чином, акцизний збір дозволяє через цінові механізми непрямим впливати на обсяги виробництва та реалізації окремих підакцизних товарів як на митній території України, так і в сфері зовнішньоекономічної діяльності. Також необхідно жорстко контролювати встановлення ставок та об'єм оподаткування, щоб не спричинити підривок товару. Необхідне поступове реформування законодавства, підвищення ставок акцизного збору та гармонізація їх структур, з урахуванням національних інтересів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Законом України № 1243-XIV
2. Мігунов І.В. Акцизний збір / І.В.Мігунов // Вісник податкової служби України. – 2008. – №1-2. – С. 19-20.
3. Шварц Д.П. Підвищення акцизних зборів в Миколаєві / Д.П. Шварц // Бізнес новини Миколаєва. – 2008. – №23. – С.14-16.
4. Оксана Скічко Боротьба з тютюнокурінням набрала обертів//Вісник податкової служби України//липень 2009 №28 ст.2-5
5. «Вісник податкової служби України»//серпень 2009 №30 ст.7

КОМПЕТЕНТНІСТЬ КЕРІВНИКІВ В АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

О.Ю. ГАЙВОРОНСЬКА, студентка IV курсу

Науковий керівник: кандидат психологічних наук ОСАДЧА Л.А.

На кожній стадії діяльності сучасних організації здійснюється управління. Чи то у виробництві, в службових справах, в торгівлі, в уряді або в освітніх інститутах – в кожній організації вельми потрібні компетентні керівники, і часто їх наявність є найбільш важливим ключем до успіху.

Досвід функціонування ринкової економіки переконливо підтверджує, що реалізація завдань, які стоять перед нею, у величезній мірі залежить від компетентності керівників і фахівців апарату управління.

Дослідженнями цієї проблеми займалися А. Ослунд, Д. Карнегі, Л.П. Мельник та інші.

Відомо, що як правило, хорошими або поганими підприємства стають в залежність від здібностей тих, хто ними керує. Можна привести немало прикладів, коли з приходом підготовленого, компетентного керівника збиткове підприємство за короткий час перетворюється в прибуткове. Цю точку зору підтверджують дослідження Дейла Карнегі та професора А. Ослунда. Він стверджує, що на сьогодні в Україні виробничі досягнення практично не залежать ні від галузі, ні від розміру підприємства. Вирішальна роль належить менеджеру, його здібностям і волі.

А. Ослунд розділяє всіх наших директорів-менеджерів на три групи:

- 1) сама найменша, в яку входять керівники, які розуміють, що саме

потрібно змінити і чітко діють в цьому напрямі;

- 2) до другої належать досить здатні люди, не бажаючи нічого міняти;
- 3) третя група – зовсім вже безпорадні керівники.

Таким чином, кризовий стан економіки України можна багато в чому пояснити низьким рівнем професіоналізму в управлінні, що викликана недостатнім рівнем знань, ділових і професійних якостей, безініціативністю і неготовністю виконати будь-яку команду, що отримується зверху. При виборі керівників, за адміністративно-командної системи управління, з числа фахівців перевага віддавалася людям, які володіють такими рисами характеру як жорсткість, вимогливість до підлеглих і беззаперечна слухняність вищестоящим, а глибокій професійній компетентності, в тому числі компетентності в спілкуванні, не надавалося серйозного значення.

Сьогодні формується соціальне замовлення на принципово новий тип керівника позитивної соціальної спрямованості. Але така переорієнтація всіх керівників надзвичайно складний і об'ємний процес:

- по-перше, навіть люди середніх років не можуть швидко звільнитися від старих стереотипів розподільної економіки і тоталітарного способу дій;
- по-друге, молоді підприємці і менеджери не мають не тільки професійного, але і необхідного соціального досвіду для роботи в цивілізованій ринковій економіці.

Таким чином, в Україні спостерігається очевидна соціальна суперечність між об'єктивними вимогами до компетентності працівників управління і реальними виявами сучасних управлінських якостей керівників. [3]

Ефективність управлінської діяльності керівника знаходиться в прямій залежності від його компетентності.

Традиційно, компетентність розуміють як наявність знань і досвіду в певній сфері.

Мистецтвом управління слід оволодівати постійно, незалежно від віку і стажу роботи. Успіху досягне лише той, хто систематично вдосконалює стиль своєї роботи, аналізує й усуває недоліки, невтомно шукає раціональніші форми і методи управління колективом. [1]

Підвищення рівня професійної компетентності менеджера зумовлюється великим бажанням, прагненням до її здобуття.

Необхідно відмітити, що керівнику обов'язково повинна бути властива соціально-психологічна компетентність, тобто здатність, взаємодіяти з іншими людьми в системі міжособистісних відносин – уміння орієнтуватися в соціальних ситуаціях, визначати індивідуальні особливості і емоційні стани інших людей (поставити себе на місце іншого), здатність конструктивно вийти з міжособистісних конфліктів.[2]

Таким чином, компетентність є об'єктом професійного розвитку і формою реалізації творчого потенціалу людини в професійному труді. Вона служить особистісною основою, необхідною у всіх видах діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мельник Л.П. Психологія в управлінні: Навчальний посібник. – Київ: Основа, 2003. – 304 с.
2. Коммуникативная компетенция руководителя //Менеджмент і менеджер. –

2008. № 3-4.

3. internet – джерела:
4. бібліотека Гринчука;
5. STUDENTAM.NET.UA.

ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

А.Ю. ГОЛУБЄВА, студентка IV курсу

Науковий керівник:

кандидат психологічних наук, доцент ОСАДЧА Л.А.

Спорт – це не тільки видовищне явище, але й спосіб життя. Це сфера становлення особистості і образу «Я», це галузь, де кожен намагається реалізувати свої задуми, мрії, знайти своє власне місце. Спорт – це світ труднощів і великої праці, перемог і поразок, постійного змагання з собою і іншими, вміння працювати над собою і своїм майбутнім. Вирішення даної проблеми є актуальним на сьогодні.

Серед сучасних досліджень у галузі психології спорту слід визначити роботи В. М. Волкова та В. П. Філіна з проблеми психологічних аспектів відбору у спортивні команди, В. О. Геселевича, який досліджував передстартові психічні стани спортсменів, О. О. Деркача та О. О. Ісаєва у напрямку психолого-педагогічних особливостей діяльності організатора дитячого спорту, Г. В. Ложкіна щодо особливостей професійної підготовки психолога для роботи у спорті та ін. Проблема соціального запиту на практичну діяльність психолога розглядалася у роботах Г. С. Абрамової [1].

Психологія спорту вивчає закономірності психічної діяльності людей в умовах тренувань і змагань.

Психологія спорту належить до числа дуже молодих прикладних галузей психологічної науки. Поняття «психологія спорту» вперше з'явилося в статтях П'єра де Кубертена – засновника Олімпійських ігор сучасності. Вони публікувалися на початку XX століття і мали описовий характер.

Основні цілі психології спорту – вивчення психологічних закономірностей формування у спортсменів і команд спортивної майстерності та якостей, необхідних для участі у змаганнях, а також розробка психологічно обґрунтованих методів тренування і підготовки до змагань. Досягнення цієї мети передбачає вирішення наступних конкретних завдань: [1]

1. Вивчення впливу спортивної діяльності на психіку спортсменів:

а) психологічний аналіз змагань (загальний і конкретний з окремих видів спорту);

б) виявлення характеру впливу змагань на спортсменів;

в) визначення вимог, що пред'являються змаганнями до психіки спортсмена;

г) визначення (спільно з представниками інших спортивних наук) сукупності моральних, вольових та інших психологічних якостей, необхідних спортсменам для успішного виступу на змаганнях;

д) психологічний аналіз умов тренувальної діяльності та спортивного побуту.

2. Розробка психологічних умов для підвищення ефективності спортивних

тренувань. Психологія спорту покликана розкрити механізми та закономірності удосконалення спортивної майстерності, шляхи формування спеціальних знань, умінь і навичок, а також умови, що забезпечують успішність колективних дій спортсменів. [2]

Все це вимагає від психологів:

а) психологічного обґрунтування існуючих методів і засобів спортивного тренування і пошуку нових;

б) визначення шляхів для максимального використання можливостей організму спортсмена, як за рахунок розвитку психічних функцій, так і за рахунок створення апаратних методів тренування (наприклад, використання систем з «біологічно зворотним зв'язком»);

в) розробки методів психологічного опису окремих видів спорту (психограмм), методів психодіагностики спортивних здібностей, соціальної структури і психологічного клімату команди;

г) розробки науково обґрунтованих методів моделювання змагальної обстановки в умовах тренувань.

д) розробка психологічних основ перед змагальною підготовкою спортсменів.

В даний час докорінно змінюються зміст і характер передзмагальної підготовки спортсменів. Для успішного виступу в змаганнях вже недостатньо високого рівня тільки фізичної і тактичної підготовленості. Поряд з руховими сенсомоторними навичками й уміннями набувають значимість інтелектуальні навички, а також навички колективних дій. Тому в перед змагальною підготовці все більшу роль починають грати різні психічні процеси і стани. Зростає значення психологічних факторів і, як наслідок, психологічної підготовки спортсменів до участі у змаганнях. Розробка методів та прийомів такої підготовки – один з головних функцій психології спорту. Реалізація цієї функції передбачає:

а) вивчення закономірностей функціонування психіки в умовах змагань і розробка методів підвищення стійкості і надійності змагальної діяльності;

б) дослідження психічних станів, які розвиваються в передзмагальних і змагальних умовах;

в) розвиток психопрофілактики, формування прийомів, способів та шляхів психологічного гарту спортсменів, підвищення їх стійкості до психо-травмуючих впливів. [2]

В даний час, коли об'єктивні показники спортивних рекордів і досягнень вже досягли меж природних можливостей людського тіла, психологічне забезпечення є невід'ємною частиною всіх етапів спортивної діяльності. Інакше кажучи, саме в психології тренери та спортсмени шукають (і знаходять!) нові й нові резерви, які дозволяють їм перемагати суперників. [3]

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бочелюк В. Й. Психологія спорту: навчальний посібник / В. Й. Бочелюк, О. А. Черепіхіна. – Київ: Центр учбової літератури, 2007. – 224 с.

2. Самойлов Н. Г. Підготовка фахівців і завдання психології фізичного виховання та психології спорту на Україні / Н. Г. Самойлов // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету. – Чернігів, 2006. – № 35. – С. 25–28.

3. Тарас А.Е. Психология спорта: хрестоматія / – М: АСТ; Мн.: Харвест, 2005. – 352 с.

ПРОФСПІЛКИ, ЯК СУБ'ЄКТИ ТРУДОВОГО ПРАВА

**Т. ГОМЕНЮК, студентка III курсу
Науковий керівник: СОЛЬСЬКА Т.В**

Актуальність даної теми складає комплекс узагальнених структурних елементів діяльності профспілкових органів та їх значення для розвитку трудових відносин зокрема.

В даний час у профспілках України йдуть складні процеси пристосування. І якщо на великих підприємствах профспілкові організації мають визначений досвід роботи з захисту прав і інтересів своїх членів, а також володіють для цього засобами, то колективи малих підприємств, такими можливостями не володіють. Найчастіше працівники малих приватних підприємств не знають своїх прав і, як наслідок, їх права пригнічуються роботодавцями. Більш того, власники не зацікавлені в створенні профспілкового органу на своїх підприємствах.

Відповідно до трудового законодавства профспілки являють собою добровільні незалежні громадські організації, що об'єднують працівників, зв'язаних загальними інтересами по роду їхньої діяльності як виробничої, так і в соціальній сфері. Своім головним завданням профспілки всіх напрямків ставлять захист прав і законних інтересів працюючих, установа соціальної справедливості, ефективної і гуманної економіки.

Профспілки розглядаються в якості специфічних суб'єктів правової діяльності. Їхній статус визначено законодавством, що встановлює права і дієздатність профспілок, основні права і обов'язки, а також гарантії їхнього здійснення.

Сучасне законодавство України, з огляду на характер виконуваних профспілками функцій, найбільший акцент робить на розвиток їхнього правового статусу, як суб'єкта трудового права, тому, що саме ця роль найбільше торкається регулювання сфери найманої праці.

Кодекс законів про працю України закріпив загальні права профспілок представляти інтереси працюючих і визначив області його застосування – виробництво, праця, побут і культура, а саме: ст. 43-1 КЗпП дозволяє здійснити звільнення з ініціативи власника без попередньої згоди профспілкового органу, працівника, який не є членом профспілки, діючої на підприємстві.

Основним завданням профспілок є представництво і захист інтересів працівників перед власником. Виходячи з цих задач, основними функціями діяльності профспілок виступають *захисна і представницька*, які доповнюються контрольними повноваженнями за додержанням законодавства про працю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. М.Я.Кисельов, Матузов „Теорія держави і права”, К. – 389 с.
2. Пилипенко П.Д., Буряк В.Я. Трудове право України. Ін Юре, 2004 р. – 535с.
3. Карпенко О. Д. Основи трудового права: Навч. посіб. – К.: Видавництво А. С. К., 2003.
4. ”Профспілковий рух і сьогодні” Зеркало недели” № 10. – 2003р.
5. Прокопенко В.І. Трудове право. Київ: «Вентурі», 1996 р. – 223 с.

ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРИВАТНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

О.А. ГРУБАСЬ, студентка ІV курсу
Науковий керівник: МАШКОВСЬКА Л. В.

На сьогодні в Україні приватні підприємства становлять велику частину загальної кількості господарюючих суб'єктів, заснованих на приватній власності фізичних та юридичних осіб, оскільки ця форма господарювання є зручною з багатьох точок зору, в першу чергу, через відсутність вимог щодо мінімального розміру статутного фонду, а також через можливість здійснення одноосібного керівництва і управління такою юридичною особою, адже законодавство не містить вимог щодо обов'язкового створення в приватному підприємстві виконавчого та інших органів, як це вимагається, наприклад, в товаристві з обмеженою відповідальністю. Прийняття нових Цивільного та Господарського кодексів України, на жаль, так остаточно і не вирішило питання щодо правового становища цієї господарюючої одиниці.

Закон України „Про підприємства в Україні”, який на сьогодні вже втратив чинність, визначав приватне підприємство як таке, що засноване на приватній власності окремого громадянина України з правом використання найманої робочої сили. Нині ст. 63 Господарського кодексу України (далі – „ГК”) серед видів та організаційно-правових форм підприємств називає приватне підприємство і визначає його як таке, що діє на основі приватної власності громадян чи суб'єкта господарювання (юридичної особи). Як бачимо, законодавче закріплення визначення приватного підприємства, закріплене в ГК України, є недостатнім для чіткого відмежування його від інших організаційно-правових форм здійснення господарської діяльності, таких як, наприклад, господарське товариство, створене у формі товариства з обмеженою відповідальністю.[1]

Щодо засновницького складу приватного підприємства (далі – „ПП”), то воно може бути створене однією фізичною, однією юридичною чи кількома фізичними особами. Тобто можливість створення його кількома юридичними або фізичними і юридичними особами (разом) законодавством не допускається. З огляду на це не можна однозначно віднести ПП до підприємства корпоративного або унітарного типу. З одного боку, при створенні його одним засновником (фізичною або юридичною особою), воно набуває статусу унітарного підприємства, яке відповідно до ч.4 ст.63 ГК України створюється одним засновником, який виділяє необхідне для того майно, формує відповідно до закону статутний фонд, не поділений на частки (паї), затверджує статут, розподіляє доходи, безпосередньо або через керівника, який ним призначається, керує підприємством і формує його трудовий колектив на засадах трудового найму, вирішує питання реорганізації та ліквідації підприємства.

В цьому визначенні треба підкреслити, що законодавець не передбачив можливості поділу статутного фонду унітарного підприємства на частки. Але з іншого боку, при створенні ПП кількома фізичними особами, майно такої юридичної особи закріплюється за нею на праві спільної приватної власності. В літературі існують спірні думки щодо тих випадків, коли ПП створюється одним з подружжя на основі спільного сумісного майна цього подружжя [3].

Таким чином, ПП можна віднести як до господарської організації унітарного, так і корпоративного типу, що створює проблемні моменти із визначенням правового статусу майна ПП на практиці.

Ще одне питання, яке постає у зв'язку з поділом ПП на унітарні та корпоративні, це питання стосовно можливості звернення стягнення на частку учасника в статутному фонді юридичної особи за його особистими зобов'язаннями. Для ТОВ, наприклад, законодавством (ч.4 ст.144 ЦК України) передбачена вимога щодо зменшення статутного капіталу в разі, якщо після закінчення другого чи кожного наступного фінансового року вартість чистих активів виявиться меншою від статутного капіталу. А от щодо ПП такої вимоги не існує, як не існує і законодавчого визначення мінімального розміру статутного капіталу, а також строку, у який його має бути сформовано. Отже можна припустити, що в даному випадку, з огляду на менш суворі вимоги законодавця щодо розміру та порядку формування статутного фонду ПП порівняно з ТОВ, інколи саме вказана організаційно-правова форма здійснення господарської діяльності є більш зручною з точки зору відсутності обтяження засновника ПП обов'язком дотримуватися вимог законодавства щодо формування статутного фонду в конкретно визначеному розмірі і його зменшення в разі зменшення вартості чистих активів.[2]

Але при виборі організаційно-правової форми (між ТОВ і ПП) здійснення господарської діяльності слід звернути увагу на те, що не завжди можна заздалегідь передбачити, чи не виникне в процесі здійснення господарської діяльності необхідності реорганізації такої юридичної особи, адже щодо ТОВ законодавством передбачена можливість реорганізації його шляхом злиття, приєднання, поділу, виділення або перетворення. Щодо ПП, то способи його реорганізації в законодавстві не визначені. Однак очевидно, що ПП унітарного типу не може бути реорганізоване шляхом поділу або виділення, адже статутний фонд такого господарюючого суб'єкта є неподільним.[3]

На основі проведеного дослідження та узагальнення спеціальної літератури з обраної проблеми можна зробити наступні висновки та сформулювати пропозиції.

З метою уникнення змішування правового становища приватних підприємств з іншими, схожими на перший погляд, видами суб'єктів господарювання – юридичними особами (товариство з обмеженою відповідальністю та товариство з додатковою відповідальністю) пропонується закріпити можливість створення приватного підприємства лише однією фізичною особою на основі майна, що належить їй на праві приватної власності, або на праві спільної сумісної власності подружжя, і, таким чином, визначити приватне підприємство виключно як унітарне.

Доповнити главу 8 розділу II книги першої Цивільного кодексу України параграфом „Приватні підприємства”, а главу 11 розділу II Господарського кодексу України „Приватні підприємства. Інші види підприємств” – нормами, які б детально регламентували порядок створення, формування статутного фонду, функціонування та припинення діяльності приватних підприємств, з постатейною деталізацією за аналогією зі, скажімо, регламентацією діяльності господарських товариств в Цивільному кодексі України.[2]

З огляду на вищевказані зауваження – викласти частину 1 статті 113 Господарського кодексу України в такій редакції: „Приватним підприємством визнається підприємство, що діє на основі приватної власності однієї фізичної особи

з повною цивільною дієздатністю або на основі спільної сумісної власності подружжя з можливістю використання найманої праці”. [1]

Насамкінець, беззаперечним залишається той факт, що приватні підприємства як унітарного, так і корпоративного типу на сьогодні для багатьох є зручною формою господарювання, а отже потребують детальної законодавчої регламентації їх діяльності з метою уникнення багатьох проблем, викликаних відсутністю законодавчої бази для здійснення такої діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України: Чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 січня 2008 р.: (відповідає офіц. текстові) – К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2008. – 192 с. – (Кодекси України).
2. Цивільний кодекс України: Чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 1 серпня 2008 р.: (відповідає офіц. текстові) – К.: Вид. ПАЛИВОДА А.В., 2008. – 328 с. – (Кодекси України).
3. Ісаков М. Щодо правового режиму майна унітарних підприємств // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – № 2. – С. 130-133.

УДОСКОНАЛЕННЯ ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

О. ЄВГЕНЮК, студент III курсу

Науковий керівник: викладач СОЛЬСЬКА Т.В.

Рівень життя працюючого населення залежить передусім від розміру заробітної плати. Адже, заробітна плата є, з одного боку, основним джерелом грошових доходів найманих працівників, основою матеріального доходу членів їхніх сімей, а з іншого – певною часткою витрат роботодавця на виробництво і найефективнішим засобом спонукання працівників до високопродуктивної і найманої праці.

За сучасних умов соціально-економічного розвитку підприємств України істотно зростає актуальність проблеми підвищення рівня заробітної плати та вдосконалення механізму управління оплатою праці.

На мою думку, основним складником організаційно-економічного механізму управління оплатою праці є її організація на підприємстві. Питання організації заробітної плати, визначення її рівня завжди перебувають у центрі уваги як роботодавців, так і найманих працівників та їх об'єднань. Відповідно до чинних на сьогодні законодавчих актів (ст. 15 Закону України «Про оплату праці» і ст. 97 Кодексу законів про працю України), основою організації оплати праці в Україні є тарифна система, що включає тарифні сітки, тарифні ставки, схеми посадових окладів і тарифно-кваліфікаційні довідники. Суть тарифної системи оплати праці полягає в тому, що роботи розподіляються залежно від їх складності, а працівники – залежно від їх кваліфікації відповідно до розрядів тарифної сітки, що є основою для формування розмірів заробітної плати.

У вітчизняній і зарубіжній економічній літературі висловлюються різноманітні точки зору стосовно тенденції використання так званого «гнучкого тарифу» у тарифній системі. Його суть полягає в тому, що в межах кожного кваліфікаційного розряду робітників або посад службовців встановлюється певний діапазон тарифних

ставок та посадових окладів. Це сприяє підвищенню ефективності стимулювання працівників в межах одного й того самого розряду або посади без переведення до іншого розряду або на іншу посаду вищої кваліфікації. Класифікуючи всіх працівників підприємства на споріднені категорії (робітники, службовці, спеціалісти, керівники), їх потенціали, враховуючи особливості психології і фізіології людини, відносяться як 1:3. Це означає, що найбільш обдаровані, кваліфіковані, відповідальні працівники однієї категорії в процесі своєї трудової діяльності можуть добитися в три рази більш високих результатів в порівнянні з самими низько кваліфікованими, тобто будуть оцінюватися по трьохбальній шкалі.

Головними вимогами до організації заробітної плати на підприємстві, які відповідають інтересам як працівника, так і роботодавця, є забезпечення необхідного рівня заробітної плати за максимального зниження її затрат на одиницю продукції та гарантія підвищення оплати праці кожного працівника зі зростання ефективності діяльності підприємства.

В умовах переходу нашої економіки на ринковий механізм функціонування, важливими завданнями оптимізації високопродуктивної, якісної праці та її гідної оплати є прискорення науково-технічного прогресу, зниження витрат живої праці, механізація трудомістких робіт, поліпшення використання трудових ресурсів, зменшення збитків робочого часу.

На сьогоднішній день у діяльності Президента України та Уряду проблемі подолання бідності приділено значну увагу. Реалізація урядової політики має забезпечити перехід від використання дешевої праці до висококваліфікованою з належною оплатою завдяки:

- удосконаленню законодавства щодо порядку та критеріїв визначення мінімальної заробітної плати та запровадженню мінімальної погодинної заробітної плати як державного соціального стандарту;
- забезпечення захисту прав працівників на своєчасне та в повному розмірі отримання заробітної плати, а також погашення заборгованості;
- істотному зменшенню питомої ваги населення, яке перебуває за межею бідності, та зміцненню позицій середнього класу;
- залученню необхідних інвестицій у виробництво та людський капітал;
- усуненню диспропорцій у міжпосадових та міжгалузевих співвідношеннях оплати праці працівників бюджетної сфери, значному підвищенню її розмірів;
- розрахунку обсягу коштів по кожному підприємству, необхідного для забезпечення належного рівня заробітної плати та погашення заборгованості з неї, визначення із джерелами їх забезпечення, щоб розробляти й контролювати виконання помісячних балансів грошових надходжень і витрат;
- врегулюванню податкової системи щодо зменшення навантаження на фонд оплати праці.

Отже, удосконалення оплати праці на підприємстві матиме вищу ефективність за дотримання таких принципів:

- відповідність заробітної плати ціні робочої сили;
- залежність заробітної плати від кількості і якості праці та від кінцевих результатів роботи підприємства;
- забезпечення переваг в оплаті праці тим працівникам, які роблять найбільший трудовий внесок у виробничі результати підприємства;

- удосконалення тарифної системи та нормування праці;
- відповідальність керівників підприємств за порушення законодавства про оплату праці;
- поєднання індивідуальних інтересів з колективними (за розвитку колективних форм організації праці).

Для покращення продуктивності праці працівників та їхньої мотивованості до виконання поставлених завдань потрібно вдосконалити систему оплати праці. Це повинно бути найпершим завданням керівників підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дубяга Г. М. Концептуальні проблеми традиційної системи оплати праці. – Держава та регіони: економіка та підприємництво. – 2007. – №3. – с.274.
2. Крищенко К. І. Удосконалення організаційно-економічного механізму управління оплатою праці. – Україна: аспекти праці. – 2007 – №6 – с.9.

НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІЛОВОГО СПІЛКУВАННЯ ПАРТНЕРІВ З УКРАЇНИ ТА ВЕЛИКОБРИТАНІЇ

**О.В. ЗАДОРЖНА, студентка II курсу
Науковий керівник: викладач РУДЕНКО Н.Л.**

З входженням економіки України у міжнародний «ринковий простір» збільшується число ділових контактів із закордонними партнерами. І це, насамперед, особисті контакти, а вони можуть бути повноцінними лише при знанні як основних правил, етичних норм і традицій, вироблених для ділових відносин так і сталих у національно-культурному та етнічному відношеннях розходжень у стилях та цілях проведення переговорів. Кожен народ має свої культурні традиції, що відповідають національному характеру. При партнерських взаєминах вони мають велике значення, особливо в тому випадку, коли виникають розбіжності.

Слід зазначити, що національний стиль спілкування – це всього лише типові, найбільш поширені, найбільш ймовірні особливості мислення і поведінки. Ці риси не обов'язково притаманні усім без винятку представникам даної нації. Але під час першої зустрічі з іноземцем наведені відомості можуть стати у пригоді.

При веденні переговорів та ділових зустрічей англійцям властиві такі риси, як стриманість, схильність до недомовленості, педантичність, яка примушує англійців бути замкнутими і нетовариськими з незнайомими людьми. Що ж до українців, то вони більш емоційні. Українці більш товариські та відкриті. Це дозволяє їм легше та швидше приймати рішення.

Незалежність, яка межує з відчуженістю, – основа людських відносин в Британії.

У англійців високо розвинуто почуття справедливості, тому при веденні справ вони сповідують міру в чесну гру, не терплять хитрості та підступності. Українці ж цим рисам не надають такого великого значення.

При всій своїй привітності і доброзичливості, готовності допомогти, піти назустріч, виручити з біди англійці залишаються абсолютно непохитні у всьому, що стосується дотримання якихось правил, а тим більше законів. Для багатьох

українців певні правила не стають на заваді до досягнення успіху, тобто українці можуть просто на них не звертати уваги.

Переговори з англійськими фірмами потрібно починати тільки після ретельної підготовки і узгодження. Традиційно вони починають з обговорення погоди, спорту і так далі. Англійці ухвалюють рішення повільніше, ніж українці. Пунктуальність у Великобританії – жорстке правило.

Важливий елемент у проведенні бесіди – вміння слухати співрозмовника. При будь-якому діловому спілкуванні вкрай важливо зрозуміти точку зору співрозмовника, явні та приховані мотиви його дії.

Одна з небезпек, що може виникнути під час переговорів – традиційна звичка слухати тільки себе і стежити за ходом тільки своїх думок, коли зі всього сказаного співрозмовником звертається увага тільки на те, що співпадає з вашими уявленнями. Така тенденція спостерігається в українців.

Обмін рукостисканнями прийнятий тільки на першій зустрічі, надалі англійці задовольняються простим усним вітанням чого не скажеш про українців: вони вітаються рукостисканням при кожній зустрічі. Щодо цього існують певні правила. Першим простягає руку той, кому відрекомендували нового знайомого, жінка при знайомстві з чоловіком першою простягає руку, начальник – підлеглому, старший за віком чоловік – молодшому, жінка може не простягати чоловікові руку, але якщо він зробив це першим, зобов'язана відповісти тим самим.

При рекомендуванні однієї людині іншій теж існують певні правила. В Україні молодшого за віком рекомендують старшому, особу, що обіймає незначну посаду – більш високопоставленому, чоловіка завжди рекомендують жінці, неодруженого чоловіка – одруженому. У суто ділових стосунках стать і вік не мають особливого значення: головне – посада тих, кого знайомлять.

Іноземець, звиклий вважати, що мовчання – знак згоди, часто помилково вважає, що переконав англійця в своїй правоті.

Англійці не люблять, коли за столом виникають локальні розмови. Ваша мова повинна бути зверненою до всіх присутніх, і всі повинні слухати того, хто говорить. В розмовах за столом краще уникати таких тем, як життя королівської сім'ї, релігія, Північна Ірландія, приватне життя та гроші.

Сьогодні в зарубіжних ділових колах переконані, що український стиль поведінки відрізняється необов'язковістю і неакуратністю, невмінням тримати слово, прагненням щось вигадати про себе. Навіть кращі представники нашого ділового світу нерідко опиняються в програші в роботі з потенційними зарубіжними партнерами, оскільки не вміють поводитися. Українцям необхідно прикласти ще багато зусиль, щоб така тенденція змінилася в кращу сторону.

На мою думку, вивчення національних особливостей спілкування дозволяє розширити взаємозв'язки з різними зарубіжними країнами, зокрема з Англією. Якщо правильно застосовувати ці знання, то це призведе до підвищення загального розвитку України та підвищення добробуту населення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Зусін В.Я. Етика та етикет ділового спілкування// В.Я.Зусін/ Навч. посіб-ник: 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Центр навчальної лутератури, 2005. – С.141 – 143.
2. Ломачинська І.М. Професійна етика// І.М.Ломачинська /: Навч.посіб.для дистанційного навчання/ За наук ред. В.І.Ярошовця. – К.: Університет «Україна»,

2005. – С.188 – 191.

3. Кубрак О.В. Етика ділового та повсякденного спілкування// О.В.Кубрак/: Навчальний посібник з етикету для студентів. – «Книга», 2003. – С.23-27.

4. www.personal-plus.net

5. www.ukrreferat.ua

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ МОЛОДІ

**Ю.Ю. ЗДОРОВЦОВА, студентка II курсу
Науковий керівник: викладач ПОЛІЩУК О.А.**

Соціально-економічний клімат нашої держави, на фоні з іншими чинниками, серед яких загальна економічно-політична нестабільність, кризовий стан демографічної ситуації, позитивне міграційне сальдо та багато іншого не лише не створюють належного морального підґрунтя для виховання молоді, а й значно погіршують існуючу ситуацію [1,2].

Так, занепад соціальної інфраструктури призвів до скорочення садочків, відсутності гуртків та секцій як в сільській місцевості так і в периферійних містах, що призводить до надлишку свободи дитини та відсутністю належного контролю з боку заклопотаних батьків, які в гонитві за кращим заробітком «передають» своїх чад на виховання вулиці.

Саме на вулиці підліток вперше, під впливом «досвідченіших» ровесників пробує алкоголь, цигарку, часом легкі наркотики; змінюються його ідеали, погляди на життя, стирання морально-етичних норм: часткова незмога вибору між добром та злом, як результат – злочинна стежка: дрібні розбої та крадіжки здійсненні в більшості випадків не з метою збагачення, а для підвищення авторитету в компаніях серед таких же морально убогих представників нашого майбутнього суспільства [3].

Неможливо, однак і оминати увагою проблему безпритульності, яка є надзвичайно гострою та залишається не вирішеною. Так за офіційними статистичними даними України вулиці стали будинком для ста тридцяти тисяч дітей. Але, за неофіційними підрахунками, їх більше в два – два з половиною рази. Лише двоє з десяти – біологічні сироти.

Отже, необхідність морально-правового виховання є надзвичайно важливою та обов'язковою умовою стабільного розвитку як суспільства так і держави в цілому. Оскільки виховання є своєрідними інвестиціями у майбутню інфраструктуру добробуту нашої країни.

Правове виховання як діяльність передбачає низку виховних заходів, завдань та цілей для забезпечення повної правової обізнаності в суспільстві, як його груп так і окремих індивідів. А також, економічне піднесення як і подальший розвиток країни великою мірою залежить від його суспільства. Важко уявити процвітаючу державу без відповідного рівня правової культури її громадян та деградації її нового покоління. Правове виховання — виховна діяльність школи, сім'ї, правоохоронних органів, спрямована на формування правової свідомості та навичок і звичок правомірної поведінки школярів. Мета якого — формування в них правової

культури громадянина України, що складається передусім зі свідомого ставлення до своїх прав і обов'язків перед суспільством і державою, закріплених у Конституції України, з глибокої поваги до законів і правил людського співжиття, готовності дотримуватися й виконувати закріплені в них вимоги, що виражають волю та інтереси народу, активної участі в управлінні державними справами, рішучої боротьби з порушниками законів. Одним із аспектів усебічного розвитку особистості є висока правова культура. Адже не можна вважати фізично здорову людину гармонійно розвиненою, коли вона, маючи широкі знання, добре працюючи або навчаючись, порушує закони, права. Здатність людини розуміти правила співжиття і вимоги законів та відповідним чином поводитися не є вродженою, вона формується під впливом спеціальних виховних заходів, є наслідком спілкування з іншими людьми, участі в різних видах діяльності [4].

Завдання правового виховання полягає в тому, щоб виробити у молодих людей переконання, що недоліки виховання, організації дозвілля, економічна безвихідь не виправдовують людину, яка обрала протиправний варіант діяльності, що за будь-яких умов правопорушник несе особисту відповідальність перед суспільством і зобов'язаний спокутувати свою вину [5,6].

Таким чином, забезпечення знань в необхідних межах закону – не самоціль, а засіб, щоб досягти особою розуміння права і його принципів, його готовність слідувати закону, високій правовій активності у повсякденному житті, умінням співставляти свою та оточуючих поведінку з принципами та конкретними вимогами закону.

Правове виховання є важливим регулятором поведінки, важливим каналом засвоєння колективного досвіду суспільства. Підліток, юнак, наділені достатньою правовою культурою, можуть у певній ситуації намітити і реалізувати правильну лінію поведінки, незважаючи на недостатній життєвий досвід. Отже, вимога знати, поважати і виконувати закони належить до числа першочергових у вихованні молоді, для того щоб перетворити повагу до права, закону в особисте переконання кожного молодого члена суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Малько А.В. Теория государства и права в вопросах и ответах: учебно-методическое пособие. — М.: Юрист, 2004. — 300 с.
2. Горбунова Л. Роль правової освіти в утвердженні верховенства права // Право України. — 2006. — № 4. — С. 154-158.
3. И.Т. Фролов. Введение в философию: учебник для вузов. В 2 ч. Ч. 1 //.— М.: Политиздат, 1989. — 367 с.
4. История государства и права зарубежных стран: учебник для вузов. В 2 ч. Ч. 1 // Под общ. ред. О.А. Жидкова и Н.А. Крашенинниковой. — М.: Норма, 2003. — 624 с.
5. Головченко В., Потьомкін А. Правові механізми формування правосвідомості студентів // Право України. — 2006. — № 4. — С. 100-103.
6. Кінаш Ю., Кутиркін А. Адміністративна відповідальність за куріння у заборонених місцях // Право України. — 2007. — № 4. — С. 90-93.

ВПЛИВ СВІТОВОЇ КРИЗИ НА ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

В.О. ІВАНОВА, студентка IV курсу
Науковий керівник: СОЛЬСЬКА Т.В.

Хоч як бездоганно працювали б ринкові механізми, проте, вони не можуть, забезпечити повної зайнятості навіть за наявності вільних робочих місць. Багато представників різних напрямів економічної думки вважають безробіття центральною проблемою сучасного суспільства. Воно є невід'ємним атрибутом ринкової економіки.

Безробіття – це соціально-економічне явище, за якого частина працездатного населення не може знайти роботу, стає відносно надлишковою, поповнюючи резервну армію праці.

Безробіття в ринковій економіці – це стан ринку робочої сили за умов, коли пропозиція робочої сили перевищує попит на неї. Безробіття має циклічний характер.

Безробіття уперше виникло у Великобританії на початку XIX ст. Проте до кінця століття воно не мало масового характеру, зростало лише в період економічних криз. Так, у США в 1920-1929 рр. середня кількість безробітних становила 2,2 млн. чол., а в 30-х – близько 20% осіб найманої праці.

Загроза безробіття в умовах України пов'язана не з кризою надвиробництва, вичерпанням місткості ринку, як у західному світі, а з сучасною кризою недовиробництва, неузгодженістю процесів вивільнення, перерозподілу та працевлаштування робітників, тобто з глибокими деформаціями, що мали місце в попередній економічній системі та наступною економічною політикою.

Безробіття відповідає стану незайнятості працездатного населення та має негативні економічні й соціальні наслідки для усього населення регіону, де набуло особливого поширення.

Безробіття вважається, з одного боку, важливим стимулятором активності працюючого населення, а з другого – великим суспільним лихом. До негативних наслідків безробіття можна віднести:

- * зменшення рівня життя;
- * поява невпевненості в майбутньому;
- * морально-психологічної травми (зайва людина);
- * виникнення почуття власної неповноцінності;
- * зниження кваліфікації працівників;
- * ріст злочинності та інше.

Зусилля багатьох держав, зокрема і нашої, тривалий час були спрямовані на ліквідацію безробіття, на те, щоб усі працездатні були зайняті у суспільному виробництві. Проте час показав, що таку "повну" зайнятість забезпечити неможливо, бо існує фрикційне та структурне безробіття, які є неминучими. Тому останнім часом повну зайнятість визначають як зайнятість, при якій оплачувану роботу мають менш як 100% працездатних. Тобто при повній зайнятості рівень безробіття дорівнює сумі фрикційного та структурного безробіття. Таке безробіття називається природним (нормальним).

В процесі дослідження виявлено, що ситуація з офіційним рівнем безробіття в

Україні не відповідає відомому в світовій практиці положенню про залежність між рівнем безробіття і темпами інфляції, так як в Україні процеси безробіття та інфляції не залежать в повній мірі одне від одного внаслідок дисбалансу між динамікою цих показників та відсутності багатьох складових, які регулюють економічні стосунки як такі, що властиві суто ринковій економіці, тому зв'язок між ними не може бути визначений формальними характеристиками. Сьогодні особливо загострена проблема зайнятості населення в інвестиційно непривабливих, малих, монофункціональних містах і населених пунктах, які пов'язані з закриттям, реструктуризацією збиткових вугільних підприємств та інших галузей промисловості. При цьому велика, порівняно з доходами більшості населення, вартість найму або купівля житла позбавляє мешканців таких населених пунктів можливості переселення до інших регіонів. Гострою проблемою на ринку праці залишається невідповідність між попитом та пропозицією робочої сили. Відповідно до "Національної програми інформатизації", починаючи з 1998 року, створюється Єдина інформаційно-аналітична система державної служби зайнятості України (ЄІАС). Основним її змістом є супроводження технології надання соціальних послуг населенню України щодо сприяння працевлаштуванню та забезпечення соціального захисту на випадок безробіття.

Отже, для досягнення цілей, які поставлені в нашому законодавстві і які визначаються міжнародними стандартами, потребує системного методологічного підходу до створення соціально-професійної системи. В діючому процесі виявлено порушення окремих принципів системності, зокрема, безперервності у професійному навчанні та професійній підготовці, реабілітаційному процесу властива міжвідомча розрізненість та інше. Тому виникає потреба у створенні міжвідомчої координаційної ради з питань соціально-професійної системи під патронатом Міністерства праці і соціальної політики України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Нові підходи до безробіття/ „Урядовий кур'єр”, № 244, 25.12.2003 р.
2. Владимир Гошовский /«Увольнение, кризис» адреса ресурсу: <http://blog.liga.net/user/goshovsky/article/2297.aspx> Режим доступу – вільний
3. Програма діяльності Кабінету Міністрів України: "Подолання впливу світової фінансово-економічної кризи та поступальний розвиток" адреса ресурсу: <http://uspishnaukraina.com.ua/uk/anticrisis/134.html> Режим доступу – вільний
4. Іван Кульчитський /Програма діяльності Кабінету Міністрів України: "Подолання впливу світової фінансово-економічної кризи та поступальний розвиток" адреса ресурсу: <http://cstei.lviv.ua/ua/item/174>

ВПЛИВ ІМІДЖУ ОРГАНІЗАЦІЇ НА ПРАЦІВНИКІВ

**Г. КИРИК, студентка IV курсу факультету менеджменту
Науковий керівник: кандидат психологічних наук ОСАДЧА Л.А.**

Формуванням іміджу в очах споживачів і клієнтів більшість вітчизняних компаній займаються з перших днів свого заснування. А ось над тим, як виглядає компанія в очах існуючих і потенційних працівників, мало хто замислюється. Однак, саме від цього показника безпосередньо залежить фінансове процвітання компаній (принаймні західних). Британська газета Sunday Times опублікувала дані, згідно з якими компанії, що ввійшли до рейтингу 100 кращих працедавців, також непогано почуваються на фондовому ринку: в середньому вартість їхніх акцій зросла на 3,6% порівняно з ринком загалом, який засвідчив падіння акцій на 15%. Автори широко відомої книжки «Війна за талант» вказують на подібну тенденцію в США: «...компанії, що отримали високу оцінку за свою здатність управляти талантом в організації, у середньому заробили для своїх акціонерів на 22% більше, ніж їхні колеги по ринку». Українські компанії переймають досвід західних колег і залучаються до «війни за таланти» [2].

Спеціалісти з PR особливо підкреслюють, що найвагоміший вплив на зовнішні групи громадськості справляють працівники організації. Відомий професор маркетингу Г. Даулінг зазначає: «Коли співробітники не відчувають поваги до своєї організації, це може отруїти робочу атмосферу та деморалізувати персонал, який надає послуги. У разі, якщо вони поважають свою організацію, то багато хто з них готовий надати їй усіляке сприяння. Ставлення співробітників може безпосередньо впливати на те, як сторонні люди сприймають організацію». Тому роль внутрішньої комунікаційної сфери постійно знаходиться в центрі уваги фахівців із різних галузей.

Зазначеними питаннями займалися В.Бебик, П.Берд, О.Бриза, І.Гофман, С.Колосок, І. Колосовська, А.Панасюк, Т. Пахомова, О.Перелигіна, Г.Почепцов, Е.Семпсон, М.Спіллейн, В.Шепель, В.Шпалінський та ін. Проте, теоретичне обґрунтування комплексного підходу щодо створення іміджу організації залишається ще недостатньо розробленим.

«На сьогодні на ринку виграє той, у кого працює найпрофесійніша команда. Щоб набрати таких людей, компанія має бути для них привабливим працедавцем. В організації з негативним іміджем працедавців фахівці високого класу не прагнуть йти — це явна тенденція сучасного українського ринку праці» [1].

Імідж персоналу – це збірне, узагальнене уявлення про персонал, що розкриває найбільш характерні для нього риси. Фахова компетентність включає: мобільність (швидкість і якість обслуговування); акуратність у виконанні посадових обов'язків; точність виконання роботи; інформованість (готовність надати консультацію чи довідку з приводу будь-якого проблемного питання); висококваліфіковану фахову підготовку; культуру спілкування: комунікабельність (приятність у спілкуванні, успіх), слухність усних виступів; соціально-психологічні характеристики співробітників, а також їх соціально-демографічні й фізичні дані: вік, стать, наявність/відсутність фізичних вад [3].

На формування репутації впливають і об'єктивні (соціально-психологічні), і

суб'єктивні (індивідуально-психологічні) чинники. Громадську думку про компанію визначають такі соціально-психологічні складники: популярність організації, її бренд-нейм і навіть країна походження. Люди схильні покладатися на певні стереотипи, приписуючи конкретній компанії характеристики, властиві цілій групі організацій [4].

Який би шлях не обрала компанія, необхідно пам'ятати: репутація формується «тут і зараз». Найкраще про те, що справді відбувається «всередині» компанії, може розповісти тільки її працівник. Крім того, його спосіб життя, становище у соціумі також опосередковано свідчить про те, яке ставлення до персоналу в організації. Здебільшого думка штатних працівників формує імідж компанії, позаяк саме їм люди схильні якнайбільше довіряти. Вплинути на поширення інформації «циганською поштою» поза компанією майже неможливо. Тому гарантія позитивної репутації — в реалізації грамотної HR-політики компанії. Як зазначалася, репутація створюється роками, а ось втрачається в одну мить.

Отже, найбільш значущими характеристиками працедавця для українських спеціалістів є оплата праці, задоволення від роботи, можливості для розвитку кар'єри, самореалізація та ін. Через оцінку впливу цих чинників за п'ятибальною шкалою цільовими групами в роботі побудовано профілі іміджу підприємств на ринку праці. Інтерпретація окремих профілів іміджу підприємства повинна здійснюватися шляхом співставлення із профілями конкурентів, оскільки при оцінці іміджу важливе не абсолютне, а порівняльне сприйняття підприємства на ринку праці. Порівняння конкретного підприємства з лідером щодо іміджу дозволяє оцінити умови зайнятості на підприємстві серед конкурентів на ринку праці. Порівняння параметрів сприйняття підприємства цільовою групою й профілю вимог (запитів) до нього відбувається на підставі побудування матриці сприйняття, які відображають конкурентні переваги підприємства на ринку праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Корнійчук Т.: Приваблива репутація компанії як працедавця — ефективний інструмент у боротьбі за кращих фахівців "Контракти" № 46 від 17.11.2003
2. Онопрієнко Н. В. Імідж – фактор успішної діяльності. Проблеми і шляхи формування. – К.: Проблеми системного підходу в економіці, Вип.3. – 2007.
3. Хміль Ф.І. Управління персоналом: Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Академвидав, 2006. – 488 с.
4. Ходаківський Є.І., Богоявленська Ю.В., Грабар Т.П. Психологія управління. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 608с.

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

А.О. КОБИЛЯНСЬКА, студентка IV курсу
Науковий керівник: викладач ПОЛЩУК О.А.

Серед численних економічних проблем, які постали перед Україною у період переходу її від командно-адміністративної до ринкової форми ведення господарства чільне місце посідає створення ефективної системи оподаткування юридичних і фізичних осіб. У цьому зацікавлена як держава, податкові органи, так і платники податків [1].

Діюча система оподаткування сьогодні не задовольняє ні державу, ні платників податків. Цілий ряд прорахунків та перекосів, які були допущені при її створенні, призвели до того, що податки не виконують повноцінно ні фіскальної, ні стимулюючої функцій. Сфера матеріального виробництва практично задушена податками, що веде до скорочення оподатковуваних оборотів, а значить, і до зменшення бюджетних надходжень. У результаті функціонуюча податкова система замість стимулювання виробництва спричиняє його скорочення, а замість поповнення доходної частини бюджету – призводить до його зубожіння [1,2].

Одним із основоположників податкової теорії А. Смітом було сформульовані такі чотири принципи оподаткування: 1) податки повинні рівномірно розподілятися між джерелами доходів, а кожен окремий податок повинен однаково припадати на те джерело, на яке він спрямований; 2) час сплати, спосіб сплати і розмір податку повинні бути чітко визначені; 3) податок повинен стягуватись у такій формі і таким способом, які найбільш зручні для платника; 4) податок повинен стягуватись таким чином, щоб на його вилучення витрачалось якомога менше грошей зверх того, що надходить до Державного казначейства. Зібрані кошти повинні залишатись якнайменше у руках збирачів [3]. Застосування першого принципу в Україні можна проаналізувати на прикладі податків на споживання (ПДВ, акцизний збір, мито). Ці податки повинні впливати на всі джерела доходів. Але тут слід врахувати той факт, що найбільший тягар цих податків лягає на кінцевого споживача. Вони знову ж таки впливають не на всі джерела доходів однаково, а в основному на заробітну плату. Цими податками ми найбільше скорочуємо платоспроможний попит населення, а значить, і обсяги виробництва товарів народного споживання.

Стосовно сучасного стану, і зокрема української дійсності, другий принцип потребує незначного уточнення, яке враховувалось багатьма теоретиками при поясненні цього визначеність – до того, як почнеться період дії того чи іншого податку. А у цьому наша держава допускає значні порушення. Протягом всього періоду незалежності час від часу вводились у дію ставки податків заднім числом. Закони в галузі оподаткування спішно приймались, починали діяти, а їх публікація провадилась з великим відривом у часі. Платник повинен завчасно бути проінформований про підготовку, ведення в дію чи зміну податкового законодавства.

Щодо останнього принципу, так А. Смітт мав на увазі два таких моменти:

- 1) податок може вимагати від платника більшу кількість грошей, ніж та, що продиктована потребами казни, через занадто роздутий штат чиновників-збирачів;
- 2) високий рівень оподаткування може спричинити обмеження виробництва і

зайнятості у ньому, що потребує додаткових витрат для забезпечення засобами існування значної частини населення [3].

Одним із недоліків податкової системи України, на який є багато нарікань із боку платників податків, – це досить часті перевірки їхньої діяльності працівниками податкових органів та інших державних структур.

В Україні розроблено законодавчу базу, яка регламентує справляння податків, і створено адміністративні органи, які контролюють виконання законодавства суб'єктами господарювання, але сказати, що податкова система є ефективною і досягає свого функціонального призначення, не можна.

Надмірне підвищення норми оподаткування призводить до збільшення доходів тіньової економіки і згорання легального бізнесу, а також до скорочення податкової бази. Тому важливе місце у здійсненні оптимальної податкової політики відводиться принципу фіскальної достатності, який полягає в здійсненні податкової політики, необхідної для забезпечення такої величини податкових надходжень, яка оптимально бажана з огляду на проголошену економічну доктрину. У процесі реформування системи оподаткування в Україні важливою проблемою є не лише рівень податкового тягаря, а й оптимальне поєднання прямих і непрямих податків. Непрямі податки хоч і зручніші для фіскальних органів з позиції їх стягнення, однак їх сплата лягає тягарем на плечі кінцевого споживача. Тому переваження справедливих прямих податків дасть змогу уникнути таких негативних наслідків, як зубожіння більшості населення, подальший спад і занепад вітчизняного виробництва, нездатного конкурувати з дешевою продукцією іноземних фірм, тощо.

Отже, в умовах економічної нестабільності, існування різного роду механізмів, приховування прибутків та ухилення від сплати податків удосконалення системи оподаткування в Україні та підвищення її ефективності повинно йти шляхом пошуку найбільш надійних та стабільних джерел сплати податків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаров М.Я. Податкова політика в Україні: принципи та реалії. // Вісник податкової служби України. – 2007. – № 10. – 52 с.
2. Бабійчук А.Б. Напрямки вдосконалення системи оподаткування в Україні. // Фінанси України. – 2009. – № 12. – С.23-31.
3. Фінансове право / Е. О. Алісов, Л. К. Воронова, С. Т. Садькаленко та ін. –Х.: "Консум", 2008. –354 С.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ШЛЮБНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ

Л.В. КОВТУН, студентка IV курсу
Науковий керівник: викладач ПОЛЩУК О.А.

Ні для кого не секрет, що останнім часом дедалі більше пар живуть спільно, однією сім'єю без державної реєстрації шлюбу, в так званих «фактичних шлюбних» відносинах. Саме так юристи визначають сьогодні незареєстровані державою відносини між чоловіком і жінкою. Інколи ще використовується поняття «фактичний шлюб».

На сьогодні відносини між чоловіком і жінкою можна називати «фактичним шлюбом», коли, по-перше, пара проживає на одній території, по-друге, веде спільне господарство і, по-третє, не реєструє свої відносини в органах державної влади. Однак, хотілось би зупинитись насамперед, на юридичних проблемах так званих «фактичних шлюбних відносин», які існують і існували завжди. Відсутність чіткої системи правового регулювання відносин «фактичного шлюбу» автоматично виключає єдиний підхід судових органів до вирішення пов'язаних з ним спорів. Навіть прийнятий 10 січня 2002 року Сімейний кодекс України не дав конкретних відповідей на спірні питання. Так, ст. 74 Сімейного кодексу України хоч і не повною мірою, але все ж таки намагається прирівняти «фактичний шлюб» до зареєстрованого. Адже відсутність штампа в паспорті тепер не рятує ні від аліментів, ні від поділу майна, ні від інших «розлучних» красот життя [1].

Таким чином, погоджуючись на «фактичний шлюб», громадяни тим самим допускають певну невизначеність подальших відносин у юридичному розумінні, оскільки їх зміст становлять взаємні права та обов'язки. Останні ж перебувають під захистом закону лише в зареєстрованому шлюбі (частина друга статті 21 Сімейного кодексу України), причому такого захисту вони не позбавляються навіть тоді, коли дружина й чоловік з поважних причин (навчання, робота, лікування, необхідність догляду за батьками, дітьми тощо) не проживають спільно [1].

Відповідно до частини першої ст. 74 Сімейного кодексу України, якщо жінка та чоловік проживають однією сім'єю, але не перебувають у шлюбі між собою, майно, набуте ними за час спільного проживання, належить їм на праві спільної сумісної власності, якщо інше не встановлено письмовим договором між ними [1].

Проте, подружжя має право на поділ майна, придбаного ними за час шлюбу, яке буде підтверджуватися свідоцтвом про шлюб, а встановлення, з якого моменту почалися «фактичні шлюбні відносини» буде досить проблемним питанням, оскільки для підтвердження факту спільного проживання і ведення спільного господарства особам, що перебувають в незареєстрованому шлюбі потрібно буде звернутися до суду і надавати докази такого спільного проживання. Сімейний кодекс визначає, що для укладення одним із подружжя договорів, які потребують нотаріального посвідчення і (або) державної реєстрації, а також договорів стосовно цінного майна, згода другого з подружжя має бути подана письмово та має бути нотаріально засвідчена (ч. 3 ст. 65 СК України). При цьому, законодавство не передбачає, і не може передбачити, отримання згоди другого з фактичного подружжя. Тобто, норми про розпорядження спільною сумісною власністю подружжя будуть спрацьовувати лише тоді, якщо права на майно були оформлені на

обох осіб, тоді як для подружжя немає різниці на кого буде оформлено майно [2].

У випадку, коли фактичний союз не виправдав сподівань, і мирних шляхів поділу майна не знайдено, учаснику «фактичних шлюбних відносин» потрібно переконати суд насамперед у тому, що це майно є спільним. Для цього необхідно довести не сам факт перебування у «фактичних шлюбних відносинах», а факт придбання даного конкретного майна за кошти або внаслідок трудової участі обох фактичних чоловіка й дружини. Практика показує, що зробити це не завжди просто [3].

Деякі труднощі з'являються при визначенні походження дитини, батьки якої не перебувають між собою в зареєстрованому шлюбі. Так, ст. 52 Конституції України та ст. 142 Сімейного кодексу України визначено, що діти рівні у своїх правах незалежно від походження, а також мають рівні права та обов'язки щодо батьків незалежно від того, чи перебували їхні батьки у шлюбі між собою [1].

А ось виникнення аліментних майнових прав на утримання не залежить від того, в якому шлюбі ви перебуваєте. Чинне законодавство передбачає можливість отримання аліментів і у випадку перебування в зареєстрованому шлюбі (ст. 75, 76 Сімейного кодексу України), і у випадку «фактичних шлюбних відносин» (ст. 91 Сімейного кодексу України) [1].

Таким чином, уникнення сімейних прав та обов'язків подружжя ускладнює захист інтересів учасників (або колишніх учасників) сім'ї. В цьому проявляється легкодумність і ненадійність у шлюбних відносинах. Водночас не можна не погодитися з тим, що незареєстрованні шлюби характеризуються тими ж самими ознаками, що й сім'я, створена на основі зареєстрованого шлюбу: вона, зокрема, виконує аналогічні функції.

Отже, зацікавленість держави у реєстрації шлюбу повинна виражатися в її можливості впливати на шлюбні відносини в такому напрямі, який був би корисний і необхідний для суспільства та окремої людини. Зокрема, така можливість є гарантом забезпечення їх стабільності, охорони прав та інтересів подружжя і їхніх дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сімейний Кодекс України від 10 січня 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002.–№21-22.
2. Коновалов Д. М. Сімейний кодекс України – шлях до Європи // Юстиніан. Юридичний журнал. – 2002. – №10. – С. 34-37.
3. Ариванюк Т.О. Сімейне право України. – К.: Ін Юре. – 2002.– 343с.

ІМІДЖ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРА

М. КРЕПОСНА, студентка IV курсу
Науковий керівник: ОСАДЧА Л.А.

Лідерство – це особливий механізм взаємозв'язку політика з послідовниками. На відміну від лідерства в малих групах, лідерство загальнонаціонального масштабу відрізняється відсутністю безпосередніх особистих контактів з масами. Це своєрідне дистанційне керівництво. Про політика як реальну людину та її лідерський потенціал ми, як правило, судимо за тим образом, який складається під впливом ЗМІ, політичної реклами і самих заяв політика, а також за результатами його діяльності. При цьому "віртуальний" образ політика не завжди співпадає з реальним прототипом. Наприклад, відсутність якоїсь якості, настільки важливої для створення позитивного образу політика, може бути компенсовано роботою іміджмейкерів, результатом чого стане видимість наявності цієї якості у людини. Образи політика, якоїсь організації, сформовані у суспільній свідомості, позначаються поняттям імідж [1]. Імідж – це уявний образ людини, групи, організації, події, процесу або явища, створюваний у свідомості аудиторії професійними іміджмейкерами. За своєю суттю імідж є психологічним феноменом. Водночас, оскільки імідж тиражується і поширюється засобами масової комунікації, він розглядається як комунікаційне явище – особливого роду міф, близький до інформаційного повідомлення. Формування іміджу починається із вивчення особистості політичного лідера, соціальних і психологічних досліджень уявлень аудиторії. Це дозволяє створити «робочу» модель іміджу і представити її клієнту для обговорення і подальшого корегування. Остаточне тиражування моделі іміджу передбачає корекцію аудиторії та ситуації. Вважається, що в іміджі політичного діяча найважливішими є такі риси: упевненість у собі й у своїй справі; сила; позиція служителя суспільства»; турбота про людей; хороша обізнаність з їх проблемами; прагнення поліпшити їх життя; ентузіазм; бадьорість; оптимізм; уміння викликати позитивні емоції: рішучість; енергія; воля; наполегливість; високі моральні якості; здатність впливати на людей та ін. [2]. У політичній діяльності будь-який виступ державного діяча має гарантувати програмований ефект «соціальної луни» і резонансу людського поговору. Професійні політики не раз переконувалися в тому, що їхні виступи люди сприймають, перш за все, емоційно. Ось чому таке велике значення в політиці використання живих імідж – факторів. Більше ста років тому соціальний психолог Г. Лебон в книзі «Психологія соціалізму» писав: щоб політику сподобатися людям, він повинен дотримуватися два правила: По-перше, бути зовні привабливим По-друге, говорити людям те, що вони хочуть чути, не турбуючись при цьому за виконання раніше сказаного. Візуальна аргументація має досить цікаву специфіку: негативні зорові приклади більш руйнівно психологічно впливають на образ, ніж його позитивні прояви. Фахівці з масових комунікацій знають, що в публічному спілкуванні один скандальний факт може затьмарити кілька яскравих позитивних прикладів. Багато людей з великим інтересом ставляться до поганих новин, ніж до хороших. Особливо це відчутно, коли мова йде про тих, хто знаходиться на подіумі влади. До них завжди є претензії і незадоволені очікування. Звідси одне з правил «великої політики»: превентивно мінімізувати

власні прорахунки в своєму іміджі [2]. Теоретичний аналіз та узагальнення досліджень відомих українських фахівців, зокрема В. Бебика, Г. Почепцова та інших, свідчить, що в суспільній свідомості існує досить виразний імідж “ідеального президента”. Респонденти визначають основні риси характеру, що, на їхню думку, повинні бути властиві іміджеві ідеального глави української держави: мудрість і розважливість назвали 68,8% опитаних, інтелігентність – 68,1%, гнучкість – 56,0%, розум – 47,5%, почуття гумору – 29,8%, комунікабельність – 27,0%, людяність – 27,0%, кмітливість – 22,7%, наполегливість – 22,0%, мужність – 21,3%, працездатність – 19,2%, колегіальність – 16,3%, обережність – 8,5%, хитрість – 7,1%, акуратність – 7,1%, емоційність – 5,0%, закоханість – 4,3%, упертість – 4,3%. Такі риси характеру, як твердість, войовничість, романтизм, авантюризм, авторитаризм набрали від 1,4 до 2,1% переваг. Як бачимо з наведених даних, обов’язковими рисами характеру лідера нації є мудрість, розважливість, інтелігентність, гнучкість, розум. Певною мірою деякі риси, що респонденти бажали б бачити в особистості ідеального президента, є також і характеристиками українського національного характеру, української ментальності. Звичайно, політична діяльність завжди пов’язана з публічним ризиком. Однак, пам’ятаючи про особливості масової свідомості людей, психологічні особливості їх соціального сприйняття, іміджева акуратність і виваженість у відкритому спілкуванні – це непорушна основа завоювання державним діячем симпатій і підтримки. Наприклад, політичний лідер Юлія Тимошенко, яка вміє триматися перед телекамерами і вдало переконувати суспільство [4]. На досвіді польових і локальних фокус-груп ми переконалися в ефекті оплесків при публічних виступах. Тому в аудиторіях, де виступає президент, завжди є «група підтримки». Це свого роду приховані диригенти овацій, які завжди вражають і тих, хто безпосередньо слухає президента, і тих, хто дивиться його по телебаченню. Наприклад, на традиційному зверненні українського Президента В. Ющенка, що говорив 45 хвилин. Його промову 77 разів переривався бурхливими оплесками [3]. Важливе місце в діяльності іміджмейкерів посідає організація вивчення громадської думки. Команда забезпечує проведення спеціальних соціологічних опитувань або спирається на результати вже наявних. Итак, подавляющее большинство высказалось отрицательно и безразлично к этой. Конечно, политическая деятельность всегда связана с публичным риском. Об этом должен помнить имиджмейкер и соответствующими профессиональными усилиями подстраховывать политических и государственных деятелей, с которыми работВот один пример того, как профессионально американские имиджмейкеры создают имидж-успех своему президенту. Было бы ошибочно предполагать, что успех спича государственного деятеля решают аплодисменти. В сучасній практиці політичного суперництва великого значення набуває використання технологій дискредитації конкурента або, як говорять політтехнологи, “зниження іміджу конкурента”. Ця робота ґрунтується на таких підходах: ненав’язлива інформація про відомі й невідомі електоратові деталі негативного іміджу, порівняння поведінки конкурента з “нормальними” або “ненормальними” зразками поведінки, докази залежності його від певних осіб чи організацій, його підпорядкованість, залежність від зовнішніх впливів. Нарешті, антигероя порівнюють з негативними для виборців образами. Сучасна практика формування політичного іміджу лідера або партії володіє широким арсеналом дійових засобів від професійно поставленої політичної

реклами до системи паблік рілейшнз. Використовуються вже апробовані методи “розкрутки кандидата”, його “упакування” і “продажу”, “зниження іміджу конкурента”, “війни компроматів” тощо. В сучасній політичній боротьбі нерідко застосовуються і “брудні” технології, вивчення яких допоможе протистояти їх впливові на громадську думку[3]. Отже, представлення віртуального образу політичного лідера у суспільній свідомості є важливим чинником конкурентоздатної і політичної організації, яку він очолює. При розробці моделі іміджу важливо враховувати реальні особистісні якості політичного діяча, дані психологічних та соціологічних досліджень уявлень аудиторії, а також специфіку каналів масової комунікації, через які транслюється іміджевий образ!

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. http://ebk.net.ua/Book/political_science/uriy_politologiya/part5/1303.htm
2. Шепель В. М. «Іміджелогія. Як подобатися людям». – Народна освіта, 2002.
3. [file://localhost/C:/DOCUME~1/9335~1/LOCALS~1/Temp/Rar\\$EX00.250/referat.html](file://localhost/C:/DOCUME~1/9335~1/LOCALS~1/Temp/Rar$EX00.250/referat.html)
4. www.freeukraine.com

ТРУДОВА МІГРАЦІЯ УКРАЇНЦІВ ЗА КОРДОН ТА РОЛЬ МІГРАЦІЙНОГО КАПІТАЛУ

**А. КУЗНЄЦОВА, студентка III курсу
Науковий керівник: СОЛЬСЬКА Т. В.**

Дослідження показують, що Україна постраждає від кризи набагато більше, ніж країни, де працюють наші заробітчани. Робочі місця в Україні не створюються: багато сумної статистики щодо працевлаштування, але вона ґрунтується на тому, що цілі галузі економіки зменшують тривалість робочого тижня. Тому для повернення трудових мігрантів немає ніяких підстав.

Близько 4,5 мільйона трудових мігрантів з України перебувають за кордоном, з яких 1,7 мільйона – в країнах Європейського Союзу.

Низькі зарплати є однією з основних причин масової трудової міграції українців за кордон. Якщо порівняти умови оплати праці в Україні і, наприклад, у сусідній Польщі, то при однаковому навантаженні чи аналогічній продуктивності праці люди отримують зарплати, які різняться в 5-10 разів.

Найчастіше трудові мігранти – це особи з середньою та середньою спеціальною освітою, кваліфіковані спеціалісти, які за кордоном зайняті в основному на некваліфікованих роботах. Як правило, їхня заробітна плата у кілька разів нижча заробітків корінних мешканців. Мігранти практично не мають можливостей для кар'єрного зростання і перебувають в умовах, які не відповідають засадам достойної праці.

Явище трудової міграції потребує активного втручання держави:

1. Забезпечення умов для поширення легального працевлаштування, насамперед в тих країнах, куди виїжджає найбільша кількість громадян України.
2. Забезпечення прав та соціального захисту працівників-мігрантів.

3. Здійснення постійного аналізу масштабів нелегальної трудової міграції за межі України та проведення всіх можливих, в рамках законодавства, заходів для попередження цього явища і запобігання торгівлі людьми.

В цілому економічні і соціальні наслідки еміграції робочої сили за кордон мають, безумовно, як позитивний, так і негативний ефект. До переваг можна віднести відчутне послаблення напруги на ринку праці, зменшення рівня зареєстрованого і прихованого безробіття. Крім того, зароблені і надіслані на батьківщину кошти є значним інвестиційним джерелом поступлень валюти в національну економіку.

До негативних явищ слід віднести й те, що внаслідок зростання валютних ресурсів окремих сімей відбувається і зростання цін на товари і послуги на внутрішньому ринку без відповідного підвищення купівельної здатності основної маси населення. До цього додається і дефіцит кваліфікованих працівників.

В підсумку, в нас є два варіанти дій: або ми розвиваємо економіку знань і входимо в число розвинутих країн, або ми відкочуємося на маргінес історії й перетворюємося на придаток, що є поставником якщо не сировини, то чорноземів чи робочої сили". Серед реальних конкурентних переваг, які має Україна, є земельні ресурси і розвиток сільського господарства, яке неминуче стикнеться з проблемою дефіциту робочої сили. Вже зараз можна сказати, що немало аграрних регіонів потерпають від демографічної деградації.

Міграційний капітал є джерелом фінансування економічного зростання. Грошові перекази формують інвестиційну базу особливо для малого і середнього бізнесу. Завдяки мультиплікаційному ефекту зростає споживчий попит населення. Зростання споживання збільшує також доходи бюджетів через сплату прямих і непрямих податків.

Також завдяки потокам грошових переказів окремі країни можуть пом'якшити фінансовий дефіцит та компенсувати додатковий попит на іноземну валюту. Це одне з найбільш стабільних джерел надходження іноземного капіталу.

Отже враховуючи те, що трудова міграція має для держави і для самих мігрантів позитивні і негативні наслідки, важливо виробити таку державну міграційну політику, яка могла б подолати негативні сторони цього явища і раціонально використовувати позитиви для економічного розвитку країни. Цьому заважає ряд проблем, зокрема, відсутність чіткої статистичної інформації про масштаби трудової міграції за кордон, затягування процесу приєднання нашої держави до міжнародних конвенцій з питань соціального захисту трудових мігрантів, недосконалий механізм легального працевлаштування мігрантів за кордоном на підставі системи міждержавних і міжурядових угод.

Таким чином, трудова міграція є серйозною державною проблемою. Але, на жаль, законодавча й виконавча влади не чують і адекватно не реагують на застереження вчених, які звертають на це увагу. Досі не вироблено чітких засад державної міграційної політики, не розширюється коло країн, з якими укладені угоди про взаємне працевлаштування громадян, практично не приймаються заходи щодо соціального забезпечення працюючих за кордоном. На державному рівні не вживається жодних ефективних заходів, спрямованих на те, аби люди не лише не від'їжджали на роботу за кордон, а навпаки, поверталися на батьківщину.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Жуковський М.О. Трудові ресурси як складова конкурентоспроможності виробництва // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №2. – С.54-59
2. Криклій А.С. Теоретично-методологічні основи дослідження трудового потенціалу // Економіка і держава. – 2005. – №8. – С.61-67
3. Смачило В. Формування механізму перерозподілу трудових ресурсів із застосуванням систем стимулювання праці // Україна: аспекти праці. – 2007. – №3. – С.32-39

ОСОБЛИВОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМИН ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ ІЗ ПОДАТКОВИМИ ОРГАНАМИ

М.П. МАРЕНКО, студент IV курсу

Науковий керівник: викладач СОЛЬСЬКА Т.В.

Загальновідомо, що вітчизняна система оподаткування має багато суперечностей, а характерними рисами на даному етапі податкової реформи є наявність безлічі проблем, які постають на шляху її еволюційного та динамічного розвитку. Не останнє місце серед них займає проблема гармонізації відносин між контролюючими органами у сфері оподаткування та платниками податків, суть якої полягає не лише у відсутності партнерських відносин між суб'єктами правовідносин, а й в існуванні між ними постійних і численних протистоянь та конфліктів.

У науковій літературі поширена точка зору, що розглядати питання гармонізації відносин платників податків та податківців – це все одно, що намагатися узгодити дві суспільні категорії, які виключають одна одну. Прем'єр-міністр України М.Я. Азаров стверджує, що розв'язання проблеми гармонізації відносин у сфері оподаткування ускладнює той чинник, що понад половину сімей в Україні сьогодні перебуває на межі бідності або поза нею, а масовою свідомістю державна податкова політика сприймається як політика пограбування. З огляду на це, Україні потрібна така методологія адміністрування податків і формування державного бюджету, в основі якої стояв би бюджет сім'ї. Тобто державна податкова політика повинна мати родинний вимір, який повинен бути забезпечений на рівні кожної окремо взятої сім'ї щонайменше у розмірі прожиткового рівня, а у перспективі – у розмірі споживчого кошика [1, с. 12].

Досліджуючи державну податкову політику, а також визначаючи пріоритетність її окремих напрямів, неможливо не звернути уваги, що характерною особливістю сучасного етапу реформування вітчизняної системи оподаткування є численні конфлікти і протистояння між контролюючими органами у сфері оподаткування та платниками податків. Аналізуючи об'єктивні умови, що сприяють виникненню та загостренню таких конфліктних ситуацій, слід зауважити, що останні зумовлені цілим рядом причин, серед яких слід виділити низький рівень податкової культури та відсутність податкової свідомості у вітчизняних платників податків, яка зумовлена, насамперед, радянським досвідом справляння податків.

Неабияке значення для вирішення проблеми гармонізації відносин між

контролюючими органами у сфері оподаткування та платниками податків має правова регламентація організаційних засад податкового контролю. Контроль за сплатою обов'язкових платежів є необхідним організаційно-правовим засобом адміністрування у будь-якій промислово розвиненій країні.

Отже, для забезпечення виконання реального курсу держави в створенні належного податкового клімату, доведення до громадян країни їх основних конституційних обов'язків щодо своєчасної та повної сплати належних державі податків необхідне створення особливих умов реалізації таких планів, а саме поступовість і виваженість для впровадження наступних пропозицій:

- поглиблення роботи податкових органів у напрямі вдосконалення наявної системи спрощеного оподаткування з метою зменшення собівартості процесу адміністрування податків для платників;
- посилення консультативної роботи правильного та точного їх розуміння платниками податків;
- вдосконалення механізмів і методів здійснення податкового контролю з метою зменшення перевірок суб'єктів господарювання та підвищення їх якості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаров М.Я. Податки – плата за цивілізацію / Азаров М.Я. // Урядовий кур'єр. – 2002. – № 180. – С. 12.
2. Бурденко І.М., Кравченко О.В. Аналіз стану й напрямки розвитку податкової системи України та її вплив на зростання економіки / І.М. Бурденко, О.В. Кравченко. // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №4 (70). – С. 67 – 73.
3. Карпінський Б.А. Збалансованість фінансової системи: методологія, оцінка, порівняння: монографія / Карпінський Б.А. – Львів: Логос, 2005. – С. 121.
4. Недюха М.П., Задояний М.С. Шляхи гуманізації відносин платників податків та податківців / М.П. Недюха, М.С. Задояний. – 2002. – № 9. – С. 6 – 10.

КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ОРГАНІЗАЦІЇ

**Н. МАРТИНЮК, студентка ІV курсу
Науковий керівник: ОСАДЧА Л.А.**

Корпоративну культуру, як одну з ефективних сучасних форм управління, досліджують у західній економічній літературі, починаючи з 1980-х років. Піонерами в цьому напрямку були Т.Пітерс, Р.Уотермен. Істотний внесок у дослідження цих проблем зробили М.Армстронг, П.Вейл, М.Грачов, Г.Даулінг, К.Камерон, Є.Капітонов, Ф.Котлер, Р.Кричевський, А.Маслоу, Б.Мільнер, Р.Рюттенгер, Р.Саймон, В.Співак та ін.

Дослідженню проблематики корпоративної культури присв'ячені роботи й українських вчених, а саме А.О.Гришнєвої, Г.А.Дмитренка, В.А.Євтушевського, А.М.Колота, Г.В.Назарової, О.Ф.Новікової, А.Г.Панченка, С.Р.Пасєки, М.В.Семикіної, В.І.Скुरатівського, Г.Л.Хаєта, А.В.Шегди та ін.[6].

Метою нашого дослідження є теоретичне обґрунтування і розробка практичних рекомендацій щодо напрямів і методів вдосконалення корпоративної культури.

Корпоративна культура — це добре сформована система керівних переконань,

принципів і технологій у життєдіяльності підприємства. Корпоративна культура виявляється у філософії та ідеології управління, ціннісних орієнтаціях, віруваннях, очікуваннях, нормах поведінки. Корпоративна культура регламентує поведінку людини і дає можливість прогнозувати її реакцію в критичних ситуаціях.

Інструменти формування та розвитку культури міжнародних корпорацій включають, як звичайні, для великих компаній, форми та засоби (обряди, церемонії, ритуали, міфи, легенди, розповіді), так і специфічні елементи, характерні для міжнародного бізнесу:

- універсальна знаково-символічна система, що включає знаки, систему ідентифікації корпорації;
- система комунікацій («офіційна» мова корпорації, різноманітні мови, система неформального спілкування);
- постійна ротація керівників і спільне навчання працівників.

Формування культури неможливо проводити без усвідомлення принципів її функціонування.

Корпоративна культура формується незалежно від нашої участі. Це відбувається приблизно так само, як і виховання дитини: якщо батьки говорять, що красти – не добре, а самі порушують сказане, діти будуть повторювати їх дії, а не слова. Формування корпоративної культури йде від формальних лідерів (керівництва компанії) чи, як буває рідше – неформальних. Тому, найважливіше що повинен зробити керівник, що бажає сформувати корпоративну культуру, – це сформулювати для себе основні цінності організації. В одних іноземних компаніях вони чітко сформульовані, в інших – усі їх усвідомлюють, хоча вони не записані. [4,5].

У зв'язку з тим, що в державі відсутня національна традиція формування корпоративної культури, інвестиційна компанія VolWest Group, ще шість років тому поставила собі завдання розробити власну технологію створення корпоративної культури і побудови стилю управління. Над нею працювали декілька кандидатів наук, практичних бізнес-консультантів і діючих ТОП-менеджерів – випускників програми МВА. Ця технологія управління отримала назву Total Dream Management, а саму корпоративну культуру назвали «VolWest Dream», у якій ключовим поняттям є «Dream» – мрія. Мрія – це те, що спонукає нас досягати, працювати, творити. Впровадження цього стилю починається з формування корпоративних правил поведінки та визначення цінностей, які формалізуються разом з менеджментом. [3].

Керівництво корпоративною культурою у підприємстві здійснює, насамперед, весь менеджерський склад на принципах безперервності і тривалого впливу.

Було проведено дослідження щодо визначення головних мотиваторів та демотиваторів у діяльності менеджерів. Одним з таких демотиваторів стала відсутність корпоративної культури. Згідно з цим дослідженням, запропоновано використовувати комплекс матеріальних і моральних засобів стимулювання. До останніх можна віднести:

- Оцінка й визнання заслуг окремих працівників: публічна оцінка на нарадах, поліпшення інтер'єру кабінету, статті у пресі про досягнення, фотографію або повідомлення на спеціальних стендах і дошці пошани, почесні доручення від вищого керівництва, почесні знаки й нагороди.

- Оцінка й визнання заслуг підрозділу: інформування про досягнення підрозділу на нарадах, організація урочистих обідів на честь певних співробітників, відрядження співробітників на певну конференцію, направлення групи на навчання, вручення знаків відмінності.

- Особисте визнання заслуг співробітників з боку керівництва: усне вираження подяки, письмове вираження подяки, подарунки, бесіди з керівником. [2].

Мотивація — це сукупність чинників, які зумовлюють поведінку людей. Менеджер має усвідомлювати, що саме спонукає співробітника до праці, та розуміти те, як спрямувати ці спонукання в річище досягнення цілей організації. Психологія і соціологія розглядають спонукання як поведінкове виявлення потреб, сконцентрованих на досягненні цілей. Інструментом спонукання людей до ефективної діяльної роботи є винагородження.

Корпоративна культура компанії не є одним із засобів винагородження працівника. Корпоративна культура є комплексом переконань та очікувань, які поділяються членами організації. Ці переконання та очікування формують норми та принципи, які у значній мірі визначають поведінку в організації окремих осіб та груп. Культура організації — як ми вже зазначали – це все те, що для останньої є типовим, її характерні риси.

Менеджмент компанії має чітко визначати, які чинники є важливими для персоналу, що саме працівники бажать отримувати, виконуючи дану роботу, і що спонукатиме їх працювати ефективніше. Все це має враховуватись при формуванні корпоративної культури компанії.

Сильна корпоративна культура має поєднувати і турботу про інтереси всіх членів компанії, і турботу про інтереси самої компанії. Така культура робить компанію привабливим роботодавцем. Адже працювати в успішній, ефективно працюючій компанії, котра постійно розвивається, і в якій із повагою ставляться до персоналу, є метою майже кожного кваліфікованого працівника, що ставить перед собою високі цілі. Мета та завдання корпоративної культури — зробити персонал та компанію єдиним цілим, нерозривно поєднаним механізмом, який вмотивовано працюватиме на досягнення цілей організації, на виконання її місії, при цьому задовольняючи потреби кожного окремого працівника, дозволяючи йому в повній мірі розкрити свій власний потенціал, свою багатогранну особистість. [1].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Коваленко Т.Л., Березнянська Я.М., Ліцар К.С. Вплив корпоративної культури на мотивацію.
(http://ev.nuos.edu.ua/content/vpliv_korporativnoi_kulturi_na_motivatsiyu)
2. Продіус О.І. Мотивація трудової діяльності персоналу промислових підприємств в умовах глобалізації економіки.//Збірник наукових праць ЧДТУ, випуск 22, 114 УДК 331.101.3
3. <http://volwestdteam.com/uk/news/viev/7>
4. Світовий бізнес.// За редакцією д.е.н. професора Ф.Ф. Бутинця: Навчальний посібник. Житомир. ПП «Рута». – 2004, 498с.
5. Колесніков Г.А. Концепція сучасної організаційної культури управління виробничих підприємств. – Луцьк. ВІЕМ. 1997.
6. Кицак Т.Г. Формування корпоративної культури в процесі розвитку соціально- трудових відносин на підприємстві.: Дис. канд.. наук: 08.00.04 – 2009.

ПРАВОВЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

І.В. МЕРЕЖКО, студентка III курсу
Науковий керівник: МАШКОВСЬКА Л.В.

Сучасна кризова ситуація в суспільстві не сприяє формуванню сприятливого правового і морального середовища для виховання молоді. Неблагополучне соціальне оточення, важкі економічні умови, недоліки в організації виховання в різних освітньо-виховних системах негативно впливають на виховання підростаючого покоління. Швидко зростає кількість молоді з неповною середньою освітою, безробітних з грубими порушеннями суспільного порядку. Спостерігається тенденція зростання дитячої злочинності, наркоманії.

Нині в Україні велику роль відіграє правове виховання як діяльність із формування та постійного активного розвитку правової культури населення. Особливо важливе значення має правове виховання дітей дошкільного й шкільного віку та молоді – людей, особистість яких лише формується.

Мета правового виховання молоді — формування в них правової культури громадянина України, що складається передусім зі свідомого ставлення до своїх прав і обов'язків перед суспільством і державою, закріплених у Конституції України, з глибокої поваги до законів і правил людського співжиття, готовності дотримуватися й виконувати закріплені в них вимоги, що виражають волю та інтереси народу, активної участі в управлінні державними справами, рішучої боротьби з порушниками законів.

Правове виховання молоді має два пов'язаних між собою аспекти. З одного боку, орієнтує на вирішення конкретних завдань, що стоять перед дітьми сьогодні, а з другого, – повинно дати дитині перспективу на майбутнє. Суть правового виховання саме у перспективності: необхідно навчити кожному молодому людину не тільки виконувати вимоги закону, а проявляти активність у здійсненні законності і встановленого правопорядку [1].

Принциповим у правовому вихованні неповнолітніх є питання, з якого віку можна доводити до свідомості дітей суть основних правових норм.

Виховувати дітей потрібно ще змалечку. Багато хто з батьків прагне виправдати і захистити всі дії і бажання своїх дітей. Але згідно життєвого досвіду та судово-слідчої практики, наслідки вседозволеності можуть бути негативними, або навіть і трагічними. У тих сім'ях, де дітям було все дозволено, з'являються егоїсти, а потім з них виростають правопорушники, злочинці та нахаби. А виправити всі негативні риси уже у дорослої людини досить складно, і майже неможливо.

На думку М.Орзих, систему правового виховання потрібно будувати стосовно до таких вікових груп: до 7 років – "нероздільна" програма морально-правового виховання; з 7 до 11 років – формування правових почуттів, правильного уявлення про основні права і обов'язки школярів перед державою, школою, класом, сім'єю; з 12 до 16 років – формування правової свідомості на основі сприймання підлітком елементів правового становища громадянина України, засвоєння основних уявлень і соціальної, і особистісної цінності права, правопорядку, законності; з 15 до 17 років – розширення правових знань, формування уявлень про роль держави і права у суспільному розвитку. Правовиховна робота після 17 років має будуватися

передусім з урахуванням освітнього та професійного становища молодої людини [2].

В.Воронов також стверджує, що з метою запобігання правопорушень з боку неповнолітніх, правову освіту й виховання потрібно розпочинати не з восьмого класу, а з 9-10 років [3].

Як писав А.Венгеров, дотримання права – це свідомо або несвідомо поведінка, що здійснюється за звичкою: «так роблять свої», «так треба» та ін.; «у даному випадку діють тонкі психологічні механізми наслідування виконання вимог тих принципів і норм права, які засвоюються в дитинстві, від батьків, оточуючих і т.д.» [4].

У здійсненні правового виховання дітей мають брати активну участь батьки. В сім'ї важливо, щоб сімейні моральні і правові норми базувалися на загальнолюдських моральних принципах і нормах права, бо уявлення про добро і зло, про те, що чесно і що нечесно, гідне і ганебне, формується залежно від того, що саме схвалюється чи засуджується родиною.

Регулярне виконання вимог батьків сприяє нагромадженню дитиною необхідного досвіду поведінки, формуванню звичок, хоча глибоке розуміння необхідності подібних дій з'явиться значно пізніше. Важливо, щоб вимоги були обґрунтованими, ґрунтувалися на довірі. Якщо дитину батьки заохотять, похвалять за те, що вона дотримується даного слова, то у неї з'явиться і закріпиться позитивне ставлення до такої поведінки.

Здатність людини розуміти правила співжиття і вимоги законів та відповідним чином поводитися не є вродженою, вона формується під впливом спеціальних виховних заходів, є наслідком спілкування з іншими людьми, участі в різних видах діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Корниенко Л.М. Об опыте изучения уровня правосознания школьников // Правовоспитание молодежи / Под ред. В.Н. Кудравцева. – М.: Юрид. лит., 1974. – С. 58-59.
2. Орzych М.Ф. Право в системе коммунистического воспитания советской молодежи // Правовое воспитание молодежи / Под ред. В.Н. Кудрявцева. – М.: Юрид. лит., 1974. – С. 40-42.
3. Воронов Б. Предупреждение правонарушений несовершеннолетних // Воспитание школьников. – 1991. – №5. – С. 3.
4. Венгеров А.Б. Теория государства и права: учеб. для юрид. Вузов / А.Б.Венгеров. – М.: Новый юрист, 1998. – 624с.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ БЕЗРОБІТНИХ

І.О. МУЗИЧЕНКО, студентка IV курсу

Науковий керівник:

кандидат психологічних наук, доцент ОСАДЧА Л.А.

У житті виникає багато труднощів, і це природно. Справа не в наявності проблем, а в умінні адекватно їх розв'язувати. Безумовно безробіття можна віднести до однієї з таких проблем. Людина, яка втратила роботу переживає

психотравмуючий вплив через перебування у стані постійного стресу.

У психології існують різні підходи до вивчення особистості, визначення її структурних рівнів. Академік О. Киричук [1], наприклад, при вивченні особистості безробітних застосовує теорію провідних тенденцій. Л. Собчик[4] досліджує адаптивні типи етносу. В. Крисаченко[2] вивчає можливості впливу цих типів на поведінку, спосіб життя та діяльність людей.

З метою оцінки особистісних характеристик безробітних Головним управлінням Міністерства з надзвичайних ситуацій періодично проводиться вивчення їх особистісних якостей. Використовуючи методика 16-факторного опитувальника Р. Кеттелла. У тестуванні беруть особи, які тривалий час (понад 5 місяців) лишалися без роботи. Одночасно за цією ж методикою проводиться опитування серед осіб, які працевлаштовані.

Результати дослідження для якісного та кількісного аналізу змісту особистісних факторів та їх взаємозв'язків були розподілені на блоки факторів: емоційно-вольові особливості (фактори С, G, I, O, Q3, Q4), комунікативні властивості і особливості міжособистісної взаємодії (А, Н, F, E, Q2, N, L) та інтелектуальні особливості (М, В, Q1)

Проаналізувавши результати даного тесту ми можемо зробити наступні висновки:

- безробіття суттєво впливає на емоційно-вольову сферу суб'єктів: вони втрачають сміливість прямо глянути в обличчя реальності, втрачають спокій, впевненість у собі, зациклюються на дрібницях, стурбовані без серйозних причин, стають дратівливими;

- безробітних знижується відповідальність, наполегливість в досягненні мети, ділова спрямованість, про що свідчить набрана безробітними кількість балів на фактор "G";

- безробітні підходять до життя із завищеними мірками, більше довіряють розуму, ніж почуттям, критичному розрахунку, ніж інтуїції;

- проаналізувавши результати дослідження на фактор "O" бачимо, що у безробітних значно вищий рівень тривожності, ніж у тих, хто працює;

- аналіз результатів фактору "Q3" (низький самоконтроль поведінки – високий самоконтроль поведінки) показав, що у безробітних, порівняно з тими, хто працює, знижена здатність контролювати емоції та поведінку, слабкий самоконтроль, невміння організувати власний час, висока конфліктність;

- аналіз показує, що у суб'єктів, які не працюють, зростає напруга, роздратування, що є природним – люди, що втратили роботу, прагнуть до зміни ситуації, яка склалася, у них простежується емоційна нестійкість, песимістичний настрій;

- безробіття негативно впливає на комунікативні властивості та особливості міжособистісної взаємодії у них знижуються довіра до оточення, щирість у стосунках, скептично налаштовані до оточуючих і „ не в захваті ” від критики;

- аналіз результату на фактор "підозрілість – довірливість" показав, що у безробітних присутня висока внутрішня напруга, вони легко впадають в роздратування, стають зарозумілими, скептично ставляться до моральних мотивів, вчинків людей;

- аналіз результатів на фактор "В" вказує на те, що безробіття не впливає на

інтелектуальний рівень особистості;

- фактор “М” (мрійливість – практичність) показав, що стан безробіття радикально не впливає на цю властивість особистості;

- такий фактор, як “ гнучкість – ригідність ” показав, що серед тих, хто працює, значно більше осіб, схильних до рішучих дій, кардинальних змін, схильних до ризику, а в безробітних прояв цих рис загальмований пошуком роботи, тривожністю.

Насамкінець хотілося б запропонувати декілька порад на випадок, якщо вже Ви залишилися без роботи:

По-перше, повірте, що Ваше положення зовсім не таке безвихідне, як може здатися на перший погляд. Займіться собою і спокійно розберіться в ситуації, в яку сьогодні потрапляють чимало працівників.

По-друге, сприйміть це як можливість змінити звичний рутинний спосіб життя. Подумайте над тим, що нова робота, яку Ви неодмінно знайдете, може виявитись навіть кориснішою, цікавішою і на ній для Вас відкриваються якісь нові можливості.

По-третє, відкладіть на деякий час проблему Вашого працевлаштування, переключившись на щось інше. Зробіть собі подарунок, зайнявшись деякий час тільки тим, чим Вам бажається. Не нехуйте можливістю оволодіти новою професією, на яку є попит на ринку праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Киричук О. В. Психологія особистості. – К.: ІПК ДСЗУ, 2003. – 485 с.
2. Крисаченко В. С. Сутнісні риси українського етносу // Крисаченко В. С., Степико М. Т., Власик О. С. та ін. Українська політична нація: генеза, стан, перспективи / За ред. В. С. Крисаченка. – К.: НІСД, 2004. – 648 с.
3. Підгорна О. В. Психологія особистості безробітного / Матеріали ІІ Всеукраїн. наук. – практ. конф.; 2004 р. – Відп. ред. О. В. Киричук. – К.: Ін-т підготовки кадрів держ. служби зайнятості України, 2005. – С. 71.
4. Собчик Л. Н. Психологія індивідуальності. – СПб: Речь, 2003. – 350 с.

ВИКОРИСТАННЯ НЕВЕРБАЛЬНИХ ЗАСОБІВ ПІД ЧАС ВИСТУПУ

О.С. НАСАЛЬСЬКА, студентка II курсу
Науковий керівник: викладач РУДЕНКО Н.Л.

Люди можуть обмінюватись різними типами інформації на різних рівнях. Відомо, що спілкування не вичерпується усними або письмовими повідомленнями. В цьому процесі важливу роль грають емоції, манери, жести. Психологами встановлено, що в процесі взаємодії людей від 60 до 80% комунікацій здійснюється за рахунок невербальних засобів вираження і лише 20-40% інформації передається за допомогою вербальних. Ці дані змушують нас замислитись над значенням невербального спілкування для взаємопорозуміння людей.

Аби промова виступу була добре сприйнята слухачами, виступаючий, безперечно, має приділяти увагу не лише змісту, стилю викладу матеріалу, власному зовнішньому вигляду, але й налагодженню невербальних комунікативних стосунків з аудиторією. Сучасна наука відводить велику роль саме вивченню так званого спілкування без слів, тобто за допомогою жестів, міміки та пантоміміки. До основних засобів невербальної комунікації виступаючого належать його зовнішній вигляд, пантоміміка, міміка, контакт очей (візуальний контакт), міжособистісний простір.

Зовнішній вигляд промовця впадає в очі відразу, як тільки він з'являється перед аудиторією, і вже за мить кожен із присутніх формує своє перше враження про мовця, яке, до речі, дуже важко змінити.

Окремо слід контролювати “зовнішній малюнок” своєї поведінки. Цей, на мою думку, влучний застосований науковцями термін вимагає контролю за тим, аби спина була рівною, хода впевненою і т.д. І справді, важливо навчитись красиво рухатись, адже дрібниць у поведінці бути не може. Елегантні рухи та вміння поводитись – такі самі невід’ємні елементи приємного зовнішнього сприйняття людини, як і її фізичні дані або гарне вбрання. Пантоміміка — це виражальні рухи всього тіла або окремої його частини. Вона допомагає виділити в зовнішності головне — образ.

Естетична виразність виявляється і в привітності та доброзичливості обличчя, у зібраності, стриманості рухів, виправданому жесті, у поставі й ході. Неприпустимі для виступаючого кривляння, метушливість, штучність жестів, в'ялість. У зовнішності оратора повинні бачити і відчувати стриману силу, впевненість у собі й доброзичливість.

Дослідники Собелман і Лакросс повідомили, що клієнти сприймають афіліативні форми невербальної поведінки, як більш теплі і привабливі. У категорію афіліативних форм невербальної поведінки були зараховані посмішки, кивки, рухи кистей рук, зоровий контакт, напрям плеча до клієнта під кутом 90° і нахил корпусу тіла вперед під кутом 20°. Проводилося також кілька досліджень кінесичної невербальної поведінки. Шпігель і Махотка виявили, що пози з відкритою позицією рук оцінюються як холодні, відразливі, соромливі і пасивні, тоді як пози з помірковано відкритими позиціями рук оцінювалися як теплі і приймаючі.

Жести оратора мусять бути мимовільними, органічними, стриманими і доцільними. Жестикауляція – різноманітною, але не безперервною, відповідати

своєму призначенню і не відставати від слова. Жести, як і інші рухи корпусу, найчастіше випереджують висловлювану думку, а не йдуть за нею. Завжди слід пам'ятати, що жести мають лише супроводжувати та елегантно доповнювати виступ, а не ставати в центрі уваги слухачів.

Міміка — це виражальні рухи м'язів обличчя. Нерідко вираз обличчя й погляд оратора впливають на слухачів сильніше, ніж слова. Жести й міміка, підвищуючи емоційну значущість інформації, сприяють кращому її засвоєнню.

Виступаючому слід уважно вивчити можливості свого обличчя, виробити вміння користуватися виразним поглядом, уникати надмірної динамічності м'язів обличчя й очей («бігаючі очі»), а також і неживої статичності («кам'яне обличчя»). Емоційна оцінка повідомлення на 55% залежить від міміки оратора, тому важливо під час виступу мати приємний вираз обличчя і злегка усміхатися.

Важливим критерієм оцінювання промовця є техніка мовлення: дихання, голос, дикція, темп, пауза, інтонація, а також володіння орфоепічними навичками вимови звуків і звукосполучень, структурно – інтонаційне та логічне наголошення.

Володіння засобами невербальної комунікації сприяє досягненню зовнішньої виразності оратора, який повинен:

— навчитися диференціювати й адекватно інтерпретувати невербальну поведінку інших людей, розвивати вміння «читати обличчя», розуміти мову тіла, час, простір у спілкуванні;

— прагнути розширити власний діапазон різних засобів спілкування шляхом тренувальних вправ (розвиток постави, ходи, міміки, організації простору, візуального контакту) і самоконтролю зовнішньої техніки;

— домагатися того, щоб використання зовнішньої техніки було органічно пов'язане з внутрішнім переживанням

Отже, велике значення для підсилення смислової виразності та впливу на слухачів мають невербальні засоби спілкування: міміка, жести, погляд, зовнішність промовця, його манери. Жести і міміка посилюють емоційність промови, сконцентровують увагу на важливості інформації, але їх необхідно контролювати і використовувати за призначеннями. Вони повинні бути точними і переконливими.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Занюк С. Психологія мотивації та емоцій. – Луцьк, 1997.
2. Кубрак О.В. Етика ділового та повсякденного спілкування// О.В.Кубрак/: Навчальний посібник з етикету для студентів. – «Книга», 2003. – С.23-27.
3. Мельник Л.П. «Психологія в управлінні»: навч. пос. – Київ: Основа, 2003. – 304 с.

ДОЦІЛЬНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ СУПУТНИКОВОГО ІНТЕРНЕТУ ЯК МОЖЛИВОСТІ ВИСОКОШВИДКІСНОГО ДОСТУПУ ДО ГЛОБАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ.

О.В Нетяхата, студентка 13-з групи
Науковий керівник, викладач **В.В. Теличкань**

Вступ. Про доступ до Інтернету та швидкість передачі даних мало замислюєшся, поки живеш і працюєш у місті, де стабільний і недорогий зв'язок забезпечують наземні комунікації. Проте варто віддалитися на кілька кілометрів, як виявляється, що провайдер не може забезпечити стабільний доступ до мережі. Фактично єдиним виходом із ситуації, що склалася на даний момент є супутниковий Інтернет - одна з послуг на ринку, що розвивається найбільш динамічно, високий потенціал якої важко переоцінити. Якщо раніше подібний спосіб підключення сприймався переважно як корпоративний, то сьогодні він став доступний і для малого бізнесу і для домашніх користувачів.

Результати досліджень. Дана послуга має цілий ряд незаперечних переваг:

- можливість за бажанням споживача через вибір того чи іншого тарифного плану визначити швидкість доступу. Причому вона може бути набагато більша, ніж пропонується місцевими наземними провайдерами;

- багато власників супутникових антен вже переконалися: якість і кількість супутникових телевізійних каналів не порівняти з тим, що пропонують місцеві ефірні і кабельні оператори;

- крім високошвидкісного доступу в Інтернет, ви маєте можливість переглядати і прослуховувати сотні супутникових телевізійних і радіоканалів.

В даний час є великий вибір супутникових Інтернет-провайдерів. Найбільш розповсюдженими серед них є: Europe Online, Helios Net, Open Sky, Bizar Net, Astra Net, Planet Sky, Sat Speed1, SMS / SpaceGate.

Крім того, супутникова антена, крім основних можливостей доступу супутникового Інтернету, надає можливість користуватися численними медіа-послугами:

- інформаційні, спортивні та розважальні телеканали, перегляд яких можливий за допомогою Веб-броузера,
- радіостанції з будь-яких частин світу і т.д.

Також Ви можете підписатися на розсилку високошвидкісну аудіо-та відеоінформації, програмного забезпечення, графічних і текстових файлів.

Щоб передавати, або отримувати інформацію з супутника необхідна супутникова (параболічна) антена, або як її називають, тарілка. Для передачі сигналу може знадобитися не тільки параболічна антена. Звичайно, зручніше було б, щоб передача і прийом відбувалися тим же шляхом, але передавальні антени коштують надто дорого навіть для організацій, тому достатньо для передачі даних і найдешевшої виділеної лінії, або звичайного з'єднання по комутованих лініях (Dial Up).

Досить часто для запиту (передачі сигналу) користуються послугами мобільних операторів майже кожна модель мобільного телефону підтримує VAP та GPRS технології передачі даних, які мають малу пропускну здатність передачі, але в

нашому випадку потрібно тільки передавати дані, тому цього буде цілком достатньо для використання супутникового Інтернету.

Отримання даних з Інтернету відбувається таким чином, передаємо запит за допомогою Dial Up або VAP, GPRS на сервер, де зберігається наш гігабайтний файл, або HTML сторінка. Після цього файл передається вже через супутник і потрапляє в комп'ютер, де і зберігається на вінчестері. Тобто, навіть маючи низьку швидкість по комутованій лінії чи GPRS, ви забезпечуєте собі швидкісний канал для завантажування файлів.

Передача даних через сателіт, може вимагати або не вимагати підтвердження. Точно так само можуть передаватися файли за принципом пейджингового зв'язку. Файл передається одним потоком і в разі виявлення помилки повторення пакета не відбувається. Можливий і інший варіант, коли підтвердження прийому пакетів відбувається по зворотному каналу. У цьому випадку якщо пакет пройшов з помилкою, він буде висланий ще раз. Переваги є в обох методах. У першому перевагою є те, що для прийому файлів не обов'язково мати зворотне з'єднання з Інтернетом, а в другому це підвищенні надійності передачі даних. У першому випадку дані передаються порціями, а в другому - це безперервний потік.

Висновок. Таким чином, можна зробити висновок, що супутниковий Інтернет, на сьогоднішній день, забезпечує найшвидший спосіб отримання даних з глобальної мережі, та дає користувачу можливість вибору швидкості доступу в залежності від тарифного плану, який можна змінювати при потребі. Ще однією перевагою є те, що супутниковим Інтернетом можна користуватися в будь-якому місці земної кулі. Недоліком даного виду зв'язку є вартість обладнання.

ПРОБЛЕМА СИНТЕЗУ У ХРАМОВІЙ АРХІТЕКТУРІ

Є.В. ОЗЕРАНСЬКИЙ, студент I курсу

Науковий керівник: кандидат історичних наук, доцент КОСТЮК М.В.

Синтез мистецтв втілює цілісну картину світу в єдності духовних спрямувань, ідеалів і матеріальних здійснень, відповідних даному рівню людської свідомості та творення. Сюди входить уся сукупність діяльності людини з улаштування світу, відображена в здатності творення, в універсалізмі зв'язків між усіма видами творчості, що виникає зі спільного джерела.

Проблема синтезу мистецтва й архітектури становить особливий інтерес тому, що це є, насамперед, проблема зв'язків, проблема організації різноманітних за своїми функціями й можливостям художніх елементів в цілісну структуру. От чому синтезуюча тенденція виявляється більш стійкою, ніж стилеутворююча. Стилі зникли, а синтез і потреба в ньому залишаються.

Г. Гачев з цього приводу писав, «на зміну стилю, що відображає саме діяльно формуючу природу мистецтва, що ріднить його зі сферою матеріального виробництва, приходять категорія методу як принципу бачення світу, що відбиває

саме спорідненість мистецтва з наукою й подібними сферами духовного виробництва». Проблема синтезу мистецтв у теперішній час – це проблема зв'язків, але зв'язків, які не зводяться лише до формального співвідношення з архітектурою, а універсальних, які враховують багатовікові традиції культури та прояви у формах функціональної залежності мистецтв, що вступають до взаємодії.

Класичний зразок синтезу – храм – дає уявлення про те, що дійсна єдність естетичного, функціонального та утилітарного можлива лише на базі архітектури. Середньовічна скульптура, фрески, мозаїки, вітражі в поєднанні з архітектурою, символізуючи світ, створює реконструкцію, «задум» світу як єдиного гармонійного цілого, вільного від хаосу розділення. Такий здійснений засобами синтезу ідеал «світооб'ємлючого храму» регламентується не другорядними міркуваннями оздоблення архітектури або «збереження» її площин, а глобальною ідеєю стирання кордонів між мистецтвом та життям, між створеним та реальним. Синтетичний образ, який входить у простір людини, створює умови до практичного використання живопису та скульптури (ритуального, обрядового, святкового та ін.), закріплюючи тим самим єднання стихії мистецтва та життя. Зображений світ постає як нова реальність, як деяка дійсно «вища» реальність, протистоячи реальності емпіричній.

Синтез у храмовій архітектурі має характер цілісної структури, яка виходить за стильову систему, тому що його мета – реалізувати певну картину світу як реальність, яка входить у простір людини.

Два різних типи синтезу мистецтва – готичний собор та давньоруський храм, кожний по-своєму, то суворо канонічна система.

Часові й просторові концепції, що лежать в підґрунті середньовічних канонів, засновувалися на фундаменті християнського віровчення з його основним догматом воскресіння, що по-новому висвітлюють питання смерті, безсмертя, часу, вічності.

Найбільш повно це складне уявлення про світ було реалізовано у храмі, що втілює в собі всі культурно-художні й релігійно-філософські аспекти епохи. Структура готичного собору дає розгорнуту, ієрархічно деталізовану бінарну картину світу, пов'язану з появою історичного почуття часу, що розрізняє сакральне й мирське, подібно тому, як простір ділиться на небесне й земне. Звідси виникає тематичність спіритуалістичного простору: усі його характеристики мають символічний, метафізичний, космологічний характер – від орієнтації споруди по сторонах світу й до розміщення релігійних сюжетів.

Кожний храм є міфологічною моделлю світу, що складається з закінчених частин, які мають цінність самі по собі, підкоряються логіці симетрії, врівноваження, розміреності, геометричній правильності. Тому храм у цілому є досконалий образ спокою та гармонії.

Синтез скульптури, живопису та архітектури у храмі втілює ідею гармонії макрокосму та мікрокосму (людини). Контраст між зовнішньою суворістю, стриманістю й пишнотою внутрішнього оздоблення мав глибокий символічний зміст у візантійській і в давньоруській архітектурі, пов'язаний з літургійними уявленнями людей перед вічністю. «Мозаїки, розписи, ікони, начиння, одяг священників, обряди таїнств, пісні, літургійні тексти – всі ці елементи входили у склад культу, що є грандіозним художнім ансамблем, завдання якого зводилося до того, щоб одночасно давати естетичну насолоду й підносити душу віруючого до небес», – наголошував В.Н. Лазарев. За точним визначенням німецького вченого

фон Симсона, «...готичний собор – не образ і не символ космосу, він – модель його, спроба репродукувати його структуру».

Абсолютне взаємопроникнення символічно-змістовного й естетично-функціонального значень перетворило середньовічний синтез у вищий, неперевершений зразок органічної цілісності, що надихав, як ми знаємо, починаючи з романтиків, усіх теоретиків і практиків синтезу мистецтв. Завдяки синтезові архітектури, скульптури й живопису храм мав широкий діапазон зв'язків з усіма аспектами духовно-культурного, політико-історичного й матеріального життя епохи. Поняття синтезу на прикладі храму можна розширювати майже до безмежності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Галиев Б.М. Содружество чувств и синтез искусств / Б.М. Галиев. – М., 1982.
2. Иконников А.В. Художественный язык архитектуры / А. В. Иконников. – М.:Искусство, 1985.
3. Мурина Е.Б. Проблемы синтеза пространственных искусств / Е. Б. Мурина. – М.: Искусство, 1982.
4. Степанов Г.П. Взаимодействие искусств / Г.П. Степанов. – Л.: Художник РСФСР, 1973.
5. Степанов Г.П. Синтез искусств / Г. П. Степанов. – Л.,1976.
6. Яковлев Е.Г. Искусство и мировые религии. – М.: Высшая школа, 1977.

ОСОБЛИВОСТІ КОНСЕРВУВАННЯ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ

В.В. ОНИЦУК, студентка IV курсу
Науковий керівник: СОЛЬСЬКА Т.В.

Деградовані та малопродуктивні землі, господарське використання яких є екологічно небезпечним та економічно неефективним, а також техногенно забруднені земельні ділянки, на яких неможливо отримати екологічно чисту продукцію, а перебування людей на цих земельних ділянках є небезпечним для їх здоров'я, підлягають консервації.

Консервація земель – (від лат.— збереження) — вид природоохоронної діяльності, спрямованої на відновлення та підвищення родючості сільськогосподарських угідь шляхом тимчасового виведення їх із сільськогосподарського використання та проведення на них комплексу відновлювальних агротехнічних заходів. Об'єктом консервації земель є угіддя, продуктивність яких внаслідок інтенсивного використання значно знизилася.

Консервація земель уперше почали застосовувати в 70—80-і рр. ХХ ст. в ряді розвинених країн Європи та Північної Америки як засіб обмеження виробництва деяких сільськогосподарських культур з метою запобігання різкому зниженню цін на них. Одночасно на законсервованих угіддях здійснювалися заходи щодо відновлення їх родючості. В Україні Консервування земель уперше було передбачено Земельним кодексом, прийнятим 18 грудня 1990. Згідно із Законом України, власники землі і землекористувачі, в тому числі орендарі, зобов'язані здійснювати тимчасову консервацію деградованих сільськогосподарських угідь, якщо іншими способами неможливо відновити родючість ґрунтів.

Консервація земель здійснюється шляхом припинення їх господарського використання на визначений термін та залуження або заліснення за рішенням органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування на підставі договорів з власниками земельних ділянок.

Консервація земель здійснюють за наявності:

- порушення поверхні земельних ділянок внаслідок землетрусів, зсувів, карстоутворення, повеней, добування корисних копалин тощо;
- еродованих земель, перезволожених земель з підвищеною кислотністю або засоленістю ґрунтів, забруднених хімічними речовинами й іншими видами забруднень, небезпечних для здоров'я людей;
- малопродуктивних земель, ґрунти яких характеризуються негативними природними властивостями, низькою родючістю;
- радіаційно небезпечних, радіоактивно забруднених або забруднених важкими металами та іншими хімічними елементами земель тощо.

Консервація земель здійснюється за ініціативи власників землі, землекористувачів, у тому числі орендарів, а також за поданням місцевих землевпорядних або природоохоронних органів. Для цього власник землі або землекористувач подає заяву або клопотання до відповідної державної адміністрації за місцезнаходженням земельної ділянки, зазначаючи причини необхідності проведення консервації земель.

Слід зазначити, що землі тимчасової консервації – це площі тимчасово

законсервованих деградованих і малопродуктивних сільськогосподарських угідь до відновлення їх родючості.

Тобто, звільненню від оподаткування підлягають землі, що належать лише до сільськогосподарських угідь.

Однак Консервація земель є обов'язком не лише власників землі і землекористувачів, а й суспільства в цілому. Як передбачено законодавством України, власники землі і землекористувачі мають право на часткову компенсацію з коштів бюджету зниження доходу, яке спричинене тимчасовою консервацією порушених не з їхньої вини ділянок. Крім того, вони мають право на звільнення від плати (земельного податку) за поліпшення їх стану шляхом консервації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бечко П.К. Податкова система. Підручник. – Умань: 2006. – С. 89
2. Кучерявенко Н. П. Налоговое право: Учебник Харьков: Легас, 2001. – С.177-178.
3. Порядок консервації земель та особливості їх оподаткування/ В. Фінашко // – Вісник податкової служби України. – 2009. – № 37. – С. 24
4. Налоги: Учебное пособие / Под ред. Д. Г. Черника. – С. 69-70.

ПРАВА Й ОБОВ'ЯЗКИ ГРОМАДЯНИНА УКРАЇНИ

О.М. ПАНЦАННА, студентка IV курсу

Науковий керівник: викладач ПОЛІЩУК О.А.

У сучасних умовах життя питання прав і свобод громадянина є найважливішою проблемою внутрішньої та зовнішньої політики всіх держав світової співдружності. Саме стан справ у сфері забезпечення прав і свобод особи, їх практичної реалізації є тим критерієм, за яким оцінюється рівень демократичного розвитку будь-якої держави й суспільства в цілому.

Свобода людини – вихідне поняття у проблемі прав громадянина. Розрізняють природні права громадянина, тобто пов'язані з самим її існуванням і розвитком, і набуті, що в основному характеризують соціально-політичний статус громадянина (інститут громадянства, право на участь у вирішенні державних справ тощо). Звісна річ, за відсутності у громадянина свободи вона не може володіти і реально користуватися своїми правами. Саме свобода створює умови для реального набуття прав та їх реалізації, з іншого боку, права людини закріплюють і конкретизують можливість діяти в межах, установлених її правовим статусом.

Що ж до прав громадянина, то вони зумовлені сферою відносин людини з суспільством, державою, їхніми інституціями. Основу цього виду прав становить належність людини до держави, громадянином якої вона є.

Права людини порівняно з правами громадянина пріоритетні. Адже права людини поширюються на всіх людей, які проживають у тій або іншій державі, а права громадянина – лише на тих осіб, які є громадянами певної країни. Прикладом прав громадянина, закріплених Конституцією України, є право на свободу об'єднання в політичні партії та громадські організації (ст. 36), право брати участь в

управлінні державними справами (ст. 38), право на проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій (ст. 39), право на соціальний захист (ст. 46) тощо [1].

Сучасне міжнародне співтовариство приділяє значну увагу розвитку та забезпеченню прав людини. Ці процеси набули особливої інтенсивності після другої світової війни, чому насамперед сприяла загальна демократизація міжнародних відносин, створення Організації Об'єднаних Націй, інших демократичних міжнародних інституцій.

Серед найважливіших загальних документів, з якими повністю узгоджуються положення Конституції України, – Загальна декларація прав людини (1948 р.), Міжнародний договір про громадянські та політичні права (1966 р.). Міжнародний договір про економічні, соціальні та культурні права (1966 р.). Європейська конвенція про захист прав і фундаментальних свобод людини з Протоколами (1950 р.), Європейський соціальний статут (1961 р.). Підсумковий акт Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі (1975 р.), Підсумковий документ Віденської зустрічі представників держав – учасниць Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі (1989 р.). Документ Копенгагенської наради-конференції з людського виміру НБСЄ (1990 р.) та інші документи.

У Конституції України (переважно в розділі II) визначено такі групи основних прав: громадянські, політичні, економічні, соціальні, екологічні, культурні, сімейні.

Громадянські права – можливості людей, що характеризують їхнє фізичне та біологічне існування, задоволення матеріальних, духовних та деяких інших потреб. Сюди відносять такі суб'єктивні права: на життя (ст. 27), на повагу гідності (ст. 28), на свободу та особисту недоторканість (ст. 29), на недоторканність житла (ст. 30), на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції (ст. 31), на невтручання в особисте та сімейне життя (ст. 32), на свободу пересування та вільний вибір місця проживання (ст. 33), на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань (ст. 34), на свободу світогляду і віросповідання (ст. 35) [1].

Політичні права – можливості людини і громадянина брати участь у громадському та державному житті, вносити пропозиції про поліпшення роботи державних органів, їхніх службових осіб та об'єднань громадян, критикувати вади в роботі, безпосередньо брати участь у різних об'єднаннях громадян [2].

Економічні права – можливості людини і громадянина, що характеризують їхню участь у виробництві матеріальних благ.

Соціальні права – можливості людини і громадянина із забезпечення належних соціальних умов життя.

Екологічні права – права людини і громадянина на безпечне екологічне середовище.

Культурні права – можливості доступу людини до духовних цінностей свого народу (нації) та всього людства, це – право на освіту; право на користування досягненнями вітчизняної та світової культури; право на свободу наукової, технічної та художньої творчості; право на захист інтелектуальної власності; право на використання результатів інтелектуальної, творчої діяльності тощо [2].

Отже, відповідно до Конституції України основне право громадянина – це його можливість здійснювати певні дії для задоволення своїх життєво важливих матеріальних і духовних інтересів, установлених державою і закріплених у

Конституції та інших нормативно-правових актах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28 червня 1996 // Відомості Верховної Ради України.– 1996. – № 30.
2. В.Ф. Погорілка, Ю.М. Тодика. Конституційне право України.–К. Юрінком Інтер. – 2008.– 544 с.

ЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Л.А. ПРУДИУС, студентка IV курсу
Науковий керівник: ОСАДЧА Л.А.

Останнім часом значна увага приділяється дослідженню етичних проблем, що виникають як усередині організації, так і у відносинах організації з іншими економічними агентами, споживачами, владою тощо. Даною проблемою займалися О.В. Винославська, Ю. Ю. Петрунін, В.М. Шепеля. Філософія організації невіддільно пов'язана з уявленнями про моральні цінності. Для індивідуумів та їхніх спільнот моральна цінність є характеристичною концепцією бажань, на які впливають дії, засоби і мета, що є в їхньому розпорядженні. Етика організації дає відповідь на головне питання: як працівники мають чинити? Вона базується на основних принципах поведінки працівників організації і вказує на ступінь реалізації загальноприйнятих законів та суспільних норм. [1]

Етика господарської організації охоплює норми, які з метою самоутвердження організації як юридичної особи мусять мати силу закону для всіх її співробітників з метою обмеження впливу принципу одержання прибутку, що породжує конфлікти при управлінні конкретними сферами її діяльності.

Етичними цінностями організації у відносинах із ринковими партнерами можуть бути: принцип довіри у спільній роботі, відмова від обману в галузі формування політики цін, увага до незалежності споживачів, захист навколишнього середовища тощо.

Етичними цінностями організації щодо працівників можуть бути: увага до індивідуальних особливостей працівників, створення сприятливого середовища для вільного розкриття індивідуальності, гарантія прав працівників, відсутність дискримінації тощо. [1]

Як відомо, організаційний розвиток передбачає позитивні зміни, в тому числі, в етичній сфері. Підвищення етичного рівня організації стає можливим лише через реальні зміни в організаційній культурі, спрямовані на перегляд її керівниками і працівниками своїх етичних установок і поведінки.

Можна виділити такі основні способи підвищення етичності поведінки керівників і працівників, що сприяють організаційному розвитку: етичні кодекси карти етики, комітети з етики, соціальні ревізії, навчання етичній поведінці, етична експертиза, етичне консультування. [2]

Етичні кодекси описують систему загальних цінностей і правил етики, яких, на думку організації, мали б дотримуватися її працівники. Як правило, організації

доводять ці етичні норми до своїх працівників у вигляді видрукуваних матеріалів.

Навчання етичній поведінці застосовується організаціями для підвищення показників етичності поведінки керівників і співробітників. Ознайомлення працівників з етикою бізнесу підвищує їхню сприйнятливість до етичних проблем, що можуть перед ними виникнути. Викладання етики бізнесу керівникам на курсах підвищення кваліфікації є ще одним шляхом навчання етичній поведінці, завдяки чому слухачі починають краще розуміти ці проблеми. [2]

Підводячи підсумки, слід зазначити, що етичні норми приймаються добровільно. Вони є частиною місії організації, яка, власне, є складовою її соціальної позиції. Здійснення організацією заходів щодо підвищення етичності поведінки її керівників і працівників – це вираження її зрілості й готовності до саморегуляції, спрямованої на розвиток.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мурашко М.І. Менеджмент персоналу: Навчальний посібник – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Т-во "Знання", КОО, 2008. – 435 с.
2. Винославська О. В., Малигіна М. П. Людські стосунки: Навчальний посібник. – 2-е вид., перероб. і доповн. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 142 с.

АДАПТАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

**І.В. ПУШКО, студентка IV курсу
Науковий керівник: викладач ПОЛЩУК О.А.**

Інтеграція України до Європейського Союзу є одним з її основних зовнішньополітичних пріоритетів. Стратегічною метою держави проголошено повноправне членство в ЄС. Фундаментальні основи європейської політики України, механізми і тактику реалізації стратегічного курсу визначають наступні документи: Конституція України від 28 червня 1996 року (ст.18), Законом України «Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського союзу» від 18 березня 2004 року, Указом Президента України «Про заходи щодо вдосконалення нормотворчості діяльності органів виконавчої влади» від 9 лютого 1999 року, Постановою Кабінету Міністрів України «Про Концепцію адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 16 серпня 1999 року, Постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 15 жовтня 2004 року, Угода про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими співтовариствами та їх державами-членами від 14 червня 1994 року, Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу, затверджена Указом Президента України від 11 червня 1998 року, Програмою інтеграції України до Європейського Союзу від 14 вересня 2000 року.

Ключовим елементом успішної інтеграції України до ЄС є досягнення певного рівня узгодженості законодавства нашої країни з правовими нормами Євросоюзу.

Зближення українського законодавства із сучасною європейською системою права забезпечить розвиток політичної, підприємницької, соціальної, культурної активності громадян України, економічний розвиток держави в рамках ЄС і сприятиме поступовому зростанню добробуту громадян, приведенню його до рівня, що склався у державах-членах ЄС, а також створить необхідні передумови для отримання Україною статусу асоційованого члена Євросоюзу, що є головним зовнішньополітичним пріоритетом України в середньостроковому вимірі.

В цій статті проаналізовано стан адаптації законодавства України до законодавства ЄС, запропоновано підходи для сприяння цьому процесові збоку органів державної влади в Україні.

Зазначені акти заклали фундамент внутрішнього забезпечення всеохоплюючої діяльності по приведенню правового поля України до норм і стандартів ЄС. Завдяки цьому практично створено таку систему в контексті правотворчості в Україні, яка забезпечує розробку і прийняття всіх без виключення нормативно-правових актів у відповідності до стандартів права ЄС та його країн-членів.

Однією з форм реалізації завдань по адаптації законодавства є співпраця України з міжнародними організаціями, ефективне двостороннє співробітництво тощо. Показовим в цьому плані є членство України в Раді Європи. Конвенції цієї організації встановлюють спільні стандарти Ради Європи та ЄС. Україною ратифіковано близько 30 конвенцій цієї організації. Розпорядженням Президента України утворено Державну міжвідомчу комісію з питань впровадження в законодавство України норм і стандартів Ради Європи тощо.

Проаналізований стан наближення українського законодавства до правової системи ЄС дозволяє виявити ті проблеми, що постали перед Україною, і запропонувати підходи до підвищення ефективності цього процесу. В цьому зв'язку зауважимо, що адаптація українського законодавства до законодавства ЄС відбувається на фоні правової реформи в Україні. Держава повинна створювати нове законодавство, у відповідності до міжнародних принципів і стандартів, оскільки до цього часу в її правовій базі згадані принципи і стандарти просто були відсутні. Залишається практично відсутнім і цілісне законодавче поле в Україні. Так, із 30 тисяч нормативно-правових актів, що діють на території України, закони складають лише 4,6%. При цьому тільки 5 із 1295 законів містять норми прямої дії. Проблема не стільки в кількісних показниках, скільки у якісному змісті законодавства. Лише іноземну підприємницьку діяльність в Україні регулюють понад 130 законодавчих актів.

Процес гармонізації українського законодавства з системою права ЄС уповільнюється об'єктивною різницею історичного та соціокультурного розвитку правових систем, діючою кадровою політикою, корупцією державних службовців та бюрократичною системою в Україні.

Отже, створюючи національну державну правову систему у відповідності до "єсівських" норм, необхідно одночасно із адаптацією вже існуючих законів приймати нові, узгоджені із правовим полем ЄС, законодавчі акти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28 червня 1996 року.
2. Закон України «Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського союзу» від 18 березня 2004 року.

3. Указ Президента України № 145 «Про заходи щодо вдосконалення нормотворчості діяльності органів виконавчої влади» від 9 лютого 1999 року.

4. Угода про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими співтовариствами та їх державами-членами від 14 червня 1994 року,

5. Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу, затверджена Указом Президента України від 11 червня 1998 року,

6. Програма інтеграції України до Європейського Союзу від 14 вересня 2000 року.

КРИМІНАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТА ЇЇ ПІДСТАВИ

**М.О. РЕП'ЯШНИК, студентка IV курсу
Науковий керівник: МАШКОВСЬКА Л. В.**

Визначення поняття кримінальної відповідальності та її форм адекватно до їх соціально-правового змісту і призначення має, без сумніву, важливе значення, як для науки кримінального права, так і для вдосконалення кримінального законодавства та практики його застосування.

Чинний Кримінальний кодекс України 2001 р. (далі КК України), не визначає поняття кримінальної відповідальності, хоча у статтях та назвах статей тільки Загальної частини КК України воно вживається 106 разів. Аналогічна ситуація мала місце і в Кримінальному Кодексі України 1960р.

Такий стан речей, певним чином обумовлений відсутністю єдиної позиції щодо даної проблеми в науці кримінального права. Проблема сутності та форм кримінальної відповідальності стала предметом дослідження багатьох вчених. Дана проблематика відобразилась у працях наступних вчених:

Л.В. Багрій-Шахматова, Ю.В. Бауліна, Я.М. Брайніна, О.В. Васильєвського, М.П. Карпушина та ін. Зважаючи на значну кількість досліджень з даної проблематики, дискусійними на сьогодні є питання не тільки про початок, зміст, етапи, форми, момент завершення кримінальної відповідальності, але і про її види. Однозначним є лише те, що кримінальна відповідальність є різновидом юридичної та соціальної відповідальності і реалізується не тільки в формі покарання. В іншому – погляди науковців суттєво різняться.

Окрім цього, як аргументовано стверджує Ю.В. Баулін, термін "кримінальна відповідальність" у статтях чинного КК України розглядається принаймні в двох значеннях: 1) як синонім санкції – потенційна, можлива в майбутньому кримінальна відповідальність, 2) реальна кримінальна відповідальність [1].

В опублікованій після прийняття КК України юридичній літературі українськими вченими кримінальна відповідальність трактується також по різному. Зокрема, П.С. Матишевський, підтримуючи концепцію "кримінальна відповідальність – обов'язок", визначає її поняття як законно обґрунтований обов'язок особи, як правовий обов'язок особи, яка вчинила злочин, зазнати заходів державного впливу (підкоритися) та бути покараною[2]. Дану концепцію підтримує також А.А. Пінаєв, визначаючи кримінальну відповідальність як обов'язок особи,

що вчинила злочин, відповідати перед державою і перетерпіти визначені обмеження особистого чи майнового характеру, пов'язані з призначенням їй покарання [3].

Безумовно, викладені твердження містять низку достовірних, належним чином обґрунтованих положень. Однак при визначенні поняття кримінальної відповідальності їх автори виходять дещо з різних методологічних позицій, розглядають одне і те ж явище під різним кутом зору. Окрім цього, в окремих випадках діаметрально протилежні погляди відомих вчених ускладнюють усвідомлення сутності даного інституту студентами в процесі вивчення кримінального права.

Беззаперечним є також положення про тісний зв'язок кримінальної відповідальності і кримінально-правових відносин. Кримінальна відповідальність являє собою лише одну з форм реалізації охоронних кримінально-правових відносин, які виникають між державою і особою у зв'язку з вчиненням останньою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину. Підставою такого твердження є міркування, що кримінально-правові відносини можуть реалізуватись і в іншій формі, наприклад в формі звільнення від кримінальної відповідальності, а можуть і не реалізуватись взагалі, наприклад у випадку усунення кримінальним законом злочинності діяння вони припиняються, зникають.

Важливе значення для з'ясування поняття кримінальної відповідальності має закріплене в ч. 1 ст. 2 КК України положення, що її підставою є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину, передбаченого КК України. Дана ознака також повинна знаходити своє відображення у понятті кримінальної відповідальності[4].

Важливе значення для з'ясування поняття кримінальної відповідальності є встановлення її структури, її складових елементів. Кримінальну відповідальність в повному обсязі можна виразити формулою "кримінальна відповідальність = осуд + призначення покарання + відбування покарання + судимість". Однак для кримінальної відповідальності необхідним є наявність лише двох з названих елементів: осуду і призначення покарання. Такий висновок можна зробити на основі аналізу положень ст. 88 КК України в якій зазначено, що "особа вважається судимою з дня набрання законної сили обвинувальним вироком і до погашення або зняття судимості (ч. 1 ст.88 КК України)", однак, у випадку "...звільнення від покарання... визнаються такими, що не мають судимості" (ч.3 ст.88 КК України)[4].

Виходячи з наведеного, за своїм характером кримінальна відповідальність є видом державного примусу з однієї сторони і вимушене його перетерпіння з іншої; за своєю суттю – одна з форм реалізації охоронних кримінальних правовідносин; за змістом – реалізація юридичного зв'язку держави і особи, що виник, як наслідок вчинення останньою суспільно небезпечного діяння, що містить ознаки складу злочину.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Баулін Ю. В. Звільнення від кримінальної відповідальності: [монографія] / Баулін Ю. В. – К.: Атіка, 2004. – 296 с.
2. Матишевський П.С. Кримінальне право України: Загальна частина: Підручник для студ. юрид. вузів і фак. – К.: А.С.К., 2007. – с.86.
3. Пинаев А.А. Уголовное право Украины: Общая часть/ А.А. Пинаев. – Х.: Харьков юридический, 2005. – 663с.

4. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України: [за ред. проф. С. С. Яценка]. – К.: А.С.К., 2003. – 1088 с.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДІЯЛЬНОСТІ КОМАНДИ

М.В. СОСНОВСЬКА, студентка IV курсу
Науковий керівник: ОСАДЧА Л.А.

Трансформаційні процеси, які відбуваються сьогодні в системі освіти, вимагають нових підходів до процесу управління організаціями. Одним із таких підходів є принцип побудови команд (team building) в організації управлінської і професійної діяльності.

Необхідність створення конкурентоздатних управлінських команд в організаціях та формування психологічної готовності персоналу організацій до роботи в таких командах зумовлена такими обставинами: а) складністю завдань, які стоять сьогодні перед організаціями і потребують об'єднання інтелектуальних та вольових зусиль членів організації; б) динамічністю та різноманітністю завдань, розв'язання яких часто неможливе без створення цільових (проектних) груп; в) високою конкуренцією між різними освітніми організаціями, яка потребує від них надання конкурентоздатних освітніх послуг, підвищення конкурентоздатності педагогічного персоналу; підготовку конкурентоздатних випускників та ін.

Вивчення літератури з організаційної психології свідчить про те, що проблема діяльності команд та особливостей їх формування в сучасних організаціях знайшла відображення в роботах таких західних вчених, як М.Белбін, Д.А.Веттен, М.Геллерт, Р.Кропп, П.Мучинськи, К.Новак, Г.Паркер, Х.М.Пейро, М.А.Уест, К.Фопель.

Команда створюється для вирішення конкретних завдань в організації. Такі завдання можна умовно поділити на два види: 1) вирішення назрілих проблем (подолання кризи, вироблення нового продукту тощо); 2) регулярний моніторинг організаційної ситуації й вироблення стратегічних рішень у випадку нестабільної ситуації.

Існують два правила, принципово важливих для ефективної роботи команд. Перше – це правило мінімального оптимального розміру команди. Зайві люди руйнівні діють на командну взаємодію. Друге правило, прямо пов'язане з першим: створення ефективних команд – це точне позиціонування учасників, визначення кожному його особливого місця й ролі в командній роботі.[1]

Ефективна команда може складатися з дуже різних особистостей, а групова згуртованість і взаєморозуміння досягаються активними методами навчання, включаючи рольові ігри, індивідуальне управлінське консультування й тривалі соціально-психологічні тренінги.

Існують різні технології побудови команди, вибір якої залежить від особливостей конкретної ситуації: це можуть бути вже існуючі колективи або заново створювані команди. Кінцевою метою є створення єдиної команди, здатної завдяки взаєморозумінню й взаємозамінності ефективно вирішувати свої завдання.

[2]

У найзагальнішому варіанті можна виокремити три етапи побудови команди: діагностичний, тренінговий та етап супроводу. Питання про проходження всіх етапів та їх специфіки вирішується в кожному конкретному випадку.

Психологічна проблематика дослідження команд у спільній діяльності надзвичайно широка і потребує подальшого вивчення: кількісний і якісний склад, генезис команди, її структура, інструментальні (кооперація, диференціація, самоорганізація, узгодження функцій.) та експресивні (наслідування, придушення, симпатія, антипатія, емпатія.) процеси, норми й цінності, управління, міжгрупові взаємодії тощо. Зміна соціально-економічних, а відтак і організаційно-управлінських умов ще більше актуалізують дослідження колективного суб'єкта в спільній діяльності.[3]

Тому створення команд для будь-якої організації відіграє велике значення у досягненні її успіху.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андреева Г. М. Социальная психология. М: Аспект-Пресс, 1998. – 245 с.
2. Викентьева Е. Н., Емельянова Т. П., Ридли Д. Психическое здоровье в организации. Тверь: Тв. ГУ. – 2004, 113 с.
3. Бодров В. А., Ложкин Г. В., Плющ А. Н. Нелинейная модель мотивационной среды личности // Психолог. ж., 2001, Т. 22, № 2. С. 90 – 100.

ПРАЦЯ ЛЮДЕЙ ІЗ ЗНИЖЕНОЮ ПРАЦЕЗДАТНІСТЮ

**А.П. СТАДНИК, студентка III курсу
Науковий керівник: СОЛЬСЬКА Т.В.**

Праця в житті осіб зі зниженою працездатністю, як і будь-якої людини, займає особливе місце. Проблема правового регулювання трудових відносин осіб із зниженою працездатністю є однією із малодосліджених проблем у трудовому праві України. Згідно із ст.1 Конституції України, Україна є соціальною державою. Соціальною, визнається держава, яка бере на себе обов'язок, керуючись принципом справедливості, забезпечувати розвиток громадянського суспільства в цілому шляхом збереження благополуччя та соціальної захищеності кожного громадянина.

Напрямами особливого правового захисту осіб із зниженою працездатністю є: реалізація конституційних прав осіб, які вимагають особливого правового захисту (права на працю, на безпечні умови праці, на відпочинок, тощо); забезпечення пріоритетів державної соціальної політики, щодо осіб, які вимагають особливого правового статусу, в матеріальних благах і послугах; підтримання життєвого рівня осіб, які вимагають особливого правового захисту, шляхом перегляду мінімальних розмірів основних соціальних гарантій; надання державної допомоги, пільг, переваг, гарантій, компенсацій та інших видів соціальної підтримки; надання матеріального забезпечення у передбачених законодавством випадках (досягнення пенсійного віку, тимчасова чи повна втрата працездатності, тощо). Законодавство України не містить визначення та переліку осіб із зниженою працездатністю. До людей із зниженою працездатністю загалом відносять: людей похилого віку, внаслідок чого людина не може виконувати роботу в такому ж обсязі і з такою ж інтенсивністю, як це було раніше, а також інвалідності, яке настало внаслідок каліцтва, професійного захворювання, нещасного випадку, загального захворювання з дитинства. Ст. 43 Конституції України та ст. 2 КЗпП України (право на працю) стосовно осіб із зниженою працездатністю конкретизовані в законодавстві. Зокрема, в ч. 1 ст. 17 Закону України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», де зазначено, що з метою реалізації творчих і виробничих здібностей інвалідів з урахуванням індивідуальних програм реабілітації їм забезпечується право працювати на підприємствах, в установах, організаціях, а також займатися підприємницькою та іншою трудовою діяльністю, яка не заборонена законом. Відмова в укладенні трудового договору або у просуванні по службі, звільнення з ініціативи власника або уповноваженого ним органу, переведення інвалідів на іншу роботу без їх згоди з мотивів інвалідності не допускаються, за винятком випадків, коли за висновком медико-соціальної експертизи стан здоров'я інваліда перешкоджає виконанню професійних обов'язків, загрожує здоров'ю і безпеці праці інших осіб, або продовження трудової діяльності чи зміна її характеру та обсягу загрожує погіршенням здоров'я інваліда. При реалізації людини її здатності до праці, слід враховувати не лише якісь медичні вказівки та рекомендації, а й, в першу чергу, власні інтереси інвалідів.

Кабінет Міністрів України 3 травня 1995 р. прийняв постанову № 314 «Про організацію робочих місць та працевлаштування інвалідів» і затвердив Положення про робоче місце інваліда і про порядок працевлаштування інвалідів. Визнано, що

робоче місце інваліда — це окреме робоче місце або ділянка виробничої площі на підприємстві, незалежно від форм власності і господарювання, де створено необхідні умови для праці інваліда. Робоче місце інваліда може бути звичайним, якщо за умовами праці та з урахуванням фізичних можливостей інваліда воно може бути використано для його працевлаштування, і спеціалізованим, тобто обладнаним спеціальним технічним оснащенням, пристосуванням і пристроями для праці інвалідів залежно від анатомічних дефектів. Підприємства, незалежно від форм власності і господарювання, які використовують працю інвалідів, зобов'язані створювати для них умови праці з урахуванням індивідуальних програм реабілітації та забезпечувати інші соціально-економічні гарантії, передбачені законодавством.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Підприємництво, господарство і право/щомісячний науково-практичний господарсько-правовий журнал/12 в. Київ.:2008р.
2. Закон України « Про реабілітацію інвалідів України» // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 2006. – № 2 – 3. – ст.36.
3. Закон України « Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1991. -№ 21. – ст.252.
4. Закон України « Про місцеве самоврядування»// Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1997. – № 24. – ст.170.
5. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» // Відомості Верховної Ради (ВВР). – 1999. – N46-47. – ст.403.
6. Про професійну реабілітацію та зайнятість інвалідів: Конвенція №159 від 20.06.1983 р. // Міжнародне законодавство про охорону праці. – Т. 2, 1997.
7. Павлик П.М. Трудове право України/за ред.. Малишевої Н.Р. – К., 2008. – 446с.

ПІЛЬГИ ДЛЯ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ НАВЧАЮТЬСЯ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ТА АСПІРАНТУРІ

**Г.Ю. СУХОРУКОВА, студентка III курсу
Науковий керівник: викладач СОЛЬСЬКА Т.В.**

Вища освіта — це рівень знань, що набувається у вищих закладах освіти на базі повної загальної середньої освіти і необхідний фахівцям вищої кваліфікації в різних галузях народного господарства, науки і культури. Згідно із Законом України "Про освіту", підготовка фахівців у вищих закладах освіти може здійснюватися без відриву від виробництва.

Аспірантура — основна форма підготовки наукових і науково-педагогічних кадрів у вищих закладах освіти та НДІ, яка передбачена для підготовки аспірантів, пошукувачів кандидатської дисертації за відповідною галуззю знань.

Основні пільги, що надаються для даної категорії працівників.

1. Надання відпустки без збереження заробітної плати

Працівникам, допущеним до вступних іспитів у вищі заклади освіти, надається відпустка без збереження заробітної плати тривалістю 15 календарних днів без урахування часу, необхідного для проїзду до місця знаходження закладу освіти і зворотно. Ця відпустка надається незалежно від рівня акредитації закладу освіти. Підставою для її надання є заява абітурієнта та повідомлення закладу освіти про допуск до вступних іспитів. Витрати на проїзд несе працівник.

2. Надання додаткової оплачуваної відпустки

Працівникам, які успішно навчаються без відриву від виробництва у вищих закладах освіти з вечірньою і заочною формами навчання, надаються додаткові оплачувані відпустки:

а) на період настаночих занять, виконання лабораторних робіт, складання заліків та іспитів для тих, хто навчається на 1-му і 2-му курсах у вищих закладах освіти;

б) на період настановчих занять, виконання лабораторних робіт, складання заліків та іспитів для студентів на 3-му і наступних курсах у вищих закладах освіти;

в) на період складання державних іспитів у вищих закладах освіти незалежно від рівня акредитації — 30 календарних днів;

г) на період підготовки і захисту дипломного проекту (роботи) студентам, які навчаються у вищих закладах освіти із вечірньою і заочною формами навчання.

Підставою для надання додаткової відпустки є довідка — виклик закладу освіти на сесію із зазначенням часу її проведення.

3. Надання вільних від роботи днів.

Надання вільного від роботи часу має цільову спрямованість — створення кращих умов для навчання та підготовки працівників, які поєднують роботу з навчанням у вищих закладах освіти. Працівникам, які навчаються на останніх курсах вищих закладів освіти, протягом 10 навчальних місяців перед початком виконання дипломного проекту (роботи) або складання державних іспитів надається щотижня при 6-денному робочому тижні один вільний від роботи день для підготовки до занять з оплатою його в розмірі 50% одержуваної заробітної плати, але не нижче мінімального розміру заробітної плати. При 5-денному робочому тижні кількість вільних від роботи днів змінюється залежно від тривалості робочої зміни за умови збереження кількості вільних від роботи годин, а також, за їх бажанням, можуть бути додатково надані ще 1—2 вільних від роботи дні на тиждень без збереження заробітної плати. Працівникам, які навчаються без відриву від виробництва в аспірантурі, за їх бажанням протягом 4 років навчання надається один вільний від роботи день на тиждень з оплатою його в розмірі 50% середньої заробітної плати.

4. Встановлення іншої тривалості відпусток у зв'язку з навчанням.

Для працівників, які навчаються у вищих закладах освіти з вечірньою та заочною формами навчання, де навчальний процес має свої особливості, законодавством може бути встановлена інша тривалість відпусток у зв'язку з навчанням (ст. 15 Закону України "Про відпустки").

5. Надання творчих відпусток.

Творча відпустка надається працівникам для закінчення дисертаційних робіт, написання підручників та в інших випадках, передбачених законодавством. Тривалість, порядок, умови надання та оплати творчих відпусток встановлюються

Кабінетом Міністрів України (ст. 16 Закону України "Про відпустки").

6. Оплата проїзду до місця знаходження вищого закладу освіти

Всі працівники, що проживають не за місцем знаходження закладу освіти, користуються правом на оплату проїзду. На власника незалежно від форми власності підприємства накладається обов'язок оплатити проїзд працівника до місця знаходження закладу освіти.

Отже, останнім часом в Україні різко загострилася проблема підготовки робочих кадрів, тому широко підтримується позиція щодо перегляду підходів до організації професійної підготовки і перепідготовки. Серед заходів з "реставрації" професійної підготовки на виробництві потрібно виділити:

- впровадження для підприємств нормативів фінансових витрат на підготовку кадрів;
- скасування оподаткування коштів, спрямованих на фінансування всіх навчальних заходів;
- розповсюдження заходів щодо організації навчання, стажування.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Людина і праця. Довідник з правових питань (Укл. Корінцев, Л. Савченко). – К.: Хрінком Інтер. 1997 р. – 336 с.
2. Трудове право України: Підручник / За ред.: Н.Б. Болотіної, Г.І. Чанишвої. – К.: Т-во «Знання. КОО. 2000 р. – 564 с.
3. Трудове право України: Академічний курс. Підручник для студентів юридичних спеціальностей/ П.Д. Пилипенко, В.Я. Буряк, З.Я. Козак та ін. За ред. П.Д. Пилипенка. – К.: Концерн «Видавничий дім «Ін Юре». – 2004 р. – 536 с.

ПРОБЛЕМИ СПАДКОВОГО ПРАВА ТА ЇХ ВИРІШЕННЯ В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

К.О. ТКАЧЕНКО, студентка ІV курсу
Науковий керівник: МАШКОВСЬКА Л.В.

Спадкове право посідає особливе місце у системі цивільного права. Виникнення права власності і розвиток шлюбно-сімейних відносин у суспільстві зумовили потребу відповіді на питання щодо долі майна, яке залишається після смерті людини. Спадкування, як і будь-який інший соціальний феномен, виконує не лише покладені на нього суспільно-корисні функції. Можливість визначити долю майна після смерті і передати його в спадщину – є однією із найважливіших гарантій стабільності відносин приватної власності. Принципове значення для будь-якого суспільства має конкретне вирішення питання про участь громадян у справедливому розподілі майнових благ і про долю таких благ після їх смерті. Проблемам спадкового права були присвячені дослідження вчених-юристів ХІХ – початку ХХ століття, праці яких і сьогодні є фундаментом сучасної науки цивільного права. Серед них роботи Д.І. Мейера, К.П. Победоносцева, Й.О. Покровського, В.І.Синайського та ін. [1].

Проте ці дослідження вже не задовольняють певною мірою потреби теорії та

практики у зв'язку із істотними змінами спадкового законодавства, відсутністю досвіду застосування окремих правових норм, необхідністю певної ревізії сталих доктрин спадкового права та формування нових відповідно до реалій сьогодення.

Спадкове право – це сукупність правових норм, які регулюють порядок переходу майна померлого до інших осіб. З одного боку, після смерті певної особи найчастіше залишається майно, основу якого становлять право власності та інші речові права. Вони і є об'єктом переходу за спадщиною після смерті їх власника. З іншого боку, спадкування — це один зі способів набуття майнових прав, що зближує його із зобов'язальним правом. Питання про те, що залишається після смерті померлого власника, кому воно має перейти, в якому порядку й обсязі, з найдавніших часів (римського приватного права) до наших днів залишаються в центрі уваги суспільства і держави, законодавців і дослідників, кожної людини, оскільки вони тією чи іншою мірою стосуються їхніх інтересів.

Логічним завершенням нового Цивільного кодексу України, де врегульовані питання переходу прав та обов'язків від фізичної особи, яка померла, до інших осіб, є спадкове право. Теперішня реальність свідчить про те, що розвиток спадкового права — один із аргументів на користь подальшої перебудови господарського механізму в нашій країні. Людина працює не тільки для себе і суспільства, а й для міцної матеріальної бази близьких їй людей. Отже, наявність і подальший розвиток інституту спадкування тісно пов'язані з утворенням одного з потужних стимулів для продуктивної праці [2].

У спадковому праві нашої країни по-новому вирішується проблема усунення від спадкування, питання щодо спадкування окремих прав і обов'язків спадкодавця. За рішенням суду усувається від права спадкування особа, яка ухилялася від надання допомоги спадкодавцеві, коли він через поважні причини потребував її. Право на вклад у банках в усіх випадках має включатись до спадщини.

Чимала кількість нових положень стосується спадкування за заповітом. Мається на увазі складання подружжям єдиного заповіту, право на складання заповіту з умовою, складання таємного заповіту тощо, які не були відомі цивільному праву УРСР.

Згідно чинного законодавства 5 черг спадкоємців. Змінено підхід до порядку прийняття спадщини. Передбачається можливість складання спадкового договору.

Правове регулювання спадкових відносин стосується інтересів будь-якого громадянина як потенційного спадкоємця і спадкодавця. Держава повинна створити таку систему цивільно-правових засобів, які б гарантували кожній фізичній особі право вільно розпоряджатися своїм майном на випадок смерті і право вільно набувати чи відмовлятися від спадщини. Неодмінним першим кроком на шляху до створення нового закону (і його подальшого успішного впровадження) має бути ретельне дослідження реалій і потреб. В ході проведення такого аналізу нагальних потреб також необхідно брати до уваги міжнародні договори та зобов'язання країни перед міжнародними організаціями – такими, як зокрема Рада Європи. Кожна держава повинна виконувати власні міжнародні та внутрішні зобов'язання лише у світлі власної культурної спадщини, традицій та справжніх потреб.

Таким чином, будь-яка оцінка потреб має враховувати чимало різних чинників. Саме в цьому контексті стає ясно, що законодавці або правники самі по собі, без допомоги інших, неспроможні забезпечити адекватний аналіз нагальних потреб.

Вже на цьому ранньому етапі роботи над новим законодавством треба залучати громадянське суспільство і говорити з ним про реальні потреби в країні. Треба проводити широкі публічні обговорення майбутніх законодавчих актів вже на ранніх стадіях законодавчого процесу, щоб весь цей процес набув всезагального і прозорого характеру. Це забезпечить отримання законодавцями достатніх відомостей щодо потреб і прагнень різних прошарків населення. У той же час цей підхід сформує у людей відчуття, що новий закон справді пишеться для них і служить суспільству в цілому. Крім того, зросте якість законів і позитивне сприйняття законів у широкому загалі, від чого безумовно виграє все суспільство.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Заїка Ю. О. Спадкове право // Заїка Ю.О. Співак В.М. Право власності. Спадкове право: Навч. посіб. – Рекомендовано МОН України – К.: Наукова думка, 2000. – С194 – 222.
2. Кармаза О.О. Колізійні норми спадкового права України // Актуальні проблеми міжнародних відносин: Збірник наукових праць. Випуск 43 (у двох частинах). Частина II. – К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Інститут міжнародних відносин, 2003. – С. 114 – 115.

РОЛЬ НЕВЕРБАЛЬНОГО СПІЛКУВАННЯ ПРИ РОБОТІ З ЛЮДЬМИ

О.О. ТРОФІМОВА, студентка II курсу

Науковий керівник: викладач РУДЕНКО Н.Л.

Відомо, що спілкування не вичерпується усними або письмовими повідомленнями. В цьому процесі важливу роль грають емоції, манери партнерів, жести. Психологами встановлено, що в процесі взаємодії людей від 60 до 80% комунікацій здійснюється за рахунок невербальних засобів вираження і лише 20-40% інформації передається за допомогою вербальних. Ці дані змушують нас замислитись над значенням невербального спілкування для взаємопорозуміння людей, звернути особливу увагу на значення жестів і міміки людини.

Відповідно до досліджень, значна частина мовної інформації при обміні сприймається через мову поз і жестів та звучання голосу. 55% повідомлень сприймається через вираження обличчя, пози і жести, а 38% — через інтонації і модуляції голосу. Звідси випливає, що всього 7% залишається словам, сприйнятим одержувачем, коли ми говоримо. Іншими словами, у багатьох випадках те, як ми говоримо, важливіше слів, які ми вимовляємо. Подібним чином, якщо хтось говорить: «Добре... я дам доручення» — та пауза після слова «добре» може служити ознакою того, що керівник не хоче цього робити, зараз занадто зайнятий, не хоче давати доручення чи не знає, що саме варто почати.

Як і семантичні бар'єри, культурні розходження при обміні невербальною інформацією можуть створювати значні перешкоди для розуміння. Так, прийнявши від японця візитну картку, варто відразу ж прочитати її і засвоїти. Якщо ви покладете її в кишеню, ви тим самим повідомите японцю, що його вважають несуттєвою людиною.

У число невербальних фізичних способів комунікації входять жести і пози. Згідно Руешу і Кесу, жести використовуються з метою ілюстрації, підкреслення, указівки, чи пояснення переривання, а виходить, вони не можуть бути ізольовані від вербальної комунікації. Жести детерміновані побудовою людського тіла, однак розвиваються і конкретизуються вони в міжособистісних і соціальних відносинах. Вчені Ган і Маклін з цього приводу зауважують: “Тілесні пози, напруга і розслаблення мускульних систем, руху голови, рук і ніг, – усе це має в нашій культурі загальноприйнятну символічну цінність як способи комунікації” (1955 р.).

Дослідження мімічного вираження емоцій почалися ще більш 100 років тому. Однією з перших була робота Ч. Дарвіна «Вираження емоцій у людини й у тварини» (1872). Гіпотеза Дарвіна полягала в тому, що мімічні рухи утворилися з корисних дій, тобто те, що зараз є мімічним вираженням емоцій раніше було реакцією з визначеним пристосувальним значенням. Безпосередньо мімічні рухи являють собою або ослаблену форму цих корисних рухів. Дарвін стверджує, що мімічні реакції є вродженими і знаходяться в тісному взаємозв’язку з видом тварини. Схожих поглядів дотримувався Дж.Б.Уотсон: на його думку, емоційні реакції є інстинктивними чи умовно-рефлекторними.

Простір і час також виступають у якості особливої знакової системи і несуть значеннєве навантаження. Так, наприклад, розміщення партнерів обличчям один до одного сприяє виникненню контакту, символізує увагу до того, хто говорить. Експериментально доведено перевагу деяких просторових форм організації спілкування.

Погляд, його напрям, частота контакту очей – ще один з компонентів невербального спілкування. Напрямок погляду показує спрямованість уваги співрозмовника і разом з тим дає зворотний зв’язок, що показує те, як ставиться співрозмовник до тих чи інших повідомлень. Погляд використовується також для установлення взаємин. Коли людина прагне до встановлення більш теплих взаємин, вона шукає погляд співрозмовника. Однак якщо хтось дивиться нам в очі занадто довго, то це насторожує. За допомогою очей передаються найточніші і відкритіші сигнали з усіх сигналів міжособистісної комунікації, тому що вони займають центральне місце на обличчі людини, при цьому зіниці поведуться цілком незалежно.

Розуміння мови міміки та жестів дозволяє більш точно визначити позицію співбесідника. Читаючи жести, ви здійснюєте зворотню дію, котра грає визначну роль в цілісному процесі ділової взаємодії, а сукупність жестів є важливою складовою такого зв’язку. Ви можете зрозуміти, як сприйнято те, що ви говорите, – зі схваленням чи вороже, розкутий співбесідник чи ні, зайнятий самоконтролем чи нудьгує...

Знання мови жестів і рухів дозволяє не лише краще розуміти співбесідника, а й передбачити, яке враження справило на нього. Іншими словами, така безслівна мова може попередити вас про те, чи слід змінити свою поведінку чи зробити щось інше, щоб досягти потрібного результату.

Різні форми невербальної поведінки використовуються для виділення чи акцентування вербального повідомлення, для посилення якої-небудь частини повідомлення, для пояснення мовчання, для додавання нової інформації до висловлення чи для перекичування вербального повідомлення. За допомогою

теоретичних моделей комунікату легше зрозуміти внесок невербальної поведінки в консультативні відносини. Чутливість до невербальних повідомлень вимагає концентрації і розвивається в процесі тренування. Вивченню важливості невербальних натяків присвячено кілька досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Занюк С. Психологія мотивації та емоцій. – Луцьк, 1997.
2. Мельник Л.П. «Психологія в управлінні»: навч. пос. – Київ: Основа, 2003. – 304 с.
3. М'ясоїд П.А. Загальна психологія: Навч. посіб. – 2-ге вид., допов. – К.: Вища шк., 2001. – 487 с.
4. Психологія: Підручник / Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л. Трофімова. – 5-те вид., стереотип. – К.: Либідь, 2005. – 560с.

СУМІСНИЦТВО ТА СУМІЩЕННЯ ПРОФЕСІЙ В ТРУДОВОМУ ПРАВІ

І. ТЮТЮННИК, студентка III курсу
Науковий керівник: СОЛЬСЬКА Т.В

„Сумісництво – виконання працівником, крім своєї основної, передбаченої при укладенні трудового договору, іншої роботи на умовах трудового договору на тому ж або на іншому підприємстві, в установі, організації, або у фізичної особи, у вільний від основної роботи час”.

„Суміщення професій – виконання працівником на тому ж підприємстві, в установі, організації поряд зі своєю основною роботою, обумовленою трудовим договором, додаткової роботи за іншою професією у межах того самого робочого часу з доплатою в розмірах, передбачених у колективному договорі”.

До основних ознак сумісництва слід віднести такі: виконання роботи за сумісництвом здійснюється тільки на підставі трудового договору чи контракту; виконання роботи сумісником може здійснюватися не тільки за місцем основної роботи, а й одночасно на іншому підприємстві, в установі, організації чи у фізичної особи, яка використовує найману працю; виконання роботи за сумісництвом відбувається у вільний від основної роботи час.

Ураховуючи, що виконання додаткової роботи у вільний від основної роботи час вимагає від працівників більшого навантаження (розумового, фізичного, морального), обмеження сумісництва потребує чіткого врегулювання. Незважаючи на передбачену можливість законодавчого встановлення обмежень роботи за сумісництвом, на сьогодні в Україні немає загальних нормативних обмежень універсального характеру, тобто таких, які поширюються на працівників підприємств, установ та організацій всіх форм власності.

Ураховуючи те, що згідно зі ст.92 Конституції України права і свободи людини і громадянина визначаються виключно законами України, в редакції ч. 2 ст. 21 Кодексу законів про працю України термін „законодавством” необхідно замінити на термін „законами”, що сприятиме вирішенню колізій у національному трудовому законодавстві.

З метою вдосконалення правового регулювання роботи за сумісництвом у проекті Трудового кодексу України необхідно визначити, що звільнення з роботи за сумісництвом провадиться із загальних підстав, передбачених даним Кодексом, а також у разі прийняття на цю посаду (на робоче місце) іншого працівника на умовах повного робочого часу, для якого така робота є основною.

Для суміщення професій найбільш характерними є такі ознаки: суміщення професій відбувається лише за наявності домовленості сторін трудового договору; працівник одночасно з трудовими обов'язками за своєю основною професією виконує трудові обов'язки за іншою додатковою професією або на іншій посаді; виконання працівником трудових обов'язків за своєю основною та суміщеною професією здійснюється в межах одного трудового договору.

Запропоновано переглянути встановлені обмеження щодо суміщення професій для працівників окремих галузей бюджетної сфери (постанова Ради Міністрів СРСР від 4 грудня 1981 року №1145 „Про порядок і умови суміщення професій” і постанова Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2002 року №1298 „Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери”). Доведено, що заборона суміщувати професії означеним категоріям працівників є такою, що порушує право вільно розпоряджатися своїми здібностями до праці, обирати рід занять і професію.

Суміщення слід відрізнити від сумісництва, оскільки це різні поняття, які регулюються різними нормами законодавства про працю. Так, сумісництво передбачає виконання працівником, крім основної, іншої регулярної оплачуваної роботи на умовах трудового договору у вільний від основної роботи час на тому ж або іншому підприємстві, в установі, організації або у громадянина (підприємця, приватної особи) за наймом. Питання роботи за сумісництвом працівників державних підприємств, установ і організацій регулюються постановою Кабінету Міністрів України № 245 від 3 квітня 1993 р. та Положенням про умови роботи за сумісництвом, затвердженим наказом Мінпраці, Мін'юсту та Мінфіну № 43 від 28 червня 1993 р. З працівником, який працює за сумісництвом, укладаються окремі трудові договори: за основною роботою і за сумісництвом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Осовська Г.В. Навч. посібник. для студентів вищих навчальних закладів. – К.: «Кордон», 2003 – 556 с.
2. Аكوпова Е.М. Трудове право. – М., 2000-450с.
3. Прокопенко В. І. Трудове право –Х., 1998.
4. Силюк Н.А., Веселов В.П., Галахов В.В. Организация управленческого труда. – М.: Экономика, 1986. – 151 с.

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

О.О. ХЛИЩЕНКО, студентка IV курсу
Науковий керівник: викладач ПОЛЩУК О.А.

Розвиток підприємництва в Україні – одна з важливих проблем сьогодення, яка, на жаль, вирішується дуже повільно. Саме розвиток підприємництва надає можливість поліпшити економічний стан країни, її народу. Але розвиток підприємництва неможливий без стабільного законодавства, що встановлює "правила гри" та гарантує захист прав і законних інтересів підприємців та інших суб'єктів господарської діяльності.

Визначення поняття «підприємництво», сформульовано в ст. 42 ГК України: «підприємництво – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання з метою досягнення з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку». [2]

У ст.44 ГК України закріплено принципи підприємницької діяльності, а саме:

- 1) вільного вибору підприємцем видів підприємницької діяльності;
- 2) самостійного формування підприємцем програм діяльності; вибору постачальників та споживачів продукції, що виробляється; залучення матеріально-технічних, фінансових та інших ресурсів, використання яких необмежено законом; встановлення цін на продукцію та послуги згідно із законом;
- 3) вільного найму підприємцем працівників;
- 4) комерційного розрахунку та власного комерційного ризику;
- 5) самостійного здійснення підприємцем зовнішньоекономічної діяльності, використання підприємцем належної йому частки валютної виручки на свій розсуд;
- 6) вільного розпорядження прибутком, який залишається у підприємця після сплати податків, зборів та інших платежів, передбачених законом.

Ст. 55 ГК України визначає, що суб'єктами господарювання визнають учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію, мають відокремлене майно та несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством [2].

Суб'єктами господарювання є:

1) господарські організації – це юридичні особи, створені згідно ЦК України, державні, комунальні і інші підприємства, створені згідно з цим Кодексом, а також інші юридичні особи, котрі здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку;

2) громадяни України, іноземці та особи без громадянства, котрі здійснюють господарську діяльність і зареєстровані згідно з законом як підприємці.

Чинним законодавством і, насамперед, Конституцією України (ч.2 ст. 42) обмежується підприємницька діяльність депутатів, посадових і службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування [1].

До основних умов здійснення підприємницької діяльності належить державна реєстрація, тобто підтвердження права входження суб'єктів господарювання у

господарський оборот.

Установлені державою і закріплені в законодавстві необхідні вимоги проходження певних процедур, як-то, державної реєстрації, ліцензування, патентування певних видів підприємництва, - є умовами здійснення підприємництва. Головною умовою здійснення всіх видів підприємницької діяльності є державна реєстрація суб'єктів підприємництва, а певних видів діяльності – ліцензування. Ліцензування регулює Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» від 1 червня 2000р., а також численні відомчі нормативні акти, що визначають особливості ліцензування відповідних видів діяльності [3].

Крім того, деякі види підприємницької діяльності потребують одержання торгового патенту – державного свідоцтва, яке засвідчує права суб'єкта підприємницької діяльності чи його структурного підрозділу займатися ними. Згідно зі Законом України від 23 березня 1996 року «Про патентування деяких видів підприємницької діяльності» торгівельна діяльність за готівкові кошти, а також з використанням інших форм розрахунків і кредитних карток на території України, діяльність з обміну готівкових валютних цінностей, діяльність з надання послуг у сфері грального бізнесу та побутових послуг потребують одержання торгового патенту.

Отже, захищаючи інтереси підприємництва, держава повинна забезпечити відповідні форми правого захисту: судовий (шляхом звернення до суду), адміністративний (шляхом звернення до вищестоящих органів влади), муніципальний (шляхом звернення до органів місцевого самоврядування в порядку підпорядкування) та державний (шляхом прийняття відповідних нормативно-правових актів і здійснення контролю).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30.
2. Господарський кодекс України. Прийнятий 16 січня 2003р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №18-22.
3. Про ліцензування певних видів господарської діяльності: Закон України від 1 червня 2000р. // Відомості Верховної Ради України. -2000. №38.

ПРАВОВЕ РУГУЛЮВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

О.О. ХЛИЩЕНКО, студентка IV курсу
Науковий керівник: викладач ПОЛЩУК О.А.

Сучасна банківська система країни — це сфера різноманітних послуг: від традиційних депозитно-позичкових і розрахунково-касових операцій, що визначають основу банківської справи, до найновіших форм грошово-кредитних і фінансових інструментів, що використовуються банківськими установами (лізинг, факторинг, траст та ін.). Сучасна банківська система України як система ринкового типу розвивається і має великі перспективи в майбутньому. Ефективне функціонування банківської системи України багато в чому визначається рівнем її правової основи і неможливе без визначення правового статусу суб'єктів кредитної системи та детальної регламентації різних аспектів банківської діяльності. Створення повноцінного банківського законодавства є запорукою належного управління економікою держави, побудови механізму сучасної кредитної системи України і формування правової держави. Норми банківського права регулюють організацію і функціонування банківської системи, основу якої складають грошово-кредитні відносини, об'єктом яких є гроші та грошові зобов'язання. З цього випливає, що банківські правовідносини регулюються не лише нормами банківського права, але й нормами інших галузей права — адміністративного, цивільного, фінансового та ін [2].

Банківська система України складається з Національного банку України та інших банків, що створені і діють на території України відповідно до положень Закону України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000р [1].

Банки – це фінансові установи, функціями яких є залучення у вклади грошових коштів громадян і юридичних осіб та розміщення зазначених коштів від свого імені, на власних умовах і на власний ризик, відкриття та ведення банківських рахунків громадян і юридичних осіб.

Центральним банком України є Національний банк України, правовий статус якого визначається Конституцією України та Законом України від 20 травня 1999р. «Про Національний банк України». Відносно до інших банків він здійснює функції регулювання і банківського нагляду та забезпечення стабільності грошової одиниці України.

Банки в Україні можуть створюватись у формі відкритого акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю або кооперативного банку.

Учасниками банку можуть бути юридичні особи та громадяни, резиденти та нерезиденти, а також держава в особі Кабінету Міністрів України або уповноважених ним органів. Не можуть бути учасниками юридичні особи, в яких банк має істотну частку в майні, об'єднання громадян, релігійні та благодійні організації.

Забороняється використовувати для формування статутного фонду банку бюджетні кошти, якщо такі кошти мають інше цільове призначення, кошти, одержані в кредит і під заставу, а також збільшувати статутний фонд банку для покриття збитків.

Банки мають право створювати банківські об'єднання, види котрих визначає

закон, а також бути учасниками промислово-фінансових груп. Банк може бути учасником лише одного банківського об'єднання.

Умови та порядок створення, державної реєстрації, ліцензування діяльності та реорганізації банків, вимоги щодо статуту, формування статутного і інших фондів, а також здійснення функцій банків устанавлюються законом «Про банки і банківську діяльність» [1].

На сьогоднішній день банківська система України функціонує на основі цілісної системи нормативно-правових актів, які визначають терміном «банківське законодавство». Під банківським законодавством слід розуміти систему нормативних актів, що охоплює норми, які регулюють діяльність банків та інших кредитно-фінансових інститутів, а також їх відносини з клієнтами, і також організацію банківського контролю за господарською та фінансовою діяльністю підприємств, організацій. Банківське законодавство України належить до пріоритетної сфери законодавства, яка підлягає адаптації законодавства в межах інтеграції України до Європейського Союзу.

Отже, банківське законодавство України стоїть на шляху поступового та кардинального реформування. Робота щодо вдосконалення банківського законодавства не обмежується прийняттям лише законів, необхідне й нормативне регулювання окремих сфер банківської діяльності та їх відносин із клієнтами (розрахункових, кредитних, валютних та ін.), формування спеціального механізму реалізації тих чи інших положень у банківській сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000р. // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – №5-6.
2. Господарське законодавство: Навч. посіб. / За ред. В.Л. Ортинського. – К.: Знання, 2008. – 359с.

ІКОНОПИС XIII — ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ XVI СТ.

**І.В. ШЛАПАК, студентка I курсу факультету плодівництва і лісівництва
Науковий керівник: кандидат сторичних наук, доцент КОСТЮК М. В.**

Іконопис з'явився на Русі разом із християнством як завершена канонізована форма вираження релігійного світогляду, освяченого вищим авторитетом Вселенської Церкви. Іконописання перебувало під жорстким контролем ставлеників Візантії — грецьких митрополитів, які очолювали київську кафедру та здійснювалося «лицевими», або «типиками».

Разом із тим, уже в часи Київської Русі, посилювався очолюваний Києво-Печерською лаврою, рух за утвердження в культурі й релігії національних традицій. Він проявився в запровадженні культури місцевих православних святих, у розвитку літописання й інших видів книжкової творчості, у створенні школи іконопису, яку очолив печерський угодник Аліппій.

Значно розширилися можливості прояву місцевих, а потім і національних традицій в іконописі в процесі його поступового відродження після татаро-монгольської навали, коли централізований контроль над діяльністю іконописців уже не міг бути таким, як у минулому, а формування окремих слов'янських народностей на терені колишньої Київської Русі набуло більшої визначеності.

Культурно-мистецьке життя, як і раніше, значною мірою зосереджувалося в монастирях, де іконописці особливо суворо дотримувалися традицій давньоруського мистецтва. Підтримуючи тісні зв'язки з іконописцями Візантії, Болгарії, Сербії, вони розглядали створені ними ікони як зразки «священного письма».

Видатним представником іконопису був Петро — ігумен Спаського монастиря на річці Ратна. Він жив з другої половини XIII ст. і до 1326 року.

Літописи й інші джерела свідчать, що чимало творів іконопису Петра датовані роками його життя в Україні та північно-східній Русі.

Відомо, що він подарував свою роботу — ікону Богоматері — Київському Митрополитові «гречину» Максимові. Ця ікона високо цінувалася, ще в XV столітті вона зберігалася в Новгородському Софіївському соборі й перед нею в 1471 році молився цар Іван III, а потім вона згадується в актах про обрання Бориса Годунова на царювання.

З XIII століття дійшли до нас лише дві ікони, виконані на території України. Перша — «Покрова» — погано збереглася, й походження її не зовсім ясне. Друга ікона — «Свенська Богоматір» — походить із Наддніпрянщини, зберігається в Третьяковській галереї.

В Україні, незважаючи на іноземне панування, поступово відбувалося певне зростання міст. Мистецтво також характеризується появою нових імпульсів, що зближували художні твори з життям. На жаль, XVI століття залишило нам тільки поодинокі твори українського живопису.

У XV століття в українському іконописі дедалі вагомішим стає зображення людини в русі як засіб виявлення її внутрішнього стану. Про характерність такого стилю свідчить ікона з вишиваним зображенням «Покладення в гріб», де у позах і жестах апостолів талановито передано глибоке страждання й тугу. Прагнення до декоративно-афективного вирішення сюжету проявилось в іконі «Христос Учитель»

(XV ст.).

Отже, твори українського мистецтва XV століття свідчать про появу в них нових рис у душі естетичних вимог часу. Помітно змінюється кольорова гама ікон, які тепер часто будуються на зіставленні яскравих тонів, що були ближчими до народних смаків. Посилюються естетичні вимоги до ікони як до твору, перед яким людина має не лише молитися, а й бачити в ньому втілення вищих ідеалів краси. Саме таким є образ Богоматері-*Одигітрії* в іконі з Красова (кінець XV ст.).

У другій половині XVI століття розвиток українського живопису зазнає глибоких змін. У виявленні внутрішнього стану людини й довколишньої природи встановлюється безпосередній зв'язок з українським середовищем. У тлумаченні образу посилюється національне забарвлення. У мистецтві починають впевненіше пробивати собі шлях реалістичні тенденції.

Відстоюючи гідність свого народу, українські митці збагачували національними рисами твори іконопису, що призначалися як для православних, так і для уніатських храмів.

Від ранніх творів ікони цього періоду відрізняє також соковитий рослинний орнамент, що, наче народний вінок, обрамляє ковчежець. У XVI столітті такий орнамент замінює геометризований й відіграє значну роль у загальному вирішенні ікони. В широкому застосуванні декору проявилися тенденції розвитку народних смаків: декор нерідко насичує все тло ікони.

Нове світовідчуття проявляється і в самому трактуванні образу. Так, порівняно з іконою «Юрій Змієборець» кінця XIV століття зі Станіля, в однойменній іконі останньої чверті XVI століття ми вже не бачимо характерної похмурості й грізної суворості образу. Сам Юрій із лютого месника перетворюється на елегантно вдягненого юнака, який, ніби красуючись, їде на білому коні. Прикрашений багато орнаментованою зброєю, його кінь лине в просторі, не торкаючись землі, як в оповіданнях про казкових героїв, створених народною фантазією. Художник рішуче змінює напружено-темний, часом зловісний колорит на світлі, перлисто-сріблясті тони.

Хоч Україна через своє географічне положення та особливості політичного й економічного життя була пов'язана з багатьма країнами, усе ж безпосередні контакти з італійським мистецтвом проявилися в українському іконописі пізно, переважно з кінця XVI століття. Перешкоджала гострота релігійних суперечностей між римсько-католицькою та православною церквами.

Еволюція образу Христа в українській іконографії досягає певного завершення вже в середині XVII століття. Тоді виникає сталий образ Христа, близький до реальної людини з місцевими етнічними рисами. Таке зображення Христа можна бачити в намісній іконі середини XVII століття на іконостасі церкви Рогатина та низці ікон з Наддніпрянщини.

Наближення художнього образу до дійсності викликало необхідність не лише вдосконалення техніки темпер, а й оволодіння олійним живописом, який починає застосовуватися в Україні ще в першій половині XVII століття.

В іконі «Жінки-мироносиці» (1642 р.) із Лісників на Київщині відчувається значна глибина простору. Будуючи цей простір, майстер уже користується реалістичним прийомом перспективного зменшення. Наприклад, постать янгола, зображеного в глибині, менша за янгола на першому плані. Хоча реалістичні

тенденції посилювалися, дійсність усе ж могла проникати в живопис лише частково, було обмежено певними рамками. Так, у «Страшному суді» з Михайлівського Золотоверхого монастиря (м. Київ) іконописець виводить ситих, одягнутих у чорні сутани численних уніатських попів на яскраво-червоному тлі пекельного полум'я. Та безпосередність, із якою автор виявляє своє ставлення до них, змушує пригадати часи Петра Могили, коли боротьба з уніатами набирала особливо гострих форм.

У Києві до кінця XVI століття не було сприятливих умов для розвитку художнього життя, оскільки він безпосередньо межував із задніпрянськими дикими степами, де хазяйнували татари. На початку XVII століття, коли укріплення Запорізької Січі гарантувало безпеку Києва, він стає головним національно-культурним центром, де на весь голос заявили про себе книгодрукування, іконопис, графічне й декоративно-ужиткове мистецтво.

Стильові риси живопису західних і східних районів України мали свої особливості. Та все ж немає сумнівів, що живопис у XVII столітті на цих територіях розвивався у спільному річищі, а його провідний напрям скрізь був позначений посиленням реалістичних тенденцій. Це річище вбирало в себе різні струмені — творчість народних малярів, монастирських і церковних іконописців, цехових живописців, а також позацехових майстрів, котрі вносили в український живопис свої специфічні прийоми.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мельник А. Український іконопис XII -XIX ст. / А. Мельник. – К.: Артанія Нова, 2005.
2. Мороз Я. С. Естетична категорія символу в середньовічному іконописі / Я. С. Мороз // Мультиверсум. Філософський альманах: Зб. наук. праць / Гол. ред. В. В. Лях. – Вип. 44. – Київ: Український центр духовної культури, 2004.

ОСОБЛИВОСТІ ТА НАСЛІДКИ РОЗІРВАННЯ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ

Л.С. ЩЕРБЕНКО, студентка III курсу
Науковий керівник: СОЛЬСЬКА Т.В.

Чинне законодавство України визначає трудовий договір як угоду між працівником і власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом чи фізичною особою, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою, з підляганням внутрішньому трудовому розпорядкові, а власник підприємства, установи, організації або уповноважений ним орган чи фізична особа зобов'язується виплачувати працівникові заробітну платню і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством про працю, колективним договором і угодою сторін.

Припинення трудового договору є правомірним лише за наявності наступних умов:

- 1) за передбаченими у законі підставами припинення трудового договору;
- 2) з дотриманням певного порядку звільнення за конкретною підставою;

3) є юридичний факт щодо припинення трудових правовідносин.

Припинення трудового договору в зв'язку з певними юридичними діями:

1. Угода сторін.

Будь-який трудовий договір може бути припинений за угодою обох сторін трудового договору. При цьому ініціатива може вийти як від працівника, так і від власника.

2. Відмова працівника від переведення на роботу в іншу місцевість разом з підприємством, установою, організацією, а також відмова від продовження роботи у зв'язку зі зміною істотних умов праці (п. 6 ст. 36 КЗпП).

3. Підстави, передбачені контрактом (п. 8 ст. 36 КЗпП).

4. Припинення трудового договору з ініціативи працівника.

5. Переведення працівника з його згоди на інше підприємство, в установу, організацію або перехід на виборну посаду (п. 5 ст. 36 КЗпП).

Розірвання трудового договору з ініціативи власника

Загальні підстави для звільнення з ініціативи власника передбачені у ст. 40 КЗпП. За цими підставами може бути звільнений будь-який працівник, що працює за трудовим договором.

1. Зміни в організації виробництва і праці, в тому числі ліквідація, реорганізація, банкрутство або перепрофілювання підприємства, установи, організації, скорочення чисельності або штату працівників.

2. Невідповідність працівника займаній посаді або виконуваній роботі внаслідок недостатньої кваліфікації або стану здоров'я, які перешкоджають продовженню даної роботи (п. 2 ст. 40 КЗпП).

3. Систематичне невиконання працівником без поважних причин обов'язків, покладених на нього трудовим договором або правилами внутрішнього трудового розпорядку, якщо до працівника раніше застосовувалися заходи дисциплінарного чи громадського стягнення (п. 3 ст. 40 КЗпП).

4. Прогол (в тому числі відсутність на роботі більше 3 годин протягом робочого дня) без поважних причин (п. 4 ст. 40 КЗпП).

5. Нез'явлення на роботу протягом більш як 4 місяців підряд внаслідок тимчасової непрацездатності, не рахуючи відпустки по вагітності і пологах, якщо законодавством не встановлений триваліший строк збереження місця роботи (посади) при певному захворюванні.

6. Поновлення на роботі працівника, який раніше виконував цю роботу (ті. 6 ст. 40 КЗпП).

7. Поява на роботі в нетверезому стані, в стані наркотичного або токсичного сп'яніння (п. 7 ст. 40 КЗпП).

8. Вчинення за місцем роботи розкрадання (в тому числі дрібного) майна власника, встановленого вироком суду, що набрав законної сили, чи постановою органу, до компетенції якого входить накладення адміністративного стягнення або заходів громадського впливу (п. 8 ст. 40 КЗпП).

Порядок звільнення працівників з ініціативи власника і третіх осіб

У законодавстві встановлений певний порядок розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу. Цей порядок включає загальні гарантії для всіх працівників і спеціальні гарантії для деяких їх категорій.

Загальною гарантією є необхідність одержання попередньої згоди

профспілкового органу на звільнення працівника. Профспілковий орган повідомляє власника або уповноважений ним орган в письмовій формі про прийняте рішення в 10-денний термін.

Не допускається звільнення працівника з ініціативи власника в період його тимчасової непрацездатності (крім звільнення за п. 5 ст. 40), а також у період перебування працівника у відпустці. Це правило не поширюється на випадок повної ліквідації підприємства, установи, організації.

Звільнення вагітних жінок і жінок, які мають дітей у віці до 3 років (до 6 років — за наявності медичного висновку), самотніх матерів при наявності дитини у віці до 14 років або дитини-інваліда з ініціативи власника або уповноваженого ним органу не допускається, крім випадків повної ліквідації підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грузінова Л. П., Короткін В. Г. Трудове право України: Навч посіб. — К.: МАУП, 2003.
2. Кодекс законів про працю України з постатейними матеріалами (за станом законодавства та постанов Пленуму Верховного Суду України на 01 серпня 2000) / Відп. ред. О. П. Товстенко. — К.: Юрінком Інтер, 2000. — 1024 с.
3. <http://pravo.prostir.ua/library/1266.html>

ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В МЕНЕДЖМЕНТІ

Н.І. АДАМЕНКО, студентка III курсу факультету економіки та підприємництва
Науковий керівник: викладач КУТКОВЕЦЬКА Т.О.

Вступ. На сьогодні в економічній літературі з'являється все більше праць, які в центр суспільного розвитку ставлять поширення та удосконалення технологій, використання нових способів виробництва. І це не випадково, оскільки, застосовуючи такий підхід, можна знайти відповіді на фундаментальні питання рушійних сил суспільного розвитку, вибудовуючи таким чином, глобальну теоретико-методологічну парадигму. Розкриття суті цього явища є не лише необхідною потребою, а й становить значний науковий інтерес.

Засновниками такого підходу є Д. Белл, Ф. Махлуп, І. Умесао. Саме ці дослідники звернули увагу на зростаючу роль сучасних технологій у прогресі суспільства. Визначили та обґрунтували нову «інформаційну економіку», що базується на найновіших технологіях обробки, передачі та створення інформації, застосування у виробничому процесі знань [1].

Результати дослідження. Сучасні інформаційні технології дозволяють створити єдине інформаційне середовище, фізичною основою якого є інтегровані комп'ютерні мережі та системи зв'язку, яке дозволяє супроводжувати та координувати як технологічні процеси, так і ділову діяльність будь-якої організації. Зокрема, такий підхід передбачає технічну, організаційну та методологічну

інтеграцію таких базових напрямків управлінської діяльності, як виробничий, організаційний, маркетинговий, фінансовий, бухгалтерський, кадровий та проектно-конструкторський. Інформаційні продукти розміщуються в розподілених базах даних. Доступ до інформаційних продуктів відбувається через комп'ютерну мережу і регламентується правилами та нормативами даної організації. Крім цього, інформаційні технології забезпечують динамічну координацію дій за рахунок використання сучасних засобів зв'язку та програмних засобів комп'ютерних мереж. Інформаційна комп'ютерна мережа організації може під'єднуватися до всесвітньої комп'ютерної мережі Internet через відповідні шлюзи з регламентованим доступом до внутрішньої інформації. Таким чином організація отримує прямий доступ до різноманітної інформації з широким спектром по змісту: від законодавчих актів до відомостей про стан на ринках сировини та готової продукції [2].

Сучасні розробки інформаційних систем менеджменту, технологій та комунікацій просуваються вперед досить успішно, використовуючи останні досягнення в галузі технологій інформаційних систем та комунікацій. Завдяки цьому інформаційні системи менеджменту стали задовольняти зростаючі вимоги менеджерів до забезпечення інформацією. Головними критеріями в оцінці інформаційних систем стали достовірність, своєчасність, повнота та корисність інформації для прийняття рішень.

П'ятикратне збільшення продуктивності від останніх нововведень в електронному обладнанні і програмному забезпеченні, а також скорочення витрат на їх придбання сприяють швидкому розвитку експертних систем і систем штучного інтелекту завдяки розповсюдженню телекомунікацій не тільки в організації, але і серед клієнтів. Все це сприяє перетворенню чисто технічних прикладних програм в конкурентоспроможний механізм, яким можна ефективно керувати.

В наш час найбільша частина технологічних розробок в галузі інформаційних технологій застосовується для вирішення оперативних управлінських задач. Новітні розробки свідчать про зростання можливостей удосконалення інформаційних технологій в таких ключових напрямках:

- значне підвищення показників ефективності технології;
- спрощення доступу і розширення потенційних можливостей засобів програмного забезпечення і широкого застосування "відкритих технологій";
- створення дружнього інтерфейсу для користувача;
- істотне покращення якості і функцій інформаційних технологій та зниження їх вартості.

Використання електронних таблиць, наприклад, особливо корисне у питаннях фінансового контролю. Експертні системи створюють сприятливі умови для автоматизації рейтингу кредиту, а також процесу навчання у сфері фінансів. Телеконференції полегшують спілкування менеджерів, які можуть бути віддалені географічно, таким чином, економляться витрати і прискорюються прийняття рішень. Системи демонстраційних залів, які обладнані базами даних і відеозв'язком, сприяють плануванню і контролю: затрати на інвестиції в нові технології дуже високі, навіть беручи до уваги великі потенційні можливості останніх досягнень. Підприємства можуть витратити 5-10% своїх прибутків від реалізації на розвиток технологій [3].

Висновки. Таким чином застосування сучасних засобів зв'язку та обробки

інформації у повсякденній роботі менеджерів дозволяє значно скоротити витрати на рутинну і малоефективну роботу та підвищити результативність ділових переговорів. Застосування інформаційних систем менеджменту надає можливість розглядати проблеми управління організацією у взаємопов'язаному комплексі та підняти ефективність праці менеджерів на якісно новий рівень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гава Ю. Роль сучасних технологій в економіці // Економіст. – 2006. – №6. С. 61-63.
2. Крiніцин В.В., Міхеєв Є.К. Автоматизована система економічної оцінки технологій // Таврійський науковий вісник / Херсонський ДАУ. – Херсон. 2006. – Випуск 47. – С. 343-349.
3. Тривайло А. Використання сучасних інформаційних технологій при проведенні фінансово-економічного аналізу торговельного підприємства // Економіка, фінанси, право. – 1999. – №9 – С. 6-10.

ЕЛЕКТРОННІ ТАБЛИЦІ

**І.Ю. БАБЮК, студентка III курсу групи
Науковий керівник: викладач ХАРЧЕНКО Л.В.**

Початок створення електронних таблиць було покладено у 1979 році, коли два студенти Ден Бріклін та Боб Френкстон, на комп'ютері Apple II створили першу програму електронних таблиць, яка отримала назву VisiCalc від Visible Calculator (наочний калькулятор). Основна ідея програми полягала у тому, щоб в одні комірки поміщати числа, а в інших задавати закон їх математичного перетворення. Ця ідея визначила цілий клас програм, які тепер прийнято називати табличними процесорами. VisiCalc отримала широке розповсюдження як перша електронна таблиця, проте швидко поступилася своїми позиціями Lotus 1-2-3, а згодом Excel та вільним табличним процесорам StarOffice та OpenOffice.

Досить часто інформацію, що обробляється, треба представляти у вигляді таблиць. При цьому частина комірок таблиці містить вихідну або первинну інформацію, а частина – похідну.

Базову ідею електронних таблиць можна викласти таким чином. Кожна комірка таблиці позначається деякою адресою (позначенням комірки по горизонталі та вертикалі). Частина комірок таблиць містить якість числа (наприклад, 5, 9, 12.8 та ін.), а в іншій частині записані якісь формули, операндами яких служать адреси комірок.

Для вирішення завдань, які можна подати у вигляді таблиць, розроблені спеціальні пакети програм, що називаються електронними таблицями або табличними процесорами.

Сфери застосування електронних таблиць: економічні розрахунки, інженерні задачі, статистична обробка даних, пошук оптимальних значень параметрів, побудова графічних залежностей і діаграм, однотипні розрахунки над більшими

наборами даних, моделювання складних фінансових ситуацій, бухгалтерські розрахунки, обробка результатів експерименту.

Електронні таблиці надають користувачу комп'ютерний варіант так званої робочої книги для проведення розрахунків. Книга складається з окремих пойменованих аркушів (таблиць), які у свою чергу формуються з комірок, які виходять з перетину рядків та стовпців. Стовпці таблиці нумеруються прописними латинськими літерами (A, B,..., Z, AA,..., AZ,...), а рядки – числами. Кожна комірка має унікальну адресу, що складається з імені стовпця і рядка, наприклад, A1 чи D55.

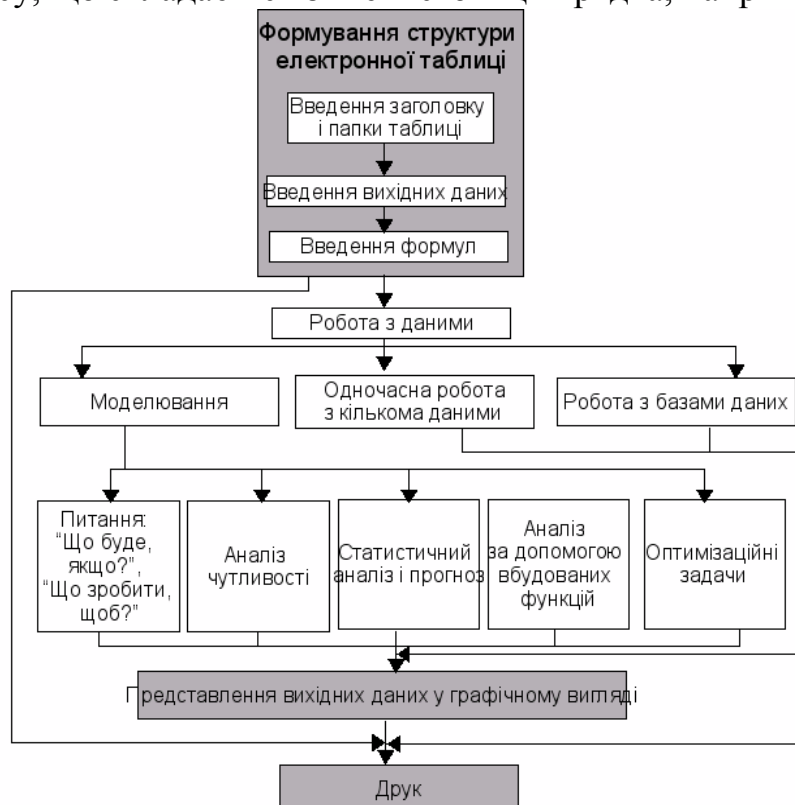

Рис. 1. Формування структури електронної таблиці

Табличний процесор має велику кількість команд, кожна з яких має різноманітні параметри (опції). Команди разом із додатковими опціями утворюють систему ієрархічного меню, яка у кожного типу табличних процесорів має свої особливості. На верхньому рівні ієрархічного меню знаходиться головне меню. Вибір команди з меню робиться одним з двох способів: за допомогою клавіш керування курсором з натисканням клавіші введення або введенням з клавіатури спеціально виділеного символу команди.

Усі відомі табличні процесори мають типову структуру інтерфейсу. При роботі з електронною таблицею на екран виводяться робоче поле таблиці і панель керування, яка включає: головне меню, допоміжну область керування, рядок вводу в рядок підказки. Розташування цих областей на екрані може бути мимовільним і залежить від особливостей конкретного табличного процесора.

Табличний процесор може мати кілька режимів роботи, найбільш важливі з них: режим готовності, режим вводу даних, командний режим, режим редагування.

Найвідоміші табличні процесори – Microsoft Excel, Lotus 1—2—3, OpenOffice.org Calc, Kspread, Gnumeric, SuperCalc та ін.

Найпростішою програмою є Kspread.

Microsoft Excel 2000 – табличний процесор, програма для створення й обробки електронних таблиць.

OpenOffice.org Calc табличний процесор, за допомогою якого можна виконувати: обчислення, підтримку виконання функцій простої бази даних, сортування даних, вставку динамічних діаграм, імпорт і експорт.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Могилев А. В., Пак Н. И., Хённер Е. К. Информатика: Учебник, 2004, 3-е изд. – 848 с.
2. В.Я.Гельман – „Решение математических задач средствами Excel”, – Практикум: Питер, 2003.
3. Информатика: Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології. Посіб./ за ред. О.І. Пушкаря – К.: Видавничий центр Академія, 2001. – 696 с.

ВИДИ ЗАРОБІТКУ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

**Е.В. БАЛАНОВСЬКА, студентка ІІ курсу
Науковий керівник: СОЛЬСЬКИЙ О.С.**

Якщо зробити запит в Яндексі, GOOGLE, або в іншому розвідувачі: – "робота в Інтернеті" або "заробіток в Інтернеті", ми отримуємо список в кілька мільйонів сторінок, про "WEB-заробіток", але, занурившись у цей "вир" з головою, ми дуже скоро відчуємо пустоту і смуток. А де ж гроші?

На багатьох сайтах говориться, що для заробітку в Інтернеті не потрібні серйозні знання, це неправда! Щоб заробляти пристойні гроші, потрібно виконувати певну роботу, і треба знати, як це робиться.

Так чи можна насправді заробити в Інтернеті, і чи є в мережі ці самі WEBMONEY?! Гроші в Інтернеті безумовно є! Витягти їх, звичайно, можна, але як?! Все дуже просто, потрібен комп'ютер, підключений до Інтернету, бажання працювати, електронна поштова скринька, рахунки в електронних платіжних системах(достатньо мати рахунок в системі Webmoney) і ясна голова.

Індивідуальна робота в Інтернеті називається фріланс. Ця робота задовольнить будь-який, навіть самий вишуканий смак.

Переваги заробітку в мережі:

- Простота і легкість (не вагони розвантажувати);
- Можливість працювати в домашній обстановці, у будь-який зручний для вас час;
- Ви працюєте за вільним графіком і маєте можливість повністю планувати і регулювати свій робочий час не на шкоду іншим справам;
- Не потрібно жодних професійних навичок і спеціальних знань;
- Доступний для кожного бажуючого (без співбесід);
- Ви ні від кого не залежите, Ви – самі собі начальник!
- Є можливість саморозвиватися (можете зайнятись своїм бізнесом)
- Фактична відсутність вікових обмежень, хоча формально вони є;

- Ваш дохід теоретично необмежений;

Недоліки теж є, і серйозні:

На початку – низький дохід, а то й повна його відсутність, з урахуванням витрат. Якщо починати розробку власних сайтів, то дохід з'явиться не скоро, не варто вірити великим "Гуру", які обіцяють і сайт і заробіток в ту ж мить. А якщо вирішили йти "ва-банк" – гра в Покер Online, ставки на тоталізаторі, торгівля на FOREX – заробити, при наявності до цього здібностей, можна швидко, але можна дуже швидко залишитися без нічого. Потрібно завжди пам'ятати, що на п'ятох, які виграли припадає 95, які програли! Робота в Інтернеті ризикована. Довіряйте тільки перевіреним партнерам. У мережі Інтернет, внаслідок анонімності, виникає велика проблема з гарантіями.

Різноманітність видів бізнесу в Інтернеті величезна, однак серед усіх цих видів можна виділити два принципові напрями: – заробіток на власних сайтах, і при відсутності тих. Серед "Гуру" манімейкерства побутує думка, що заробіток на сайтах набагато ефективніше, але це питання досить спірне. Навчитися створювати прибуткові сайти для новачка нітрохи не простіше, ніж, наприклад, навчитися грати в покер. Тому кожен повинен вибрати свій шлях.

Говорять, хто обізнаний – той озброєний. У випадку з пошуком Інтернет роботи ця приказка – золоте правило.

Перший напрямок – заробіток за допомогою власних сайтів:

- продаж посилань – надання платних послуг з оптимізації WEB-сайтів, продаж посилань SEO-майстрам, продаж посилань на біржі рекламним брокерам ;

- створення сайтів на продаж – потреба в гарних сайтах росте з кожним днем. Пропонувати сайти, спеціально створені на продаж, можна на біржі сайтів, на спеціалізованих форумах, на своєму комерційному сайті;

- партнерські програми – організація реклами продукту партнера – спонсора таким чином, щоб клієнт прямував з сайту, розмістити у себе рекламу, на сайт партнера – спонсора;

- продаж товарів і послуг – це комбінований спосіб, так як крім сайту, необхідно мати власний продукт чи послугу. Рекламуючи на сайті власний товар можна домогтися солідних результатів;

- бізнес – пакети – це різновид ексклюзивного електронного товару, який можна продавати через Інтернет.

Другий напрямок – робота на дому, віддалена робота (якщо немає власного сайту):

- заробіток на спонсорах різних модифікацій (серфінг, E-mail, форуми, платні опитування.) – рекламні компанії платять гроші простим користувачам Інтернету за виконання певних рекламних робіт;

- інвестиції в Інтернеті – примноження свого капіталу за рахунок залучення його в обіг; гроші, як відомо, повинні зберігатися у фінансовому банку. Інтернет дає можливість простим людям нарощувати свій капітал за допомогою інвестицій;

- Інтернет – трейдінг – за допомогою прогресивних ІТ-технологій прості користувачі Інтернету отримали доступ до міжнародних фінансових інструментів – торгівля на товарних і фондових біржах, і на міжнародному валютному ринку FOREX;

- азартні ігри в Інтернеті – тепер до міжнародної індустрії грального бізнесу

можна долучитися, не виходячи з дому; маючи голову на плечах, можна відхопити солідний шматок цього гігантського пирога;

- інші способи заробітку;
- протизаконні методи – шахраї, лохотрони, обман в мережі Інтернет.
- хакерство і злом.

Хороших хакерів «просять» (за гроші, звичайно) зламати/влізити в комп'ютерну мережу своєї фірми для перевірки свого захисту на міцність, а якщо захист не витримає, то дізнатися у завербованого хакера як закласти діри.

Отже, починати заробляти в мережі Інтернет чи ні-це особиста справа кожного. Варто лише завжди бути на сторожі!

ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЇ У ДИСТАНЦІЙНОМУ НАВЧАННІ

Н.А. БАНЬКО, студентка I курсу
Науковий керівник: викладач ТЕЛИЧКАНЬ В.В.

Вступ. Стрімкий розвиток мережевих інформаційних технологій відкрив нові перспективи у сфері освіти. Можна з упевненістю стверджувати, що в сучасному світі Інтернет – технології (ІТ) широко застосовуються, як у навчанні так і в бізнесі.

Дистанційне навчання (ДН) – нова організація освітнього процесу, що базується на принципі самостійного навчання особи. Середовище навчання характеризується тим, що люди в основному, а часто й повністю, віддалені від викладача у просторі й часі, водночас вони мають можливість у будь-який момент підтримувати діалог за допомогою засобів телекомунікації.

Результати досліджень. Основою освітнього процесу в ДН є цілеспрямована й контрольована інтенсивна самостійна робота студента, котрий може навчатися в зручному для себе місці, за індивідуальним розкладом, маючи комплект спеціальних засобів навчання й погоджену можливість контакту з викладачем по телефону, поштою, очно, а також використовуючи мережеві ІТ зв'язку чи обміну даними.

Дистанційну освіту забезпечують такі технології:

1. Кейстехнологія – видача портфеля з повним набором навчально-методичних матеріалів з кожної дисципліни.
2. Мережна – використання засобів віддаленого доступу для одержання потрібної навчальної інформації, консультацій, контролю знань.
3. Телевізійна – можна одночасно охопити процесом навчання велику кількість населення.

ДН покликане вирішувати специфічні завдання стосовно розвитку творчої освіти й проблеми, складні для розв'язання у звичайному навчанні, зокрема:

- а) підсилення активної ролі студента у власній освіті, у постановці освітньої мети, форм і темпів навчання в різних сферах;
- б) доступ до світових культурних та наукових скарбів з будь-якого населеного пункту, де є телезв'язок;
- в) отримання можливості спілкування учня з педагогами-професіоналами, з ровесниками-однодумцями, консультування у фахівців високого рівня незалежно

від їхньої територіального розташування;

г) збільшення евристичної складової навчального процесу за рахунок застосування інтерактивних форм занять, мультимедійних навчальних програм;

г) більш комфортні, порівняно з традиційними, умови для творчого самовираження студента, можливість демонстрації продуктів своєї творчої діяльності для всіх, широкі експертні можливості оцінювання творчих досягнень;

д) можливість змагання з великою кількістю ровесників, що знаходяться у різних містах та країнах, за допомогою участі у дистанційних проектах, конкурсах, олімпіадах.

Висновки. Дистанційне навчання – нова організація освітнього процесу, що ґрунтується на використанні як кращих традиційних методів навчання, так і нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, а також на принципах самостійного навчання, призначена для широких верств населення незалежно від матеріального забезпечення, місця проживання, стану здоров'я.

При застосуванні Інтернет-технологій у дистанційній формі освіти можливості навчання значно розширюються завдяки доступу до безмежних обсягів інформації і використання мережевих технологій обміну даними таких, як: ІР та відео-телефонія, Інтернет-пейджинг, чат-спілкування, електронна пошта, тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ярова І. Інтернет як інструмент просування продукції промислових підприємств// Экономика Украины.–2006,№12

2. Аветисян М. Електронна торгівля// Харчова і переробна промисловість.–2007,№4

3. Сакаклош Т. Ринок інформаційно-комунікаційних технологій: особливості, структура, чинники//Маркетинг в Україні. – 2006,№6

ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГ

І.Р. БАРАНОВСЬКА, студентка І курсу
Науковий керівник: викладач ТЕЛИЧКАНЬ В.В.

Вступ. Останнім часом розвиток фінансових послуг відбувається завдяки використанню нових високотехнологічних інструментів. Як наслідок, глобалізація фінансових відносин, розвиток комп'ютерних технологій започаткували новий напрям у банківській справі – Інтернет-банкінг. Питання цивільно-правового регулювання такої нетрадиційної банківської послуги як надання банківських послуг за допомогою Інтернету, чи, як її ще називають Інтернет-банкінг сьогодні досить актуальний.

Результати досліджень. У міру впровадження Інтернету в банківську діяльність зростає потреба банків у технологічному забезпеченні операцій, здійснюваних у режимі реального часу. Використання Інтернету значно розширює можливість для правильної оцінки споживчого ринку, його розмірів, пріоритетів, динаміки. Наприклад, при наданні послуг по Інтернету сортування заявок робиться самими клієнтами: отримавши на сайті банку необхідну інформацію про те, куди

варто звернутися з того чи іншого приводу, вони можуть скористатися запропонованим номером телефону або залишити свою заявку в системі автоматичного розподілу заявок. Автоматичний розподіл заявок дозволяє одночасно приймати і розподіляти велике число заявок, скорочуючи при цьому шлях до їхнього безпосереднього виконання.

При інтеграції комп'ютера і телефону через сервер Інтернету здійснюється одночасна доставка голосової телефонної заявки й інформації про клієнта на телефон або комп'ютера агента банку. До інтегрованого сервера Інтернету можуть легко під'єднуватися інші засоби комунікації (факс, електронна пошта і т. д.). Прикладами телефонних центрів, що ефективно використовують інтегрований сервер Інтернету, є центри канадського банку Mbanx, що входять у Bank of Montreal, і Fuji Bank у Японії. Останнім часом банківські системи розвинутих країн починають переходити від власних інформаційних систем до Інтернету. Можливість для приватних і корпоративних клієнтів одержувати інформацію з мінімальними витратами в режимі реального часу і здійснювати по каналах Інтернет операції по розміщенню своїх грошей на рахунках у банках, по продажу і купівлі валюти і цінних паперів, одержанню кредитів та ін. – це визначило революцію електронної комерції в банківській системі.

Так відповідно до оцінки Конференції ООН по торгівлі і розвитку (ЮНКТАД) 40 – 50% клієнтів шведських і французьких банків вже оперують в режимі он-лайн через Інтернет. Число останніх у США росте на 60% у рік і очікується, що до 2011 року 15 млн. американців будуть користуватися рахунками в режимі реального часу. Найбільш активними є домашні господарства, що купують і продають свої акції. Одночасно спостерігається значний ріст числа клієнтів банків, що використовують Інтернет як для звичайних переказів, так і для одержання іпотечного кредиту.

Он-лайн-банки, що з'явилися, пропонують свої послуги за дуже низьку плату за рахунок відсутності витрат на утримання відділень і відповідного персоналу.

Обслуговування клієнтів за допомогою Інтернет-банкінгу є досить популярним у розвинених країнах. Так, наприклад, у Швеції понад 80% клієнтів підписались на доступ до послуг банку через мережу Інтернет. У Фінляндії цей показник складає біля 75%. Потужна фінансова група Nordea, яка оперує в країнах північної Європи і Балтії через Інтернет надає 84% студентських кредитів і почала успішне впровадження іпотечного кредитування в електронній формі. В Україні банки, почали працювати у режимі он-лайн, лише декілька років тому. Зокрема на даний момент чимало банків намагаються просувати свої банківські послуги в режимі реального часу. Проте, з повноцінних сервісів наразі можна виділити тільки Приват-24 від Приватбанку. Приватбанк увів картки для діяльності в мережі Інтернет-Prepaid Internet Visa Electron (PIVE), які використовуватимуться паралельно зі звичайними міжнародними картками, забезпечують доступ до карткового рахунку та дають можливість не вводити номер і пін-код останніх. Щоб купити картку, не треба відкривати рахунок або надавати якісь документи. Картка існує в електронному вигляді. Її власник тільки отримує чек із значенням реквізитів і може скористатися нею відразу після придбання. Райффайзен Банк Аваль створив власні картки для роботи в системі Інтернет, за якими можна розрахуватися з Інтернет-магазинами, що мають домовленість з банком. В останні роки цей збутовий канал характеризується надзвичайно високими темпами росту.

Висновки. Отже, фінансові Інтернет-послуги не лише надають фінансовим установам нову можливість розширення своєї присутності на фінансових ринках, а й створюють нову модель поведінки споживачів цих послуг. Клієнт, який користується такими послугами, так само відрізняється від традиційного клієнта, як самі Інтернет-послуги від звичних послуг в офісах фінансових установ. Інтернет, як інформаційно-транспортна технологія вже забезпечив доступність фінансових продуктів і послуг для більшої кількості клієнтів, усунувши географічні та часові бар'єри для їх надання. Фактично, фінансові організації на основі Інтернету впроваджують нові методи, правила та традиції дистанційного обслуговування клієнтів. А провідні західні експерти стверджують, що застосування Інтернет-технологій у фінансовій сфері значно розширить спектр фінансових послуг та докорінно змінить звичну модель ділових взаємовідносин з клієнтами, зробивши їх більш динамічними.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аксенов Д.А.«Тенденции развития международных платежных систем и систем расчетов по ценным бумагам»/Д.А.Аксенов// Деньги и кредит. – 2008. – №8. – с.52-59.
2. Гусев Д.Н.«Особенности и задачи создания европейской платежной системы»/Д.Н.Гусев//Международные банковские операции. – 2008. – №3. – с.70-84.
3. Електронні гроші в Україні //Инвестгазета. – 2008. – №32
4. Румянцев М.И.«Информационные системы и технологии финансово-кредитных учреждений: учебное пособие для вузов/ М.И.Румянцев

ФЕНОМЕН ЦИФРОВОГО СВІТУ, ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ

**А.В. БЕЗВУГЛЯК, студентка III курсу факультету менеджменту
Науковий керівник: викладач МИКОЛАЙЧУК Я.Л.**

Вступ. Internet глибоко проникає в повсякденне життя людей, чому сприяє доступність мереж і поширеність мобільних пристроїв. Доступність Internet з розвитком інноваційних служб соціальних мереж призводить до виникнення феномену цифрового світу. Соціальні мережі, віртуальні світи та онлайн ігри стирають межу між віртуальним і фізичним світами.

Результати досліджень. Ми живемо у світі, де все більше число служб доступне в режимі онлайн, у якому люди займаються бізнесом, стежать за улюбленими телепередачами і встановлюють нові громадські контакти.

Суспільство зіштовхнулося з першими ознаками стрімкого зростання цифровому світу. Організації змушено витратити величезні ресурси на планування ефективного використання даних і управління інформацією. Зі збільшенням обсягу слідів, що залишаються людиною в цифровому всесвіті, росте і обсяг відповідальності організацій у питаннях зберігання, захисту, забезпечення доступності та достовірності інформації.

Завдяки величезному розміру і стрімкому розширенню цифровий світ починає впливати на споживачів і бізнес уже зараз. Ріст цифрового всесвіту створює нові

труднощі для відділів ІТ, яким доводиться управляти усе більш різноманітними та об'ємними даними. У домашніх користувачів виникають труднощі зі зберіганням власних цифрових даних у міру того, як вони намагаються розібратися, що робити з усією тією інформацією, яку вони створюють.

З одного боку, феномен цифрового світу підвищує рівень доступності сервісів і громадських взаємодій, але з іншого, він призводить до появи ряду проблем, пов'язаних з конфіденційністю, моніторингом, захистом даних тощо. Ті ж механізми, які у цифровому світі роблять привабливішими сервіси і взаємодії, потенційно можуть принести людям шкоду, наприклад, сприяти організованій злочинності.

Традиційно захист інформації спрямований на організацію безпеки підприємства по периметру його систем і мережі. Цей підхід базується на тому неявному припущенні, що внутрішній частині цього периметра можна більш менш довіряти, а зовнішній частині – ні.

Зміна технологій, бізнес-процесів і їх правового поля, більше не дозволяє спиратися на це припущення. Багато організацій тепер передають частину своїх ІТ-процесів стороннім виконавцям, а службовці вимагають, щоб їм дозволялося працювати удома. Небувалі масштаби бізнес-співпраці призводять до формування складних глобальних мереж, в яких більше довіряють мережам стороннього бізнесу, ніж своїм власним.

Проблема наявності у однієї і тієї ж технології можливості приносити як користь, так і шкоду, називають *дилемою подвійного застосування*, що властива практично будь-якій технології. Це не призводить до заборони такої технології, але розробники намагаються знайти способи отримання від неї користі при одночасній мінімізації шкоди.

Так, чати дозволяють спілкуватися географічно віддаленим людям. Проте вони можуть використовуватися для незаконного поширення матеріалів, що охороняються авторським правом, забезпечуючи, таким чином, і середовище для спілкування територіально розподілених злочинних елементів.

Для багатьох мережі «Вконтакте» і «Однокласники» є безперечним благом, оскільки вони допомагають знаходити нових друзів і підтримувати контакти із старими друзями. Проте дослідження показують, що у 45% студентів, що користуються даними мережами, середні оцінки значно нижчі, ніж у тих, які не користуються ними.

Ці приклади та інші спостереження показують, що перед розробниками програмних систем для цифрового світу стоять три основні проблеми:

1. Знаходження балансу між потребою в забезпеченні конфіденційності окремих громадян і потребою в захисті уразливих груп користувачів (наприклад, дітей).

2. Брати до уваги як потребу громадян у свободі вибору, так і громадську користь (привабливі для багатьох ігрові сайти можуть стати причиною ігроманії, а ігри-шутери можуть стимулювати агресивну поведінку).

3. Різна інтерпретація етичних міркувань залежно від географічного, культурного, етнічного, релігійного і навіть історичного контексту.

Висновки. Для вирішення цих проблем потрібна співпраця розробників програмного забезпечення із фахівцями з етики, законодавцями та соціологами. Налагодження такої співпраці є найскладнішою проблемою.

Стандарти, яких треба дотримуватися розробникам програмного забезпечення, чітко визначені та зрозумілі. Перед ними стоїть моральний обов'язок захищати громадський добробут і конфіденційність тих, кого стосується створюване програмне забезпечення. Для цього є і чисто прагматичні підстави, оскільки люди хочуть, щоб враховувались їх моральні потреби.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Результаты нового исследования: стремительный рост объема цифровой вселенной и возникновение глобального феномена «цифровой тени» // hi·tech – 2008. – Режим доступа до журн.: <http://www.ht.ua/pr/48932.html>

2. Этика цифрового мира / С. Кузнецов // Computer. – 2009. – №6. – Режим доступа до журн.: <http://www.osp.ru/os/2009/06/10070881/>

3. Новые проблемы и новые приоритеты цифровой эпохи / Е.Л. Вартанова // Информационное общество. – 2001. – №3. – С. 50-56. – Режим доступа до журн.: <http://emag.iis.ru/arc/infosoc/emag.nsf/BPA/f38eef99ab1afe94c3256b5100279108>

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА WI-FI МЕРЕЖ: ТЕХНОЛОГІЇ ЗАХИСТУ

В.М. БЕРЕЗЯНСЬКИЙ, студент III курсу факультету економіки і підприємництва

Науковий керівник: викладач МИКОЛАЙЧУК Я.Л.

Вступ. Темпи впровадження в сучасних мережах безпроводних рішень вимагають організації відповідної надійності захисту даних.

Wi-Fi є загальноживаною назвою для стандарту безпроводного (радіо) зв'язку передачі даних, який об'єднує декілька протоколів та ґрунтується на сімействі стандартів IEEE 802.11. Найпоширенішим на сьогодні є протокол IEEE 802.11g, що визначає функціонування безпроводних мереж [1].

Наявність Wi-Fi зон дозволяє користувачу підключитися до точки доступу (наприклад, до офісної, домашньої або публічної мережі), а також підтримувати з'єднання декількох комп'ютерів між собою. Сам принцип бездротової передачі даних містить у собі можливість несанкціонованих підключень до точок доступу.

Результати досліджень. Актуальним є вирішення трьох проблем для трафіка користувача: конфіденційність (дані повинні бути надійно зашифровані), цілісність (дані гарантовано не повинні бути змінені третьою особою) і автентичність (надійна перевірка того, що дані отримані від правильного джерела) [3].

Стандартний список того, що теоретично може отримати зловмисник в Wi-Fi мережі, налаштування якої не було виконано на неналежному рівні такий [1]:

- отримання доступу до ресурсів і дисків користувачів Wi-Fi мережі, а через неї – і до ресурсів LAN;
- прослуховування трафіка, витяг з нього конфіденційної інформації;
- спотворення інформації, що переміщується в мережі;
- крадіжка інтернет-трафіку;

- атака на ПК користувачів і сервери мережі;
- розсилання спама, протиправна діяльність від імені вашої мережі.

У даний час в захисті Wi-Fi мереж використовуються складні алгоритмічні математичні моделі аутентифікації, шифрування даних, контролю цілісності їх передачі. Загалом, використовуються технології захисту Wi-Fi мереж [2]:

1. WEP.
2. 802.1X.
3. WPA.
4. VPN.

Існує кілька процедур, за допомогою яких можливе поліпшення безпеки мережі, що необхідні на етапі її становлення:

- використання довгих WEP ключів (оптимальним є 128-бітне шифрування);
- періодична зміна ключів;
- розміщення точок доступу за файрволом, поза локальною мережею;
- використання VPN для всіх протоколів, які можуть передавати важливу інформацію;
- використання декількох технік для шифрування трафіка (наприклад Ipsec).

Шифрування є необхідним аспектом безпеки Wi-Fi зв'язку. Для безпроводних мереж існують дві схеми шифрування: WEP (Wired Equivalent Privacy) та WPA (Wi-Fi Protected Access).

За умови використання сучасного обладнання та програмного забезпечення цілком можливо побудувати на базі стандартів серії 802.11g захищену та стійку до атак бездротову мережу, для чого необхідно реалізувати в ній такі постулати [3]:

1. Використовувати обладнання, що має сертифікат Wi-Fi Certified.

2. Встановлюючи в локальній мережі обладнання, не залишати налаштування виробника за замовчуванням.

3. Впроваджувати 802.11g/EAP/TKIP/MIC і динамічне управління ключами. У випадку змішаної мережі слід використовувати віртуальні локальні мережі; при наявності зовнішніх антен застосовується технологія віртуальних приватних мереж VPN.

4. Поєднувати як протокольні та програмні способи захисту, так і адміністративні. Має сенс подумати і про впровадження технології Intrusion Detection Systems (IDS) або спеціальних програмних пакетів для виявлення можливих вторгнень.

5. При плануванні захищеної бездротової мережі потрібно пам'ятати, що будь-яке шифрування або інші маніпуляції з даними неминуче приводять до додаткових затримок, збільшують обсяг службового трафіка та навантаження на процесори мережних обладнань. Безпека – безумовно, важливий фактор у сучасних мережах, але він втрачає будь-який зміст, якщо трафік користувача не одержує потрібного пропускового каналу. Мережі створюються, в кінцевому результаті, не для адміністраторів, а для користувачів.

Висновки. Таким чином, на сьогоднішній день у звичайних користувачів та адміністраторів мереж є всі необхідні засоби для надійного захисту Wi-Fi, і при

відсутності явних помилок можливо забезпечити рівень безпеки, відповідний до цінності інформації, що знаходиться в такій мережі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безопасность Wi-Fi-сетей [Електронний ресурс] – Режим доступу до журн.: <http://www.oszone.net/1398/>
2. Защита Wi-Fi сетей. Методы защиты [Електронний ресурс] – Режим доступу до журн.: <http://www.winguard.ru/wi-fi-guard.php>
3. Защита информации и беспроводные сети [Електронний ресурс] / С. Монин // Компьютер Пресс – 2005. – №4. – Режим доступу до журн.: <http://www.citforum.ru/nets/wireless/security/>

НОВІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЕКСПЕРТНІ ОЦІНКИ В ЕКОНОМІЦІ

Р.І. БУТИЛО, студентка III курсу факультету економіки та підприємництва

Науковий керівник: викладач КУТКОВЕЦЬКА Т.О.

Вступ. Сфера застосування нових інформаційних технологій і розвинених засобів комунікацій достатньо велика. Вона включає різні аспекти, починаючи від забезпечення простих функцій службового листування до системного аналізу і підтримки складних задач прийняття та підтримки рішень. У свою чергу концептуальним етапом в розвитку інформаційних технологій є створення і використання експертних систем в економіці, виробничій сфері, освіті і державному управлінні. Інформаційна експертна система (ІЕС) – це сукупність методів і засобів організації, накопичення, застосування інформаційних ресурсів і знань для вирішення складних задач в певній області.

Проблеми використання інформаційних технологій присвячені праці таких науковців як С.Й. Вовканича, М.І. Долішнього, І.І. Завадського, С.М. Злупка І.Ю. Бобала, А.В. Катренка, Б.М. Мізюка, І.В. Артищука, Д. Дерлоу та ін.

Результати дослідження. Перевага застосування експертних систем полягає в можливості прийняття рішень в таких ситуаціях, в яких алгоритм попередньо не розроблено і він формується за даними, які надаються у вигляді умовиводів (правил прийняття рішень), що витікають з бази знань (БЗ). Причому розв'язання задач здійснюється за неповноти умови, їхньої невірогідності та багатозначності тлумачення початкової інформації і якісних оцінок процесів, що відбуваються [2].

Проте, не зважаючи на користь і широке застосування ІЕС, вони, як і будь-які системи, не досконалі. Один з головних недоліків полягає в складності розпізнавання границь можливостей ІЕС і демонстрації ненадійного функціонування ІЕС на межі, де є сенс в її застосуванні. Певні труднощі і обмеження є і при проектуванні ІЕС. Вони погано пристосовані до навчання на рівні нових концепцій і за новими правилами, не ефективні і мало придатні в тих випадках, коли потрібно враховувати складність реальних і нестандартних задач [4].

Очевидно, що успішно функціонувати в майбутньому будуть лише ті підприємства, які зможуть накопичувати, аналізувати, синтезувати і використовувати інформацію про ринки, винаходи, нові продукти, пропозиції і ціни постачальників і виробників кінцевої продукції, а також про новий попит з боку потенційних споживачів. Передбачувані темпи зростання ринку, зростаючий рівень конкуренції, з одного боку, і високий ступінь невизначеності ділового середовища і ризику, з іншого, зумовлюють потребу в експертизі економічної інформації і подальшому опрацюванні та практичному використанні нових ефективних ІЕС, що володіють досконалішими споживацькими характеристиками.

У сучасних умовах на рівні великих промислових підприємств можуть бути популярними локальні ІЕС, що зорієнтовані на конкретні дослідницькі і аналітичні задачі: аналіз і прогнозування ринку, поведінки конкурентів, споживачів і тощо. Теоретично компанія може створити безліч різних спеціалізованих систем, що об'єднані в Єдину корпоративну інформаційну експертну систему (ЕКІЕС).

Перспективними є ті інформаційні системи, що самі навчаються (ЕКІЕС), які здатні автоматично формувати БЗ в цілях класифікації проблемних областей і прогнозування. Але практично безмежним є використання в проектуванні ІЕС нейромережевого підходу.

Навчити нейромережу – означає повідомити їй алгоритм розв'язання певної задачі або класу задач. Цю властивість нейромереж особливо цінно використовувати в антикризовому управлінні в умовах невизначеного зовнішнього середовища. Вся інформація, яка є у мережі про задачу, міститься в наборі прикладів. Тому якість навчання мережі напряму залежить від кількості прикладів в навчальній вибірці, а також від того, наскільки повно ці приклади описують дану задачу. Так, наприклад, не доцільно використовувати мережу для котирування цінних паперів, якщо в навчальній вибірці котирування цінних паперів не представлено. Як тільки мережу навчено, можна застосовувати її для розгляду конкретних задач.

Сучасні економічні системи (наприклад, промислові комплекси) наближаються до такого рівня складності, коли їхній розвиток та функціонування не є простою сумою властивостей окремих компонент, що спостерігаються. Навіть невеликі відхилення в продуктивності роботи окремих підсистем можуть викликати якісно новий режим поведінки всієї системи і навіть привести до серйозної кризи системи. Виходом з положення є побудова моделі на основі синтезу компонент. Так, наприклад, синтетичні моделі є практично єдиною альтернативою в соціології, довгострокових прогнозах погоди, в макроекономіці, медицині.

Висновок. Виходячи з вище сказаного, існує можливість побудови локальних ЕС підвищеної надійності, що враховують можливість виникнення різноманітних непередбачуваних небезпечних ситуацій не тільки в інженерних, технічних а й економічних системах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Джексон П. Введение в экспертные системы. – Вильямс, 2001.
2. Контроль за безопасностью в ходе работы систем с помощью нейронных сетей. On-line security screening using an artificial network / Thomas R.J., Sakk E., Hashemi K., Ku B.Y., Chiang H.D. // IEEE Int. Symp. Circuits and Syst. New Orleans, La, May 1-3, 1990. V.4 – New York (N.Y.), 1990 – p.2921-2924.
3. Использование нейронной сети для интерпретации множественных сигналов

тревоги. Using neural network to interpret multiple alarms. / Chan Edward H.P. // IEEE Comput. Appl. Power. – 1990. N2. – p.33-37.

4. Информационные системы в технологии управления бизнесом: Курс лекций для студентов экономических специальностей вузов./д.т.н., проф. Г.Г.Арунянц – Владикавказ, 2000.

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ В УПРАВЛІННІ ПЕРСОНАЛОМ

**А.В. БУЦ, студентка ІV курсу факультету економіки і підприємництва
Науковий керівник викладач КУТКОВЕЦЬКА Т.О.**

Вступ. В наш час найбільша частина технологічних розробок в галузі інформаційних технологій застосовується для вирішення оперативних управлінських задач. Одним із головних питань сьогодення є створення комплексної інформаційної системи для управління персоналом.

Проблеми розвитку та функціонування інформаційних систем розглянуті в працях В.Н. Амітана, А.М. Берези, Р.М. Лепи та ін..

Результати дослідження. Як і будь-яка система, інформаційна система включає вхідну інформацію (дані, інструкції) та вихідну інформацію (звіти, розрахунки). В основі інформаційної системи лежить база даних, доступ до якої здійснюється за допомогою програмного забезпечення, яке встановлено на комп'ютерах. Головними критеріями в оцінці інформаційних систем стали достовірність, своєчасність, повнота, корисність інформації для прийняття рішень. [1, с.9]

Різноманітні облікові дані та інформація про працівників може переводитись у форми, які потім використовуються комп'ютером, створюючи таким чином базу даних організації. [2, с.45]

Впровадження інформаційних систем управління персоналом в організації має декілька об'єктивних причин, а саме:

- багато видів діяльності з управління персоналом можуть виконуватись більш ефективно, з меншим об'ємом необхідної для обробки документації;
- маючи систему постійно діючого ведення даних, можна зберігати набагато меншу кількість бланків і робити менше записів вручну;
- пошук інформації, потрібної керівництву для прийняття рішень, може подаватись швидше і простіше. Наприклад, замість того, щоб проводити вручну аналіз зміни кадрів по відділах, стажу роботи в компанії та освітнього рівня, спеціалісти можуть скласти подібні звіти швидше за допомогою інформаційної системи, використовуючи її можливості сортування та аналізу інформації;
- оскільки ефективне управління людськими ресурсами набуває все більше стратегічного значення в багатьох організаціях, інформаційна система буде ефективною і при стратегічному плануванні, і прогнозуванні майбутньої потреби в людських ресурсах.[3, с.25]

Існує безліч сфер використання інформаційної системи управління персоналом.

Основною сферою використання інформаційної системи є автоматизація процесу нарахування заробітної плати і надання пільг. Крім основних видів діяльності, із впровадженням інформаційних систем можуть змінюватися багато інших видів діяльності з управління персоналом.

Висновки. Отже, застосування сучасних засобів зв'язку та обробки інформації у повсякденній роботі керівників дозволяє значно скоротити витрати на рутинну та малоефективну роботу та підвищити результативність праці. Застосування інформаційних систем надає можливість розглядати проблеми управління організацією у взаємопов'язаному комплексі та підняти ефективність праці керівників на якісно новий рівень. Створюються нові можливості для ефективної співпраці, оскільки інформацію можна представляти або передавати на якісно вищих рівнях без спотворень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Верховоробин В.И. Современные методы управления персоналом//В.И. Верховоробин, О.С. Лелекова//Деньги и кредит. – 2003. – №8. – С. 39-42.
2. Марченко В. Сучасні інформаційні технології прийняття раціональних управлінських рішень//В. Марченко, О. Надточій//Техніка АПК. – 2007. – №3. – С. 9-11.
3. Петров М. Информационные технологии как инструмент управления финансового директора//Менеджмент и менеджер. – 2004. – №12. – С. 23-28.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АРХІВАТОРА 7-ZIP

І.В. ВЛАСЮК, студентка I курсу

Науковий керівник: викладач ХАРЧЕНКО Л.В.

При експлуатації комп'ютера з різних причин можливе пошкодження або втрата інформації на магнітних дисках. Це може відбутися внаслідок як фізичного пошкодження дисків, так і пошкодження інформації вірусом. І тому для зменшення втрат в таких випадках, потрібно мати архівні копії файлів. Для отримання копій файлів, використовують команди копіювання MS DOS. Але в цьому випадку копії будуть займати багато місця, що змушує мати велику кількість дискет. Більш доцільно використовувати для створення архівних копій спеціально розроблені програми. В чому ж полягає ефект таких програм: за архівовані архіватором програми займають в середньому від 20 до 90% свого початкового обсягу, що дозволяє на тій же кількості носіїв зберігати більшу кількість інформації; архіватор об'єднує групу програм під одним іменем, що дозволяє запобігати втраті деяких файлів; можливе поновлення в архіві тільки нових версій файлів; архіватор зберігає в архіві імена каталогів та файлів; надає можливість написання коментарів до архіву; користувач створює архівні файли.

Одна з перших програм, яка була розроблена в 1985р фірмою SYSTEM ENHANCEMENT ASSOCIATOS (SEA), отримала назву – ARG. Вона створювала файли з розширенням ARG. Літом 1986р фірма PKWARE створила пакет з

архіватора PKARC та розархіватора PKXARS.m програми працювали швидше. В 1988р з'явилась нова програма LZHARC.COM, створена Аруасі Йошизакі, і яка забезпечувала високу щільність стиску, але працювала повільніше. В 1990р була розроблена програма ARJ Роберта Янга, яка пропонувала 5 методів архівації, великий допоміжний сервіс. Ви познайомитесь з роботою програм PKZIP.PKUNZIP та ARJ.

7-Zip це програмне забезпечення з відкритим кодом. 7-Zip – це архіватор файлів з високим ступенем стиснення. Велика частка початкового коду знаходиться під ліцензією GNU LGPL. Код unRAR поширюється під змішаною ліцензією: GNU LGPL + обмеження unRAR. Більше про ліцензію програми можна почитати тут.

7-Zip можна використовувати на будь-якому комп'ютері, включаючи комп'ютери комерційних організацій. Дану програму не потрібно реєструвати або платити за неї.

Основні можливості 7-Zip: високий ступінь стиснення завдяки новому формату 7z з компресією LZMA; архівація / розпакування: 7z, ZIP, GZIP, BZIP2 і TAR; тільки розпакування: ARJ, CAB, CHM, CPIO, DEB, DMG, HFS, ISO, LZH, LZMA, MSI, NSIS, RAR, RPM, UDF, WIM, XAR і Z; для форматів ZIP і GZIP, архіватор 7-Zip пропонує стиснення яке в 2-10% краще чим стиснення, що надається архіваторами PKZip і WinZip; Сильне шифрування у форматах 7z і ZIP; можливість створення архівів, що самі розпаковуються для формату 7z; інтеграція в провідник Windows; потужний менеджер файлів; потужна версія для командного рядка; плагін для FAR Manager; перекладений на 74 мови; 7-Zip працює в Windows 98/ME/NT/2000/XP/Vista; результати коефіцієнта компресії дуже залежать від даних використаних для випробувань. Зазвичай, 7-Zip стискує (в форматі 7z) на 30-70% краще, ніж у форматі zip. Також 7-Zip стискує у формат zip на 2-10% краще чим більшість інших програм-архіваторів що працюють з форматом zip.

Отже, 7-Zip архіватор досить непогана програма, має високий ступінь стиснення, можна використовувати на будь-якому комп'ютері, потужний менеджер файлів і нескладна у користуванні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ф.В.Ситник, Т.А Пісаревська, Н.В.Єр'оміна, О.С.Краєва “Основи інформаційних систем”. Навч.посібник /Ред. Зараєва, К.: КНЕУ, 2001 / – 420с.
2. В.А.Баженов, П.С.Венгерський і др.. „Інформатика. Комп'ютерні технології”: Київ, 2003.

ПРИНЦИПИ ВИКОРИСТАННЯ 3D ГРАФІКИ

Л.І. ДАВИДЕНКО, студентка III курсу
Науковий керівник: викладач ХАРЧЕНКО Л.В.

Тривимірна графіка призначена для імітації фотографування або відео зйомки тривимірних образів об'єктів, які можуть бути попередньо підготовлені у пам'яті комп'ютера.

При використанні засобів тривимірної графіки синтез зображень виконується за алгоритмом, що містить: попередня підготовка, створення геометричної моделі сцени, налаштування освітлення та знімальних камер, підготовка та призначення матеріалів, візуалізація сцени.

Перші чотири пункти є підготовчими, а останній власне формує зображення.

3D-графіку застосовують комп'ютерному проектуванні, комп'ютерних іграх, комбінованих зйомках, комп'ютерній мультиплікації.

Комп'ютерні ігри – одна з найбільш широких областей застосування 3D графіки. По мірі вдосконалення програмних засобів моделювання тривимірної графіки, збільшення ресурсів пам'яті комп'ютерні віртуальні тривимірні світи, в яких діють персонажі комп'ютерних ігор, стають все більш складними та схожими на реальну дійсність.

Тривимірна графіка допомагає й там, де виконання реальної фотозйомки неможливо або потребує значних матеріальних витрат, а також дозволяє синтезувати зображення подій, які не зустрічаються у повсякденному житті.

Наприклад, з допомогою 3D графіки можна “зазирнути” у працюючий двигун автомобіля, відтворити науково-фантастичний сюжет з далекого минулого Землі або її майбутнього, а можна зобразити зовсім неіснуючі світи.

Віртуальні об'єкти не мають таких фізичних характеристик, як вага або жорсткість, тому засобами 3D графіки легко змусити слона літати.

Головні аргументи на користь 3D графіки з'являються тоді, коли мова заходить не за синтез окремого фотореалістичного зображення тривимірної сцени, а за створення комп'ютерної мультиплікації.

Ті, хто хоча б трохи знайомий з технологією створення мультиплікаційного, або, як його ще називають, анімаційного кіно, знають, яких зусиль коштує елементарний рух на екрані. Кожний елементарний рух розбивається на цілий ряд проміжних стадій, які зображуються у вигляді окремих кадрів. Далі ці кадри знімаються на кіно- або відеоплівку та відтворюється на екрані один за одним, створюючи ілюзію руху. При типовій швидкості відтворення 30 кадрів на секунду для мультика, що іде протягом 10 секунд, потрібно намалювати 300 кадрів!

Програми для роботи з 3D графікою дозволяють значно спростити роботу над подібними мультиплікаційними відеофрагментами за рахунок використання методів анімації тривимірних сцен.

Областями для використання 3D графіки для створення комп'ютерної мультиплікації є телевізійна реклама, кінозйомка з включенням анімаційних ефектів, підготовка відеороликів, створення відеотренажерів для навчання пілотів або водіїв тощо.

Недоліки 3D-графіки:

- підвищені вимоги до апаратної частини комп'ютера, в тому числі до об'єму оперативної пам'яті, наявності вільного місця на жорсткому диску та швидкодії процесора;

- необхідність великої підготовчої роботи зі створення моделей усіх об'єктів сцени, котрі можуть попасти у поле зору знімальної камери, та присвоєння їм матеріалів. Але ця робота звичайно окупується отриманим результатом;

- менша, ніж при використанні двовимірної графіки, свобода у формуванні зображення. Мається на увазі, що малюючи картину пензлем на папері або засобами двовимірної графіки на екрані, Ви маєте можливість цілком вільно змінювати будь-які пропорції об'єктів, порушувати правила перспективи тощо, якщо це необхідно для втілення ідеї. У 3D графіці це також можливо, але потребує додаткових зусиль;

- необхідність контролю над взаємним розміщенням об'єктів у складі сцен, особливо при виконанні анімації тощо.

Найвідомішими редакторами 3D графіки є:

3D Studio Max (виробник Discreet). Мабуть найвідоміший та потужніший з усіх 3D-редакторів. Дозволяє робити як статичні зображення так і тривимірну анімацію. Окрім власних засобів моделювання, має інтерфейс для підключення додаткових модулів від сторонніх фірм. Ці модулі постійно з'являються на ринку. Отже можливості програми легко розширюються. 3DS max є лідером на ринку 3-вимірної графіки для PC, та має відповідну ціну.

LightWave 3D (виробник NewTek). Потужний пакет тривимірного моделювання та анімації. Має величезний вибір інструментів.

Maya. Продукт нового покоління систем комп'ютерної графіки для створення візуальних ефектів та реалістичної 3D-анімації цифрових персонажів. Має потужні інструменти для створення ефектів для кіно- та відеопродукції, рекламних роликів, комп'ютерних та відеоігор тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інформатика: Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології. Посіб./ за ред. О.І. Пушкаря – К.: Видавничий центр Академія, 2001. – 696 с.
2. В.А.Баженов, П.С.Венгерський і др.. „Інформатика. Комп'ютерні технології”: Київ, 2003.
3. За редакцією І.О.Пушкар „Інформатика. Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології”: Київ, 2001

ВИКОРИСТАННЯ МАТЕМАТИЧНИХ МЕТОДІВ І МОДЕЛЕЙ В ЕКОНОМІЦІ

І.О. ДЕРГАЧ, студентка III курсу факультету економіки та підприємництва

Науковий керівник: викладач КУТКОВЕЦЬКА Т.О.

Вступ. Використання математичних методів і моделей в економіці є важливим напрямком удосконалення економічного аналізу, який підвищує ефективність діяльності підприємств та їх підрозділів. Основними причинами швидкого поширення методів економіко-математичного моделювання є різке ускладнення сучасної економічної практики, викликане високим рівнем розвитку виробництва, зростанням темпів науково-технічного прогресу.

Значний внесок в розвиток практичного застосування методів математичного моделювання в економіці зробили такі вчені: Б. Буркінський, Вітлінський В.В., Грабовецький Б.Є. В. Здрок, Н. Лепа, В. Осипов, Прокопов С.В. Є. Слущкий.

Результати дослідження. Економіко-математичне моделювання є універсальним інструментом аналізу та дослідження виробничих та фінансово-господарських процесів і явищ.

Побудова економіко-математичних моделей – складний процес, який вимагає глибоких знань з економічної теорії, предмета дослідження і математичного інструментарію [2].

Економіко-математичні методи і моделі дають такі можливості:

- точно і компактно викласти положення економічної теорії;
- формально описати зв'язки між економічними змінними;
- розв'язати задачі оптимізації планування та управління, відображаючи специфіку виробничих процесів;
- своєчасно реагувати на зміни цілей, обмежень на ресурси, залежностей між параметрами та адекватно коректувати плани й управлінські рішення;
- отримати інформацію про об'єкт, його функціонування;
- спрогнозувати об'єкт і його поведінку в майбутньому.

Наприклад, методи елементарної математики використовуються в економічних розрахунках при обґрунтуванні потреб у ресурсах, обліку витрат на виробництво, розробці планів, проектів, при балансових розрахунках.

Широкого розповсюдження в економічному аналізі набули методи математичної статистики. Ці методи застосовуються в тих випадках, коли зміну аналізованих показників можна представити як випадковий процес. Статистичні методи є основним засобом вивчення масових, повторюваних явищ та відіграють важливу роль у прогнозуванні поведінки економічних показників.

Економетричні методи є своєрідним поєднанням трьох областей знань: економіки, математики і статистики. Основою економетрії є економічна модель, під якою розуміють схематичне представлення економічного явища чи процесу за допомогою наукової абстракції. Одним із основних розділів економетрики є кореляційно-регресійний аналіз – сукупність математичних методів, за допомогою яких досліджуються взаємозв'язки кореляційно зв'язаних змінних [3].

Матричні методи і моделі використовуються для дослідження складних і

великорозмірних економічних структур. Вони дають змогу у найбільш компактній формі представити взаємозв'язок витрат і результатів виробництва. Зручність розрахунків і чіткість економічної інтерпретації – головні особливості матричних моделей. Це важливо при створенні систем механізованого оброблення даних, при плануванні виробництва продукції з використанням ЕОМ.

Методи математичного програмування призначені для оптимізації виробничо-господарської діяльності. За своєю суттю, це – засіб планових розрахунків. Цінність їх для економічного аналізу полягає у тому, що вони дають змогу оцінювати досягнення потенціалу, напруженість планових завдань, визначати стан устаткування, обмежені види сировини і матеріалів, ступінь конкурентності та дефіцитності.

Для прийняття управлінських рішень в умовах ризику і невизначеності на підприємствах варто використовувати теорію ігор. Теорія ігор – це сукупність математичних методів і моделей, пов'язаних із прийняттям раціональних рішень в умовах конфлікту та невизначеності [1].

Методи дослідження операцій використовуються в аналізі для отримання порівняльної оцінки альтернативних рішень. Реалізація цих методів повинна охоплювати такі етапи: формалізація початкової проблеми; побудова математичної моделі; розв'язок моделі; перевірка адекватності моделі; реалізація розв'язку. Упродовж останніх років для прийняття управлінських рішень дедалі частіше застосовують методи експертних оцінок. Ці методи побудовані на використанні професійного досвіду та інтуїції спеціалістів при розв'язуванні аналітичних задач, особливо при прогнозуванні розвитку економічних ситуацій.

Висновки. Таким чином, використання математичних методів і моделей дає змогу упорядкувати систему економічної інформації, виявити недоліки наявної інформації та виробити вимоги для підготовки нової інформації або її коригування. Формалізація економічних задач і застосування ЕОМ у багато разів прискорюють типові, масові розрахунки, підвищують їх точність та скорочують трудомісткість, дають змогу проводити багатопланові економічні обґрунтування складних заходів. Шляхом математичного моделювання вдається розв'язати економічні задачі, які іншими засобами розв'язати практично неможливо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вітлінський В.В., Наконечний С.І. Ризик у менеджменті. – К.: Борисфен, 1996. – 330 с.
2. Грабовецький Б.Є. Економічне прогнозування і планування: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 188 с.
3. Здрок В.В. Прикладна економетрика: Навч. посібник. У 2-х ч. – Львів: Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2004. – Ч.1. Симультаивні моделі – 112 с.

МЕТОДИ ВІДНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ З ПОШКОДЖЕНИХ НОСІЇВ

А.Д. ДЖУГОСТРАНСЬКА, студентка І курсу
Науковий керівник: викладач ХАРЧЕНКО Л.В.

У наш час складно уявити офіс, у якому немає комп'ютерного обладнання і реєстрація усіх важливих даних ведеться вручну. Комп'ютерні технології стали незамінними помічниками у всіх сферах сучасного світу. У цьому є свої переваги: комп'ютер – не людина і, не маючи спеціального доступу, не можна його "вмовити" чи підкупити, щоб отримати потрібну інформацію. Проте, це водночас і певний ризик, адже вихід з ладу комп'ютера може паралізувати роботу всього офісу. Особливо вразливими виявляються найдорожчі компоненти комп'ютера – жорсткі диски, на яких зберігається вся інформація.

Згідно з даними світової статистики, розвиток електронного документообігу досяг такого ступеня, що 90% усіх документів створюють в електронному вигляді, а 70% з них ніколи не виводять на друк. Як свідчить практика, саме вихід з ладу жорсткого диска стає причиною більш ніж 75% випадків втрати даних.

Нині є багато компаній, які спеціалізуються на виготовленні жорстких дисків найвищої якості. Час, коли масово виготовляли неякісну продукцію, минув. Проте сучасне суспільство дедалі частіше використовує не дискети чи жорсткі диски, а флешки (USB-накопичувачі), які також не гарантують 100% якості збереження, адже, як свідчить практика, дедалі частіше доводиться мати справу з відновленням втраченої інформації саме з флеш-накопичувачів.

Якщо йдеться про стандартні програми, то, передусім, це апаратні – системна плата, процесор, пам'ять, носії інформації: магнітні, оптичні, магнітооптичні flash-пам'ять, (які є складовою частиною спеціалізованого комплексу, що містить як апаратне, так і спеціалізоване програмне забезпечення) та універсальні програмні засоби, за допомогою яких можна відновити втрачену інформацію з будь-якого носія. Універсальні програми доступні для широкого кола користувачів, вирізняються помірною ціною і досить прості у використанні, а спеціальні комплекси, навпаки, досить дорогі та складні у використанні, тому їх використовують переважно у компаніях, які спеціалізуються на відновленні втраченої інформації. У деяких випадках компанії використовують спеціальні програми, розроблені своїми працівниками. Зазвичай, це невеликі програми, запрограмовані на виконання якогось конкретного завдання на певному виді диска.

У складних випадках, коли не можна відновити інформацію за допомогою спеціальних програм, використовують так зване ручне відновлення. Це досить складна та клопітка робота, яка потребує значних затрат часу, знань з інженерії, програмування та інших спеціальних знань.

Як свідчить світова статистика, впродовж останніх 30 років розробників у галузі відновлення втраченої інформації запатентовано більше, ніж за останні два століття, тому говорити про те, що у своїй роботі можна поспиритися на певного виробника досить складно, адже щойно спеціаліст освоїв технологію відновлення інформації, як вона вже вважається застарілою.

Відновлення інформації не є якоюсь особливою комп'ютерною операцією, це звичайне копіювання даних з пошкодженого носія на справний. Залежно від

пошкодження, робота може бути або дуже простою, або досить клопіткою. Проте у будь-якому випадку необхідно привести носій у робочий стан, щоб завантажити потрібну інформацію.

Якщо пошкоджена структура файлової системи, спеціалісти використовують програмні засоби (операційні системи, системи управління базами даних(СУБД)), за допомогою яких можна відновити їх цілісність і скопіювати потрібну інформацію на інший носій. Якщо пошкоджена електронна частина накопичувача, то за допомогою спеціальних програмно-апаратних засобів відтворюють пошкоджену структуру носія, щоб зчитати потрібну інформацію.

У випадку механічного пошкодження необхідно втручатися в гермозону носія, використовуючи справний носій аналогічної моделі, до магнітних головок якого під'єднують пластини несправного. Це, зазвичай, найважчий та найдорожчий тип відновлення інформації, оскільки після відновлення носій-донор виводиться з ладу. Варто зазначити, що навіть якщо проведення операції відновлення відбувалося в ідеальному середовищі, так званому "чистому виробничому приміщенні", то все одно з ладу виводяться два носії.

Відновлення інформації і заміна несправного диска за гарантією – взаємовиключні процеси. У гарантійному відділі обслуговування ніхто нічого користувачеві не відновлюватиме, а після багатьох процедур відновлення гарантія на носії втрачається.

Статистика доводить, що у 50% випадків відновлення інформації успішне. Потенційно відсоток позитивних випадків можна підвищити, але значну роль відіграє людський фактор, адже, зазвичай, людина спершу сама намагається відновити втрачену інформацію, а вже згодом звертається до фахівця. І саме цими діями користувачі унеможливають процес якісного відновлення. Загалом, якщо інформація фізично залишилась на носії, то відновити її можливо, а якщо поверх записано ще один файл, то попередню інформацію майже неможливо відновити. Для надійного видалення інформації достатньо перезаписати вільне місце новою інформацією, адже для виконання такої операції є досить багато безкоштовних програм.

Отже, рекомендуємо всім користувачам персональних комп'ютерів подбати про захист інформації ще до того, як вона буде втрачена і вжити всіх необхідних заходів для її захисту, адже правильно зберегти інформацію набагато простіше, ніж потім її відновити.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Іванюта П. В. Управлінські інформаційні системи в аналізі та аудиті: Навч. посібник. – Київ: Центр учбової літератури, 2007. – 180 с.
2. Могилев А. В., Пак Н. И., Хённер Е. К. Информатика: Учебник, 2004, 3-е изд. – 848 с.

СУЧАСНІ ГРАФІЧНІ РЕДАКТОРИ

С.А. ДИШКАНТ, студент II курсу
Науковий керівник: викладач ТЕЛИЧКАНЬ В.В.

Вступ. Для обробки зображень на комп'ютері використовуються спеціальні програми – графічні редактори. Графічний редактор – це програмний продукт, який слугує для створення, редагування та перегляду графічних зображень. Графічні редактори поділяються на два типи, векторними зображеннями та растровими. В статті описуються можливості сучасних графічних редакторів та їх застосування в різних сферах діяльності.

Результати досліджень. Векторні графічні зображення є оптимальним засобом для зберігання високоточних графічних об'єктів, для яких має значення наявність чітких і ясних контурів. З векторною графікою стикаємося, коли працюємо з системами комп'ютерного креслення і автоматизованого проектування та програмами обробки тривимірної графіки. Всі компоненти векторного зображення описуються математично, а значить – абсолютно точно. Векторні зображення, як правило, будуються вручну, проте в деяких випадках вони можуть бути також отримані з растрових за допомогою програм трасування. Векторні зображення не в змозі забезпечити близьку до оригіналу реалістичність, але перевагами векторної графіки є те, що файли, які зберігають векторні графічні зображення, мають порівняно невеликий об'єм.

Растрові графічні редактори є якнайкращим засобом обробки фотографій і малюнків, оскільки растрові зображення забезпечують високу точність передачі градацій кольорів і напівтонів. Растрові зображення складаються з окремих крапок (пікселів), так званих растром. Таке представлення зображень існує не тільки в цифровому вигляді. Растрові зображення забезпечують максимальну реалістичність, оскільки в цифрову форму переводиться кожен найдрібніший фрагмент оригіналу. Такі зображення зберігаються у файлах набагато більшого об'єму ніж векторні, оскільки в них запам'ятовується інформація про кожен піксель зображення. Таким чином, якість растрових зображень залежить від їх розміру і кількості кольорів, які можуть зберігатися в пікселі. Як наслідок того, що вони складаються з пікселів фіксованого розміру, вільне масштабування без втрати якості до них не застосовано. Ця особливість, а також сама структура растрових зображень декілька ускладнює їх редагування і обробку.

В даний час одними з найпоширеніших програм в області комп'ютерної графіки є – Corel Draw і PhotoShop.

Ці програми дозволяють здійснювати практично будь-які проекти і фантазії на комп'ютері в області створення зображень. А якщо до них додати ще і програму 3D-графіки, наприклад 3D MAX, то, освоївши такий пакет, можна вважати себе хорошим комп'ютерним дизайнером.

Corel Draw Graphics Suite X4 дозволяє упевнено просувати вперед будь-який графічний проект. Перевагами Corel Draw Graphics Suite X4 є точні інструменти, краща сумісність файлів і оновлений вміст. Ці нововведення в Corel Draw допоможуть втілити творчі ідеї в професійні результати – від барвистих логотипів і вивісок до незвичайних маркетингових проектів та привабливої Інтернет-графіки.

Corel Draw Graphics Suite X4 містить всі необхідні графічні інструменти для виконання наступних операцій:

- створення ілюстрацій за допомогою потужних інструментів для роботи з векторною графікою;
- верстка проектів;
- редагування і поліпшення якості цифрових зображень;
- перетворення растрових зображень у файли векторної графіки.

Крім того, Corel Draw Graphics Suite X4 поставляється в комплекті з додатковими застосуваннями і послугами, що дозволяють задовольнити потреби в області обробки графіки.

Основне призначення Adobe Photoshop – створення фотореалістичних зображень, ретушування, підбір кольорової гами, а також графічне оформлення Web-сторінок. Photoshop має всі засоби для роботи з растровими зображеннями, підтримує шари і роботу з контурами. Adobe Photoshop CS4 включає нову динамічну палітру «Корекція», яка істотно спрощує обробку зображень завдяки зручному доступу до всіх необхідних інструментів корегування кольору і тону зображень. За допомогою палітри «Маски» користувачеві забезпечується можливість швидкого створення і редагування растрових і векторних масок. Також додані можливості автоматичного накладення зображень, автовирівнювання шарів, збільшення глибини різкості. Вдосконалені можливості друку, інтеграція з іншими продуктами Adobe, включаючи Adobe After Effects, Adobe Premiere Pro і Adobe Flash Professional, технологія Adobe Photoshop Lightroom, засоби редагування анімаційної графіки.

Також використовують такі графічні редактори як: The Gimp, Paint.NET, Picasa, PhotoFiltre, Photo! Editor, Photoscape, Inkscape, Artweaver, LightBox Free Image Editor та багато інших.

Висновки. Розглянувши дані графічні редактори, кожен з них має ряд переваг і недоліків при обробці певних видів зображень.

Найпотужнішими з представлених є Corel Draw і PhotoShop. Дані графічні редактори працюють за різними технологіями, вони дають можливість працювати із різними видами зображень, хоча Corel Draw орієнтована для роботи з векторними зображеннями, а PhotoShop з растровими зображеннями. Ці дві програми доповнюють одна одну, даючи користувачу практично необмежені можливості реалізувати свої фантазії в комп'ютерній графіці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Навчально-методичний посібник / П. П. Волошкевич, О. О. Бойко, Б. В. Панкевич, Є. В. Мартин, А. Л. Беспалов. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2007. – 240 с.
2. Рудненко В.Д.,Макарчук О.М., Патланжоглу М.О.Практичний курс інформатики / За ред. Мадзігона В.М. – К.:Фенікс, 2007. – 304 с.
3. <http://www.adobe.com/ru/products/photoshop/>

СОЦІАЛЬНІ МЕРЕЖІ В ІНТЕРНЕТІ

О.О. ДІХТЯРУК, студентка I курсу
Науковий керівник: СОЛЬСЬКИЙ О.С.

Соціальна мережа – це структура, що базується на людських зв'язках або ж взаємних інтересах. В якості інтернет-сервісу соціальна мережа може розглядатися як платформа, за допомогою люди можуть здійснювати зв'язок між собою та групування за специфічними інтересами. Завдання такого сайту полягає у тому, щоб забезпечити користувачів всіма можливим шляхами для взаємодії один з одним – відео, чати, зображення, музика, блоги та інше.

Першим веб-сайтом, який пропонував можливості роботи із соціальними мережами, був *classmates.com*, який з'явився в 1995 році. У слід за ним, в 1997 році з'явився *sixdegrees.com*. Починаючи з 2001 року почали з'являтися сайти, в яких використовувалась технологія під назвою *Коло друзів*. Ця форма соціальних мереж, яка широко використовується у віртуальних спільнотах, набула широкої популярності в 2002 році та розквітнула з появою сайту *Friendster*. Наразі, існує більш ніж 200 сайтів з можливостями організації соціальних мереж. Популярність цих сайтів постійно зростала, і в 2005 році було більше переглядів сторінок сайту *MySpace*, аніж сайту *Google*. *Google* також пропонує стайт з можливостями роботи із соціальними мережами *orkut*, який було запущено в 2004 році. Соціальні мережі почали розглядатися як складова інтернет стратегії приблизно в той самий час: в березні 2005, *Yahoo* запустила *Yahoo! 360*, а в липні 2005 *News Corporation* запустила *MySpace*.

В цих спільнотах, спочатку, група перших користувачів надсилає запрошення членам власних соціальних мереж приєднатись до спільноти сайту. Нові члени повторюють цей процес, збільшуючи загальну кількість учасників та зв'язків в мережі. Сайти, також, пропонують такі можливості, як автоматичне оновлення адресних книг, перегляд особистої інформації один одного, утворення нових зв'язків за допомогою «служб знайомств» та інших форм соціальних зв'язків у мережі. Соціальні мережі також можуть організовуватись навколо ділових стосунків, як, наприклад, у випадку *LinkedIn*.

Змішування мереж — це підхід до соціальних мереж, який комбінує особисті зустрічі та елементи комунікації в мережі. *MySpace*, наприклад, будується на основі незалежних музичних та святкових сцен, а *Facebook* відзеркалює університетські спільноти. Нові соціальні мережі в Інтернеті все більше зосереджуються на певних галузях, наприклад, на мистецтві, тенісі, футболі, автомобілях, та, навіть, пластичній хірургії.

Особливо цікаві в цьому плані тематичні соціальні мережі – котрі займають певну нішу в своєму секторі, і пропонують для цього всі підручні засоби. Наприклад, *Однокласники.ru* дозволяє знайти ваших однокласників чи однокурсників, відновити втрачений зв'язок та познайомитись з новими людьми. *Last.Fm* – музична соціальна мережа – будує зв'язки між користувачами за принципом музичних уподобань, використовуючи при цьому оригінальні засоби – віджети для блогів, утиліту для прослуховування музики, а також будує чарти з прослуханої вами музики. *Autokadabra.ru* – соціальна мережа автолюбителів. Марки

авто розподілені по клубам, в яких і відбувається спілкування учасників.

Загальнотематичні соцмережі, такі як Facebook, та його молодші брати – Вконтакте і Connect, також мають велику популярність, хоча і не пропонують нічого особливого. Ці сайти акумулювали в себе величезну базу контактів та профілів, з яких можна дізнатися багато чого про людину та її уподобання.

Феномен успіху соціальних мереж полягає в тому, що інтернетизація світу, а особливо України, продовжується стрімкими темпами. А у світі, де все менше часу залишається на спілкування, найлегшим видається спосіб знайти когось за своїми особистими уподобаннями або інтересами. У випадку Однокласників – бере гору ностальгія та бажання дізнатись про долю людей, з якими колись вчився. У випадку Вконтакте – "сконтактуватись" з усіма знайомими, яких знайдеш на сайті, а також знайомими знайомих, і так далі.

Більшість із соціальних мереж в Інтернеті є публічними, дозволяючи будь-кому приєднатись. Деякі організації, такі як великі корпорації, також мають доступ до приватних служб соціальних мереж, наприклад Enterprise Relationship Management. Вони встановлюють ці програми на власних серверах та надають можливість робітникам оприлюднювати свої мережі контактів та відносин із зовнішніми особами та компаніями.

Інші приклади соціальних мереж: в Інтернеті – Flickr, LiveJournal.

Українські соціальні мережі: Folk (folk.in.ua) – мережа для неформального спілкування, Connect.ua – молодіжна соціальна мережа, Profeo. ua – ділова соціальна мережа для професіоналів, Українські науковці у світі (usw.com.ua) – соціальна мережа для науковців.

Ідея створення мережі "Українські науковці у світі" виникла в середовищі українських аспірантів у Німеччині, з метою налагодження співпраці. Іноді для пошуку партнерів для досліджень достатньо скористатися Google, але це працює не завжди. Тому, для того щоб консолідувати український інтелект у світі, незалежно від того чи ви працюєте в Україні чи за її межами, чи ви хімік чи філолог, чи студент чи професор – якщо вам не байдужа наука – приєднуйтесь.

Мережу "Українські науковці у світі" було нагороджено компанією Microsoft у фіналі конкурсу "Інновації в розвитку НГО: IT та Інтернет", що відбувся в рамках навчального семінару "NGO ConnectionDay" у 2009 році.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Іванюта П. В. Управлінські інформаційні системи в аналізі та аудиті: Навч. посібник. – Київ: Центр учбової літератури, 2007. – 180 с.
2. Могилев А. В., Пак Н. И., Хённер Е. К. Информатика: Учебник, 2004, 3-е изд. – 848 с.

ТЕНДЕНЦІЯ РОЗВИТКУ WI-FI ТЕХНОЛОГІЇ

А.В. ДРЕМЛЮК, студентка I курсу
Науковий керівник: викладач ХАРЧЕНКО Л.В.

Wi-Fi (Wireless Fidelity) — технологія бездротового доступу до мережі, головною особливістю якої є використання радіоканалів для передачі цифрових даних. Бездротові мережеві технології все глибше і глибше входять в наше життя. Сьогодні вже неможливо уявити робочий офіс без комп'ютерів, локальних мереж і захисту від проникнення ззовні. Постійне збільшення швидкості, розширення зони обхвату і поліпшення захищеності роблять застосування бездротових мережевих рішень дуже вигідними як в плані фінансового вкладення, так і в плані мобільності. Постійний розвиток технологій в першу чергу направлений на забезпечення максимальної безпеки, поліпшення можливостей роумінга і поліпшення зручності розгортання і застосування. Суттєве здешевлення обладнання WiFi дозволяє використовувати всі переваги цієї технології і вдома. Використання Wi-Fi дає ряд переваг, що роблять користування Інтернет та мережею більш легким і комфортним: мобільність, гнучкість розширення, безпечність, роумінг, об'єднання дротових і бездротових мереж.

Wi-Fi, WiFi (від англ. Wireless Fidelity) — торгова марка, що належить Wi-Fi Alliance. Загальноживана назва для стандарту бездротового (радіо) зв'язку передачі даних, який об'єднує декілька протоколів та ґрунтується на сімействі стандартів IEEE 802.11 (Institute of Electrical and Electronic Engineers — міжнародна організація, що займається розробкою стандартів у сфері електронних технологій). Найвідомішим і найпоширенішим на сьогодні є протокол IEEE 802.11g, що визначає функціонування бездротових мереж.

Наявність Wi-Fi-зон (точок) дозволяє користувачу підключитися до точки доступу (наприклад, до офісної, домашньої або публічної мережі), а також підтримувати з'єднання декількох комп'ютерів між собою. Максимальна дальність передачі сигналу у такій мережі становить 100 метрів, однак на відкритій місцевості вона може досягати до 300—400 м. Дальність залежить від потужності передавача (яка в окремих моделях обладнання регулюються програмно), наявності та характеристики перешкод, типу антени. Окрім 802.11b, ще є бездротовий стандарт 802.11a, який використовує частоту 5 ГГц та забезпечує максимальну швидкість 54 Мбіт/сек., а також 802.11g, що працює на частоті 2,4 ГГц і також забезпечує 54 Мбіт/сек. Крім цього, наразі ведеться розробка стандарту 802.11n, який у майбутньому зможе забезпечити швидкості до 320 Мбіт/сек. Ядром бездротової мережі WiFi є так звана точка доступу (Access Point), яка підключається до якоїсь наземної мережевої інфраструктури (каналам Інтернет-провайдера) та забезпечує передачу радіосигналу. Зазвичай, точка доступу складається із приймача, передавача, інтерфейсу для підключення до дротової мережі та програмного забезпечення для обробки даних. Навколо точки доступу формується територія радіусом 50-100 метрів (її називають хот-спотом або зоною WiFi), на якій можна користуватися бездротовою мережею.

Wi-Fi дозволяє розгорнути мережу без прокладання кабелю, може зменшити вартість розгортання і розширення мережі. Місця, де не можна прокласти кабель,

наприклад, поза приміщеннями і у будинках, що мають історичну цінність, можуть обслуговуватися бездротовими мережами. Wi-Fi-пристрої широко поширені на ринку. А пристрої різних виробників можуть взаємодіяти на базовому рівні сервісів. Wi-Fi мережі підтримують роумінг, тому клієнтська станція може переміщатися в просторі, переходячи від одного пунктом доступу до іншого. Wi-Fi – це набір глобальних стандартів. На відміну від сотових телефонів, Wi-Fi обладнання може працювати в різних країнах по всьому світі.

Досить високе в порівнянні з іншими стандартами споживання енергії, що зменшує час життя батарей і підвищує температуру пристрою.

Самий популярний стандарт шифрування, Wired Equivalent Privacy або WEP, може бути відносно легко зламаний навіть при правильній конфігурації (через слабку стійкість ключа). Незважаючи на те, що нові пристрої підтримують більш сучасний протокол Wi-Fi Protected Access (WPA), багато старих пунктів доступу не підтримують його і вимагають заміни. Багато організацій використовують додаткове шифрування (наприклад VPN) для захисту від вторгнення.

Wi-Fi мають обмежений радіус дії. Типовий домашній Wi-Fi маршрутизатор стандарту 802.11b або 802.11g має радіус дії 45 м у приміщенні і 90 м зовні. Відстань залежить також від частоти. Wi-Fi у діапазоні 2.4 ГГц працює далі, ніж Wi-Fi у діапазоні 5 ГГц, і має радіус менше, ніж Wi-Fi (і пре- Wi-Fi) на частоті 900 МГц.

Ідея віддаленого управління приладами й діагностичними системами з допомогою Wi-Fi виявилася настільки ефективною, що багато виробників вимірювальних коштів почали встановлювати модулі Wi-Fi всередині своїх приладів. Понад те, сучасні моделі виконуються в програмно-апаратній архітектурі подвійного використання: як прилад як і елемент єдиної системи (ТРИК).

З розвитком у великих і середніх містах зон надання з Wi-Fi дана технологія почне вживатись і в польових умовах. Цей процес буде залежати від динаміки розвитку комерційних мереж Wi-Fi. Якщо коли-небудь hot-spot-и комерційних мереж Wi-Fi покриють більшу частину нашої країни (в США це вже майже реальність), побудова систем класу ТРИК займатиме години чи дні замість кількамісячної, як зараз.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. За редакцією І.О.Пушкар „Інформатика. Комп’ютерна техніка. Комп’ютерні технології”: Київ, 2001.
2. В.А.Баженов, П.С.Венгерський і др.. „Інформатика. Комп’ютерні технології”: Київ, 2003.

ВИКОРИСТАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ МЕРЕЖ У НАВЧАННІ

Я.В. ДРОНГАЛЬ, студентка I курсу
Науковий керівник: СОЛЬСЬКИЙ О.С.

Використання комп'ютерних мереж, зокрема Інтернету, які дозволяють миттєво отримувати інформацію майже з будь-яких куточків світу, має велике значення і в навчанні. Опанування засобами телекомунікацій стає складовою загальної ерудиції та належного рівня підготовки студентів.

Дослідженням та розробкою комп'ютерних мереж займалися у багатьох країнах. Провідні вчені створювали власні стандарти та протоколи. Але лідерами в цих дослідженнях були СРСР та США.

Основні принципи побудови мереж ЕОМ у СРСР розроблені і викладені в працях В.М. Глушкова. Зокрема, ним уперше була висловлена ідея створення державної мережі обчислювальних центрів, обґрунтована доцільність її впровадження та розроблені методологічні і наукові основи її побудови. В.М. Глушков один із перших наголосив на необхідності використання комп'ютерних мереж як засобу навчання на всіх етапах: від дитячого садка до вищої школи.

На початку 70-х років у практиці навчання з'являються перші важливі спроби використовувати у викладанні не тільки персональний комп'ютер, а й мережі персональних комп'ютерів. Такі спроби мали місце в багатьох країнах світу. Наприклад, у Бердянському державному педагогічному інституті під час навчання студентів використовувалися мережі комп'ютерів УКНЦ, Yamaha та інші. У цей час з'являється велика кількість різноманітних комп'ютерних мереж. Так, у 1977 році починає функціонувати мережа TheoryNet, розробником якої став Л. Ландвебер, професор Вісконсинського університету. Ця мережа об'єднувала більше 100 спеціалістів з обчислювальної техніки, використовувалась електронна пошта та Telnet.

У 1973 році були здійснені перші підключення до глобальної комп'ютерної мережі Arpanet локальних мереж навчальних закладів різних країн: Англії, Норвегії, Франції, ФРН.

З 1989 року починається масове підключення до комп'ютерної мережі NSFNet різних країн світу. В першу чергу до комп'ютерної мережі Інтернет підключалися навчальні заклади. Україна була підключена до всесвітньої комп'ютерної мережі у 1993 році.

Використання у навчанні засобів, які надають глобальні мережі, може виявлятися одразу по декількох напрямках. По-перше, з'явилася можливість залучати для роботи з навчальним матеріалом інформацію, що знаходиться на віддалених носіях, наприклад, з електронних банків даних, довідників та електронних бібліотек. По-друге, виникли передумови обміну інформацією людей, які знаходяться у різних куточках світу. Це надає можливості для таких форм навчання, як спільна творчість студентів, створення своєрідних "гуртків по інтересах", поширення набуває й феномен дистанційного навчання.

Особливо великий вплив здійснює розвиток мережі Інтернет на галузь засобів навчання. У зарубіжних країнах, наприклад, набувають все більшої популярності так звані "ресурсні центри". Ці центри поширюють інформацію про те, які з'явилися

нові засоби навчання, містять їх переліки та опис, методичні вказівки для викладачів стосовно використання засобів, а також інформацію відносно того, як можна замовити для шкіл ті чи ті види засобів. Зараз ці центри мають репрезентацію у вигляді відповідних Інтернет-сторінок. За допомогою звертання до вказаних сторінок можна отримати посилання на необхідну спеціальну літературу або скористатися довідниками та підручниками з певних питань, віднайти інші Інтернет-адреси, що пов'язані з висвітленням відповідної галузі. Інформація з ресурсних центрів може виявитися дуже доречною для викладачів та студентів, оскільки там можна знайти корисні відомості, останні новини стосовно викладання різноманітних предметів, наприклад, програми навчальних телепередач, а також отримати кваліфіковані поради щодо використання відповідних засобів навчання.

Спеціалізовані мережеві програми навчального призначення стають елементом оснащення робочих місць та лабораторій студентів, важливим чинником підвищення професійної кваліфікації студентів, а також впливають на зростання інтересу до навчання та надбання основ комп'ютерної грамотності.

Навчання з використанням комп'ютерних мереж дає можливість викладачеві оперативно публікувати методичні матеріали. Студенти можуть разом виконувати один навчальний проект. Головними перевагами використання комп'ютерних мереж у навчанні є:

- гнучкість навчального процесу (незалежність від місцезнаходження студента);
- легкість обслуговування й оновлення методичного матеріалу та навчальних комп'ютерних програм;
- можливість для співробітництва, яке є дуже необхідним при колективному навчанні.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАДІЙНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

І.А. ЄРМІЛОВА, студентка II курсу
Науковий керівник: викладач В.В. ТЕЛИЧКАНЬ

Вступ. Проблема безпеки інформації в період загальної інформатизації, широкого впровадження інформаційних технологій – одне із найгостріших питань сьогодення.

Комплексне вирішення проблем безпеки інформації як складової частини національної безпеки держави в цілому ґрунтується на розробці загальної стратегії.

Необхідно створити єдину, правову, організаційну та матеріально-технічну базу з урахуванням міжнародних норм і правил безпеки інформації, а також оптимізувати чинні в країні нормативні, організаційні та регламентуючі документи.

Результати досліджень. В інформатиці поняття «система» найчастіше використовують стосовно набору технічних засобів і програм. Системою називають також апаратну частину комп'ютера. Доповнення поняття «система» словом «інформаційна» відображає мету її створення і функціонування.

Інформаційна система – взаємозв'язана сукупність засобів, методів і персоналу,

яка використовується для зберігання, оброблення та видачі інформації з метою досягнення конкретного завдання.

Сучасне розуміння інформаційної системи (ІС) передбачає використання комп'ютера як основного технічного засобу оброблення інформації. Комп'ютери, оснащені спеціалізованими програмними засобами, є технічною базою та інструментом ІС.

При роботі інформаційної системи є ризик до пошкодження, втрати та неправомірного доступу до інформації, тому захистити ІС можна за допомогою:

- ✓ адміністративних заходів
- ✓ архівації та резервування інформації
- ✓ антивірусного програмного забезпечення
- ✓ технічних засобів

Адміністративні заходи. Керівники інформаційних відділів повинні:

- чітко визначити функції всіх учасників інформаційного процесу;
- досліджувати й аналізувати ризики безпеки інформації;
- створити інструкції щодо дій персоналу в разі виникнення загроз безпеці інформації;
- мінімізувати ризик для тих, хто працює із важливою інформацією;
- визначити стратегію резервування даних

Архівація та резервування. Резервування даних – це комплекс заходів який забезпечує надійне збереження даних. Так як обробка великих масивів інформації здійснюється за допомогою комп'ютерної техніки тому розглянемо можливості відповідного програмного забезпечення.

У програмах для резервного копіювання використовуються інноваційні технології порівняння й аналізу синхронізації папок і файлів, що дозволяє забезпечити цілісність і збереження даних, а також їх безперебійну передачу в пункти призначення.

Сучасні програмні продукти дозволяють зберігати резервні копії не тільки на жорстких дисках, але й на зовнішніх носіях, а також у вказаному мережевому місці, і навіть на FTP-серверах використовуючи глобальну мережу.

Програми, які призначені для резервного копіювання – це FBackup4, GFI Backup, Acronis True Image, Handy Backup та інші.

Антивірусне програмне забезпечення. Це програми призначені для захисту інформації від комп'ютерних вірусів які досить поширені в наш час. Антивірусні програми дають змогу виявити та знешкоджувати комп'ютерні віруси, закрити доступ до важливих даних, при зараженні відкорегувати або вилучити пошкоджені файли. Популярні такі антивірусні програми Kaspersky Antivirus, NOD 32, Avira, Dr.Web, Avast!, Norton Antivirus.

Також поряд із антивірусами доцільно використовувати “брандмауери” або файрволи. Файрвол – програмне забезпечення, яке здійснює контроль над вхідними та вихідними мережевими пакетами згідно встановлених користувачем правил. Популярні файрволи, які комплексно захищають комп'ютер – це Outpost Firewall, Comodo Firewall Pro, Kaspersky internet Security, ESET Smart Security, Windows Firewall та інші.

Технічні заходи. Один із технічних заходів захисту інформації – це використання безперебійних джерел живлення (UPS), які дають змогу коректно

закінчити роботу комп'ютера і вийти із програми в разі перебою електропостачання, що значно зменшує ризик щодо пошкодження та збереження як інформації так і комп'ютерної техніки. Ці пристрої залежно від складності задачі та потужності встановленого комп'ютерного обладнання можуть підтримувати роботу системи від 10 хв. до кількох годин. Більш надійна робота забезпечується при підключенні до запасної енергопідстанції. На підприємствах, що мають неперервний робочий цикл перероблення інформації слід використовувати власні енергогенератори.

Висновки. Зберегти, захистити та зменшити ризик пошкодження і втрати інформації можна за допомогою адміністративних та технічних заходів, застосуванням антивірусного ПЗ та резервування інформації, які доцільно використовувати в комплексі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кравчук С.О. Основи комп'ютерної техніки: Компоненти, системи, мережі: Навч. посіб. вищ. навч. закл./ С.О. Кравчук, В.О. Шонін. – К.:ІБЦ Видавництво „Політехніка”.Видавництво „Каравелла”, 2005.–344с.: іл. – Бібліогр.: с.340
2. Макарова М.В., Карнаухова Г.В., Запара С.В. Інформатика та комп'ютерна техніка: Навчальний посібник /За заг. ред. д.е.н., проф. М.В.Макарової – 3-тє вид., перероб. і допов. – Суми: ВТД „Університетська книга”, 2008, –665с.
3. Злобін І.Г. Основи інформатики, комп'ютерної техніки і комп'ютерних технологій (для студентів економічних спеціальностей): Підручник.– К.: Каравелла, 2007.– 240с.

ИСТОРИЯ РАЗВИТИЯ СИСТЕМ ХРАНЕНИЯ ИНФОРМАЦИИ

В.С. ИСАЕВА, студентка III курса

Научный руководитель: преподаватель ХАРЧЕНКО Л.В.

Многие компании продолжают сталкиваться с проблемами хранения информации, характерными для современного бизнеса. Среди трудностей, с которыми практически ежедневно имеют дело сотрудники ИТ-служб, можно отметить: расходы, связанные с закупкой дополнительных дисков; затраты на расширение площадей при росте систем хранения данных и всей среды; время, затрачиваемое на ввод новых дисков в эксплуатацию; административные издержки, связанные с процессом выделения требуемых емкостей хранения; необходимость использования квалифицированных кадров для организации процесса управления хранилищем данных; растущие требования к интеграции данных в среде с оборудованием различных производителей. Все эти проблемы можно свести к таким ключевым параметрам, как время, затраты (ресурсы) и доступное пространство системы хранения данных.

Для хранения больших объемов критичной для бизнеса информации применение находят несколько технологий, среди которых можно отметить RAID, резервное копирование на магнитную ленту и высокоскоростные сетевые

архитектуры SAN (Storage Area Network). Потребность в более эффективных решениях стала насущной задачей современного бизнеса. Одним из наиболее перспективных направлений в данной области считается построение сетевых систем хранения с использованием методов виртуализации.

Новые дисковые массивы StorageWorks Enterprise Virtual Array (EVA) Compaq, специально разработанные для открытых систем и рассчитанные в первую очередь на крупных корпоративных клиентов, закрыли ранее пустовавшую в продуктовой линейке корпорации нишу высокопроизводительных систем. Виртуализация используется на всех уровнях этих SAN, но наиболее полно она применяется на системном уровне.

Данное семейство продуктов – это первое поколение дисковых систем StorageWorks, построенных целиком на основе Fibre Channel (FC) с использованием технологии VersaStor для формирования виртуальных дисковых RAID-массивов. Реализуя эту технологию на уровне контроллера, новые системы способны обеспечить формирование больших пулов, характеризующихся простотой управления, высокой эффективностью использования дискового пространства и мощными средствами репликации данных.

Дублированные контроллеры с зеркалированной кэш-памятью формируют пулы дисков и поддерживают альтернативные пути доступа ко всем устройствам, обеспечивая отсутствие единичных точек отказа. Отличительные особенности новой системы – простота управления, высокая эффективность использования дискового пространства и мощные средства репликации данных и обеспечения "непрерывающего" резервного копирования с помощью клонов и "мгновенных снимков" (snapshot) логических томов. В частности, технология динамического создания виртуальных пулов помогает сэкономить дисковое пространство и улучшить эффективность использования емкости дисков. Ресурсосберегающая технология виртуальной репликации характеризуется значительно большей эффективностью по стоимости мегабайта дискового пространства по сравнению с традиционными решениями в этой области.

Виртуальное мгновенное клонирование обеспечивает получение копии данных, подобное обычному клонированию, но копия создается мгновенно, и ею можно тут же воспользоваться как "мгновенным снимком", поскольку копирование с одного логического тома на другой происходит в фоновом режиме. После того как все данные скопированы, клон отсоединяется от основного тома и может использоваться в процессе резервного копирования данных на ленту, для тестирования новых версий приложений, служить резервной копией данных и т. д. Освободившееся после копирования устройство также можно использовать в качестве платформы для тестов или средства резервного копирования данных на ленту.

Разработчики подчеркивают, что StorageWorks EVA позволяет преодолеть ограничения традиционных систем хранения по таким показателям, как занимаемая площадь, стоимость и простота развертывания. Новый массив дополняет и расширяет существующее семейство модульных дисковых массивов StorageWorks Modular Array (MA8000, EMA12000, EMA16000) и может работать совместно с другим оборудованием аналогичного назначения в пределах сетевых систем хранения на основе архитектуры Open Fibre Channel SAN. Массив в первую очередь

призначений для організацій, що потребують покращення масштабованості та ефективності використання дискового простору систем зберігання даних, зацікавлених у підтриманні високої пропускної здатності при виконанні складних транзакцій з інтенсивними операціями введення-виводу, у спрощенні адміністрування та скороченні часу на резервне копіювання та відновлення даних.

Первоначально даний продукт поставляється в трьох конфігураціях, розміщуваних в стандартних стойках висотою 42U. Конфігурації оптимізовані для застосування в середовищі більшості комерційних підприємств та в комп'ютерних центрах, спеціалізуються на високопродуктивних обчисленнях для технічного застосування. Ці рішення сумісні з найбільш популярними ОС різних виробників та відрізняються високою готовністю. В майбутньому з'явиться можливість придбати спеціальні конфігурації, що використовують модульні елементи конструкції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. В.Кулерштейн. Сучасні інформаційні технології в управлінні: Санкт-Петербург, 2000.
2. Інформатика: Комп'ютерна техніка. Комп'ютерні технології. Посіб./ за ред. О.І. Пушкаря – К.: Видавничий центр Академія, 2001. – 696 с.

ТЕКСТОВІ РЕДАКТОРИ

О.О. КІРГАН, студентка I курсу

Науковий керівник: викладач ХАРЧЕНКО Л.В.

Текстові редактори забезпечують розширену функціональність, таку як підсвічування синтаксису, сортування рядків, шаблони, конвертація кодування символів і т. п. Така функціональність часто характерна для редакторів коду, призначених для написання вихідного коду комп'ютерних програм.

Інші текстові редактори мають розширені функції форматування тексту, впровадження в нього графіки й формул, таблиць й об'єктів. Такі редактори часто називають текстовими процесорами і призначені вони для створення різного роду документів, від особистих листів до офіційних паперів. Класичний приклад — Microsoft Word.

Ще один клас програм цієї групи — текстові середовища. По суті, такі середовища являють собою повноцінне робоче середовище, у якому можна вирішувати найрізноманітніші завдання: за допомогою надбудов вони дозволяють писати й читати листи, веб-канали, працювати в вікі й Вебі, вести щоденник, управляти списками адрес і завдань. Представники цього класу — Emacs, Archy, Vim й Acme з операційної системи Plan 9. Такі програми можуть служити середовищем розробки програмного забезпечення. У кожному разі, останні завжди містять текстовий редактор як необхідний інструмент програмування.

На даний час є такі популярні текстові редактори:

- Professional Notepad — текстовий редактор для заміни стандартного блокнота. Забезпечує підсвічування синтаксису PHP, HTML, CSS, JavaScript, Perl й ін. Необмежений розмір тексту.
- GridinSoft Notepad — текстовий редактор з перевіркою орфографії на 7 мовах.
- GEdit – основний текстовий редактор середовища Gnome.
- BDV Notepad — заміник блокнота для Windows, містить додаткові функції для редагування тексту, безкоштовний.
- EditPlus — текстовий редактор для Windows, призначений для програмування й веб-розробки.
- Emacs — має потужний і дуже гнучкий настроюваний інтерфейс, що, підтримує макроси.
- EmEditor — платний редактор для Windows-систем. Забезпечує підсвічування тексту для різних форматів, модулів, однак інтерфейс вимагає вивчення та інші.
- JEdit — крос-платформний редактор, написаний мовою Java.
- Kate — потужний розширюваний текстовий редактор з підсвічуванням синтаксису для маси мов програмування й розмітки (модулі підсвічування можна автоматично обновляти по мережі). Гнучкий настоюваний інтерфейс, що входить до складу KDE.
- Notepad — входить до складу Windows.
- SciTE – редактор з підсвічуванням синтаксису для багатьох мов програмування, фолдінгом. Широкі можливості настроювання й автоматизації.
- Notepad++ GPL, заснований на тім же движку, що й SciTE. Має подібні можливості й зручний інтерфейс.
- Vim – розділяє процес редагування на режим уведення й командний. Дає необмежені можливості настроювання й автоматизації.

Отже, на даний час, як ми бачимо, є багато програм для роботи з текстом. Велика кількість текстових редакторів дозволяє нам вирішувати різної складності завдання з текстовими файлами затрачаючи мінімум часу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Левин А. Самоучитель работы на компьютере. 7-е изд. – СПб.: Питер, 2003. – 655 с.
2. Информатика: Комп`ютерна техніка. Комп`ютерні технології. Посіб./ за ред. О.І. Пушкаря – К.: Видавничий центр Академія, 2001. – 696 с.

ІНТЕРНЕТ-ЗАЛЕЖНІСТЬ – ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ

Ю.М. КИРСТЯ, студентка I курсу
Науковий керівник: СОЛЬСЬКИЙ О.С.

З постійним розвитком комп'ютерних технологій росте як число людей, що активно використовують комп'ютер в робочих цілях, так і що надмірно захоплюються комп'ютерними іграми і використанням Інтернету, так званих комп'ютерних аддиктов (аддикт – залежний користувач). Як і усьому новаторському, до впливу нових технологій більшою мірою схильне молоде покоління (10-30 років).

Головним чином, залежність від сучасних комп'ютерних технологій виражається в двох основних формах: інтернет-залежність (інтернет-аддикція); надмірна захопленість комп'ютерними іграми.

Першими з проблемою "інтернет-залежності" зіткнулися лікарі-психотерапевти, а також компанії, що використовують у своїй діяльності Інтернет і збитки, що несуть, у разі, якщо у співробітників з'являється патологічний потяг до перебування в Мережі. Інтернет-залежність має загальні риси із залежністю від ігор, але і деякі відмінності. У найзагальнішому вигляді інтернет-залежність визначається як "нехімічна залежність від користування Інтернетом". Поведінково Інтернет-залежність проявляється в тому, що люди настільки віддають перевагу життю в Інтернеті, що фактично починають відмовлятися від свого "реального" життя, проводячи до 18 годин в день у віртуальній реальності. Інше визначення Інтернет-залежності – це "нав'язливе бажання увійти до Інтернету, знаходячись off-line, і нездатність вийти з Інтернету, будучи on-line".

Що робить Інтернет привабливим як засіб "відходу" від реальності?

- можливість анонімного спілкування;
- можливість для реалізації представлень, фантазій із зворотним зв'язком (у тому числі можливість створювати нові образи "Я"; вербалізація представлень і/або фантазій, не можливих для реалізації у звичайному світі, наприклад, кіберсекс, рольові ігри в чатах і так далі);
- надзвичайно широка можливість пошуку нового співрозмовника, що задовольняє практично будь-яким критеріям (тут важливо відмітити, що немає необхідності утримувати увагу одного співрозмовника – оскільки у будь-який момент можна знайти нового);
- необмежений доступ до інформації (займає останнє місце в списку, оскільки в основному небезпека стати залежним від Всесвітньої Павутини підстерігає тих, для кого комп'ютерні мережі виявляються, мало не, а іноді і єдиним засобом спілкування – 90% – залежні від спілкування, 10% залежні від інформації).

Використання комп'ютера заподіює збиток фізичному, психологічному, міжособовому, сімейному, економічному або соціальному статусу.

Уперше науковий підхід до вивчення феномену "інтернет-залежності" продемонструвала Кімберлі Янг в 1996 році, що розмістила на одному з сайтів інтернету оригінальний тест для виявлення інтернет-залежних осіб. Згідно з дослідженнями Кімберлі Янг небезпечними сигналами (передвісниками інтернет

залежності) є:

- нав'язливе прагнення постійно перевіряти електронну пошту;
- передчуття наступного сеансу он-лайн;
- збільшення часу, що проводиться он-лайн;
- збільшення кількості грошей, що витрачаються он-лайн.

Також К. Янг виділила в процесі дослідження основні п'ять типів інтернет-залежності, які виглядають таким чином,:

- кіберсексуальна залежність – непереборний потяг до відвідування порносайтів і заняття кіберсексом;
- пристрась до віртуальних знайомств – надмірність знайомих і друзів в Мережі, постійні нові знайомства;
- нав'язлива потреба в Мережі – гра в онлайніві азартні ігри (різновид гемблінга), постійні покупки або участі в аукціонах, участь в різноманітних обговореннях на форумах;
- інформаційне перевантаження (нав'язливий web -серфінг) – нескінченні подорожі по Мережі, пошук інформації по базах даних і пошукових сайтах;
- ігрова залежність – нав'язлива гра в онлайніві комп'ютерні ігри. Адаптований варіант тесту К. Янг використовувався і російськими дослідниками, які отримали більше 600 анкет, з яких було прийнято до обробки, – 570. З них 196 жінок, 374 чоловіки. Вік опитаних від 12 до 47, значення медіани віку – 23 року. 49% мають вищу освіту, 20% – середньоспеціальне, 15% – незавершене вище. 32% респондентів продовжують освіту. 78% використовують Інтернет для роботи, інші 22% виключно для відпочинку і розваги.

Надмірний потяг до спілкування в інтернет украй негативно впливає на користувача і його соціальне спілкування.

Так, наприклад, американський суд позбавив батьківських прав 35-річну мешканку штату Флорида, яка так захопилася Інтернетом, що перестала приділяти належну увагу двом своїм дітям. Після розлучення з чоловіком вона поставила у своїй спальні комп'ютер, повісила на двері замок і проводила біля комп'ютера цілу добу, не відповідаючи на заклики дітей.

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НА РОБОЧОМУ МІСЦІ МЕНЕДЖЕРА

А.В. КЛИМЧУК, студентка І курсу
Науковий керівник, викладач ТЕЛИЧКАНЬ В.В.

Вступ. Діяльність працівників сфери управління а саме бухгалтерів, спеціалістів кредитно-банківської системи, плановиків, менеджерів в наш час орієнтована на використання розвинутих інформаційних технологій тому, спеціалісту виконавцю необхідний зручний інструментарій для забезпечення професійної діяльності в конкретній сфері, що визначається використовуваними технологіями та розподіленням обов'язків між працівниками управління. Орієнтація і реалізація управлінських функцій вимагає радикальної зміни, як самої технології управління, так і технічних засобів обробки інформації, серед яких головне місце займають персональні комп'ютери. Вони все більше перетворюються з систем автоматичної переробки вхідної інформації в засоби нагромадження досвіду управлінських працівників, аналізу, оцінки і вироблення найефективніших економічних рішень.

Тенденція до підсилення децентралізації управління призводить до розподіленої обробки інформації з децентралізацією застосування засобів обчислювальної техніки і вдосконаленням організації безпосередньо робочих місць користувачів.

Результати досліджень. Автоматизоване робоче місце можна визначити, як сукупність інформаційно-програмних і технічних ресурсів, яке забезпечує кінцевому користувачу обробку даних і автоматизацію управлінських функцій в конкретній предметній сфері. Такі автоматизовані робочі місця характеризується жорстким включенням в програмний продукт функціональних та підтримуючих технологій, що дозволяє використовувати спеціалістів невисокої кваліфікації.

Створення автоматизованих робочих місць передбачає, що основні операції по нагромадженню, зберіганню і переробці інформації покладаються на обчислювальну техніку, а менеджер виконує тільки частину ручної роботи та операцій, які вимагають творчого підходу при підготовці управлінських рішень. Автоматизоване робоче місце, як інструмент для раціоналізації і інтенсифікації управлінської діяльності розгортається для забезпечення виконання певної групи функцій.

Автоматизовані робочі місця мають проблемно-професійну орієнтацію на конкретну предметну ділянку. Професійні автоматизовані робочі місця є основним інструментом спілкування людини з обчислювальними системами. Переважна більшість автоматизованих робочих місць формується на основі робочих станцій, об'єднаних в локальну мережу.

Локалізація автоматизованого робочого місця дозволяє здійснювати оперативну обробку інформації відразу ж після її надходження, а результати обробки зберігати, як завгодно довго по вимозі користувача.

В умовах реалізації управлінського процесу метою впровадження автоматизованого робочого місця є посилення інтеграції управлінських функцій, і кожне більш-менш "інтелектуальне" робоче місце повинно забезпечувати роботу в багатофункціональному режимі.

Автоматизовані робочі місця, які створені на базі персональних комп'ютерів – це найпростіший і найпоширеніший варіант автоматизованого робочого місця для працівників сфери організаційної структури управління. Таке автоматизоване робоче місце розглядається, як система, яка в інтерактивному режимі роботи надає конкретному працівнику (користувачу) усі види забезпечення монопольно на весь сеанс роботи. Складнішою формою є автоматизоване робоче місце з використанням персонального комп'ютера в ролі інтелектуального терміналу, а також з віддаленим доступом до ресурсів центральної (головної) ЕОМ або зовнішньої мережі.

В найскладніших системах автоматизовані робочі місця за допомогою спеціального обладнання можуть під'єднуватися не тільки до ресурсів головної ЕОМ мережі, але і до різних інформаційних служб і систем загального призначення (служб новин, національних інформаційно-пошукових систем, баз даних і знань, бібліотечних систем і т.д.).

Інформаційне забезпечення автоматизованого робочого місця повинно бути орієнтованим на конкретну, звичну для користувача, предметну ділянку. Обробка документів повинна передбачати таку структуру інформації, яка б дозволяла здійснювати професійне маніпулювання різними структурами, зручне і швидке корегування даних.

Технічне забезпечення автоматизованого робочого місця повинно гарантувати високу надійність технічних засобів, організацію зручних для користувача режимів роботи, здатність обробляти в заданий час необхідний обсяг даних. Оскільки автоматизоване робоче місце є індивідуальним засобом користувача, воно повинно забезпечувати комфортність обслуговування.

Програмне забезпечення перш за все повинно орієнтуватися на професійний рівень користувача, поєднуватися з його функціональними потребами, кваліфікацією і спеціалізацією.

Висновки. Слід зазначити певні переваги застосування автоматизованих робочих місць. Створення автоматизованого робочого місця на базі персональних комп'ютерів забезпечує: простоту, зручність роботи і дружній інтерфейс по відношенню до користувача; простоту адаптації до конкретних функцій користувача; компактність розміщення і невисокі вимоги до умов експлуатації; високу надійність і живучість; порівняно просту організацію технічного обслуговування. Ефективним режимом роботи автоматизованого робочого місця є його функціонування в рамках локальної обчислювальної мережі на основі робочої станції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Сатунина А.Е., Холохотова М.В. Автоматизированные технологии подготовки изданий в высшей школе. – М., 2009. – 44 с. – (Новые информационные технологии в образовании: ОИ/НИИВО; Вып. 5).
2. О.М. Юрченко, Л.М. Стрельбицька, О.М. Вертузаєв. Застосування новітніх технологій в інформаційно-аналітичному забезпеченні робочого місця менеджера (теорія і практика)» 13'2006.
3. Предметно-ориентированные экономические информационные системы. – Финансы и статистика 2007 г.

ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В МЕНЕДЖМЕНТІ

А.В. КЛИМЧУК, студентка I курсу
Науковий керівник: викладач ТЕЛИЧКАНЬ В.В.

Вступ. Сучасні інформаційні технології дозволяють створити єдине інформаційне середовище, фізичною основою якого є інтегровані комп'ютерні мережі та системи зв'язку, яке дозволяє супроводжувати та координувати як технологічні процеси, так і ділову діяльність будь-якої організації. Зокрема, такий підхід передбачає технічну, організаційну та методологічну інтеграцію таких базових напрямків управлінської діяльності, як виробничий, організаційний, маркетинговий, фінансовий, бухгалтерський, кадровий та проектно-конструкторський.

Результати досліджень. Інформаційні продукти розміщуються в розподілених базах даних. Доступ до інформаційних продуктів відбувається через комп'ютерну мережу і регламентується правилами та нормативами даної організації. Крім цього, інформаційні технології забезпечують динамічну координацію дій за рахунок використання сучасних засобів зв'язку та програмних засобів комп'ютерних мереж. Інформаційна комп'ютерна мережа організації може органічно під'єднуватися до всесвітньої комп'ютерної мережі INTERNET. Під'єднання може проводитися через відповідні шлюзи з регламентованим доступом до внутрішньої інформації. Таким чином організація отримує прямий доступ до різноманітної інформації з широким спектром по змісту: від законодавчих актів до відомостей про стан на ринках сировини та готової продукції.

Як бачимо, сучасні розробки інформаційних систем менеджменту, просуваються вперед досить успішно, використовуючи останні досягнення в галузі технологій інформаційних систем та комунікацій. Завдяки цьому інформаційні системи менеджменту стали задовольняти зростаючі вимоги менеджерів до забезпечення інформацією. Головними критеріями в оцінці інформаційних систем стали достовірність, своєчасність, повнота, корисність інформації для прийняття рішень.

П'ятикратне збільшення продуктивності від останніх нововведень в електронному обладнанні і програмному забезпеченні, а також скорочення витрат на їх придбання сприяють швидкому розвитку експертних систем і систем штучного інтелекту завдяки розповсюдженню телекомунікацій не тільки в організації, але і серед клієнтів. Все це сприяє перетворенням, які перетворюють чисто технічні прикладні програми в конкурентоспроможний механізм, яким можна ефективно керувати.

В наш час найбільша частина технологічних розробок в галузі інформаційних технологій застосовується для вирішення оперативних управлінських задач. Новітні розробки свідчать про зростання можливостей вдосконалення інформаційних технологій в таких ключових напрямках: значне підвищення показників ефективності технології; спрощення доступу і розширення потенційних можливостей засобів програмного забезпечення і широкого застосування «відкритих технологій»; створення дружнього інтерфейсу для користувача; істотне покращання

якості і функцій інформаційних технологій та зниження їх вартості.

Використання електронних таблиць, наприклад, особливо корисне у питаннях фінансового контролю. Експертні системи створюють сприятливі умови для автоматизації рейтингу кредиту, а також процесу навчання у сфері фінансів. Телеконференції полегшують спілкування менеджерів, які можуть бути віддалені географічно, таким чином, економляться витрати і прискорюються прийняття рішень. Системи демонстраційних залів, які оснащені базами даних і відео зв'язком, сприяють плануванню і контролю: затрати на інвестиції в нові технології дуже високі, навіть беручи до уваги великі потенційні можливості останніх досягнень. Підприємства можуть витратити 5-10% своїх прибутків від реалізації на розвиток технологій.

Висновки. Підводячи підсумки, відзначимо основні переваги для організацій, які їм надає використання передових інформаційних технологій в управлінні. Так, застосування сучасних засобів зв'язку та обробки інформації у повсякденній роботі менеджерів дозволяє значно скоротити витрати на рутинну та малоефективну роботу і підвищити результативність ділових переговорів.

Застосування інформаційних систем в менеджменті надає можливість розглядати проблеми управління організацією у взаємопов'язаному комплексі і підняти ефективність праці менеджерів на якісно новий рівень.

Важливе значення в автоматизації менеджменту має передача інформаційних масивів. Передача великих інформаційних потоків на значні відстані здійснюється з допомогою кабельних радіорелейних і супутникових ліній зв'язку. Створюються нові можливості для ефективної співпраці, оскільки з одного боку забезпечуються можливості на якісно вищих рівнях представляти чи передавати інформацію (відеоінформацію, гіпертексти, мультимедіа), а з другого зникають бар'єри віддалі, так, як зникають проблеми з'єднання і передачі інформації без спотворень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інформатика:7-11 кл.: Навч. посіб.–К.: А.С.К.,2006.–512 с.:іл.
2. Інформаційні системи і технології в економіці: Посібник для студентів вищих навчальних закладів/За редакцією В.С.Пономаренка.–К.:Видавничий центр «Академія»,2007. – 544 с.(Альма-матер)
3. Новак В.О., Симоненко Ю.Г., Бондар В.П., Матвеев В.В. Інформаційні системи в менеджменті: Підручник. – К.: Каравела; Піча Ю.В., 2008.

СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ

**О.В. КОВАЛЬ, студент III курсу факультету економіки і підприємництва
Науковий керівник: викладач КУТКОВЕЦЬКА Т.О.**

Вступ. Інформаційна система, як система управління, тісно пов'язується, з системами збереження і видачі інформації, та з системами, що забезпечують обмін інформацією в процесі управління. Вона охоплює сукупність засобів та методів, що дозволяють користувачу збирати, зберігати, передавати і обробляти відібрану інформацію. Інформаційні системи існують з моменту появи суспільства, оскільки на кожній стадії його розвитку існує потреба в управлінні. Завданням інформаційної системи є виробництво потрібної для організації інформації, для ефективного управління всіма її ресурсами, створення інформаційного та технічного середовища для управління її діяльністю.

Теоретичні засади функціонування інформаційних систем та їх подальшого розвитку розглянуто В.Н. Амітаном, А.М. Березою, Р.М. Лепою, Я.Г. Берсуцьким, Ю.Г. Лисенком.

Результати дослідження. Інформація, особливо її автоматизована обробка, і тепер залишається важливим фактором підвищення ефективності діяльності будь-якої організації. Важливу роль у використанні інформації відіграють способи її реєстрації, обробки, накопичення і передачі; систематизоване збереження інформації та її видача в потрібній формі; виробництво нової числової, графічної і іншої інформації [1].

В сучасних умовах в великих організаціях створені і ефективно діють інформаційні системи, які обслуговують процес підготовки і прийняття управлінських рішень і вирішують такі задачі: обробку даних, обробку інформації, реалізацію інтелектуальної діяльності з метою створення інформації. Управлінські інформаційні системи послідовно реалізують принципи єдності виробничого процесу та інформаційного процесу супроводу через застосування технічних засобів збору, накопичення, обробки та передачі інформації в поєднанні з використанням аналітичних методів математичної статистики і моделей прогнозно-аналітичних розрахунків та інших необхідних прикладних засобів. У виробничо-господарській структурі підприємства забезпечується узагальнення інформації “знизу-вверх”, конкретизація інформації “зверху-вниз”, а також уніфікується інформаційний процес, спрямований на отримання науково-технічної, планової, контрольної, облікової та аналітичної інформації [2].

Підвищення ефективності використання інформаційних систем досягається шляхом наскрізної структури та сумісності інформаційних систем, які дозволяють усунути дублювання і забезпечують багаторазове використання інформації, встановлюють визначені інтеграційні зв'язки, обмежують кількість показників, зменшують обсяг інформаційних потоків, підвищують рівень використання інформації. Інформаційна система повинна підтримувати такі функції, як надання інформації (наприклад, потрібної користувачам для вирішення науково-виробничих задач) та створення найзручніших умов для її поширення (наприклад, проведення адміністративно-організаційних, науково-дослідних та виробничих заходів, які забезпечують її ефективне розповсюдження) [3].

Сучасна інформаційна система в заданій сфері діяльності організації дозволяє забезпечити вирішення таких завдань:

- 1) прямий, своєчасний доступ до інформаційного продукту (точну інформацію про хід виробничого процесу в просторі та часі);
- 2) ефективну координацію внутрішньої діяльності та оперативне розповсюдження різноманітних повідомлень;
- 3) ефективнішу взаємодію із суміжниками по технологічних маршрутах за рахунок використання більш інформованих та наочних засобів відображення та передачі-прийому повідомлень;
- 4) виділення необхідного і неперервного часу для менеджерів всіх ланок на такі високоєфективні види діяльності, як аналіз та прийняття рішень за рахунок зменшення часу на здійснення малопродуктивної діяльності;
- 5) використання якісно кращої технології системного аналізу та проектування оперативного управління на нижніх та середніх ланках управління виробництвом.

Висновки. Отже успішне функціонування організації у значній мірі залежить від вдалого керівництва, яке базується на обґрунтуванні перспективних концепцій розвитку згідно з своєчасною, достовірною та повною інформацією, яку може поставити відповідна інформаційна система. Основне завдання інформаційної системи управління полягає у підпорядкуванні всіх внутрішніх процесів головним цілям організації. Для цього необхідно скоординувати процеси, пов'язані з діяльністю організації таким чином, щоб вони максимально забезпечували виконання поставлених задач в єдиному інформаційному полі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Автоматизированные информационные технологии в экономике. Под. ред. Г.А.Титоренко – М. Компьютер ЮНИТИ, 1998, – 336 с.
2. Бойков.В., Савинков В.М. Проектирование баз данных информационных систем. – М.: Мир, 1997.
3. Вершинин О.В. Компьютер для менеджера. – М.: Высшая школа, 1990.

ЕЛЕКТРОННІ ПОСІБНИКИ, ЯК СУЧАСНА ТЕХНОЛОГІЯ В ОСВІТІ

Ю.О. КОВАЛЬ, студентка III курсу
Науковий керівник: викладач РОДАЩУК Г.Ю.

До сучасних інформаційних технологій, які використовують в навчальному процесі, відносять електронні та гібридні бібліотеки, електронні посібники, довідково-пошукові системи Інтернет тощо.

Сьогодні значна увага приділяється розробці комп'ютерних підручників, роботу над якими можна розглядати як спробу зробити серйозний крок до рішення проблеми створення підручників нового покоління.

Електронний посібник – це універсальний методичний посібник, який містить широке коло питань різних навчальних дисциплін, викладених в стислій формі та призначений для використання в навчанні [1].

Для створення електронних посібників слід використовувати системний підхід, який розглядає об'єкт як систему, що складається з безлічі взаємозалежних елементів, які утворюють певну цілісність. Системний підхід дозволяє не орієнтувати навчальний посібник на конкретну групу користувачів, а створювати його таким чином, що ним може скористатися практично кожний. У залежності від потреб і вже отриманих знань, користувач сам вибирає матеріал для вивчення, його обсяг, технологію навчання [2].

Створення різних моделей представлення знань, що в одному випадку представляють об'єкти, характерні для логічного мислення, а в іншому – образи-картини, з якими оперує образне мислення, дає можливість оптимізувати процес навчання. Включення системи тестів на початковому етапі роботи з навчальним посібником дозволяє ідентифікувати рівень знань того, кого навчають, а потім здійснити налаштування на нього і рекомендувати відповідну методику навчання.

Контроль знань після вивчення кожного розділу може здійснюватися різними способами – за допомогою тестів, контрольних питань тощо. У залежності від того, наскільки користувач засвоїв матеріал, можна при необхідності повторити вивчений розділ, відкоригувати або змінити методику навчання. При низьких результатах можливе з'ясування думки самого користувача про причини поганого засвоєння матеріалу [2].

Застосування системного підходу при створенні електронного посібника дозволяє розширити область його застосування і коло потенційних користувачів. За рахунок включення в посібник блоку нових розробок, квазіполнотекстової і проблемно-орієнтованої баз даних, його можна використовувати більш тривалий час.

Використання мультимедії, аудіо- і відео-компонентів підвищує наочність представлення матеріалу, а також дає можливість використовувати його людям, що мають різні патології (порушення слуху, зору) [3]. За рахунок цього можливе збільшення кількості користувачів і ефективності використання електронного посібника. Включення перерахованих компонентів в електронний посібник дозволяє перейти від пізнавальної моделі освіти до прагматичної, у якій той, кого навчають, стає активним об'єктом освіти.

Висновки. Таким чином, використання системного підходу до розробки

електронних навчальних посібників дозволяє зробити серйозний крок на шляху переходу від пізнавальної до прагматичної моделі освіти і сприяє рішенню проблем створення посібників нового покоління, що дають можливість збільшити кількість користувачів, підвищити наочність представлення матеріалу, використовувати електронний посібник тривалий час, звести до мінімуму витрати на пошук і підбір літератури, здійснювати контроль отриманих знань тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабанский Ю.К. Оптимизация процесса образования / Бабанский Ю.К. – М. – 2007. – 297 с.
2. Болотов В.А. Про дистанційну освіту / В.А. Болотов // Інформатика і освіта. – 1998.– № 1. – С. 25-32.
3. Ганенко А.П. Оформление текстовых и графических материалов / А.П. Ганенко, Ю.В. Милованов. – М. – 2001. – 352 с. – (Учебное пособие).

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ СИСТЕМ В УПРАВЛІННІ

Ю.О. КРАВЧЕНКО, студентка I курсу
Науковий керівник, викладач ТЕЛИЧКАНЬ В.В.

Вступ. Якщо 50 чи 100 років тому управління могло відбуватися без участі електронно-обчислювальних машин, то вже сьогодні – у ХХІ столітті – таке управління буде виглядати не повним і не досконалим.

Постає запитання наскільки важливою є роль інформаційних комп'ютерних систем в управлінні, що саме приховує в собі кіберпростір та яке місце в ньому та в концепції маркетингу займає споживач?

Результати досліджень. Комп'ютери дають змогу аналізувати і порівнювати мільйони інформаційних одиниць за лічені доли секунди, за допомогою певних програм можна швидко простежувати динаміку розвитку тих чи інших даних, збір інформації відбувається практично миттєво (особливо в умовах окремого підприємства), полегшується зв'язок із співробітниками чи клієнтами. Зростають можливості керуючого персоналу (менеджерів).

Окрім цього слід згадати всесвітню комп'ютерну мережу Інтернет, через яку можна займатися як продажем чи купівлею сировини, готової продукції, так і підбирати потрібні кадри, потрібну інформацію професіоналів.

Концепція маркетингу за багато років свого існування перетерпіла ряд змін. Сьогодні найбільшу популярність набула модель “маркетингового керування”, тобто довгострокового планування і прогнозування, що спирається на дослідження ринку, поведження і звичок покупця, використання комплексних методів формування попиту і стимулювання посередників, задоволення потреб конкретних цільових груп покупців. У центрі сучасної концепції маркетингу знаходиться споживач.

Сучасне суспільство надає усе більшій кількості своїх членів право вибору при покупці товарів і послуг. І вибір цей у першу чергу базується на якості

обслуговування. Споживач вже оцінив переваги інтерактивного контакту з продавцем, головними з яких є швидка реакція на запити, висока швидкість виконання замовлень, зручність одержання майже необмеженої інформації.

Дослідження, проведені в Німеччині, показують, що середній вік мандрівників по кіберпростору складає 29 років; 62% з них чи мають вище утворення, чи близькі до його завершення.

Вищі керівники ряду компаній продовжують вважати, що контингент користувачів глобальних мереж складають лише одні студенти й університетські професора, що у кіберпросторі займаються винятково пошуком наукової інформації і нічого не купують. Дані німецьких комерційних банків свідчать про зворотний напрям.

Відмінною рисою INTERNET як нової інфраструктури маркетингу і збуту є той факт, що тут поки не діє основний принцип ринкової економіки: попит народжує пропозицію. Досвід багатьох країн свідчить, що не споживач визначає обсяг цифрових послуг, а навпаки – постачальники і виробники дійдуть висновку про необхідність стрибнути на підніжку експресу, що відходить INTERNET.

Не менш важливою перевагою електронних каналів є більш тісний контакт із покупцем. Інтерактивний контакт із покупцем забезпечує також більш тісну прив'язку їх до фірми.

“Населення” кіберпростору поки складається майже винятково з чоловіків (за різними оцінками на 70–90%). Товар, що просувається, повинний становити інтерес для вікової категорії 18–40 років, оскільки саме до неї відноситься 70% “ населення ” кіберпростору.

Окрім цього, слід згадати методи, які використовує менеджмент при розробці управлінських підходів у керуванні тим чи іншим підприємством.

Використання моделей дозволяє приймати рішення, при обґрунтуванні яких враховуються всі фактори і альтернативи, що виникають в складних умовах виробничо-господарської діяльності. Тому моделювання розглядається як найефективніший спосіб оптимізації управлінських рішень. Модель – це відображення в схемі, формулі, взірці щодо характерних ознак об'єкту, який досліджується. А хто, як не інформаційні комп'ютерні системи можуть на сьогоднішній день повноцінно, а головне – оперативно відтворювати ті чи інші моделі, опираючись на конкретні цифри чи факти, який збирає з сьогоднішнього віртуального світу?

Інформаційні системи – це сукупність інформації, апаратно-програмних і технологічних засобів, засобів телекомунікації, баз і банків даних, методів процедур обробки даних, персоналу управління, які реалізують функції збирання, передавання, обробки і накопичування інформації для підготовки і прийняття ефективних управлінських рішень.

Якість управління та прийняття рішень в економіці тісно пов'язана з використанням сучасних засобів комп'ютерної техніки та інформаційних технологій. Основним підходом до їх використання являється створення та застосування інформаційних систем (ІС) у менеджменті.

Висновки. З вищенаведеного слідує, що в області менеджменту інформаційні комп'ютерні системи відіграють сьогодні досить важливу роль. Починаючи від обладнання робочого місця менеджера, окремого підприємства, завершуючи

виходом у Всесвітню мережу Інтернет, підтримуванням зовнішніх зв'язків з ринковими та управлінськими явищами та процесами. Хоча ця роль є далеко не вирішальною, оскільки управління все ж таки більше пов'язане з людським, а не машинним фактором.

Тому можна сказати, що сьогодні якісний менеджмент не можливий без комп'ютерних знань, без використання новітнього програмного забезпечення та безлічі корисної інформації, яку пропонує віртуальний простір для справи менеджменту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Г. А. Сырецкий. Информатика. Фундаментальный курс. В 2 томах. Том 2. Информационные технологии и системы. – БХВ-Петербург, 2007 г.
2. В. Н. Яснев. Информационные системы и технологии в экономике.– Юнити-Дана, 2008 г.
3. Н. З. Емельянова Т. Л. Партыка И. И. Попов. Проектирование информационных систем. – Форум, 2009 г.

ШЛЯХИ УКРАЇНИ ДО ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

**В.М. ЛЕМЕЩЕНКО, студентка III курсу
Науковий керівник: викладач ХАРЧЕНКО Л.В.**

Україна є однією з багатьох країн світу, яка прагне побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію та знання, мати до них вільний доступ, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвитку та підвищуючи якість життя.

Україна має власну історію розвитку базових засад інформаційного суспільства: діяльність всесвітньо відомої школи кібернетики; формування на початку 90-х років минулого століття концепції та програми інформатизації; створення різноманітних інформаційно-комунікаційних технологій і загальнодержавних інформаційно-аналітичних систем різного рівня та призначення.

За цей час сформовано певні правові засади побудови інформаційного суспільства: прийнято ряд нормативно-правових актів, які, зокрема, регулюють суспільні відносини щодо створення інформаційних електронних ресурсів, захисту прав інтелектуальної власності на ці ресурси, впровадження електронного документообігу, захисту інформації. Україна готує і має значну кількість висококваліфікованих фахівців з ІКТ, математиків, кібернетиків; в країні постійно зростає та поновлюється парк комп'ютерної техніки, сучасних систем та засобів телекомунікації, зв'язку; високою є ступінь інформатизації банківської сфери. Велике значення в розвитку інформаційного суспільства України має Закон України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки», який був затверджений президентом України 9 січня 2007 року. Внаслідок

надбання чинності даного закону, були визначенні основні стратегічні цілі розвитку інформаційного суспільства в Україні, а саме:

- прискорення розробки та впровадження новітніх конкурентоспроможних ІКТ в усій сфері суспільного життя, зокрема, економіки України і в діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- розвиток національної інформаційної інфраструктури та її інтеграція із світовою інфраструктурою;
- забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності населення, насамперед шляхом створення системи освіти, орієнтованої на використання новітніх ІКТ у формуванні всебічно розвиненої особистості;
- збереження культурної спадщини України шляхом її електронного документування;
- державна підтримка використання новітніх ІКТ засобами масової інформації;
- вдосконалення законодавства з регулювання інформаційних відносин;
- використання ІКТ для вдосконалення державного управління.

Україна знаходиться лише на шляху розвитку інформаційного суспільства, але досягнення вище зазначених цілей дасть змогу підвищити національну конкурентоспроможність за рахунок розвитку людського потенціалу, насамперед у високоінтелектуальних сферах праці, а також розширити експортний потенціал ІКТ-індустрії України. Важливу роль розвитку інформаційного суспільства в Україні відіграє щорічний Конгрес України на шляху до інформаційного суспільства, що проводить Інтернет – асоціація України, на якому головними темами обговорення є наступні: ІКТ-ринок України, його стан та перспективи розвитку; приватизація та наслідки ВАТ «Укртелеком» та ін.

Впровадження основних засад розвитку інформаційного суспільства в Україні дасть можливість забезпечити позитивні зміни в життєдіяльності суспільства людини, а саме: збільшити рівень захисту прав і свобод людини та її добробуту, активізувати участь громадян в управлінні державою, підвищити продуктивність праці в усіх сферах економіки сприяти розвитку інформаційно-телекомунікаційної інфраструктури, зокрема українського сегменту Інтернету, сприяти якості та доступності послуг освіти, науки, культури, охорони здоров'я за рахунок впровадження ІКТ. Отже сучасне суспільство – це інформаційне суспільство.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бех О.В. Математичне програмування: Навчальний посібник / О.В.Бех, Т.А. Городня, А.Ф. Щербак. – Львів, "Магнолія 2006", 2007. – 204с.
2. Глушик М.М. І.М.Копич, О.С. Пенцак, В.М.Сороківський. Математичне програмування: Навчальний посібник – Львів: "Новий світ-2000", 2005. – 215с.
3. Ульянченко О.В. Методи оптимізації в економіці: Навчальний посібник. – Харк. держ. аграр. ун-т ім. В.В.Докучаєва. – Харків, 2001. – 155с.
4. Ульянченко О.В. Дослідження операцій в економіці: Підручник для студентів вузів. – Харк. держ. аграр. ун-т ім. В.В.Докучаєва. – Харків: Гриф, 2002. – 585с.

РОЛЬ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РІЗНИХ КРАЇН СВІТУ

Н.В. ЛЯНЕНКО, студентка I курсу
Науковий керівник: викладач ТЕЛИЧКАНЬ В.В.

Вступ. В сучасних умовах розвитку економічних систем інформаційні технології використовуються практично в кожній із сфер людської діяльності. Вони надзвичайно швидко перетворившись у життєво-важливий показник розвитку світової економіки дали можливість приватним особам, фірмам і підприємствам, що займаються економічною діяльністю, ефективніше і творчо розв'язувати економічні і соціальні проблеми. Надзвичайно важливим є дослідження інформаційних технологій в національній і регіональній економіці України, оскільки вони є одним з вирішальних факторів економічного розвитку. Ось чому вивчення та систематизація інформаційних технологій, особливості їх використання в економічній сфері повинно бути в центрі уваги сучасних дослідників. Проблеми, пов'язані з створенням, використанням, а також впливом інформаційних технологій на розвиток суспільства, зокрема на економічний розвиток територіальних утворень різного рівня, постійно перебувають в полі зору вчених України та інших країн світу.

Результати досліджень. Сьогодні широке розповсюдження деяких видів інформаційних технологій є причиною виникнення конкуренції між різними країнами. В промислово-розвинутих країнах саме інформаційні технології стали новим видом зброї, яка і без того загострює відносини між економічно-розвиненими країнами. Можна стверджувати, що впровадження інформаційних технологій в організаціях в усіх регіонах світу є достатньо подібними, як в Америці, так і в Україні. Цьому сприяють міжнародні відносини та спільні процеси стандартизації та глобалізації інформаційних технологій, прагнення країн до світового ринку. Разом з тим, існують фактори, які обумовлюють деякі особливості в практичному впровадженні інформаційних технологій у різних країнах.

Застосування інформаційних технологій повинно бути економічно вигідним. А це у великій мірі обумовлюється економічним становищем країни та державною політикою в галузі інформації, обізнаністю населення у використанні інформаційних систем та інтенсивністю їх використання.

Насамперед потрібно відзначити різний рівень знань населення в галузі освоєння інформаційних технологій, який визначає темпи та масштаби їх розповсюдження. Показники цих темпів можуть змінюватися в широких межах в залежності від сфери застосування і від особливостей країни.

До того ж, збільшення прибутку за рахунок впровадження інформаційних технологій для роботи із зовнішньою інформацією можна отримати лише за умов наявності розвинутої інфраструктури та підготовленого рівня користувачів.

Уряди країн ведуть політику якнайбільшого сприяння розробки, розвитку та впровадження інформаційних технологій у чітко визначених напрямках. Іноді урядами окремих країн приймаються заходи обмежувального чи протекційного характеру щодо розповсюдження та використання певних інформаційних технологій.

В Україні основу інформаційної інфраструктури складають мережні технології, які швидко розвиваються. Завдяки розповсюдженню багаторівневих розгалужених інформаційно-обчислювальних мереж, створюються умови вільного доступу користувачів до інформації, яка нагромаджується і зберігається в різних місцях планети.

Сучасний стан інформаційних технологій в промислово-розвинутих країнах характеризується наступними тенденціями:

- 1) створення технологій, що забезпечує легкий доступ масового користувача до цих інформаційних ресурсів;
- 2) розширення функціональних можливостей інформаційних систем, що забезпечують одночасну паралельну обробку баз даних з різною структурою даних;
- 3) включення в інформаційні системи елементів інтелектуалізації інтересу користувача з різними проблемно-орієнтованими інформаційними системами.

Підвищення ефективності використання інформаційних систем досягається шляхом наскрізної структури і сумісності інформаційних систем, які дозволяють усунути дублювання інформації, встановлюють визначені інтеграційні зв'язки, обмежують кількість показників.

Важливий напрям впровадження інформаційних систем – це електронна комерція. Передбачається десятиразове зростання використання електронної комерції у приватному секторі.

Досвід впровадження та використання інформаційних технологій та систем дає змогу говорити про великі потенційні можливості цієї сфери при розв'язанні соціальних проблем суспільства. Можна стверджувати, що інформаційні системи дедалі більше проникають в усі сфери діяльності суспільства, кроки у напрямі ефективної координації систем було здійснено національним комітетом з інформатизації при Президентові України. Ці зусилля за підтримки державних, наукових, освітніх установ та установ недержавної форми власності були успішними. Верховною Радою України було прийнято три Закони України: “Про Концепцію Національної програми інформатизації”, “Про Національну програму інформатизації”, “Про затвердження завдань Національної програми інформатизації на 1998-2000рр”. Також в державному бюджеті України в 1998 році було виділено кошти на фінансування заходів з виконання завдань Національної програми інформатизації.

Розглядаючи реальний стан з впровадження інформаційних систем і технологій в Україні, слід зазначити, що досі запланованого фінансування робіт не було здійснено, внаслідок чого процеси використання інформаційних технологій істотно відстають.

Висновок. Отже, сучасний розвиток економіки надзвичайно поглиблений інформаційними технологіями, які дають змогу підвищити розвиток економічних операцій, розробки та прийняття національних стратегічних політико-правових актів, спрямованих на корисний і безпечний розвиток економічних відносин.

СУЧАСНІ ТИПИ ВІРУСІВ

І.А. МАЛЬОВАНИЙ, студент I курсу
Науковий керівник: СОЛЬСЬКИЙ О.С.

Основною властивістю комп'ютерних вірусів є саморозмноження. Тому процедура, що здійснює цю функцію, займає в алгоритмі вірусу центральне місце, всі інші функції (прояв, засоби маскування і т.д.) мають другорядне значення.

Комп'ютерні віруси поділяються на первинні класи за деструктивно-класифікаційними ознаками, способами їх створення і знешкодження:

- за місцезнаходженням вірусів (файлові, бутові, файлово-бутові, пакетні, мережеві, віруси в структурі файлової системи, Word-віруси, Windows-віруси, OS/2-віруси, Novell NetWare-віруси, BIOS-віруси, CD-ROM-віруси);

- за способом зараження середовища мешкання вірусів (резидентні, нерезидентні);

- за наслідками деструктивних дій вірусів (нешкідливі, не уразливі, уразливі, дуже уразливі);

- за особливостями алгоритму вірусу (stealth-віруси, worm-віруси, companion-віруси, MtE-віруси, DIR-віруси, driver-віруси, віруси-паразити, віруси-привиди, «троянські» програми, логічні бомби, комбіновані віруси та ін.);

- за способами знешкодження вірусів (знешкоджені однією антивірусною програмою (AVO-віруси) і знешкоджені кількома антивірусними програмами або комплектом антивірусів (AVN-віруси);

- за способом створення вірусів (створені ручними засобами розробки (H-віруси) і створені автоматизованими засобами розробки (A-віруси).

Файлові віруси проникають у виконавчі файли. Файлові віруси при розповсюдженні вкорінюються в початок, кінець або середину файлу.

Спосіб укорінення в кінець файлу очевидний — він просто дописує своє тіло в кінець файлу. Існує кілька способів укорінення в середину файлу. Код вірусу може бути скопійований:

1. у таблицю настройки адрес (для EXE-файлів);
2. в область стека;
3. поверх коду або даних програми (при цьому програма безповоротно пошкоджується).

LAN-віруси (мережеві). Насамперед, треба враховувати велику загрозу розповсюдження вірусів по мережах. Віруси розповсюджуються від користувача до користувача при обміні програмними продуктами. Локальні мережі (LAN) широко застосовуються для спільного використання програмних пакетів, обміну програмами та даними між користувачами.

WinWord-віруси (макровіруси) — це віруси, які розповсюджуються з електронними документами у виді макрокоманд, які створюються з використанням спеціальної мови програмування WORD Basic. Віруси, які використовують такі шляхи розповсюдження, принципово можуть бути не тільки в MS Word, а і в інших прикладаннях MS Office.

Резидентні віруси — це віруси, які вкорінюють в ОС свій резидентний модуль.

При інфікуванні ПЕОМ, вірус може записати свою резидентну частку в будь-яке вільне місце оперативної пам'яті. При цьому об'єм оперативної пам'яті може і не змінитись, оскільки вірус розміщує резидентний модуль у вільних або мало використовуваних системних областях.

Бутові віруси заражують сектор завантаження або завантажувальний запис вінчестера. При інфікуванні диска вірус переносить оригінальний сектор у будь-який інший сектор диска і копіює себе в завантажувальний сектор вінчестера (або в MBR). У подальшому, вірус перехоплює звернення ОС до дисків і, залежно від деяких умов, інфікує їх.

Віруси в структурі файлової системи — це найвитонченіші віруси, вони здатні вносити зміни в службові структури файлової системи таким чином, що вірус включається в файли, які призначені для виконання, явно не вкорінюючи в них свій код. Такі віруси використовують дуже незвичайну технологію розмноження. При цьому, усі записи в папках, що стосуються програм, модифікуються таким чином, що першим кластером програми стає кластер, який містить код вірусу. Отже, під час запуску будь-якої програми замість неї працює вірус.

Stealth-віруси — це такі, що намагаються приховати свою присутність у ПЕОМ. Це вдається тому що вони працюють разом з ОС та використовують усі її стандартні функції для свого маскуванню. Stealth-віруси мають резидентний модуль, який постійно знаходиться в оперативній пам'яті комп'ютера. Цей модуль встановлюється під час запуску зараженої програми або при завантаженні з диску, який заражено Boot-вірусом.

Маскування Stealth-вірусів спрацьовує тільки тоді, коли в ОЗУ ПЕОМ знаходиться резидентний модуль вірусу. Тому, якщо ПЕОМ завантажується з дискети, у вірусу немає ніяких шансів одержати управління, і тому Stealth-механізм не спрацьовує.

Щоб досягти ще меншої вразливості, використовується комбінований метод маскуванню. Віруси комбінують в собі властивості не тільки Stealth-, а й поліморфних вірусів.

MtE-віруси (поліморфні віруси), щоб утруднити виявлення, шифрують свій код. Кожен раз, коли вірус заражує нову програму, він зашифровує свій власний код, використовуючи новий ключ. У результаті два примірника таких вірусів можуть значно відрізнятись, навіть мати різну довжину. Якщо запускається заражена програма і вірус одержує управління, він починає розшифровувати свій код.

Процедура розшифрування не може бути зашифрована, інакше вона не працюватиме. Цим користуються антивірусні програми, що використовують, як сигнатуру, код процедури розшифрування. Але зараз віруси, що самошифруються, стали доповнюватися генераторами дешифровки. Вони створюють для кожної нової копії вірусу свій унікальний розшифровщик. Два екземпляри такого вірусу не будуть мати жодного збігу послідовності коду.

ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ НЕ ЛІЦЕНЗОВАНОГО ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

О.А. МАМЧУР, студент I курсу
Науковий керівник: викладач ЖУРИЛО С.В.

Індустрія високих технологій займає одне з ключових місць в економіці. Захист прав на інтелектуальну власність може прискорити розвиток галузі програмного забезпечення, стимулюючи дослідження і розробки, що в цілому сприяє оздоровленню економіки.

Існує два основні типи програмного забезпечення (ПЗ): системне і прикладне.

Системне ПЗ призначено для управління роботою комп'ютера, розподілу його ресурсів, підтримки діалогу з користувачами, надання їм допомоги в обслуговуванні комп'ютера, а також для часткової автоматизації розробки нових програм.

Прикладне ПЗ загального призначення — це комплекс програм, який одержав широке використання серед різних категорій користувачів. Найбільш відомими серед них є: текстові редактори, графічні системи, електронні таблиці, системи управління базами даних та ін. У структурі прикладного ПЗ можна виділити: прикладні програми як загального, так і спеціального призначення.

Програмне забезпечення – поле для правопорушень.

Рівень піратства програмного забезпечення на персональних комп'ютерах (ПК) в Україні у 2008 році виріс на 1 процентний пункт (до 84%) у порівнянні з 2007 роком. При цьому в половині з 110 охоплених дослідженням країн світу рівень піратства знизився, і лише в 15% – зріс. Втрати галузі від комп'ютерного піратства в Україні у 2008 році зросли до 534 млн. доларів США.

Ці цифри отримані з результатів шостого щорічного міжнародного дослідження комп'ютерного піратства, оприлюднених Асоціацією виробників програмного забезпечення (Business Software Alliance, BSA) – міжнародним об'єднанням, що представляє інтереси глобальної індустрії ПЗ.

Дослідження було проведене у 110 країнах компанією IDC, провідною міжнародною компанією у сфері досліджень і прогнозування для галузі інформаційних технологій.

Рівень піратства в Україні залишається дуже високим. Найістотніша його зміна була зафіксована у 2005 році, коли рівень піратства скоротився до 85% у порівнянні з показником в 91%, що спостерігався у 2003-2004 роках. З того часу рівень комп'ютерного піратства в Україні залишається практично незмінним на рівні 83-85%.

Використання неліцензійних копій програм — це порушення авторських прав, за яке передбачена цивільно-правова, адміністративна і кримінальна відповідальність. Організації може бути пред'явлений позов з боку правовласника, а відповідальні за програмне забезпечення в компанії співробітники можуть бути притягнені до адміністративної або кримінальної відповідальності.

В «піратських» копіях програмного забезпечення можуть міститися віруси, що виводять із строю як комп'ютери, так і цілі мережі. Технічні проблеми, пошкодження дорогого устаткування, програм і баз даних – це наслідок використання неліцензійного ПЗ. Ще одна з проблем – проблема сумісності

програмного забезпечення. Неліцензійне ПЗ часто несумісне з іншими програмними продуктами. Віруси можуть поглинати різні типи даних, видозмінювати їх, знищувати конфіденційні документи. Не варто розповідати, які проблеми в компанії виникають далі.

Неліцензійне ПЗ не підтримується з боку виробників, а власники не можуть користуватися потрібними для роботи, часто безкоштовними, сервісами і оновленнями.

Робимо висновок, все коло проблем тісно пов'язане з тимчасовим аспектом: будь-який випадок, зв'язаний з використанням нелегального програмного забезпечення, зажадає чималої кількості часу на позбавлення від його наслідків.

Отже, які вигоди Ви отримуете при легалізації програмного забезпечення? Економія витрат. Висока продуктивність робіт з устаткуванням, що підтримує найсучасніші стандарти. При правильно поставленому управлінні ліцензіями в базі програмного забезпечення легко побачити, які програми використовуються, які не потрібні, скільки часу є в запасі до закінчення ліцензії. Можна планувати закупівлі ПЗ, враховуючи значні корпоративні знижки, а також використовувати зручні схеми виплат по ліцензіях.

Сучасне програмне забезпечення, що працює на прискорення вирішення бізнес-завдань, дозволить більш оперативно, ефективно і цивілізовано обмінюватися інформацією з партнерами, конкурентами, колегами. Вирішення проблем взаємодії платформ і програм в організаціях, де поширення технологій відбувається безконтрольно, частенько одночасно використовується безліч різних платформ і версій, через що виникають проблеми їх взаємодії. Процес обліку вирішує ці проблеми, удосконалюючи виробничий процес і підвищуючи продуктивність праці.

Використання не ліцензованого програмного забезпечення може негативно позначитися на діяльності і іміджі навіть найуспішнішої компанії.

Відновлення ділової репутації, пошук джерел фінансування на легалізацію, оновлення і оплату праці сторонніх працівників, покупка нового устаткування... — це далеко не повний список розплат за використання неліцензійного ПЗ.

Застосування ліцензійного ПЗ на підприємстві, що відповідає його бізнес-завданням, створює її додаткову вартість. Це актуально при оцінці рівня бізнесу, при зміні форми власності і при продажі.

ЕЛЕКТРОННІ БІБЛІОТЕКИ, ЇХ СУТЬ ТА ЗАВДАННЯ

О.А. МАРЧЕНКО, студентка III курсу
Науковий керівник: викладач РОДАЩУК Г.Ю.

Вступ. Стрімкий розвиток і активне використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій дозволило приступити до широкомасштабного перекладу накопиченої людством інформації в електронну форму і створенню великого числа принципово нових електронних інформаційних ресурсів [1]. Ця нова форма представлення інформації дозволяє на якісно іншому рівні організувати процеси виробництва, збереження і поширення інформації: зберігати інформацію надійно і компактно, поширювати її оперативніше і ширше і надає нові можливості маніпулювання з нею, яких не могло бути при інших формах.

Зараз з'являється усе більше джерел інформації, доступної в електронній формі (бібліографічні, реферативні, повнотекстові і фактографічні бази даних, електронні журнали, телеконференції і т.п.), причому їхня питома вага у світовому інформаційному потоці стрімко зростає.

Забезпечення публічного (у тому числі віддаленого) доступу користувачів до інформаційних ресурсів стало однією з першочергових задач обслуговування науки, культури та освіти і вирішити її можна на базі розвинутої національної інформаційної інфраструктури та об'єднання різних інформаційних ресурсів суспільства [2].

Результати досліджень. У розробці політики створення національної інформаційної інфраструктури дуже важливе місце приділяється бібліотекам, що є активними генераторами і користувачами інформації. Сучасні великі бібліотеки – могутні традиційні центри збереження, створення і використання інформаційних ресурсів. У їхніх фондах накопичений величезний по обсязі і безцінний по змісту інформаційний запас, що володіє колосальним потенціалом.

Побудові розвинутої національної інформаційної інфраструктури та об'єднанню інформаційних ресурсів суспільства може допомогти створення електронних бібліотек. Під електронною бібліотекою мається на увазі велика розподілена віртуальна колекція документів в електронній формі, доступна широкій публіці через глобальні мережі передачі даних [1, 3].

Електронна бібліотека є складною інформаційною структурою. Саме поняття “електронна бібліотека” нині конкретно не визначено. Різні погляди на це поняття породжують різне його тлумачення. Зокрема в роботі під електронною бібліотекою розуміється колекція електронних версій документів, які доступні через мережу комп'ютерів. Більш сучасні підходи визначають електронну бібліотеку як поєднання: організації збору документів; механізмів для перегляду та пошуку документів; комп'ютерних мереж та наборів сервісів, що призначені для вирішення задач користувача [1, 3].

Таким чином електронні бібліотеки являють собою сучасні складні інформаційні системи, що дозволяють надійно зберігати і ефективно використовувати різноманітні колекції електронних документів, локалізованих у самій системі, або доступних їй через телекомунікаційні мережі, і представляє їх кінцевому користувачу в зручному для нього виді [1, 2].

Основні задачі електронних бібліотек – інтеграція інформаційних ресурсів і ефективна навігація в них.

Під інтеграцією інформаційних ресурсів розуміється їхнє об'єднання з метою використання різної інформації зі збереженням її властивостей, особливостей представлення і користувальницьких можливостей маніпулювання з нею [2, 3]. При цьому об'єднання ресурсів не обов'язково має здійснюватися фізично – може бути віртуальним. Головне – воно має забезпечувати користувачу сприйняття доступної інформації як єдиного інформаційного простору.

Ефективна навігація в електронних бібліотеках – можливість користувача знаходити інформацію з найбільшою повнотою і точністю при найменших витратах зусиль у всьому доступному інформаційному просторі [2].

Порівняно з традиційними бібліотеками електронні мають такі переваги:

- доставляють інформацію користувачеві на місце її замовлення – достатньо мати комп'ютер, підключений до комп'ютерної мережі;

- надають більше можливостей щодо пошуку відомостей і їх опрацювання, оскільки практично будь-яке слово в тексті може бути пошуковим виразом;

- надають можливість спільного використання певної інформації, що значно спрощує завдання фізичного дублювання мало використовуваних матеріалів, а також забезпечує доступ до унікального документа, для роботи з яким раніше потрібно було приїхати в сховище, де він знаходиться;

- надають бібліотекам і архівам можливість забезпечити широкий доступ користувачів до своїх фондів за допомогою подання їх в комп'ютерній мережі;

- надають можливість бібліотекам постійно підтримувати свої інформаційні ресурси в актуальному стані, оскільки оновлення електронної версії документа простіше, ніж друкарської;

- інформація доступна цілодобово і повсюдно;

- інформаційні матеріали можуть бути подані в різних форматах [1, 3].

Висновки. Отже, особливу роль у розширенні доступу до інформації відіграють електронні бібліотеки, які забезпечують подання інформаційних ресурсів в електронному вигляді. Вони на даний момент є частиною освітнього інформаційного простору, а також національного бібліотечно-інформаційного фонду країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антопольский А.Б., Вигурский К.В. Концепция электронных библиотек / А.Б. Антопольский, К.В. Вигурский // Электронные библиотеки. – 1999. – № 2. – С. 8-15.

2. Ершова Т.В. Информационное общество и будущее библиотеки / Т.В. Ершова, Ю.Е. Хохлов. – М. – 2001. – (Российская государственная библиотека).

3. Максимович Г.И. Электронные библиотеки / Г.И. Максимович // Делопроизводство. – 2003. – № 1. – С. 75-81.

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ІНФОРМАЦІЇ ТА ЇЇ РОЛІ В ПРОЦЕСАХ УПРАВЛІННЯ

Я.А. МАТВІЄНКО, студентка I курсу
Науковий керівник, викладач ТЕЛИЧКАНЬ В.В.

Вступ. На сучасному етапі свого розвитку людство вступило в період, коли зміна ідей і технологій відбувається надзвичайно швидкими темпами.

Політика держави на відкритість для світового простору, плани співпраці з іноземними партнерами і процеси глобалізації світової економіки – усе це змушує менеджмент сучасних підприємств володіти актуальною інформацією і вдало її використовувати в процесах управління[3].

Отже, основною задачею є вирішення сутності сучасних технічних засобів автоматизації інформаційно-управлінської діяльності та які є основні напрямки автоматизації інформаційно-управлінської діяльності компаній.

Результати досліджень. Технологічну основу інформатизації менеджменту створюють комп'ютери останніх поколінь і сучасні засоби зв'язку. Це, насамперед, створення інформаційних технологій із використанням штучного інтелекту.

В останнє десятиріччя менеджмент у найбільш розвинутих країнах покладається на творчі інформаційні технології третього (вищого) рівня. Вони охоплюють повний інформаційний цикл – пошук інформації, її передавання, переробку, використання для перетворення об'єкта, досягнення нових, вищих цілей. Їх можна назвати так само інформаційно-динамічними технологіями, оскільки вони забезпечують динаміку керованих об'єктів.

Повна інтегрована автоматизація менеджменту припускає охоплення таких інформаційно-управлінських процесів як: зв'язок, збирання, збереження і доступ до необхідної інформації, аналіз інформації, підготовка тексту, підтримка індивідуальної діяльності, програмування і вирішення спеціальних задач. До основних напрямків автоматизації інформаційно-управлінської діяльності компаній слід віднести такі:

- автоматизація опрацювання текстів засобами комп'ютерної та оргтехніки;
- автоматизація процесу обміну інформацією, який містить АТС підприємства, електронну пошту;
- автоматизація діяльності керівників на базі комп'ютерних систем[3].

Розглянемо сучасні технічні засоби автоматизації інформаційно-управлінської діяльності.

Персональні комп'ютери. Об'єднані в мережі, вони можуть використовуватися для електронного опрацювання інформації, електронної пошти, доступу до загальних баз даних і знань, вирішення індивідуальних науково-технічних задач.

Системи, що обробляють текст. До них належать автономні системи; системи колективного користування до 1000 робочих місць; комп'ютери з програмним забезпеченням, що обробляють текст.

Копіювальні машини. Забезпечують автоматичне двостороннє копіювання на звичайному папері.

Комунікаційні засоби, телефонна техніка. Повинні забезпечувати телефонну комутацію з мікропроцесорним управлінням, передачу даних і текстів.

Електронна пошта. Вона містить системи, що опрацьовують текст і персональні комп'ютери, розроблені таким чином, щоб вони могли обмінюватися інформацією.

Відеоінформаційна система. Застосовуються для автоматизованого обслуговування, що поєднує можливості електронного обчислювальної техніки, техніки зв'язку і телевізійних приймачів.

Локальні комп'ютерні мережі. Вони забезпечують електронний обмін інформацією і доступ до центральних баз даних, а також колективно використання наявного в організації дорогого периферійного устаткування.

Інтегровані мережі підприємства. Вони автоматизують всю основну діяльність на підприємстві і охоплюють усі категорії службовців від технічного виконавця до керівника[2].

Автоматизація менеджменту, її напрямки і форми багато в чому підпорядковуються конкретним функціям різноманітних категорій управлінського персоналу, що умовно можна розділити на три категорії: керівники – особи, наділені правом підготовки та прийняття управлінських рішень; спеціалісти – особи, зайняті підготовкою управлінських рішень, аналізом і опрацюванням інформації; допоміжний персонал, що здійснюють технічне обслуговування управління.

Висновки. Отже, до основних напрямків автоматизації інформаційно-управлінської діяльності компаній відносяться такі як: автоматизація опрацювання текстів засобами комп'ютерної та оргтехніки; автоматизація процесу обміну інформацією, який містить АТС підприємства, електронну пошту; автоматизація діяльності керівників на базі комп'ютерних систем. [3].

Отже, слід зазначити, що враховується при комп'ютеризації менеджменту: спільне врахування інформаційних та технічних аспектів введення даної технології; кваліфіковане кадрове забезпечення; кваліфіковане прийняття оптимальних управлінських рішень[1].

Сучасними технічними засобами автоматизації інформаційно-управлінської діяльності є такі: персональні комп'ютери; системи, що обробляють текст; копіювальні машини; комунікаційні засоби, телефонна техніка; електронна пошта; відеоінформаційна система; локальні комп'ютерні мережі та інтегровані мережі підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. В.М. Беспалов, А.Ю. Вакула, А.М. Гострик, С.Г. Діордіца, С.М. Таракановський, Є.В. Тиханович. Інформатика для економістів: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів економічних спеціальностей. – К.: ЦУЛ, 2006.

2. Вовчак І.С. Інформаційні системи та комп'ютерні технології в менеджменті: Навч. посібн. – Тернопіль: Карт-бланш, 2007.

3. Новак В.О., Симоненко Ю.Г., Бондар В.П., Матвеев В.В. Інформаційні системи в менеджменті: Підручник. – К.: Каравела; Піча Ю.В., 2008.

ЕТАПИ СТВОРЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ЕЛЕКТРОННИХ ПОСІБНИКІВ

І.В. МЕРЕЖКО, студентка III курсу

Науковий керівник: викладач РОДАЩУК Г.Ю.

Вступ. В даний час бурхливого розвитку комп'ютерних технологій усе більш актуальною задачею є розробка і використання в навчальному процесі електронних навчальних систем, що розробляються з застосуванням гіпертекстових і мультимедійних технологій.

Результати досліджень. Розвиток глобальної комп'ютерної мережі показав перспективність і необхідність віддаленого навчання студентів за допомогою інтерактивних електронних посібників, встановлюваних на серверах, підключених до локальної комп'ютерної мережі чи мережі Інтернет. Більш ширше розповсюдження таких інформаційних технологій в освіті дозволяє не тільки підвищити інтенсивність і ефективність процесу навчання, але й істотно розширити аудиторію потенційних слухачів.

Розробка навчальних курсів у середовищі мультимедіа є тривалим і дорогим процесом, тому важливо добре уявляти собі всі основні етапи створення комп'ютерного навчального курсу:

1. На попередньому етапі здійснюється вибір курсу для представлення в середовищі мультимедіа. Тут мають бути виявлені вже існуючі курси з даної дисципліни, визначені передбачувані витрати і час, необхідні для створення курсу, а також його можливий тираж і аудиторія, якій адресований курс [1].

Тип аудиторії дозволяє визначити загальні вимоги до мультимедіа-курсу. Загальноосвітні курси мають враховувати особливості навчання, пов'язані з різним рівнем загальної підготовки тих, кого навчають, і рівнем їхніх комп'ютерних знань. Курси фахової освіти мають враховувати рівень підготовки, давати можливість не повторювати уже відомі теми, забезпечувати наявність найновішої інформації в даній предметній області.

2. На підготовчому етапі передбачається написання тексту курсу, підбір ілюстративного і довідкового матеріалу, створення ескізів інтерфейсу і сценарію навчальної програми, а також сценаріїв окремих блоків (анімаційних фрагментів, відеофрагментів, блоків перевірки знань тощо) [2].

При роботі з текстом навчального курсу необхідно виконати його структурування з визначенням точного переліку всіх необхідних тем, що мають бути викладені в даному підручнику.

Повний сценарій курсу має на меті використання звичайного тексту і гіпертексту з посиланнями на зв'язані теми, розділи чи поняття, на зображення, звуки, відео фрагменти, використання табличної інформації тощо.

3. На основному етапі виконуються роботи з безпосереднього створення курсу. Форма представлення матеріалу має бути як можна більш строгою. Сторінка не повинна містити зайвої інформації, що могла б відвернути увагу читача [2]. Фон має бути монотонним, причому необов'язково білим. Краще використання світлого фону, при цьому текст буде написаний темним кольором. Не варто використовувати темний фон і світлий шрифт – це буде стомлювати очі користувача [3].

4. Після проведення завершального етапу відбувається тестування і доробка курсу. Мультимедіа-курс, що пройшов тестування повинен бути зареєстрований як

інтелектуальна власність. При цьому необхідно врахувати авторські права колективу, що приймав участь у його створенні [1].

Висновки. Використання електронних посібників як сучасних інформаційних технологій в освіті дозволить внести суттєві зміни в процес навчання. Аналіз використання сучасних засобів показує, що достатньо слабо розробляються і запроваджуються електронні посібники в мережі Internet.

Електронні посібники відносяться до достатньо складних програмним продуктів і потребують для реалізації не тільки засобів комп'ютерної графіки, але й спеціалізованих інструментальних засобів розробки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Архипов В.Ю. Інформаційно-пошукові системи Internet / В.Ю. Архипов // Секретарська справа. – 2001. – № 2. – С. 85-89.
2. Максимович Г.И. Электронные библиотеки / Г.И. Максимович // Делопроизводство. – 2003. – № 1. – С. 75-81.

ГНУЧКІ РІДКОКРИСТАЛІЧНІ МОНІТОРИ

Є.В. ПАСЕНКО, студентка III курсу

Науковий керівник: викладач ЛЕВЧЕНКО І.Ф.

Вступ. Тонкоплівкові полімери й інші гнучкі матеріали, що з'явилися в останні десять років, досить скоро змінять наше уявлення про те, якими повинні бути дисплеї.

Результати дослідження. Виробники КПК і стільникових телефонів почнуть вбудовувати в свої пристрої «рулонні» дисплеї, завдяки яким у користувачів з'явиться можливість вивчати питання, що цікавлять їх карти, схеми або Web-сторінки на великому екрані. У портативних комп'ютерів з'явиться другий дисплей на зворотному боці корпусу. З його допомогою стане можливим переглядати вибрані матеріали, звертаючись до них і в ті моменти, коли комп'ютер вимкнений [3].

Компанія Samsung Electronics створила гнучкий рідкокристалічний монітор, розміром 7 дюймів по діагоналі. Це ще одна з технологій, які будуть використовуватися в електронних книгах.

Монітор функціонально подібний до звичайних рідкокристалічних панелей, що використовуються в телевізорах і комп'ютерних моніторах. Але є одна різниця – цей монітор не містить скляної підкладки, замість неї використовується підкладка з гнучкого пластика, що дозволяє монітору гнутися, і при цьому не ламатися.

Новий монітор із розширенням 640x480 пікселів удвічі більше свого прототипу, представленого в січні.

Монітор створюється за допомогою низькотемпературного виробничого процесу, який не плавить пластикову підкладку.

Зараз іде серйозна боротьба за те, яка саме з багатьох технологій стане стандартом для гнучких моніторів з низьким споживанням енергії, які використовуватимуться у різних приладах.

Компанія Philips і компанія E Ink розробляють дисплей, в якому чорно-білі

мікрокапсули, вбудовані в монітор, переміщуються і утворюють слова. На відміну від рідкокристалічних моніторів, монітори від E Ink не вимагають підсвічування, і тому є найбільш енергозберігаючими. Компанія Sony також адаптує монітори під електронні книги [1].

Деякі інші компанії пропонують органічні світлодіоди, які споживають менше енергії, чим рідкі кристали.

Компанія Samsung також вкладає гроші в органічні світлодіоди і вже використовує їх в прототипах деяких телефонів і телевізорів. Проте, органічні світлодіоди поки що зовсім нова технологія, тому питання яскравості, продуктивності для неї більш ніж актуальні.

Компанія Polymer Vision, розробила гнучкий рідкокристалічний монітор, який серед розробників, на сьогоднішній день є найтоншим і найширшим з гнучких дисплеїв в світі.

При розширенні 320x240 пікселів, монохромний PV-монітор має діагональ 4,7” і може бути згорнутий в трубочку діаметром не більше двох сантиметрів: цілком достатньо, щоб сидячи в метро прочитати свіжі новини, підключивши монітор до мобільного телефону, а потім вільно покласти пристрій в кишеню.

Прозорий дисплей складається з декількох шарів: активної матриці, товщиною всього 25 мікрон, і 200-мікронної пластикової панелі, в яку поміщене «електронне чорнило», що складається з білих і чорних частинок. У міру того, як на певні послідовності частинок подається електричний струм, частина з них «прилипає» до робочого шару і залишається в такому положенні, поки не отримає інший розряд. Ще одна перевага монітора полягає в тому, що йому не потрібне постійне живлення: після того, як зображення сформоване, воно може залишатися у такому вигляді достатньо довгий час без електроенергії.

Що стосується часу постановки пристрою на конвеєр, то очікується, що пілотна лінія для випуску пробних партій PV-моніторів буде побудована вже цього року, а масовий випуск почнеться десь через рік. Передбачається, що вартість пристрою складе всього декілька десятків доларів, оскільки для його випуску буде використана існуюча виробнича інфраструктура що вже окупила себе.

Матриця рідкокристалічного монітора – гнучкі листи, між якими знаходиться спеціальний кристалічний розчин, що не дає відблисків і споживає мінімум енергії. Така матриця є одним з найдорожчих елементів монітора [2].

Висновки. На даний час в промислових масштабах виготовляються тільки монохромні дисплеї на базі органічних світлодіодів. Вони мають невеликі розміри і використовуються в самих різних побутових пристроях – від електробритв до стільникових телефонів. Проте справжня революція повинна відбутися з появою великих світлодіодних екранів, здатних відображати мільйони відтінків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гнучкі екрани LG Philips [Електронний ресурс] / «Компьютеры и Оргтехника» 2 серпня, 2007 – Режим доступу: <http://www.comptorg.com.ua>
2. Майбутнє – за гнучкими дисплеями [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://cikavo.com/>
3. Що таке гнучкий дисплей? [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://displays.org.ua>

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДІВ ЗАСТОСОВУВАНИХ ДЛЯ РІШЕННЯ ЗАДАЧ НЕЛІНІЙНОГО ПРОГРАМУВАННЯ

Н.С. ПОЛЩУК, студентка II курсу факультету менеджменту
Науковий керівник: викладач **МИКОЛАЙЧУК Я.Л.**

Вступ. Жодна сучасна економічна теорія не обходиться без математичного опису різних економічних явищ і процесів.

Лінійні моделі є ефективним засобом дослідження широкого кола задач управління та економіки за умови короткотермінових проміжків або стабільного стану системи. Але практичний досвід показує, що гіпотези про лінійну залежність можуть лише наближено характеризувати об'єкт досліджень. У багатьох випадках залежності між основними параметрами системи мають суттєво нелінійний характер.

Результати досліджень. Основні особливості задач нелінійного програмування (ЗНП), що зумовлюють необхідність застосування відповідних методів їх розв'язання, такі [1, С. 316-318; 2, С. 86]:

1. Існування у деяких задачах кількох локальних оптимумів цільової функції на множині планів задачі.
2. Точка, яка визначає оптимальний план, може бути як граничною, так і внутрішньою точкою допустимої області розв'язків.
3. Множина допустимих розв'язків може визначатись як неопукла, або навіть складатися з довільних, не зв'язаних між собою частин.
4. Задача може містити розривні та багатозначні функції.

Через названі властивості для кожної ЗНП потрібні особливі методи дослідження, і універсального методу немає, подібного до того, яким є симплексний метод для задач лінійного програмування. Ця обставина, а також специфіка окремих типів нелінійних задач зумовили значну різноманітність методів їх розв'язування.

Виділяють декілька класів найрозповсюдженіших ЗНП [2, С.86-87]:

1. Класичні задачі оптимізації.
2. Задачі квадратичного програмування.
3. Задачі опуклого програмування.

У класичній теорії оптимізації для знаходження екстремальних точок функцій в умовах як відсутності, так і наявності обмежень на змінні широко використовується апарат диференціального числення. Але такі методи не завжди виявляються зручними при обчислювальних операціях. Тому класичні методи часто використовуються не в якості обчислювального засобу, а як основа для теоретичного аналізу алгоритмів (більшості їх) розв'язування задач нелінійного програмування.

До нелінійних задач зазвичай застосовують наближені методи розв'язання, які дають змогу знайти певний розв'язок оптимізаційної задачі з певною точністю. Однотипні (ітераційні) обчислення повторюються доти, доки не буде досягнуто потрібної точності.

В спеціальній літературі виділяють *прямі* та *непрямі* методи розв'язку задач нелінійного програмування. Прямими методами оптимальні розв'язки відшукуються у напрямку найшвидшого збільшення або зменшення цільової функції (градієнтні

методи). Непрямі методи полягають у зведенні задачі до такої, знаходження оптимуму якої вдається спростити (методи квадратичного та сепарабельного програмування) [1, С. 283].

Часто задачу нелінійного програмування намагаються звести до лінійного вигляду, що призводить до значних помилок, а в процесі лінеаризації нелінійних процесів може виникати ряд труднощів. Слід зауважити, що навіть питання про існування розв'язку задачі нелінійного програмування часто потребує окремого дослідження.

Оптимізаційні задачі, на змінні яких не накладаються обмеження, розв'язують методами класичної математики. Оптимізацію з обмеженнями-рівностями виконують методами *зведеного градієнта*, скажімо *методом Якобі* або *методом множників Лагранжа*. У задачах оптимізації з обмеженнями-нерівностями досліджують необхідні та достатні умови існування екстремуму *Куна-Таккера* [1, С. 283-284].

Метод множників Лагранжа у випадку наявності обмежень на знаки змінних і обмежень-нерівностей призводить до великих труднощів обчислювального характеру, та застосовний до неширокого кола задач, для яких система рівнянь лінійна чи може бути зведена до лінійної. Цей метод застосовують тоді, коли потрібно знайти аналітичний розв'язок оптимізаційної задачі (наприклад, у певних теоретичних дослідженнях) [2, С. 95].

Одним із універсальних методів розв'язування опуклих задач є градієнтний метод і його різноманітні модифікації. Зауважимо, що градієнтні методи можуть бути застосовані до всіх тих задач нелінійного програмування, цільова функція і обмеження яких диференційовані хоча б один раз, але при цьому є можливість знаходити лише локальні екстремуми цільової функції. Для опуклих задач, в яких виконуються умови теореми Куна-Таккера, градієнтні методи дають змогу знаходити точки глобального екстремуму. Градієнтні методи є наближеними ітераційними методами і тому дають лише певне наближення дійсної екстремальної точки, якого при збільшенні обсягу обчислень можна досягнути з наперед заданою точністю.

Спільний недолік усіх варіантів градієнтного методу полягає в тому, що вони дають змогу відшукати тільки стаціонарні точки, тобто «підозрілі» на локальний екстремум, до того ж усі знайдені розв'язки суттєво залежать від **початкового наближення**. Для пошуку глобальних екстремумів потрібно досліджувати всі стаціонарні точки; їх можна визначати завдяки правильному підбору початкових наближень, що, у свою чергу, потребує додаткових досліджень задачі [2, С. 95-97; 3, С. 318-323].

Висновки. Потреба враховувати обмеження в ЗНП суттєво ускладнює методи їх розв'язання. Водночас задачі без обмежень розв'язувати порівняно просто, тому задачі умовної оптимізації (з обмеженнями) намагаються звести до безумовних задач. Дослідження методів розв'язку задач нелінійного програмування, особливо із обмеженнями на змінні, має серйозне теоретичне та практичне значення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дякон В.М. Математичне програмування: Навч. посіб. / В.М. Дякон, Л.Є. Ковальов; за заг. ред. В.М. Михайленка. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2007. – 497 с.
2. Жильцов О.Б. Математичне програмування (з елементами інформаційних

технологій): Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.Б. Жильцов, В.Р. Кулян, О.О. Юнькова; За ред. О.О. Юнькової. –К.: МАУП, 2006. – 184 с.

3. Наконечний С.І. Метематичне програмування: Навч. посіб. / С.І. Наконечний, С.С. Савіна. – К.: КНЕУ, 2003. – 452 с.

СУЧАСНІ ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МЕРЕЖІ INTERNET

Т.П. РЕВКО, студентка II курсу факультету менеджменту
Науковий керівник: викладач МИКОЛАЙЧУК Я.Л.

Вступ. Internet надає широкі можливості вільного одержання і поширення наукової, ділової, пізнавальної та розважальної інформації. Глобальна мережа зв'язує практично всі великі наукові та урядові організації світу, університети і бізнес-центри, інформаційні агентства і видавництва, утворюючи сховище даних по всіх галузях людського знання [2].

У даний час Internet розвивається експоненціально: кожні півтора-два роки його основні кількісні показники подвоюються. Це стосується числа користувачів, підключених комп'ютерів, обсягу інформації та трафіка, кількості інформаційних ресурсів.

Результати досліджень. Internet став невід'ємною частиною сучасної цивілізації. Людство вступає в новий – інформаційний – етап свого розвитку, і мережні технології відіграють у ньому величезну роль.

Одними з основних напрямків та тенденцій розвитку Internet є [4]:

- RSS технології.
- Офіс та Internet.
- Веб-розробка.
- Реклама та пошукові системи.
- Мобільні технології тощо.

RSS технології є одним із напрямків розвитку мережі Internet, що найбільш інтенсивно розвиваються протягом останніх років. По-перше, RSS входить у пакет сучасної операційної системи Windows 7, а також у Yahoo Mail (Ajax версія). По-друге, на основі RSS розробляються нові сервіси, зокрема, Techmeme RSS Ad-delivery.

Важливою тенденцією 2010 р. є структуровані дані. Цікавим і актуальним питанням у цьому сенсі є стан справ в області мікроформатів, відкритих стандартів структурованих даних у веб-співтоваристві.

Подальшого розвитку отримала концепція веб-офісу. Доцільно звернути увагу на конкуренцію Google та Microsoft у цій області. Деякі стартапи (Zoho, Zimbra, Thinkfree) проовжують розвиватися і вносити певні зміни у дану сферу інформаційних технологій.

Тенденція адаптації продуктів до потреб користувачів починає проникати в

корпоративні інформаційні технології у вигляді офісних додатків, робота яких базується на Всесвітній павутині. Особливо популярними стають віртуальні рішення, які дозволяють досягти більшої ефективності при менших витратах [4].

Активно розвиваються нетрадиційні види інтернет-реклами: масові розсилання, спливаючі вікна, безкоштовне скачування контенту із сайту при обов'язковому перегляді рекламного ролика тощо. Поступово підвищується частка соціальних медіа – соціальних мереж і блогів.

Удосконалювання йде по всіх головних аспектах: ріст обсягів баз даних, можливості складання запиту та дружність інтерфейсу, видача результатів і наявність додаткових сервісних функцій. Системи, які тривалий час не впроваджують нових елементів і не оптимізують уже наявні функції поступово виводяться з активного використання [2, 4].

Провідна тенденція останнього часу полягає в розширенні числа обстежуваних документів і одночасному збільшенні глибини перегляду джерела.

У найближчій майбутньому повнотекстове індексування утвердиться як невід'ємна характеристика пошукових засобів, що на наш погляд, є один із ключових параметрів майбутнього розвитку пошукових інструментів.

Rich Internet Apps (RIA) є однією з основних тенденцій 2010 р. Варто звернути увагу на платформу Apollo компанії Adobe, так само як і на досягнення Microsoft у цій же області (Windows Presentation Foundation). Також, помітно зросла роль RIA, що використовують векторну графіку (VML/SVG)+AJAX. В 2010 р. настає час семантичного веба, значна кількість великих компаній починають використовувати цю технологію [4].

В сучасних умовах актуальним стає створення веб-сервісів за зразком компанії Amazon. Насамперед, мова йде про Google та Microsoft.

За результатом досліджень, проведених аналітиками компанії Gartner [1], серед важливих напрямків розвитку мобільних технологій є такі:

1. розробка та впровадження обладнань, що використовують бездротовий інтерфейс зв'язку Bluetooth 3.0;
2. розвиток технології бездротового зв'язку Wi-Fi на основі протоколу IEEE802.11n;
3. питання стандартизації в області використання мобільного Internetу.

Більшість із наведених тенденцій є невід'ємними, імманентними складовими нової мережної парадигми Web 2.0. Ті ж соціальні мережі, онлайн-відео та інші передові web-технології сучасності виникають саме в руслі обговорення Web 2.0.

Висновки. Internet бурхливо розвивається, границі його застосування в житті людства постійно розширюються, з'являються зовсім нові види мережного сервісу, що у свою чергу змінює світогляд і психологію людей [2]. Відбувається перетворення онлайн-спільнот в реальні співтовариства та витіснення Internetом традиційних форм спілкування [3].

Проте, спрогнозувати розвиток такого складного і масштабного явища дуже важко. Але одне можна сказати із упевненістю: мережні технології будуть відігравати величезну роль у житті інформаційного суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. <http://www.dailytechinfo.org/mobile/45-perspektivy-mobilnyh-texnologij-na-2009-2010-god.html>

2. http://www.krugosvet.ru/enc/nauka_i_tehnika/tehnologiya_i_promyshlennost/INTERNET.html
3. <http://www.digitalcenter.org/pdf/2007-Digital-Future-Report-Press-Release-112906.pdf>
4. <http://www.cio-world.ru/it-market/community/316619/page2.html>

ТЕХНОЛОГІЯ 4G – ЧЕТВЕРТЕ ПОКОЛІННЯ МОБІЛЬНОГО ЗВ'ЯЗКУ

А.А. РИБАКОВ, студент I курсу
Науковий керівник: СОЛЬСЬКИЙ О. С.

4G – четверте покоління мобільного зв'язку, що характеризується високою швидкістю передачі даних і підвищеною якістю голосового зв'язку. Засноване на протоколах пакетної передачі даних. Для забезпечення необхідної швидкості передачі даних використовуються частоти 40 і 60 GHz. Для чіткого прийому та передачі планують застосовувати адаптивні антени, які зможуть підстроюватись під конкретну базову станцію. До четвертого покоління прийнято відносити перспективні технології, що дозволяють здійснювати передачу даних з швидкістю, що перевищує 100 Мбіт/с мобільним абонентам та 1 Гбіт/с стаціонарним. У широкому розумінні 4G – це ще і технології безпроводної передачі Інтернет-даних Wi – Fi (швидкісні варіанти цього стандарту) і WiMAX (у теорії швидкість може перевищувати 1 Гбіт/сек). У найбільш поширеному зараз у світі стандарті стільникового зв'язку GSM/EDGE (2G) межа швидкості передачі даних складає всього 240 Кбіт/сек. У мережах третього покоління (3G), розгорнутих зараз тільки в Європі, США і деяких країнах Азії (Японія, Тайвань, Сінгапур), швидкість складає до 7-14 Мбіт/сек.

На відміну від 3G, стандартизованого Міжнародним союзом електрозв'язку як IMT – 2000, загальноприйнятого визначення для 4G не існує. Прибічники технології WiMAX іноді стверджують, що WiMAX відноситься до четвертого покоління мобільного зв'язку, проте це питання ще не вирішене точно, оскільки стандарт WiMax лише частково задовольняє умовам входження в 4G. Головна відмінність мереж четвертого покоління від попередньої третього, полягає в тому, що технологія 4G повністю заснована на протоколах пакетної передачі даних, тоді як 3G сполучає в собі передачу як голосового трафіку, так і пакетів даних.

Для упевненого прийому і передачі на надвисоких частотах планують застосовувати так звані адаптивні антени, які зможуть підлаштовуватися під конкретну базову станцію. Але в умовах міста таким антенам у визначенні правильного напрямку можуть перешкодити завмирання сигналу – його спотворення, що виникають в процесі поширення. Тут виручає ще одна особливість OFDM – стійкість до завмирань (для різних типів модуляції є свій запас на завмирання). Можлива і робота в умовах відсутності прямої видимості, що так заважає телефонам стандарту GSM.

Треба замітити, що дослідницький проект по переходу від 3G до 4G був запущений Китаєм ще в 2001 р. Запуск діючої системи обійшовся в \$19,2 млн.

Технологія 4G, зокрема, дозволить абонентам дивитися багатоканальні телетрансляції високої чіткості і управляти домашньою побутовою технікою за допомогою мобільного пристрою, здійснювати дешеві міжміські телефонні дзвінки. На ринку доступні абонентські термінали у вигляді карт передачі даних для ноутбуків. Голосові з'єднання в мережах 4G здійснюються з допомогою клієнтських програм типу Skype. Зараз в багатьох технічно розвинених країнах ще використовуються технології 3G і 3,5G (існує більше 100 комерційних мереж). Проте, багато країн прагнуть відразу перейти до мереж 4G, "перескочивши" 3G.

Компанія «Українські новітні технології» (УНТ) запустила у тестовому режимі першу в Україні мережу 4G на основі технології Mobile WiMAX. До 1 листопада поточного року мережа під брендом FreshTel охопить увесь Київ та передмістя столиці. А до кінця 2010 року якісний широкопasmовий та високошвидкісний безпроводний зв'язок буде доступний 10 млн. українців. У складі акціонерів проекту по створенню першого національного оператора WiMAX в Україні – Icon Private Equity і Intel Capital.

У мережі FreshTel швидкість передачі даних на один абонентській пристрій сягає 20 Мбіт/сек – це в сім разів швидше, ніж у аналогічних пристроїв попереднього покоління 3G. Мобільність забезпечується автоматичним «безшовним» перемиканням між базовими станціями, як у мережах GSM. Характеристики мережі забезпечують повноцінний доступ до всіх сучасних Інтернет-сервісів: VoIP, перегляду відео високої чіткості, онлайн-ТБ, організації відеоконференцій та відеодзвінків. До початку комерційної експлуатації зона покриття FreshTel охопить всю територію столиці та передмістя Бориспіль, Бровари й Вишгород.

Поява 4G зробить набагато актуальнішим мобільне телебачення, video – on – demand (VOD – "відео за запитом"), якісні портативні ігри і тому подібне. Крім того завдяки 4G стануть можливі мобільні відеоконференції (відеочати). За прогнозами дослідницької компанії Screen Digest, до 2011 року у всьому світі налічуватиметься щонайменше 140 млн передплатників сервісів мобільного телебачення. Щорічний сукупний дохід цього ринку через п'ять років досягне показника в 4,7 млрд євро. Аналітики вважають, що потенційно сервіси мобільного ТБ можуть приносити набагато більший прибуток, чим ігри і музика для стільникових апаратів.

Експерти відмічають, що на шляху вступу в експлуатацію мереж 4G є ряд перешкод. По-перше, на ринку немає абонентських пристроїв. Такі телефони, якби існували, споживали б надто багато енергії і не могли б довго працювати на акумуляторах (зараз подібні проблеми є і у 3G-устройств).

По-друге, швидкісний доступ в Інтернет і відеосервіси зажадають великих за розміром і якісніших дисплеїв, ніж ті, які встановлюються в телефони зараз.

Але головна проблема все ж носить принципово інший характер. Річ у тому, що капіталовкладення в розгортання мереж четвертого покоління мають бути набагато солідніше, ніж в 2G і навіть в 3G. Між тим, інвестори поки є обережними – вони не упевнені в належній економічній віддачі від 4G-проектів. До того ж, деякі виробники пропонують "схрестити" 4G і безпроводні широкопasmові мережі. У різних ситуаціях користувач матиме можливість вибрати найбільш відповідні способи підключення. Але у будь-якому випадку в основному варіанті використання 4G технологія Wi – Fi отримає грізного конкурента.

СПІЛКУВАННЯ В ІНТЕРНЕТІ: ІНТЕРНЕТ RELAY CHAT

Я.С. РОТАР, студентка I курсу
Науковий керівник: СОЛЬСЬКИЙ О.С.

Інтернет дозволяє не лише одержувати різноманітну інформацію і обмінюватися повідомленнями, але й спілкуватися в текстовому режимі з будь-яким користувачем мережі, де б він не знаходився. Дана послуга носить назву IRC (Internet Relay Chat – розмова через Інтернет). Спілкування проводиться через набір повідомлень на клавіатурі комп'ютера. Розмовою в реальному часі даний сервіс називається через те, що між відсиленням повідомлень і відповіддю на них проходить дуже малий проміжок часу. Служба IRC організована так, що, під'єднавшись до одного з серверів, які підтримують її, можна вести розмову з будь-яким користувачем Інтернету, комп'ютер якого під'єднаний до інших IRC-серверів. В Інтернеті організовано декілька різних систем IRC, які не перетинаються одна з одною. Канали з однаковими іменами в різних системах є насправді різними каналами, і користувачі одного каналу не почують користувачів іншого. Вибрати ту чи іншу систему можна, під'єднавшись до вхідного до неї сервера IRC. Сервіс IRC з'явився в 1988 році і за короткий час став одним з найпопулярніших сервісів в Інтернеті. Для ведення розмов через Інтернет потрібні спеціальні програми. Одна з найпопулярніших програм – mIRC.

mIRC – це окрема програма, яка знаходиться на панелі задач окремо від вікон браузера, не заважаючи працювати в Інтернеті. Можна відкрити хоч 10 вікон браузера, mIRC'у буде працювати у нормальному режимі.

Основна перевага IRC перед веб-чатами – мінімальний трафік, який передається від користувача до сервера і назад. А це означає – мінімальні вимоги до пропускної здатності каналу і мінімальна плата за трафік чату.

Трафік IRC в десятки, а то й сотні разів менший того, який передають веб-чати. Розрив з'єднання в mIRC'е відбувається в самих крайніх випадках – тільки коли зв'язок модему з провайдером або розривається зовсім, або виникають проблеми десь у провайдера або вище.

При використанні "звичайного веб-чату" вам постійно доводиться перемикатися в вікно чату, щоб подивитись – що відбувається. Тут цього не потрібно – mIRC сам повідомить вам про все, що відбувається (mIRC відразу почне підморгувати своїм вікном, так що ви відразу це помітите.).

Ви можете налаштувати mIRC так, що він почне горіти лише тоді, коли на канал прийде потрібна вам людина і звернеться особисто до вас в приваті, весь інший час він буде мовчки висіти в системі, забираючи не більше ресурсів і трафіку, ніж ICQ. Invisible, away і багато інших режими ICQ взяті в неї з IRC – там все це є вже давним-давно.

До mIRC'у можна прикрутити "агента" – анімованого персонажа, який висить поверх всіх вікон, і буде повідомляти вам усе, що відбувається в чаті, в той час як ви займаєтеся зовсім іншими справами в зовсім інших програмах. Цих персонажів створено вже кілька сотень.

Агента можна навчити розмовляти "живим" голосом, вірніше, комп'ютерним голосом, який буде промовляти всі букви, що з'являються на каналі, намагаючись

складати їх у слова.

С допомогою mIRC ви можете передавати один одному звуки і будь-які файли.

Фактично, mIRC повторює всі можливості ICQ. Звичайно, ICQ – більш централізована система з єдиною всесвітньою реєстрацією користувачів і єдиної їх нумерацією. Але в неї, наприклад, немає повнофункціональних веб-гейтів, тому людина без ICQ не зможе поспілкуватися з тим, хто зараз "онлайн". А за допомогою веб-гейта можна підключаюся до чату з чужого офісу, при цьому не потрібно ставити ніяких програм для цього.

Приват в mIRC'e – це окреме вікно, в якому з'являються тільки ваші фрази і вашого співрозмовника. Нічого зайвого. Розмова решти чату йде в іншому вікні – він вам не заважає.

mIRC вміє вести логи розмов. Ви можете налаштувати його так, що всі ваші розмови і на загальному каналі і в приват будуть записані в текстові файли на диск вашого комп'ютера. І ви в будь-який момент зможете прочитати їх, навіть не підключаючись до Інтернет – знайти будь-яку необхідну інформацію, наприклад, паролі або адреси сайтів, які хтось колись повідомляв вам.

Хоча в цьому є й недолік – якщо ви не хочете, щоб на вашому комп'ютері хтось інший прочитав ваші розмови, краще не включати цю можливість.

Нарешті, IRC – це система у якій на одному сервері існує одночасно безліч каналів ("кімнат" для розмов).

Неможливо зараз перерахувати всі можливості IRC, хоча б тому, що немає на світі людини, яка знає про IRC абсолютно все. Десятки груп розробників по всьому світу кожен день розвивають IRC. Серверні та клієнтські програми створені під всі популярні операційні системи. IRC підтримує більшість мов світу і завойовує все більшу популярність у Росії.

При спілкуванні через IRC необхідно дотримуватися певних правил.

Почекайте кілька хвилин після під'єднання до каналу і "послухайте", про що говорять інші учасники. Можливо, те, що ви хочете сказати, не стосується теми розмови.

Під'єднавшись до каналу, варто зі всіма привітатися.

Не надійтеся, що всі учасники розмови дуже бажають з вами поспілкуватися. Можливо, ваші фрази нікого не зацікавлять і ніхто на них не відповість.

Пам'ятайте, що ви не знаєте, хто ховається за тим чи іншим псевдонімом, тому не давайте нікому особистої інформації, як, наприклад, адресу, номер домашнього телефону, номер школи.

Ніколи не відповідайте на повідомлення грубого або агресивного характеру.

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

І.А. РУДЕНКО, студентка III курсу
Науковий керівник: викладач РОДАЩУК Г.Ю.

Вступ. Зі вступом України в СОТ виникає необхідність в прискореному підвищенні конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств, що неможливо без створення сучасної системи інформаційно-консультативного забезпечення. На даний час її рівень не відповідає вимогам світового досвіду. Величезна кількість рекламної інформації щодо ресурсів і технологій через засоби масової інформації нав'язується аграрному виробництву [2]. Вона не завжди є об'єктивною та науково обґрунтованою, що в багатьох випадках призводить до негативних наслідків для сільськогосподарських підприємств.

Результати досліджень. В умовах ринкової економіки одним з ключових факторів підвищення конкурентоспроможності є здатність підприємства не тільки забезпечити високу ефективність безпосередньо виробництва, але й можливість виробника заявити про себе на ринку та вигідно представити своє підприємство, продукцію або послуги, а також оперативно отримати аналітичну та маркетингову інформацію необхідну для розвитку бізнесу. На даний час таку можливість надає всесвітня мережа Інтернет, послугами якої користуються підприємства великого, середнього та малого бізнесу в усьому світі. Мати власну веб-сторінку, або сайт в Інтернеті стало звичайною справою [2]. Нажаль наш аграрний сектор дуже слабо використовує можливості Інтернету, а сільськогосподарські підприємства майже відсутні в цій мережі.

Звичайно недостатня мережа в сільській місцевості сучасних комунікаційних ліній, нестача кваліфікованих фахівців та провайдерів є вагомими стримуючими факторами. Але суть проблеми полягає в незнанні керівників і менеджерів аграрних підприємств щодо технічних можливостей підключення, рекламно-маркетингових та інших переваг використання Інтернету, недооцінка його значення для успішного ведення бізнесу.

На наш погляд потрібно створити систему інформаційного забезпечення АПК України, яка поєднувала б два напрямки. Мета першого напрямку – забезпечення сільськогосподарських підприємств актуальною інформацією, зокрема з новітніх енергозберігаючих, екологічнобезпечних технологій ведення виробництва, сучасний стан і прогнозні оцінки ефективності використання агроресурсів. Другого – створення в Інтернеті банку даних аграрних підприємств, засоби якого дозволять не тільки представити своє підприємство і свою продукцію на власній веб-сторінці у всесвітній мережі, але й нададуть можливість проведення міні-тендерів для закупівлі ресурсів і послуг для власних потреб.

В будь-якому випадку потрібно зрозуміти, що без широкого використання сучасних інформаційних технологій, навіть при високому рівні ефективності виробництва, забезпечити достатній потенціал конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств практично неможливо.

Як раз за допомогою організації інформаційного забезпечення є можливість вирішити ряд ключових проблем аграрного ринку. Адже поширення

телекомунікацій, організація консультаційних служб, з перенесенням роботи на виробництво, через поширення знань та збільшення доступу до послуг інформаційного характеру дасть змогу підвищити конкурентоспроможність аграрної продукції, а відтак покращити кон'юнктуру ринку та зробити виробництво більш ефективним [1].

Висновки. В умовах стрімких змін як внутрішнього стану, так і міжнародного положення України широке впровадження сучасних інформаційних технологій, особливо в аграрному секторі економіки, стає все більш актуальним і невідкладним. В такій ситуації оперативне створення мережі постачання інформаційних ресурсів по всій території вимагає відповідної підтримки держави, а цей напрямок розвитку повинен стати одним з пріоритетних. У випадку якщо керівництво і управлінський персонал українських сільськогосподарських підприємств не будуть володіти сучасними інформаційними технологіями в результаті відкриття ринків іноземні компанії, що давно вже використовують можливості Інтернету, матимуть суттєву перевагу в інформаційному просторі.

Оперативно вирішити ці проблеми можна шляхом розробки і широкого використання спеціальної інформаційної системи, яка сучасними засобами IP-технологій через мережу Інтернет здійснювала б інформаційне забезпечення сільськогосподарських підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Губський Б.В. Аграрний ринок / Губський Б.В. – К.: Нора-прінт, 1998. – 184 с.
2. Трутнев Е.В. Развитие информационного обеспечения АПК / Е.В. Трутнев // Техника в сельском хозяйстве. – 2007. – №5. – С. 45-47.

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МАРКЕТИНГОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

А.М. СОБОЛЕНКО, студентка III курсу факультету економіки і підприємництва

Науковий керівник, викладач МИКОЛАЙЧУК Я.Л.

Вступ. В сучасних умовах вектор напрямку розвитку світового суспільства напрямлений в бік, де інформація набуває ролі найціннішого активу будь-якого підприємства. Причому в даному випадку йдеться не про звичайні відомості, які допомагають керівництву приймати рішення, а про налагоджену систему, яка безперервно діє на підприємстві.

Існує декілька передумов успіху маркетингової діяльності, серед яких інформаційні, кадрові, організаційні та фінансові. До *інформаційних передумов* відносять максимально можливу повноту, достовірність, своєчасність отримання визначеного кола інформації та представлення її у цілісній системі – системі інформаційно-аналітичного забезпечення маркетингу (ІСМ).

Результати досліджень. **Маркетингова інформація** – це сукупність даних, повідомлень, відомостей, які характеризують маркетингове середовище (об'єкти,

явища, процеси, зв'язки тощо) та збираються, опрацьовуються, накопичуються і аналізуються для прийняття певних рішень [1].

За призначенням маркетингову інформацію поділяють на довідкову, рекомендаційну, нормативну, сигнальну, регулюючу. Крім того, у маркетингу розрізняють: первинну і вторинну, внутрішню і зовнішню вторинну інформацію. Методики збирання теж різноманітні (опитування, спостереження, інтерв'ю, експеримент тощо).

Джерела маркетингової інформації – це внутрішні джерела компанії, опубліковані джерела, Internet, інформаційна індустрія, інші джерела [4].

Сьогодні інформація є найважливішим ресурсом і об'єктом управління; для її збирання, обробки, аналізу, оцінки доцільно застосувати систему маркетингової інформації.

Маркетингова інформаційна система – безперервно діюча система, що включає набір процедур і методів для регулярного збирання, аналізу та інтерпретації інформації з різних джерел і забезпечує інтегрування, підтримку й передачу менеджерам інформації у формі, придатній для прийняття рішень [3].

Маркетингові інформаційні системи створюються з урахуванням конкретних потреб підприємств, їх специфічних особливостей як внутрішнього, так і зовнішнього характеру, що впливають на процеси прийняття рішень.

Роль інформаційної системи полягає в наданні доступу до інформації, у своєчасному «продукуванні» інформації та у розподілі інформації з прийнятними витратами.

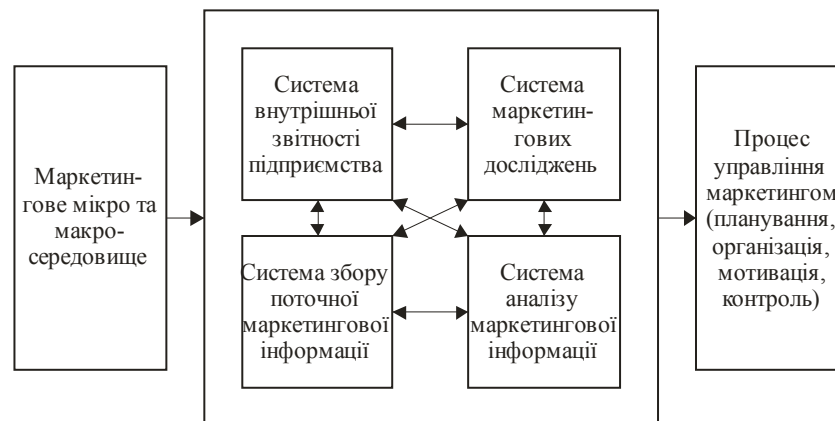

Рис. 1. Структура маркетингової інформаційної системи

Розглянемо детальніше чотири основні елементи маркетингової інформаційної системи [3]:

1. **Система внутрішньої звітності підприємства** (дає змогу провадити моніторинг показників, які відображають фінансовий стан підприємства, рівень витрат, обсяги матеріальних запасів та інші показники внутрішньої звітності підприємства).

2. **Система збору поточної зовнішньої маркетингової інформації** (комплекс засобів і процедур, які застосовуються для отримання достовірної та щоденної інформації щодо маркетингового середовища).

3. **Система маркетингових досліджень** (дає змогу оперувати інформацією, отримання якої потребує проведення окремого дослідження).

4. **Система аналізу маркетингової інформації** (набір моделей, завдяки яким зібрана інформація може бути використана в складанні прогнозів та перевірки

різних сценаріїв).

Для формування ІС над інформацією і даними виконують певні технологічні процедури: збір, опрацювання, реєстрація, збереження, перетворення, споживання тощо. За джерелами їхнього отримання розрізняють декілька варіантів організації цього процесу [2]:

– збір даних із різних джерел у вигляді документів (періодичні та спеціалізовані видання, статистичні збірники, комерційні огляди, рекламні проспекти, дані презентацій). Необхідні дані реєструють і заносять у базу даних;

– збір даних на машинних носіях, які розповсюджуються спеціальними інформаційними службами. Це можуть бути текстові або структуровані дані;

– автоматичне формування баз даних підприємства з використанням комп'ютерних мереж, баз і банків даних спеціального призначення (СВІТ, RELCOM UKRAINE, INTERNET). Так можна збирати статистичну та комерційну інформацію, дані спеціальних маркетингових досліджень тощо.

Висновки. Працівники служб маркетингу підприємств, використовуючи методологічно-інформаційний інструментарій управлінського обліку в дослідженні ефективності ринка збуту, будуть мати можливість безпомилково отримувати початкову інформацію про зовнішнє і внутрішнє середовище при оцінці конкурентоспроможності продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Маркетинг: Слов. / Азоев Г.Л., Завьялов П.С., Лозовский Л.Ш., Поршнева А.Г., Райзберг Б.А. – М.: ОАО НПО «Экономика», 2000. – 362 с.
2. Ткаченко С.А., Григор'єва Н.М. Обліково-економічне забезпечення в інформаційному забезпеченні маркетингової діяльності підприємств.
3. Бутенко Н.В. Основи маркетингу. – Львів: Студія-Е, 2005. – 803 с.
4. Інформаційний маркетинг: Навч. – метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / Уклад. Л. Ф. Єжова. – К.: КНЕУ, 2004. – 185 с.

ТВЕРДОТІЛИЙ НАКОПИЧУВАЧ (SSD) – ЗАМІНА ЖОРСТКОМУ ДИСКУ

Н.З. СПРИНСЬКА, студентка III курсу

Науковий керівник: викладач ЛЕВЧЕНКО І.Ф.

SSD (Solid State Drive) або твердотілий накопичувач – пристрій для постійного зберігання даних з використанням твердотілої (зазвичай – флеш) пам'яті. SSD логічно емулює звичайний жорсткий диск (HDD) і теоретично може використовуватися замість нього.

Оригінальний термін "твердотілий", прийшов з фізики твердого тіла, мав на увазі використання напівпровідникових пристроїв замість електронно-променевих ламп, але в даний час він використовується також для того, щоб відрізнити цілком напівпровідникові пристрої від електромеханічних, якими є "звичайні" жорсткі

диски.

Перші твердотілі накопичувачі, що використовують флеш-пам'ять, з'явилися в 1995 році і з самого початку були орієнтовані на застосування у військовій і аерокосмічній техніці, де виключно висока вартість подібних пристроїв компенсувалася високою надійністю і унікальною здатністю функціонувати в умовах екстремальних температур, вібрацій і перевантажень.

З поступовим падінням ціни на флеш-пам'ять твердотілі накопичувачі стали проникати на менш специфічні ринки, включаючи споживчий, з 2007 року деякі моделі ноутбуків серійно стали комплектуватися твердотілими накопичувачами. При цьому вони стали випускатися в практично всіх стандартних форм-факторах (1.8", 2.5", 3.5", PC Card) і з різними інтерфейсами [3].

Переваги SSD перед HDD

Більш швидкий запуск від включення до переходу в робочий стан, оскільки не потрібне розкручування шпинделя.

Дуже швидкий випадковий доступ до даних (особливо для читання), через відсутність необхідності переміщати блок головок, внаслідок цього, більш швидше завантажується система і запускаються додатки, оскільки важливим чинником для виконання цих операцій, як правило, є час пошуку даних на диску.

Відсутність шуму, хоча великі промислові SSD можуть мати внутрішні вентилятори для охолодження. Також нижче енергоспоживання (а отже, тепловиділення) для SSD невеликих обсягів, твердотілі накопичувачі великої ємності такої переваги перед жорсткими дисками не мають.

Висока механічна надійність – відсутність рухомих частин повністю усуває можливість відмови через поломки механіки.

Краща здатність переносити екстремальні зовнішні умови – перевантаження, вібрації, перепади тиску і температури, що, крім спеціальних областей застосування, дуже добре для застосування в ноутбуках та іншій мобільній електроніці.

Недоліки SSD.

На початок 2009 року в середньому вартість зберігання одного гігабайта на флеш-SSD поки що на два порядки вища ніж для звичайних жорстких дисків.

Ємність – хоча зараз максимальна ємність серійних SSD значно нижча за таку у жорстких дисків, вона має тенденцію до швидкого збільшення, вже випробовуються прототипи терабайтних пристроїв [1].

Велика вразливість до ряду негативних факторів, включаючи раптове відключення живлення, магнітні поля і статичну електрику.

Обмежене число циклів запису для SSD на базі флеш-пам'яті – звичайна флеш-пам'ять витримує 300.000 – 500.000 операцій стирання / запису, у деяких спеціальних типів флеш-пам'яті цей параметр декларується на рівні півтора мільйона операцій. Спеціальні файлові системи або алгоритми роботи контролера можуть пом'якшити цю проблему шляхом динамічного розподілу часто перезаписуваних кластерів рівномірно по диску (так зване "вирівнювання зносу"). Комплекс заходів дозволяє сучасним SSD теоретично витримати до 20 років щоденної звичайної експлуатації в персональному комп'ютері.

Компанія BITMICRO Networks представила нове покоління твердотілих дисків (SSD) на основі флеш-пам'яті підвищеної ємності об'ємом 1,6 терабайта.

По заявах розробників, анонсовані накопичувачі SSD забезпечують сталу

швидкість читання даних до 230 Мб/с. Пікове значення швидкості читання інформації досягає 320 Мб/с. Диски виконані на основі флеш-пам'яті NAND за технологією однорівневих клітинок (Single-level-cell, SLC). Розробники особливо виділяють підвищену надійність пристроїв і стійкість до зовнішніх дій. Так, наприклад, твердотілі диски здатні витримувати перевантаження до 1500g у включеному стані, а діапазон робочих температур складає від мінус 40 до плюс 85 [2].

У твердотілих дисках E-disk Altima Ultra320 SCSI застосовані запатентовані технології secureerase і Powerguard, призначені для підвищення безпеки. Середній час напрацювання на відмову складає близько двох мільйонів годин. Призначені накопичувачі для використання в системах корпоративного класу, а також в устаткуванні для військових, урядових організацій і медичних установ. Про орієнтовну вартість дисків поки нічого не повідомляється.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Перспективные технологии производства памяти. Современное состояние [Електронний ресурс] / «Компоненты и технологии», №12, 2006 г. – Режим доступу: <http://www.compitech.ru>
2. Створено твердотілий диск ємкістю в 1,6 терабайта [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://geek-info.org.ua/>
3. Что вслед за флэш? Николай Печерица, «Экспресс-Электроника», №6, 2005 г.

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ

О.В. ТАТАРЧУК, студент III курсу

Науковий керівник: викладач РОДАЩУК Г.Ю.

Вступ. В умовах соціально-економічної кризи сільські території зазнали значного спаду виробництва, вивільнення робочої сили, що супроводжується зростанням безробіття на селі працівників, збільшенням надлишку робочої сили. Гострою проблемою стала відсутність капіталовкладень на створення нових робочих місць, реструктуризацію господарства. У таких умовах важливо розвивати галузі, які не вимагають великих фінансових вкладень. Альтернативою зайнятості в аграрному секторі постає діяльність в сфері сільського або агротуризму, яка може розвиватися як самостійний або допоміжний до основної роботи вид бізнесу [1].

Так, наприклад, розвиток сільського зеленого туризму призведе до розширення сфери послуг, зокрема торгівлі, громадського харчування, транспорту і зв'язку, виробництва сувенірів у сільській місцевості. А це стане одним із шляхів активізації її соціально-економічного розвитку, тобто розвитку сільських територій.

Результати досліджень. Важко переоцінити значення якісного інформаційного забезпечення для сільського населення з точки зору можливостей розвитку малого бізнесу. Зокрема напрямок інформатизації галузі сільського туризму може стати

одним з пріоритетних з причин його виключної актуальності в соціальному плані.

Маркетингові дослідження показують, що в США, країнах Західної і Центральної Європи цьому питанню приділяється значна увага – частка на туристичному ринку по різних оцінках становить до 12% [1]. Сайти присвячені сільському туризму, як правило, дуже інформативні і реально сприяють просуванню його як комерційного продукту на ринок туристичних послуг. При цьому велика увага надається питанням екологічної безпеки, енерго- та ресурсозбереженню.

Нажаль в Україні цей напрямок поки що не отримав достатнього розвитку. Наприклад, на відміну від прибалтійських країн, де разом з локальними базами в Інтернеті сформована загальна база сільських готелів для всіх трьох країн, на українських туристичних веб-ресурсах сільський (зелений) туризм до останнього часу залишався майже не представленим. З урахуванням іноземного та вітчизняного досвіду в Україні на сьогодні все ж таки створено декілька концепцій веб-сайтів, структури баз даних, опрацьовані відповідні анкети для збору інформації. Розроблено класифікацію об'єктів розміщення по типах (від сільських будинків до міні-готелів) та по спеціалізації послуг (ознайомлення з сільськогосподарською технікою, міні-зоопарки з дикими та свійськими тваринами, полювання, рибалка, відпочинок для дітей, проведення семінарів тощо) [2].

Звичайно, щоб зацікавити потенційних клієнтів (туристів) необхідно розробити програму відпочинку і розваг, забезпечити всі сучасні зручності проживання, запропонувати смачну високоякісну їжу, організувати ознайомлення з місцевими звичаями, ремеслами, пам'ятками культури тощо. При цьому зростаючий потік туристів сприятиме розвитку соціальної інфраструктури і збільшенню кількості робочих місць, зокрема за рахунок самозайнятості населення.

Очевидно, що організація подібного бізнесу є відносно дешевою, має творчий характер і широкі можливості розвитку. Тому більшість мешканців сел при бажанні спроможні забезпечити якісний відпочинок туристів. А відсутність активного попиту пояснюється недосконалістю механізму оперативного обміну інформацією між зацікавленими сторонами. Так люди, що віддають перевагу відпочинку в сільській місцевості і бажають провести вихідні дні або свята за містом в більшості туристичних фірм і агенств не знаходять очікуваних пропозицій. Більше того вивчення існуючого досвіду свідчить про прагнення більшості іноземних туристів провести відпочинок не в готелі з стандартним переліком послуг, а безпосередньо в домогосподарстві на природі. Таке положення зумовлюється бажанням детальніше ознайомитися з національними особливостями образу життя населення, кухні, звичаїв тощо. Ця категорія туристів практично взагалі не отримує необхідної інформації [1, 2].

З іншого боку переважна частина селян і не здогадується про існування попиту на відпочинок в сільській місцевості та можливості ведення успішного бізнесу на основі власного домогосподарства. Ефективно поєднати інтереси цих двох груп учасників ринку туристичних послуг дозволяє широке використання сучасних інформаційних технологій. На практиці це реалізується за допомогою спеціальних Інтернет-проектів [2]. Прийняти участь в них можна шляхом заповнення спеціальних анкет. Одним з найбільш відомих веб-ресурсів в цьому напрямку може стати інтернет-проект “Зелений туризм. Банк даних сільського туризму”. Цей проект розрахований в першу чергу на людей, які мають мінімальне уявлення про роботу з

Інтернетом, обмежені технічними можливостями або не мають їх зовсім, і надають послуги, з якими можна вийти на ринок.

Висновки. Через низький рівень розвитку інформаційної інфраструктури сільське населення фактично ізольоване від сучасного інформаційного простору, а їх інформаційні потреби залишаються незадоволеними. Так як існуючий стан інформаційного забезпечення не відповідає сучасним потребам сільського населення України, та не може в повній мірі задовольнити їх вимоги.

В сучасних умовах широке впровадження сучасних інформаційних технологій, особливо в сільській місцевості, стає все більш актуальним і невідкладним, а оперативне створення мережі постачання інформаційних ресурсів має стати одним з пріоритетних.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Васильєв В. В. Відпочинок в українському селі. Поради початківцям / В.В. Васильєв // Туризм сільський зелений.– 2006. – № 1. – С. 6-21.
2. Трутнев Е.В. Развитие информационного обеспечения АПК / Е.В. Трутнев // Техника в сельском хозяйстве. – 2007. – №5. – С. 45-47.

ЕВОЛЮЦІЙНА БІОКІБЕРНЕТИКА, РЕАЛІЇ СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ МАЙБУТНЬОГО

Д.М. ФІЛІМОНОВ, студент III курсу

Науковий керівник: викладач ЛЕВЧЕНКО І.Ф.

Вступ. На шляху створення штучного інтелекту мають місце об'єктивні обмеження, сутність яких коротко можна пояснити основами теорії об'єктів. Ці бар'єри полягають тому, що людина являється об'єктом третього порядку, а комп'ютер – об'єкт порядку нижчого – другого, і згідно вищезгаданої теорії, не здатен піднятися на порядок вище. Але саме необхідність цього «переходу» являється тим критерієм, відповідно до якого визначається завершеність процесу створення штучного розуму і, відповідно, досягнення кінцевої цілі цього процесу – самоусвідомлення комп'ютером себе і відокремлення ним себе як окремого об'єкта.

Результати дослідження. Потенційним шляхом вирішення складності обговорюваної проблеми може стати відносно нова галузь знань – еволюційна біокібернетика.

Предметом вивчення еволюційної біокібернетики є розвиток в процесі біологічної еволюції усе більш складних і високоорганізованих систем обробки інформації, поява в організмів нових кібернетичних властивостей.

Щоб відповісти на питання, як і чому в процесі біологічної еволюції з'явилися логічні форми, що забезпечують пізнання природи, має сенс побудувати модельну теорію походження логіки. Така теорія могла б містити математичні моделі найбільш важливих "інтелектуальних винаходів" біологічної еволюції (безумовного рефлексу, звикання, класичного та інструментального умовних рефлексів і так далі), за допомогою яких тварини "пізнають" закономірності природи, а також моделі

еволюційних переходів між винаходами різних рівнів [4].

Теорія походження логіки має бути важливою частиною еволюційної біокібернетики, до якої можуть бути віднесені області досліджень, зазначені нижче.

Еволюційне моделювання – область, що відносно успішно склалася як окрема галузь знань. В еволюційному моделюванні можна виділити три напрями: побудова моделей виникнення молекулярно-генетичних інформаційних систем; моделювання спільних закономірностей еволюції; прикладне еволюційне моделювання. Охарактеризуємо коротко кожне з них.

Моделі виникнення молекулярно-генетичних інформаційних систем розроблялися у зв'язку з проблемою походження життя.

Модель сайзерів (syser – скорочення від *system of self reproduction* – система, що самовідтворюється) запропонована новосибірськими вченими В.А. Ратнером і В.В. Шаміним у 1980 р. Вона описує систему макромолекул, в яку входять полінуклеотидна матриця, ферменти реплікації і ферменти трансляції. Сайзери – цілком природна модель простої системи, що самовідтворюється. По спільній структурі ця модель схожа з схемою досліджених Дж. фон Нейманом автоматів, що самовідтворюються [3].

Серед досліджень, присвячених моделюванню спільних кібернетичних закономірностей біологічної еволюції, відзначимо цікавий цикл С. Кауффмана, де аналізуються автомати, що складаються з безлічі випадково зв'язаних логічних елементів. Моделі Кауффмана дозволяють зробити ряд передбачень відносно "програм" життєдіяльності кліток. Зокрема, продемонстровано, що для одночасного забезпечення стійкості і гнучкості програми число входів логічних елементів має бути обмежене певним інтервалом.

До моделювання спільних аспектів біологічної еволюції можна віднести і дослідження еволюції генетичних текстів [2].

Цікава, хоча мабуть, неперечна, модель блоково-ієрархічного еволюційного відбору, згідно якої нові генетичні тексти великої довжини спочатку випадково складаються з коротких текстів, оптимізованих в попередні еволюційні епохи, а після складання оптимізуються.

В останні 10-15 років надзвичайно широкого розвитку зазнали моделі, в яких будуються мережі з формальних нейронів. Розроблені ефективні алгоритми асоціативної пам'яті, розпізнавання образів, обробки інформації в системах управління складними об'єктами. Переваги даних мереж – паралельність обробки інформації і здібність до навчання [1].

Аналіз "інтелектуальних винаходів" біологічної еволюції – дуже цікава і практично незаймана область для теоретичних досліджень, результатом яких може стати розуміння спільних принципів функціонування біологічних інформаційних систем, що ґносеологічно є важливішим за з'ясування конкретних фізико-хімічних механізмів роботи елементів природних "біокомп'ютерів", оскільки "елементна база" природних і штучних біокомп'ютерів може бути різноманітною.

Висновки. Найбільш актуальним стосовно питання розробки штучного інтелекту, але найменш розвиненим напрямом еволюційної біокібернетики є теорія походження логіки. Серед перших кроків до її побудови відзначимо моделі "інтелектуальних винаходів" біологічної еволюції, зокрема, адаптивний сайзер, що є моделлю безумовного рефлексу на молекулярному рівні, а також модель

формування простих навиків.

Питання еволюційної біокібернетики зачіпають широке коло міждисциплінарних проблем, що відносяться до теорії пізнання, математики, штучного інтелекту, вищої нервової діяльності, біологічної еволюції, математичного моделювання, інформатики, технічної кібернетики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Эйген М., Шустер П. Гиперцикл. Принципы самоорганизации макромолекул. М.: Мир, 1982.
2. Кауффман С. Антихаос и приспособление // В мире науки. 1991. № 10.
3. Редько ВТ. Адаптивный сайзер // Биофизика. 1990. Т. 35. № 6.
4. Редько ВТ., Дябин ММ., Елагин В.М., Карпинский Н.Г., Половянюк А.И., Сереченко В.А., Ур-гант О.В. К микроэлектронной реализации эволюционного оптимизатора // Микроэлектроника. 1995. Т. 24. № 3.

ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ ЯК ОСНОВА УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

В.Р. ШАЙМУХАМЄТОВА, студентка III курсу
Науковий керівник: доцент ДАВЛЕТХАНОВА О.Х.

Вступ. Актуальною задачею господарської діяльності нині слід вважати виявлення критичних проблем та пошук їх оптимального рішення. До цього висновку незалежно один від одного приходять все більша кількість економістів, системотехніків, аналітиків, практичних робітників та науковців.

Потреба в рішенні з'являється лише при наявності проблеми, яка в загальному виді характеризується двома станами – заданим (бажаним) та фактичним. Неузгодження між цими станами передбачає необхідність виробки управлінського рішення та контролю за його реалізацією. Від якості управлінських рішень залежить ефективність діяльності підприємства взагалі. Це визначає важливість оволодіння кожним відповідальним робітником апарата управління, а тим більше керівниками, основними принципами управління як основи управлінських рішень. Питанням теорії та практики прийняття управлінських рішень присвячені праці В.М.Верхоглазенко, Г.П.Галузинського, А.Л. Ємельянова, В.М. Колпакова, В.М. Приймака, В.Ф. Ситника та ін.

Методологія дослідження. Метою дослідження є систематизація принципів управління як основи управлінських рішень. Для досягнення поставленої мети застосовувався діалектичний метод пізнання та системний підхід до вивчення економічних явищ.

Результати дослідження. Управління – цілеспрямована діяльність апарату управління у соціально-економічній системі, пов'язана з здійсненням специфічних функцій (планування, організації, регулювання, координації, мотивації, контролю) на основі пізнання і використання об'єктивних законів і закономірностей. Функцією управління є функціональна суть діяльності, певний вид діяльності, виконання якої забезпечує досягнення бажаного результату.

Управління як наукова категорія виступає у поєднанні трьох його аспектів – змісту, організації, процедур здійснення (технології управління).

Принцип управління – основа правильного розуміння відношень і правил поведінки в процесі виробництва і управління: розподіл праці, дисципліна, єдність напрямів, винагорода персоналу, справедливість, ініціатива, централізація, порядок, стабільність, повноваження і відповідальність, корпоративний дух.

Управління визначається як процес волевиявлення і реалізації цієї волі (організація роботи за планом), що виражається в отриманні, переробці і передачі інформації. Його також можна розглядати як процес рішення проблем для досягнення цілей. Виділяють шість фаз цього процесу (рис. 1).

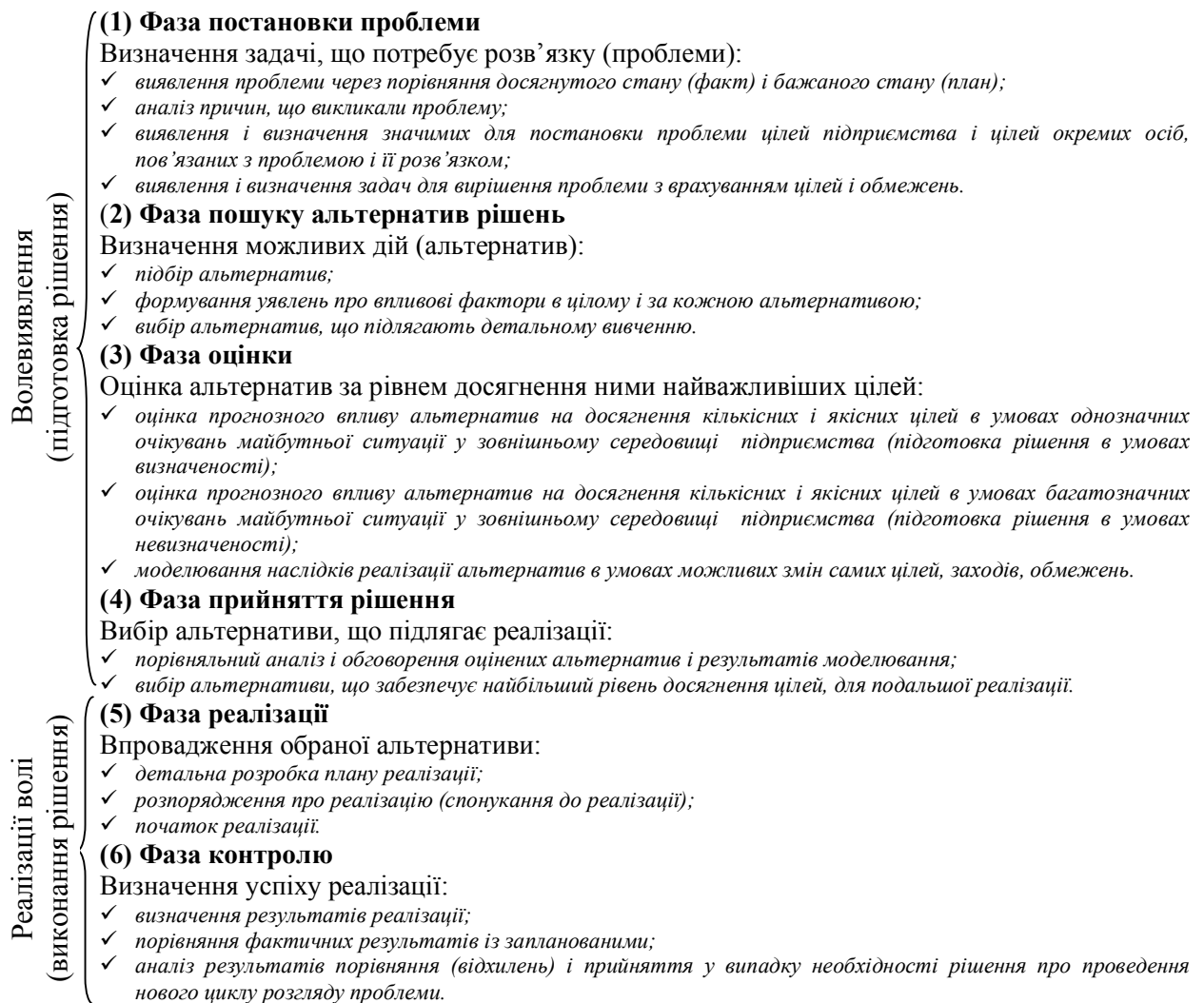

Рис. 1. Процес управління

Процес прийняття рішення в цілому як процес волевиявлення, пов'язаний з майбутнім, можна розглядати як процес планування, обумовлений аналізом і прогнозом, результати яких містять відповідні порівняння передбачуваних впливів значимих для майбутнього альтернатив (фази 1-4). Процес реалізації волі можна поділити на: а) розробку прийнятого рішення в деталях і розпорядження щодо його виконання (фаза 5) – процес регулювання – та б) контроль – визначення і документування фактичних показників (результатів реалізації рішення) та порівняння їх з плановими показниками для визначення результатів діяльності.

Процес управління підприємством має циклічний характер (рис. 2). Технологія у процесі управління включає три основних цикли: 1) інформаційний (пошук, збір,

обробка збереження та передача інформації); 2) логіко-розумовий (розробка і прийняття управлінського рішення); 3) організаційний (організація виконання управлінського рішення).

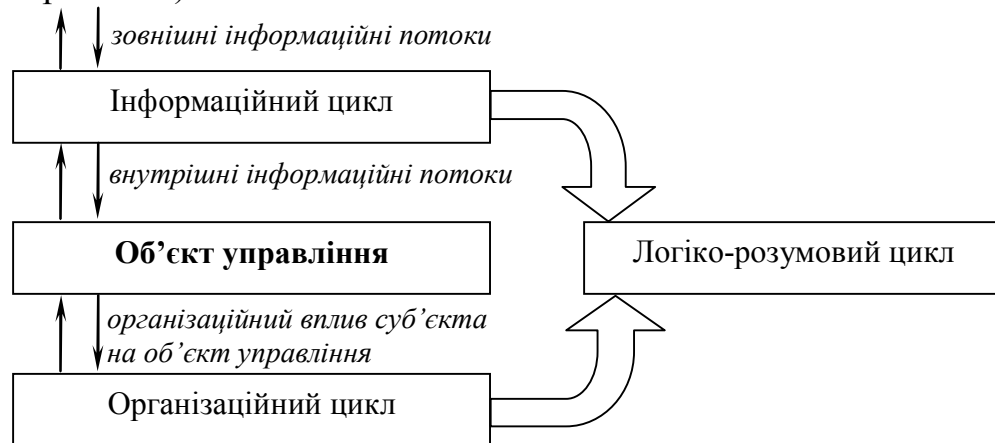

Рис. 2. Цикли управління підприємством

Висновок. Прийняття рішень являє собою процес, який починається з виникнення проблемної ситуації і закінчується вибором рішення, тобто вибором дій з усунення проблемної ситуації. Цей процес є зв'язаним і присутній при виконанні будь-якої управлінської функції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алдохин И. П. Теория принятия решений / И. П. Алдохин, И. В. Бубенко. – К.: УМК ВО, 1990. – 160 с.
2. Введение в теорию управления корпорацией / В. А. Панков, А. Л. Еськов, С. В. Ковалевский, С. Н. Петрукевич. – М.: Дело, 2004. – 69 с.
3. Дерлоу Д. Ключові управлінські рішення. Технологія прийняття рішень: Пер. з англ. / Д. Дерлоу. – К.: Наукова думка, 2001. – 242 с.

ЕКОНОМІКО-МАТЕМАТИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ЯК СПОСІБ ВИВЧЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

І.Г. ШЕВЧУК, студентка III курсу
Науковий керівник: викладач РОДАЩУК Г.Ю.

На сьогодні в Україні триває формування ринкового середовища, яке вимагає досконалої системи управління. Однією з причин нестабільного економічного розвитку господарської діяльності є невідповідність рівня управління вимогам ринку, неспроможність підприємства швидко і з мінімальними затратами реагувати на потреби ринку, тобто забезпечити гнучкість в умовах конкуренції [1, с.53].

При економіко-математичному моделюванні часто виникає ситуація, коли економічна система, що вивчається, має занадто складну структуру, відсутні математичні методи, схеми, які б охоплювали всі основні особливості і зв'язки цієї системи. Такою економічною системою, наприклад, є економіка підприємства в

цілому. Виникає необхідність спрощення досліджуваного об'єкта, виключення й аналізу деяких його другорядних особливостей для того, щоб підвести цю спрощену систему під клас уже відомих структур, що піддаються математичному опису та аналізу. При цьому ступінь спрощення має бути таким, щоб всі істотні для даного економічного об'єкта риси відповідно до мети дослідження були включені в модель [2, с.54].

Важливим моментом першого етапу моделювання є чітке формулювання кінцевої мети побудови моделі, а також визначення критерію, згідно якого будуть порівнюватися різні варіанти розв'язку. В економічному аналізі такими критеріями можуть бути: максимальний прибуток, найменші витрати виробництва, продуктивність праці тощо.

При постановці задач математичного програмування звичайно передбачається обмеженість ресурсів, які витрачаються при виробництві продукції. Тому важливо визначити, які ресурси є вирішальними для виробничого процесу, яким є їхній запас. Якщо всі види виробничих ресурсів (сировина, трудові ресурси, потужність устаткування тощо) використовуються для випуску продукції, то необхідно знати витрати кожного виду ресурсу на одиницю продукції. Усі обмеження, що описують економічний процес, мають бути сумісними, тобто повинен існувати хоча б один розв'язок задач, що задовольняє всі обмеження.

Не кожна економічна задача потребує власну модель. Деякі процеси з математичної точки зору однотипні і можуть описуватися однаковими моделями. Наприклад, у лінійному програмуванні, теорії масового обслуговування існують типові моделі, до яких зводиться безліч конкретних задач.

Другим етапом моделювання економічних процесів є вибір раціонального математичного методу для розв'язку задачі. Наприклад, для розв'язку задач лінійного програмування відомо багато методів: симплексний, метод потенціалів тощо. Деталізація ускладнює побудову моделі, не дає переваг в аналізі економічних взаємозв'язків. Але і зайве укрупнення моделі призводить до втрати істотної економічної інформації, а іноді до неадекватного відображення реальних умов.

Третім етапом моделювання є всебічний аналіз отриманого результату. Остаточним критерієм достовірності та якості моделі є: практика, відповідність отриманих результатів і висновків реальним умовам виробництва, економічний зміст отриманих оцінок. Якщо результати не відповідають реальним виробничим умовам, то необхідно зробити економічний аналіз причин невідповідності. Це може бути і недостатня достовірність інформації, і невідповідність математичних методів і схем особливостям економічного об'єкта, що досліджується. Після того, як причина визначена, в модель потрібно внести відповідні корективи, і повторити процес розв'язування задачі [3, с.85].

Результатами аналізу та моделювання господарських систем є створення сценарію формування та функціонування даних систем та різних варіантів використання технологічних і біологічних ресурсів, зумовленими змінами у природному середовищі та соціально-економічному розвитку суспільства. Опрацювання різних сценаріїв з урахуванням взаємодії основних чинників, що впливають на кінцевий результат, дозволяє створювати оптимальні для економічних і соціальних умов України оптимізаційні моделі господарських систем.

Висновки. Використання математичних методів у дослідженнях господарської

діяльності на сучасному етапі є одним із найважливіших шляхів дослідження динамічних господарських систем і знаходження найбільш оптимальних форм розв'язання існуючих проблем, що дозволяє проаналізувати кількісні характеристики предметів як у статистичному, так і динамічному режимах із широким застосуванням при цьому електронно-обчислювальної техніки.

Таким чином, економіко-математичне моделювання роботи підприємства базується на аналізі його діяльності і, у свою чергу, збагачує цей аналіз результатами і висновками. У зв'язку з цим дослідження щодо вибору критерію оптимальності шляхом побудови економіко-математичних моделей управління підприємством є актуальним та спрямовані на вирішення важливого наукового завдання – підвищення економічної ефективності підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Калініченко А.В Роль математичних методів у сільськогосподарських дослідженнях /А.В Калініченко // Агроекологічний журнал. – 2004. – №4. – С. 53-55.
2. Бутник О.М. Динамічні моделі // О.М. Бутник / Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – №11. – С. 53-55.
3. Попова В.В. Економіко-матиматичне моделювання як спосіб вивчення господарської діяльності // В.В.Попова / Економіка АПК. – 2006. – №1 – С. 83-87.

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА МОЛОКА – ПЕРСПЕКТИВИ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ

К.Ю. ФЕДОСЄВА, студ. III курсу
Науковий керівник доцент УЛАНЧУК А.І.

Найважливішою галуззю продуктивного тваринництва України є скотарство, яке постачає незамінні продукти харчування і цінну сировину для харчової промисловості. У результаті господарського використання великої рогатої худоби одержують молоко, що відзначається високими харчовими якостями і є сировиною для виробництва молочних продуктів. Молоко і молочні продукти становлять основу повноцінного харчування населення. За науково-обґрунтованими нормами харчування людина має споживати, в середньому, 380 кг (у перерахунку на молоко) молока і молочних продуктів, у тому числі 120 кг молока у свіжому вигляді

На сучасному етапі актуальним для України є подолання кризи в молочному підкомплексі, оскільки проблема стабілізації вітчизняного ринку молока та молочної продукції безпосередньо пов'язана з підвищенням соціально-економічного рівня життя населення країни так як питома вага молочної промисловості складає 15%.

Актуальність та важливість даної проблеми потребує значних та детальних досліджень. Питання занепаду та стабілізації молочної галузі вивчали С. М. Курило, Т. Л. Плотнікова, С. Єфименко, М. Гавриленко, Д. Глущенко, Н. Новікова та інші. Значно переймається даною проблемою Спілка молочних підприємств України.

Молочна галузь України переживає нині не найкращі часи: поголів'я корів у країні з роками скорочується. Тільки за період 2003 – 2008 рр. молочне поголів'я зменшилося на 1,4 млн. корів. В 2009 році тенденція скорочення продовжується і в 2009 році загальна кількість корів становить вже 2,9 тис. корів проти 4,9 млн. у 2000 р. розглянемо динаміку поголів'я, продуктивності корів та валового виробництва молока за даними таблиці 1.

З даних таблиці видно, що поголів'я корів зосереджено у Вінницькій, Львівській, та Хмельницькій областях, а найменше у Запорізькій, Кіровоградській та Луганській. У 2009 році поголів'я корів в Україні зменшилось порівняно з 2008 роком на 6,7%, або на 172,5 тис. голів. Зменшення відбулося по всіх регіонах України, крім Автономної Республіки Крим.

Розглядаючи продуктивність корів то варто зазначити, що загалом по Україні продуктивність корів зросла на 4,85%. Підвищення продуктивності спостерігається по всіх областях України, за виключенням Чернівецької області. Найбільше продуктивність зросла у Чернігівській, Полтавській та Житомирській областях.

Відповідно валове виробництво молока по Україні також зменшилось на 1,1% або на 115,4 тис. тон. Таке незначне зменшення валового виробництва порівняно зі зменшенням поголів'я пояснюється підвищенням продуктивності корів по Україні.

1. Динаміка поголів'я корів, продуктивності корів та валового виробництва молока

Області	Поголів'я корів, тис	Продуктивність корів, кг	Валове виробництво
---------	----------------------	--------------------------	--------------------

	ГОЛ						МОЛОКА, ТИС. ТОНН		
	2008р.	2009р.	2009р. у% до 2008р.	2008р.	2009р.	2009р. у% до 2008р.	2008р.	2009р.	2009р. у% до 2008р.
Україна	3022,9	2850,4	94,3	3085,41	3235,16	104,85	9326,9	9221,5	98,9
Автономна Республіка Крим	90.1	90.2	100.1	2986,68	3072,06	102,86	269.1	277.1	103
Вінницька	195.5	190.5	97.4	3371,36	3463,52	102,73	659.1	659.8	100.1
Волинська	140.3	131.4	93.7	2743,41	2824,96	102,97	384.9	371.2	96.4
Дніпропетро вська	95.9	88.7	92.5	3098,02	3144,31	101,49	297.1	278.9	93.9
Донецька	81.3	76.6	94.2	3678,97	3775,46	102,62	299.1	289.2	96.7
Житомирськ а	170,0	154.7	91	2920,00	3166,13	108,43	496.4	489.8	98.7
Закарпатська	119.7	110.9	92.6	2697,58	2887,29	107,03	322.9	320.2	99.2
Запорізька	70.6	64.3	91.1	3320,11	3466,56	104,41	234.4	222.9	95.1
Івако Франківська	138.7	131.7	95	2763,52	2883,07	104,33	383.3	379.7	99.1
Київська	101.2	92.6	91.5	3849,80	3925,49	101,97	389.6	363.5	93.3
Кіровоградс ька	80.6	76.1	94.4	3471,46	3700,39	106,59	279.8	281.6	100.6
Луганська	68.5	66.7	97.4	3770,80	3784,11	100,35	258.3	252.4	97.7
Львівська	195.4	179.9	92.1	3072,16	3147,30	102,45	600.3	566.2	94.3
Миколаївськ а	97.2	92.5	95.2	3020,58	3160,00	104,62	293.6	292.3	99.6
Одеська	113	106.7	94.4	2930,09	3092,78	105,55	331.1	330	99.7
Полтавська	148.1	146.5	98.9	3455,10	3801,37	110,02	511.7	556.9	108.8
Рівненська	133.4	127.9	95.9	2754,12	2764,66	100,38	367.4	353.6	96.2
Сумська	120.3	112.1	93.2	2989,19	3240,86	108,42	359.6	363.3	101
Тернопільсь ка	128.2	123.3	96.2	2672,39	2756,69	103,15	342.6	339.9	99.2
Харківська	109.1	101.3	92.9	3492,21	3680,16	105,38	381	372.8	97.8
Херсонська	88.5	86.2	97.4	2856,50	2952,44	103,36	252.8	254.5	100.7
Хмельницьк а	178.9	166.7	93.2	2776,97	2961,01	106,63	496.8	493.6	99.4
Черкаська	112.2	104.9	93.5	3600,71	3808,39	105,77	404	399.5	98.9
Чернівецька	78.8	75.3	95.6	3170,05	3166,00	99,87	249.8	238.4	95.4
Чернігівська	167.4	152.7	91.2	2761,05	3105,44	112,47	462.2	474.2	102.6

Аналізуючи закупівельні ціни можна побачити значне їх підвищення – на 38,12% по Україні, а найбільше ціни зросли у Івано-Франківській, Чернігівській та Хмельницькій областях.

Варто зазначити, що основне поголів'я корів зосереджено у господарствах населення – 78,3%, лише 21,7% у сільськогосподарських підприємствах (таблиця 2). Тоді як у 1990 році все було навпаки.

Що ж до продуктивності корів, то як бачимо з даних наведених у таблиці 2, у господарствах населення продуктивність корів значно вища не лише порівняно з сільськогосподарськими підприємствами усіх форм власності (на 15,3%), а й з

продуктивністю корів в середньому по Україні (3%).

В умовах скорочення загальної чисельності корів, особливо у суспільному секторі, виробляти достатню кількість якісного молока і продуктів його переробки дуже складно. На молокопереробні підприємства від сільськогосподарських підприємств надходить молока екстра та вищим ґатунком – 17 – 28%, першим 63-73%, другим – 10%. Облік якості молока, що надходить від населення органами статистики не ведеться.

2. Розподіл поголів'я корів та валового виробництва по підприємствах за 2009 рік

Види господарств	Поголів'я		Валове виробництво молока		Продуктивність корів, кг
	тис. голів	%	млн. т	%	
Всього по Україні	2850,4	100,0	9221,5	100,0	3235,2
Сільськогосподарські підприємства всіх форм власності	617,8	21,7	1784,8	19,4	2889,0
Господарства населення	2232,6	78,3	7436,7	80,6	3331,0

Постійний спад виробництва молока в умовах його сезонності призвів до щорічного дефіциту сировини. Молочні заводи замість партнерських взаємовідносин стали конкурентними. Радіус доставки, причому зустрічний, сягає 350 – 450 км, що значно впливає на ціну молока.

З причин істотного зменшення обсягів виробництва молока та значної сезонності виробництва виникає сировинний дефіцит. Тільки з Республіки Білорусь в минулому році в Україну було імпортовано 2,5 тис. тонн масла вершкового та 234 тонни молочної сировини.

Тому для того, щоб на доводилося завозити із за кордону молочну сировину, коли в Україні є всі можливості самостійно її виробляти, потрібно провести ряд заходів для вирішення даних проблем. Для цього необхідно ретельно аналізувати чинники, що впливають на обсяги виробництва та якість молока.

Основним напрямом дальшого розвитку скотарства і підвищення його економічної ефективності є інтенсифікація виробництва молока на основі зміцнення кормової бази і підвищення рівня годівлі тварин, впровадженні комплексної механізації і автоматизації виробничих процесів та переведення галузі на індустріальні технології, використанні високопродуктивних, спеціалізованих порід худоби пристосованих до машинної потокової технології, удосконалення організації і оплати праці.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Наталія Новікова. Проблеми розвитку АПК. // Економіка АПК - 2009 - №1 - С. 106.

С. Коваль. Найвищий надій на Вінниччині – 7003 кг. // Пропозиція – 2008 – №8 – с.120-123.

ОЦІНКА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКА, ЯК УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

**Р.І. БУТИЛО, студентка III курсу
Науковий керівник: БЕРЖАНІР І.А.**

Кредити є одним з найбільш прибуткових банківських активів і формують, як правило, найбільшу частину доходів банку. Проте кредитна діяльність не є винятком із загального правила щодо залежності між доходом і ризиком. Серед інструментів з мінімізації ризику в кредитній діяльності чільне місце посідає оцінка кредитоспроможності позичальників. Дослідженням цього питання присвячено значну кількість праць вітчизняних науковців, зокрема Ю. Бугель, В. Вітлінського, О. Дзюблюка, Н. Клебанової, А. Мороза, В. Сусіденка, Я. Чайковського.

Під кредитоспроможністю позичальника банку прийнято розуміти наявність у позичальника (контрагента) передумов для отримання кредиту і його здатність повернути кредит та відсотки за ним у повному обсязі та в обумовлені договором строки [1].

Аналіз кредитоспроможності проводиться з метою отримання інформації для прийняття рішення про можливість й умови надання позики. В умовах ринкової економіки кредитоспроможність клієнта-позичальника є базовою характеристикою, яка визначає можливість встановлення кредитних відносин між банком та контрагентом.

Оцінка кредитоспроможності клієнтів банку має ґрунтуватися на певних умовах, котрими передбачається: забезпечення її достовірності шляхом використання всіх необхідних інформаційних даних, визначення широкого кола показників, які всебічно характеризують діяльність позичальника, диференційований підхід до оцінки кредитоспроможності щодо кожної групи позичальників при наданні їм різних видів кредитів, забезпечення поточної та прогнозованої оцінки кредитоспроможності клієнтів, використання сучасних наукових методів, моделей, зарубіжного досвіду і вітчизняної практики проведення такої оцінки, залучення у разі необхідності висококваліфікованих експертів, упровадження сучасних інноваційних технологій оцінювання тощо.

Інформаційною базою, покликаною забезпечити процес оцінки кредитоспроможності клієнтів банку, можуть бути матеріали, отримані безпосередньо від позичальника (його звітність), кредитна історія підприємства; відомості, які при необхідності можуть бути одержані із зовнішнього оточення клієнта (постачальників, кредиторів, покупців продукції, обслуговуючих банків), а також матеріали державних органів та зовнішніх аудиторів (галузеві аналітичні дослідження, статистична інформація, аудиторські висновки, результати перевірок державними органами) [2].

Оцінюючи кредитоспроможність позичальника, комерційні банки України керуються власними положеннями та методиками, в основу яких покладено методичні рекомендації Національного банку України.

Відповідно до вимог “ Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків ”, банки, аналізуючи платоспроможність, обов’язково розраховують коефіцієнти

миттєвої, поточної та загальної ліквідності [1].

Наступна група показників, що аналізуються банківськими установами в процесі прийняття рішення про кредитування, – показники фінансової стійкості. Комерційні банки розраховують коефіцієнт незалежності, коефіцієнт маневреності власних коштів, коефіцієнт автономності та коефіцієнт фінансової залежності (концентрації позикового капіталу).

При оцінюванні кредитоспроможності позичальника банки також аналізують достатність робочого капіталу підприємства. Наявність чистого робочого капіталу свідчить про те, що підприємство здатне не тільки сплатити поточні зобов'язання, але й має у своєму розпорядженні фінансові ресурси для розширення діяльності і здійснення інвестицій

Глибше вивчаючи фінансову стійкість підприємства, необхідно аналізувати також обсяги, тривалість, причини виникнення дебіторської і кредиторської заборгованостей. Адже наявність кредиторської заборгованості, не забезпеченої дебіторською, – основна причина неплатоспроможності підприємства [2].

Першочерговому аналізу підлягають також фінансовий результат господарської діяльності і фактори, які мали вплив на його формування. Наявність валових збитків свідчить про неефективність виробництва продукції та ставить під сумнів подальшу виробничу діяльність. Кредитування таких підприємств є неприйнятним для банківських установ.

Основною метою і завершальним етапом аналізу кредитоспроможності підприємства є розрахунок інтегрованого рейтингового показника фінансового стану та віднесення підприємства до певного класу позичальників для оцінки можливостей подальшої співпраці банку з цим контрагентом та формування резерву під кредитну операцію. Інтегрований рейтинговий показник фінансового стану розраховується на підставі коефіцієнтів, їхніх вагових значень та вагових коефіцієнтів аналітичних груп.

Отже, актуальною проблемою оцінки кредитоспроможності позичальників банківських установ залишається вироблення системи критеріальних значень коефіцієнтів фінансового стану для їхнього порівняння, оскільки існує множина значень, обумовлена галузевою приналежністю, а приведені в економічній літературі бажані значення фінансових коефіцієнтів не враховують галузевих особливостей і специфіки діяльності суб'єктів господарювання

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Положення про порядок формування та використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями банків. Затверджено постановою Правління Національного банку України від 6 липня 2000 р. №279 // www.rada.gov.ua

2. *Чайковський Я.* Удосконалення методики комплексної оцінки кредитоспроможності позичальників // Вісн. нац. банку України. – 2003. – № 11. – С. 30–34.

ПОРІВНЯННЯ СИСТЕМ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ ТА США

**Р.І. БУТИЛО, студентка III курсу
Науковий керівник: викладач КОТВИЦЬКА Н.М.**

Управління ЗЕД на підприємстві багато в чому залежить від того, які умови будуть створені в країні для розвитку його діяльності в зовнішній сфері, від ролі держави в регулюванні і підтримці розвитку ЗЕД на національному рівні.

У всіх країнах без винятку, а особливо в державах з перехідною економікою, де економічні відносини нестабільні, державне втручання в розвиток ЗЕД являється об'єктивною необхідністю. Це пов'язано головним чином з метою захисту національних інтересів при здійсненні ЗЕД, більш повного використання ЗЕД як фактору економічного росту.

Державне регулювання являє собою систему заходів законодавчого, виконавчого і контролюючого характеру, покликаних удосконалити ЗЕД в інтересах національної економіки [2].

Державне регулювання ЗЕД здійснюється методом розробки і реалізації державної зовнішньоекономічної політики. В сучасних умовах зовнішньоекономічна політика – це система міроприємств, спрямованих на найбільш сприятливий розвиток економічних, науково-технічних, виробничих зв'язків із зарубіжними країнами, поглиблення і розширення участі в МРТ з метою вирішення стратегічних завдань соціально-економічного розвитку країни.

Регулювання ЗЕД в Україні здійснюється з урахуванням наступної мети: забезпечення збалансованості економіки і рівноваги внутрішнього ринку країни; стимулювання прогресивних ринкових структурних змін в економіці; створення сприятливих умов для входження економіки України в систему міжнародного розподілу праці. Державне регулювання повинно забезпечити: захист економічних інтересів України і законних інтересів суб'єктів ЗЕД; створення рівних можливостей для суб'єктів ЗЕД з метою розвитку всіх видів підприємницької діяльності, незалежно від форм власності; розвиток конкуренції і ліквідацію монополії [4].

Регулювання ЗЕД України здійснюється: державою в особи її органів в межах їх компетенції; недержавними органами управління економікою; самими суб'єктами ЗЕД.

Органами державного регулювання ЗЕД є: Верховна Рада; Кабінет Міністрів; Національний банк; Міністерство зовнішніх економічних зв'язків і торгівлі; Державна митна служба; Експортно-імпортний банк; Центральне статистичне управління; Міністерство іноземних справ; податкові відомства. Держава застосовує правові, адміністративні та економічні методи регулювання ЗЕД

Особливість державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності США виявляється у державному устрої країни, за яким Сполучені Штати є федеративною республікою [3, 862]. Це означає, що регулювання ЗЕД США здійснюється на державному та федеральному рівнях одночасно. Система основних інститутів регулювання зовнішньоекономічної діяльності США (див. рис. 1) має таку структуру:.

Рис. 1. Система основних інститутів регулювання ЗЕД США

Допоміжними інститутами регулювання ЗЕД США, які здійснюють великий вплив на політику США, особливо економічну, виступають підприємницькі союзи, які діють у різноманітних формах (галузеві й національні асоціації, торговельні палати та ін.) [5, 6].

У регулюванні ЗЕД США, так як і Україна керуються принципами економічної доцільності – застосовуючи комплекс тарифних і нетарифних інструментів, країна створює нові ринки збуту товарів, послуг, технологій, капіталу саме у тих країнах, яким надається сприяння і допомога; утримуючи стійкі позиції країни-лідера на світових ринках, США відкривають лише у контрольованих державою рамках свої кордони для інших країн.

Особливість державного регулювання ЗЕД США виявляється у державному устрої країни, за яким Сполучені Штати є федеративною республікою, тобто регулювання ЗЕД США здійснюється на державному та федеральному рівнях одночасно, чого не можна сказати про Україну, яка, як відомо є унітарною державою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ли Х. Хэмилтон. Международные экономические проблемы и внешняя политика США //США. Канада. Экономика, политика, культура. – №10. – 2000. – С. 93 – 97
2. Давыдов А.Ю. Приоритеты торговой политики США // США. Канада. Экономика, политика, культура. – №5. – 2006. – С. 15 – 30
3. The World Almanac and Book of Facts 2002 – A Division of World Almanac Education Group, Inc. – A WRC Media Company – 512 Seventh Avenue – New York, NY 10018
4. Дроздова Г.М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємства: Навчальний посібник – Київ: ЦУЛ, 2002 – 172 с.
5. Адміністрація міжнародної торгівлі США <http://www.trade.gov/index.asp>
6. Політичне життя США // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2006. – №45-48. – С.7

ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ФАКТОРІВ НА ПЕНСІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В М. УМАНЬ ЗА ДОПОМОГОЮ ІНДЕКСНОГО МЕТОДУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Р.І. БУТИЛО, студентка III курсу

Науковий керівник: к. е. н., ст. викладач КУРМАЄВ П.Ю.

Індексний метод широко використовується у практиці аналітичної роботи для вивчення ступеня виконання різних планових завдань, визначення динаміки аналізованих показників, розрахунку впливу окремих факторів на зміну результатів виробничо-експлуатаційної діяльності підприємств і організацій.

За своєю суттю індекс – це відносна величина (динаміки, виконання плану), що характеризує зміну рівня будь-якого економічного явища в часі, просторі або порівняно з планом, нормою, стандартом. Різновидом індексів є процент виконання плану, темпи і коефіцієнти зростання (ланцюгові, базисні, середні).

При використанні індексного методу для розв'язання аналітичних задач слід мати на увазі закономірності (правила), виражені у вигляді певних взаємозв'язків між показниками:

1. Добуток ланцюгових індексів дорівнює кінцевому базисному індексу.
2. Частка від ділення наступного базисного індексу на попередній дорівнює відповідному ланцюговому індексу.
3. Індокси аналізованих показників мають між собою такий же взаємозв'язок, як і абсолютні рівні цих показників.
4. Частка від ділення одиниці на індивідуальний індекс першого показника дорівнює індивідуальному індексу, що характеризує зміну оберненого йому показника.

Дослідимо зміну загальної суми нарахованих пенсій в м. Умань у 2009 році порівняно з аналогічним періодом у 2008 році, з допомогою індексного методу аналізу та методом абсолютних різниць, за даними таблиці 1.

1. Показники пенсійного забезпечення за 2008-2009 роки по м. Умань

Категорії пенсіонерів	Кількість пенсіонерів, осіб		Середній розмір пенсії, грн.		Сума нарахованих пенсій, млн. грн.		
	К0	К1	П0	П1	К0П0	К1П1	К1П0
За віком	16147,18	16352,85	780,49	874,23	12,60	14,30	12,76
за інвалідністю	3053,05	3063,40	642,22	731,33	1,96	2,24	1,97
у разі втрати годувальника	1083,00	1011,95	504,23	588,30	0,55	0,60	0,51
за вислугою років	404,45	412,70	631,01	703,76	0,26	0,29	0,26
соціальні пенсії	335,18	308,00	482,95	552,09	0,16	0,17	0,15
В середньому	4204,57	4229,78	608,18	689,94	2,56	2,92	2,57
Всього	21022,864	21148,901	-	-	15,527	17,592	15,650

Пенсійне забезпечення залежить від трьох основних факторів, таких як: кількості пенсіонерів; середнього розміру пенсій; структури категорій пенсіонерів.

Мультиплікативна залежність між досліджуваними факторами описується:

$$I_{kp} = I_{kp\ k} * I_{kp\ n} * I_{kp\ c} \quad (1)$$

Загальна зміна суми нарахованих пенсій розраховується:

$$I_{kp} = \frac{\sum K1П1}{\sum K0П0} = \frac{175922,53}{15526648} = 1,133$$

Середній розмір пенсії збільшився в порівнянні з базовим на 13,3%.

Це було зумовлено:

а) зміною чисельності пенсіонерів:

$$I_{kp\ k} = \frac{\sum K1}{\sum K0} = \frac{21148,9}{21022,86} = 1,0060$$

- внаслідок збільшення кількості пенсіонерів середній розмір пенсії збільшився на 0,6%.

б) зміною розміру пенсії:

$$I_{kp\ n} = \frac{\sum K1П1}{\sum K1П0} = \frac{17592253}{15650071,35} = 1,1241$$

- внаслідок збільшення розміру пенсії в досліджуваному періоді, середній розмір пенсії зріс на 12,41%.

в) зміною структурних співвідношень:

$$I_{kp\ c} = \frac{\frac{\sum K1П0}{\sum K1}}{\frac{\sum K0П0}{\sum K0}} = \frac{\frac{15650071,35}{21148,9}}{\frac{15526648}{21022,86}} = 1,0019$$

- структура розподілу кількості пенсіонерів звітному році більш ефективна і зумовила зростання розміру середньої пенсії на 0,19%.

Загальна зміна суми нарахованих пенсій:

$$\Delta_{KП} = \sum K1П1 - \sum K0П0 = 17592253 - 15526648 = 2065604,87$$

$$\Delta_{KП\ k} = \overline{K0} (\sum П - \sum П0) = 738,5601(21148,9 - 21022,86) = 93086,22$$

Збільшення кількості пенсіонерів забезпечило збільшення середньої пенсії на 93086,22 грн.

$$\Delta_{KП\ n} = \sum K1П1 - \sum K1П0 = 17592253 - 15650071,35 = 1942181,62$$

Зростання розміру пенсії окремих категорій забезпечило зростання середнього розміру пенсії на 1942181,62 грн.

$$\Delta_{KП\ n} = \sum K1П0 - \overline{П0} \sum K1 = 15650071 - 738,56 * 21148,9 = 30337,04$$

Внаслідок зміни структурних співвідношень кількості пенсіонерів розмір середньої пенсії зріс на 30337,04 грн.

ОБЛІК ПРИБУТКУ: ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА ТА СУЧАСНИЙ СТАН

Р.І. БУТИЛО, студентка III курсу
Науковий керівник: ПАНКРАТОВА Л.А.

Найважливіший показник роботи підприємства – розмір і характер прибутку (збитку) за кожен період його діяльності.

Категорія «дохід» в економічній теорії розглядається як збільшення ресурсної бази підприємства, що використовується ними для компенсації вже здійснених витрат, накопичення з метою подальшого розширення і розвитку [1, ст.84]. Тому питання обліку та стандартизації одного з найголовніших показників роботи підприємства – доходи від реалізації продукції (товарів, послуг) – потребує широкого розгляду.

Дослідженню проблем визначення фінансових результатів та відображення їх у обліку приділили увагу у своїх працях провідні вітчизняні та зарубіжні вчені економісти: В. В. Сопко, В. Г. Лінник, М. В. Кужельний, В. Я. Савченко, В. П. Завгородній, Ф. Ф. Бутинець, Л. В. Чижевська, Н. В. Герасимчук, Л. В. Нападовська, С. Ф. Голов, В. Ф. Палій, Я. В. Соколов, А. Н. Кузьмінський, Ч. Хорнгерн, Дж. Фостер, К. Друрі.

Згідно з П(с)БО 15 «Дохід» доходи підприємства класифікуються за певними ознаками. Так, із метою визнання доходу та визначення його суми розрізняють дохід від:

- реалізації продукції, товарів, інших активів, придбаних з метою продажу (крім інвестицій у цінні папери);
- надання послуг, виконання робіт;
- використання активів підприємства іншими фізичними та юридичними особами, результатом якого є отримання відсотків, дивідендів, роялті.

У бухгалтерському обліку методологічною основою формування інформації про доходи нині є Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» [2, ст. 27] та Положення (стандарт) Бухгалтерського Обліку № 3 «Звіт про фінансові результати».

Основні проблеми щодо обліку прибутку, з якими стикалися науковці:

1. Зміст рахунку прибутків і збитків.
2. Змішування в обліку руху матеріальних цінностей з фінансовим результатом.
3. Використання оцінки при виведенні фінансового результату.
4. Розмежування доходів, що реалізовані у грошових коштах, від нереалізованих.
5. За який період встановлювати величину прибутку.
6. Вплив інфляції на величину прибутку.
7. Необхідність деталізації визначення кінцевого результату у сільському господарстві.

Тобто, за багаторічну історію обліку виникало багато різних точок зору щодо обліку прибутку, але майже всі вчені погоджувались з тим, що основна мета обліку – це визначення фінансових результатів, виявлення та розкриття причин утворення

прибутку і виникнення збитків. Однак і на сучасному етапі існує багато проблем, пов'язаних з визначенням прибутку, його обліком та відображенням у звітності.

Так, до теперішнього часу в економічній літературі не існує єдності у позиції щодо сутності даної категорії. Відсутність чіткого визначення прибутку в сучасній літературі та наявність альтернативних варіантів його трактування потребує уточнення економічної сутності прибутку.

Наступна проблема полягає в тому, що за П(С)БО та за податковим законодавством отримуються різні показники прибутку. Тому необхідно дослідити та вирішити проблеми практичної реалізації методики узгодження бухгалтерського та податкового прибутків.

В бухгалтерському обліку доходи очевидні, а затрати сумнівні. Тому окремого дослідження потребує питання їх співвідношення за принципом обачності.

В сучасних умовах, коли зросла необхідність в отриманні детальної та достовірної інформації про формування та розподіл прибутку підприємства, потребують удосконалення існуючі форми фінансової звітності щодо відображення в ній прибутку.

Наступна проблема пов'язана з тим, що значна роль прибутку в розвитку підприємства та забезпеченні інтересів його власників і персоналу визначає необхідність ефективного та безперервного управління ним. Тому необхідно розробити систему критеріїв вибору альтернативних проектів управлінських рішень, які мають визначати політику управління прибутком підприємства.

З метою вирішення проблеми оптимізації використання прибутку необхідно визначити принципи оптимального розподілу прибутку з урахуванням стратегії діяльності підприємства, форми його власності та виду діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бухгалтерський облік в Україні: нормативно_практичні матеріали ; за ред. Р. Л. Хом'яка. – Львів: Нац. ун_т «Львівська політехніка», «Інтелект_захід», 2001. – 728 с.

2. П(с)БО 15 «Дохід», затверджено наказом МФУ від 29.11.99 ; укл. В. Кузнецов. – Х.: Фактор, 2008. – 176 с.

3. Міжнародний стандарт фінансової звітності (МСФЗ) МСФЗ 18 «Дохід». –М.: Перспектива, 1994. – 136 с.

ОБ'ЄКТИВНІ УМОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ

С.М. ОЛІЙНИК, студент
Науковий керівник: асистент ЗАДОРЖНЯ Л.В.

Екологічні проблеми в усьому світі, в тому числі і в Україні, є наріжним каменем спотикання в колах учених-економістів. Головним фактором залишається проблема асигнування фінансових ресурсів для усунення екологічної загрози. Частково ця проблема вирішувалась за рахунок стягнення обов'язкового платежу з тих, хто безпосередньо є забруднювачем навколишнього середовища: збір за забруднення навколишнього середовища існує ще з 1999 року і зараз набуває форми екологічного податку.

Проблемою запровадження та вдосконалення системи екологічного оподаткування переймалися Веклич О.О., Синякевич І.М., Олійник О.І. та багато інших. Вони виділяють ряд проблем, характерних запровадженню екологічного податку.

Екологічна складова вітчизняної системи оподаткування представлена рентними платежами, платою за землю, збором за геологорозвідку, платежами за спеціальне використання природних ресурсів і екологічним податком, які носять загальнодержавний характер. Практично усі вище згадані види платежів мають характер податкових внесків. Таким чином, доходами бюджету є відповідні платежі у формі плати, збору чи відрахувань, при цьому втрачається цільових характер цих екологічних платежів.

Необхідно звернути увагу на те, що існуючий в Україні економічний механізм екологічного управління оперує переважно такими регуляторами екологічної поведінки товаровиробників, які аж ніяк не стимулюють дотримання екологічних норм і зниження техногенних навантажень на навколишнє середовище. Останнім часом дуже розширилось коло природокористувачів, що повинні здійснювати екологічні платежі, до того ж, кількість тих, хто мав певні пільги у природокористуванні, різко зменшилася.

За нинішньої системи стягнення екологічних платежів до державного бюджету та системи розподілу державних коштів, екологічне оподаткування в Україні має яскраво виражений фіскальний характер і спрямоване переважно на поповнення бюджетних коштів, по суті, за рахунок експлуатації та забруднення довкілля [1]. Через суто фіскальний характер, не пов'язаний з ефективністю використання матеріальних і природних ресурсів, вітчизняна система оподаткування не сприяє зміцненню позицій національних товаровиробників, розв'язанню проблем раціоналізації природокористування. Це також призводить до зниження та пригнічення інтересів платників податків до активізації розвитку виробництва й випуску конкурентоспроможної продукції [1].

З огляду на еколого-економічну ситуацію в Україні, досвід організації природоохоронної діяльності й обставин господарювання, що складаються під час переходу до ринку, пріоритетним напрямом формування дієвої екологічної політики слід вважати фінансово-економічне заохочення господарюючих суб'єктів, які прагнуть знизити обсяги викидів та відходів виробництва.

Як переконує зарубіжний досвід, функція стимулювання системи «зелених» податків виявляється, з одного боку, через спеціальне оподаткування екологічно шкідливої продукції, а з іншого – шляхом надання податкових пільг тим суб'єктам господарювання, які здійснюють природоохоронні програми, впроваджують екологобезпечну техніку та технологію виробництва.

Враховуючи закордонний досвід, потрібно звільнити від обкладання податком на додану вартість операцій з надання природоохоронних робіт і послуг, що виконуються за рахунок фондів охорони навколишнього природного середовища.

У країнах з розвинутою ринковою економікою активне застосування екологічних податків спочатку виступає додатковим фінансовим тягарем для господарюючих суб'єктів, але у перспективі ці податки сприяють зниженню витрат на контроль за забрудненням і зростанням обсягів виробництва нової продукції, цим самим, зміцнюючи конкурентоспроможність та економічні позиції виробника. Водночас, знижуючи рівень інших податків, що стягуються із підприємства, екологічні податки виконують функцію субсидування його фінансової діяльності, часом навіть полегшуючи податковий тягар.

Реалізація таких пропозицій, наближення екологічного оподаткування до світових стандартів, певною мірою сприяли б формуванню вітчизняної системи екологічного оподаткування з іманентною мотиваційно-стимулюючою спрямованістю на екологізацію суспільного виробництва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Веклич О.О. Удосконалення системи екологічного оподаткування / О.О. Веклич // Фінанси України. – 2001. – № 2. – С.3 –11.
2. Качуровська Т.В. Екологізація податкової системи як одна з передумов переходу України на шлях сталого розвитку / Т.В.Качуровська // Екологічний вісник. – 2005. – № 5/6. – С.20 – 21.
3. Синякевич І.М., Олійник О.І. Методи екологізації податкової системи / І.М. Синякевич, О.І. Олійник // Фінанси України – 2002. – № 1. – С. 28–33.

УДОСКОНАЛЕННЯ ВЗАЄМИН ПЛАТНИКІВ ПОДАТКІВ ІЗ ПОДАТКОВИМИ ОРГАНАМИ

М.П. МАРЕНКО, студент
Науковий керівник: асистент ЗАДОРЖНЯ Л.В.

Ефективність податкової системи значною мірою залежить від взаємин органів державної податкової служби із платниками податків. Загальновідомо, що вітчизняна система оподаткування має багато суперечностей, а характерними рисами на даному етапі податкової реформи є наявність безлічі проблем, які постають на шляху її еволюційного та динамічного розвитку. Не останнє місце серед них займає проблема гармонізації відносин між контролюючими органами у сфері оподаткування та платниками податків, суть якої полягає не лише у відсутності партнерських відносин між суб'єктами правовідносин, а й в існуванні між ними постійних і численних протистоянь та конфліктів.

У науковій літературі поширена точка зору, що розглядати питання гармонізації відносин платників податків та податківців – це все одно, що намагатися узгодити дві суспільні категорії, які виключають одна одну. Деякі автори стверджують більш радикально: "це все одно, що намагатися узгодити Життя і Смерть" [5, с. 6]. Компромісна точка зору з цього приводу зводиться до твердження міністра Франції XII ст. Жана Кольбера: "Мистецтво податківця полягає в тому, щоб, обскубуючи гусака, отримати гору пуху, але не почути при цьому його погрозового шипіння". Прем'єр-міністр України М.Я. Азаров стверджує, що розв'язання проблеми гармонізації відносин у сфері оподаткування ускладнює той чинник, що понад половину сімей в Україні сьогодні перебуває на межі бідності або поза нею, а масовою свідомістю державна податкова політика сприймається як політика пограбування. З огляду на це, Україні потрібна така методологія адміністрування податків і формування державного бюджету, в основі якої стояв би бюджет сім'ї. Тобто державна податкова політика повинна мати родинний вимір, який повинен бути забезпечений на рівні кожної окремо взятої сім'ї щонайменше у розмірі прожиткового рівня, а у перспективі – у розмірі споживчого кошика [1, с. 12].

Досліджуючи державну податкову політику, а також визначаючи пріоритетність її окремих напрямів, неможливо не звернути уваги, що характерною особливістю сучасного етапу реформування вітчизняної системи оподаткування є численні конфлікти і протистояння між контролюючими органами у сфері оподаткування та платниками податків. Аналізуючи об'єктивні умови, що сприяють виникненню та загостренню таких конфліктних ситуацій, слід зауважити, що останні зумовлені цілим рядом причин, серед яких слід виділити низький рівень податкової культури та відсутність податкової свідомості у вітчизняних платників податків, яка зумовлена, насамперед, радянським досвідом справляння податків.

Щодо податкової культури вітчизняних платників, то її низький рівень спричинений постійними та численними змінами в податковому законодавстві, з одного боку та відсутністю завчасної поінформованості платників про очікувані податкові зміни, – з іншого.

Неабияке значення для вирішення проблеми гармонізації відносин між

контролюючими органами у сфері оподаткування та платниками податків має правова регламентація організаційних засад податкового контролю. Контроль за сплатою обов'язкових платежів є необхідним організаційно-правовим засобом адміністрування у будь-якій промислово розвиненій країні.

Органи державної податкової служби, виконуючи масово-роз'яснювальну роботу, повинні звертати увагу на те, щоб джерела інформації, яку вони висвітлюють, були надійними та розповсюдженими.

Податкова служба повинна своєчасно забезпечувати громадян об'єктивною та різнобічною інформацією про свою діяльність, спрямовану на виконання державних завдань.

На сьогодні варто приділити більше уваги роботі податкових органів з платниками податків у таких напрямках:

- організація навчання платників податків і працівників податкових органів з питань застосування податкового законодавства;
- інформування платників податків про податкове законодавство;
- формування податкової культури населення та платників податків.

Для забезпечення виконання реального курсу держави в створенні належного податкового клімату, доведення до громадян країни їх основних конституційних обов'язків щодо своєчасної та повної сплати належних державі податків необхідне створення особливих умов реалізації таких планів, а саме поступовість і виваженість для впровадження наступних пропозицій. До таких пропозицій належать:

- активізація роботи контролюючих органів у сфері оподаткування в напрямі формування у вітчизняних платників податків податкової свідомості та податкової культури, що передбачатимуть добровільну сплату податків та інших обов'язкових платежів;
- поглиблення роботи податкових органів у напрямі вдосконалення наявної системи спрощеного оподаткування з метою зменшення собівартості процесу адміністрування податків для платників;
- посилення консультативної роботи правильного та точного їх розуміння платниками податків;
- вдосконалення механізмів і методів здійснення податкового контролю з метою зменшення перевірок суб'єктів господарювання та підвищення їх якості.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Азаров М.Я. Податки – плата за цивілізацію / Азаров М.Я. // Урядовий кур'єр. – 2002. – № 180. – С. 12.
2. Бурденко І.М., Кравченко О.В. Аналіз стану й напрямки розвитку податкової системи України та її вплив на зростання економіки / І.М. Бурденко, О.В. Кравченко. // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – №4 (70). – С. 67 – 73.
3. Карпінський Б.А. Збалансованість фінансової системи: методологія, оцінка, порівняння: монографія / Карпінський Б.А. – Львів: Логос, 2005. – С. 121.
4. Карпінський Б.А., Залуцька Н.С. Удосконалення взаємин податкової служб із платниками податків / Б.А. Карпінський, Н.С. Залуцька. // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 2 (68). – С. 128 – 136.
5. Недюха М.П., Задояний М.С. Шляхи гуманізації відносин платників податків та податківців / М.П. Недюха, М.С. Задояний. – 2002. – № 9. – С. 6 – 10.

ПРОБЛЕМИ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

К.О. ТКАЧЕНКО, студент
Науковий керівник асистент ТРАНЧЕНКО О.М.

Сучасний світ характеризується високим поділом праці, в результаті чого обмін продуктами праці, торгівля стали суспільною необхідністю. Також важливу роль відіграє у процесі господарювання накопичення грошового капіталу. Самому процесу накопичення грошового капіталу передують етапи його виробництва. Після того як грошовий капітал створений або вироблений, його необхідно розділити на частину, котра знову направляється у виробництво, і ту частину, котра тимчасово вивільняється. Остання, як правило, і представляє собою вільні грошові засоби виробництва підприємств і корпорацій, що акумулюються на ринку позичкових капіталів кредитно – фінансовими інститутами і ринком цінних паперів. Структура ринку позичкових капіталів складається в основному із двох елементів: кредитно – фінансових інститутів та ринку цінних паперів.

Виникнення та обіг капіталу, представленого у цінних паперах, тісно пов'язаний із функціонуванням ринку реальних активів, тобто ринку, на якому відбувається купівля – продаж матеріальних ресурсів. З появою цінних паперів (фондових активів) відбувається нібито роздвоєння капіталу. З однієї сторони, існує реальний капітал, представлений виробничими фондами, з іншої – його відображення у цінних паперах.

Поява цього різновиду капіталу пов'язана з розвитком потреби у залученні все більшого об'єму кредитних ресурсів внаслідок ускладнення та розширення комерційної та виробничої діяльності. Таким чином, фондовий ринок історично починає розвиватися на основі позичкового капіталу, так як купівля цінних паперів означає не що інше, як передачу частини грошового капіталу у позику.

Ринок цінних паперів – це особлива сфера ринкових відносин, де завдяки продажу цінних паперів здійснюється мобілізація фінансових ресурсів для задоволення інвестиційних потреб суб'єктів економічної діяльності. Ринок цінних паперів ще називають фондовим ринком. Це пов'язано з тим, що цінні папери за своєю економічною суттю є відображенням певних фондів — матеріальних або грошових.

Головним завданням, яке повинен виконувати ринок цінних паперів являється, насамперед, забезпечення умов для залучення інвестицій на підприємства, доступ цих підприємств до більш дешевого, порівняно з банківськими кредитами капіталу.

Історія розвитку ринку цінних паперів нараховує біля 400 років. На межі XVI і XVII ст. у нідерландському порту Амстердамі була створена перша у світі фондова біржа. Розвиток міждержавної торгівлі став основним рушієм розвитку ринку цінних паперів і фондових бірж.

У нашій країні початок фондового ринку датується XVIII ст. Одеську біржу було відкрито у 1796 р. У грудні 1917 року радянський уряд заборонив операції з цінними паперами. Але в період нової економічної політики знову з'явився організований обіг цінних паперів, які здійснювали в основному, фондові відділи при товарних біржах у кількох великих торговельно—промислових центрах, у тім числі в Києві і Харкові. Після припинення нової економічної політики з рішення

радянського уряду у 1930 році всі товарні й фондові біржі було ліквідовано. Чекаючи їх відродження довелося понад півстоліття – до початку 90-х років. Приватизація та поява акціонерних товариств стали визначальним фактором відновлення діяльності фондових бірж і налагодження позабіржового обігу цінних паперів. Історія сучасного фондового ринку України почалась від дня прийняття у 1991 році Закону України "Про цінні папери і фондову біржу".

Відповідно до цього Закону в Україні можуть випускатися і обертатися такі види цінних паперів:

- акції;
- облігації внутрішніх республіканських і місцевих позик;
- облігації підприємств;
- казначейські зобов'язання республіки;
- ощадні сертифікати;
- векселі;
- приватизаційні папери.

Скільки минуло часу та все ж Україна ще й досі знаходиться далеко від головних потоків капіталу. Спроби ринкових перетворень окремих сторін господарської діяльності, нажаль, не призводять до бажаного результату. Відсутність ефективно діючої інфраструктури, яка забезпечує акумулюванню капіталу для інвестицій у виробничу і соціальну сфери та сприяє раціональному розміщенню фінансових ресурсів, не дає можливості ефективно управляти господарською діяльністю і конкурентно оцінювати вартість виробничих ресурсів.

Процеси реформування власності в Україні супроводжувались структурною перебудовою економіки і зумовили створення ринку цінних паперів, як складової частини ринкових відносин. Проведення приватизації в Україні, нажаль, здійснювалось майже при повній відсутності законодавства, яке б вирішувало весь комплекс проблем щодо обігу цінних паперів і враховувало бодай частину досвіду інших держав. Держава запропонувала переважній більшості підприємств єдиний шлях до "нового управління" – акціонування.

Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку відповідно до Закону України "Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні" здійснює формування та забезпечення реалізації єдиної державної політики щодо розвитку та функціонування ринку цінних паперів та їх похідних в Україні.

Основними напрямками розвитку фондового ринку визначені: удосконалення механізмів захисту прав інвесторів; розвиток інструментів ринку цінних паперів; удосконалення законодавства про цінні папери та фондовий ринок; удосконалення системи розкриття інформації на ринку цінних паперів; розвиток інвестиційної інфраструктури.

На початок грудня 2009 року в Україні зареєстровано як юридичні особи 29977 акціонерних товариств, з них: відкритих – 9 618, закритих – 20 359. З початку 2010 року кількість акціонерних товариств зменшилась, зокрема ВАТ – на 4,9%, ЗАТ – на 4,4%. Кожному фінансисту зрозуміло, що в державі необхідно застосовувати зміни у сфері ринку цінних паперів. І починаючи з січня 2010 року цю роботу розпочато. Насамперед одним з першочергових завдань це розвиток і вдосконалення нормативно-правової бази діяльності АТ, розгляд документів на реалізацію Закону «Про акціонерні товариства». У поточному році набули чинності ряд важливих

законодавчих актів, які мають стати стимулом для подальшого ефективного розвитку фондового ринку. Передовсім, це закони «Про акціонерні товариства», «Про внесення змін до Закону України «Про інститути спільного інвестування (пайові та корпоративні інвестиційні фонди)».

Всі ці та багато інших заходів Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку, на мою думку в найближчому майбутньому мають вивести ринок цінних паперів України на Європейський рівень, хоч на даний момент це та частина фінансового ринку яка майже не розвивається.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кондрашихін А. Регіональні особливості функціонування ринку цінних паперів / А. Кондрашихін // Актуальні проблеми економіки. – 2003. – № 3. – С. 34 – 38
2. Косик С. Становлення ринку цінних паперів / С. Косик // Економіка. Фінанси. Право. – 2002. – № 3. – С. 32 – 33
3. Назарчук М. Про заходи щодо розвитку організованого ринку цінних паперів в Україні / М. Назарчук // Економіка України. – 2005. – № 12. – С. 19–24
4. Терещенко Г.М. До питання ринкового регулювання руху цінних паперів / Г.М. Терещенко // Фінанси України. – 2006. – № 12. – С. 79 –87

РЕАЛІЇ ПРИБУТКОВОГО ОПОДАТКУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

О.П. АКІНШИНА, студент

Науковий керівник: викладач ЗАДОРЖНЯ Л.В.

На початку формування на Україні власної податкової системи система оподаткування прибутку підприємств знаходилася під значним впливом догм та підходів до формування та оподаткування прибутку в Радянському Союзі. Довгий час концепція оподаткування прибутку не зазнавала суттєвих змін, а головними ідеями цієї концепції були наступними:

- високі прибутки підприємств сфери матеріального виробництва – це нормально, високі ж прибутки підприємств посередників та громадян є аморальними;
- основним доходом громадян має бути заробітна платня, яка є майже однаково невисокою для всіх галузей;
- амортизація є витратою, а не зменшенням податкового зобов'язання.

Така політика стала причиною формування ситуації, коли податок на доходи громадян займав незначне місце в формуванні доходної частини бюджету держави, а основний тягар був перенесений на підприємства; громадяни не мали можливості розпочати власну справу (власних доходів не вистачало, а держава не займалася кредитуванням приватних підприємців); амортизаційний фонд не був реальним джерелом інвестицій.

Через це на певному етапі зневажання ролі посередницьких фірм та малих

приватних підприємств призвело до того, що в умовах переходу до ринкової економіки більшість державних промислових підприємств не змогла самостійно ефективно займатися забезпеченням ресурсами власного виробництва та збутом продукції. Це призвело до зниження обсягів виробництва та ефективності діяльності підприємств, що, в свою чергу, стало причиною зменшення надходжень до бюджету від оподаткування прибутку підприємств.

Особливе місце в розвитку оподаткування прибутку підприємств в Україні займає надання пільг. Як правило, такі пільги надавалися не за здійснення якоїсь суспільно необхідної діяльності, а окремим юридичним особам з метою “протекціонізму”. Досвід застосування таких пільг засвідчив, що будь-яка пільга призводила до миттєвої реакції ринку та виникнення диспропорцій у розподілі ресурсів.

Побудова в Україні економіки відкритого типу, розмаїття форм власності та джерел отримання доходів, постійна потреба держави в отриманні фінансових ресурсів і невідповідність існуючої податкової системи вимогам часу зумовили необхідність реформування податкового законодавства.

Слід зазначити, що в країнах з розвинутою ринковою системою основними джерелами поповнення дохідної частини бюджету є особистий податок з громадян та податок на додану вартість. Питома вага ж надходжень від податку на прибуток корпорацій дуже незначна. Він в цілому виконує функцію регулятора виробничо-господарських процесів. При цьому існує загальна тенденція до зниження питомої ваги цього податку в загальній сумі податкових надходжень.

В Україні спостерігається протилежна ситуація: питома вага надходжень в держбюджеті коливалась в різні роки від 19 до 25%.

Хотілося б відзначити декілька основних помилок в сучасному законодавстві.

По-перше – це хибна трактовка моменту отримання доходу. Відповідно до Закону України “Про оподаткування прибутку підприємств” датою отримання доходу є дата, що приходиться на податковий період.

По-друге – зараз фактично і юридично діє два законодавчі акти, що регулюють оподаткування прибутку підприємств на Україні.

По-третє, незрозуміло, для чого держава ввела оподаткування доходів отриманих від операцій з державними цінними паперами.

По-четверте, відміна пільг зарубіжним інвесторам, які були їм гарантовані Законом України «Про оподаткування прибутку підприємств», попередньої редакції.

Очевидно, що законодавцям необхідно виправити ці недоліки, щоб уникнути юридичних, економічних та політичних казусів.

Не можна сказати, що сучасне законодавство – ідеальне, в нього є свої вади, які вже частково були виправлені при прийнятті поправок до Закону, було зроблено спробу, і спробу досить вдалу, переходу до цивілізованих, прийнятих у всьому світі стандартів оподаткування прибутку підприємств.

Зрештою, основною метою ведення бізнесу є отримання прибутку, і вилучаючи його у завищених обсягах держава спершу знищує інтерес платити податок на прибуток, а потім і взагалі займатись бізнесом.

Основною проблемою на цьому шляху є намагання держави “зібрати” з підприємств побільше грошей і мати якомога жорсткі механізми контролю за їх діяльністю.

Ціллю у реформуванні системи оподаткування прибутку підприємств повинні бути жорсткі закони (які не мають двояких трактувань) та м'які податки (які заохочують до ведення бізнесу).

Проте, розв'язання проблем фінансового забезпечення держави та суб'єктів господарювання неможливе лише на рівні прийняття нових чи вдосконалення чинних правових актів з питань оподаткування. Докорінно поліпшити фінансові відносини можна лише шляхом істотних макроекономічних перетворень, у тому числі й на рівні податкової системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Удосконалення системи прибуткового оподаткування. Максимова А.С. // Фінанси України. – 2008. – №5. – С.23.
2. Фіскальна політика України. Терьохін С.// Вісники податкової служби України. – 2007. – №10. – С.12.
3. Податок на прибуток: необхідність урахування критерію нейтральності. Терещенко С.І. // Фінанси України. – 2009. – №4. – С.17.

АНАЛІЗ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ В УКРАЇНІ

Г.М. СОКОЛЮК

Науковий керівник: МІНЧЕНКО Г.С.

Проблема формування середнього класу в Україні останнім часом активно обговорюється фахівцями та експертами. З точки зору профспілок його формування мало б стати пріоритетною державною політикою і локомотивом в реальній розбудові національної економіки. Тому пропоную наступні підходи до його формування з точки зору профспілкового експерта.

У всьому цивілізованому світі середній клас виступає основним внутрішнім інвестором держави, піклуючись про майбутнє процвітання своєї країни і подальших поколінь. Підтримка фінансового ринку інвестиціями в державні цінні папери, страхові, пенсійні, інвестиційні і взаємовигідні фонди забезпечують його представникам певний рівень доходу. Через накопичення і участь в різних системах страхування середній клас забезпечує інвестиційний потенціал країни.

Середній клас виконує функцію найпотужнішого економічного “донора” шляхом сплати податків, формування фінансової основи діяльності державної і місцевої влади. Як основний платник податків він формує державний та місцеві бюджети, фінансує необхідні соціальні трансферти, створює можливості розширення фінансування науки, освіти, охорони здоров'я, культури. Сплачуючи податки, середній клас здатний підтримувати соціально пасивне населення і тим самим виступати гарантом реалізації державних соціальних програм.

Поняття “середній клас” навіть на сьогодні розглядається як неоднозначне і не має єдиних підходів до його визначення в світовій і вітчизняній практиці. Його характерні ознаки та критерії ідентифікації, оцінки реальної і потенційної чисельності середнього класу поступово змінюються та диференціюються.

Зрозуміло, що немає сенсу співвідносити доходи українських громадян з рівнем доходів в країнах з розвинутою економікою, бо на сьогодні Україна значно відстає

від розвинених країн в економічному плані. Отже, при використанні як критерію ідентифікації середнього класу рівня доходу, потрібно враховувати особливості вітчизняної економіки.

В країнах із соціально зорієнтованою економікою до середнього класу належать навіть так звані “вразливі верстви населення” – пенсіонери, інваліди, багатодітні та неповні сім'ї. До середнього класу, як за рівнем доходу, так і за якістю життя, їм дозволяє увійти існуюча розгалужена та диверсифікована система соціального забезпечення.

У квітні 2007 р. Інститутом проблем управління було проведено соціологічне дослідження процесів, що характеризують становлення середнього класу в Україні. До середнього класу суб'єктивно відносять себе 33,6% (2004 р. – 29,4%) респондентів. За даними дослідження, більшість представників середнього класу проживає в обласних центрах та великих містах Сходу, Південного Сходу, в Криму та в м. Києві. Натомість у західних областях відповідна частка населення є нижчою. Наведені цифри засвідчують бажання громадян віднести себе до середнього класу більш за звичкою, аніж це відповідає дійсності.

Аналіз соціальної структури сучасного українського суспільства свідчить про інше – наявність лише невеликого прошарку населення, який можна класифікувати як середній клас. Використання зазначених міжнародних критеріїв призводить до висновку про те, що в сучасній Україні так можна класифікувати лише до 10% населення. Його основу складають в першу чергу вище керівництво транснаціональних компаній, які зараз діють в Україні, вітчизняних фінансово-промислових груп, керівництво холдингових компаній, крупних і середніх підприємств, державні службовці вищого рангу. Специфіка середнього класу в Україні полягає в тому, що він по-перше був створений не на базі розвитку реального виробництва, а внаслідок “вміло” проведеної приватизації і необхідного доступу до бюрократичних інституцій, що здійснювали це роздержавлення, і по-друге, зорієнтований переважно на обслуговування класу багатих.

Аналізуючи основні процеси становлення середнього класу в Україні, потрібно враховувати і таке. У структурі нашого населення є певна частина людей, яка отримує достатньо високі (вищі за середні) доходи, однак не може бути віднесена до середнього класу. Це особи, пов'язані з тіньовим капіталом та бізнесом, корумповані посадові особи органів державної влади, ті, хто співпрацює з кримінальними структурами тощо. Вони не зацікавлені в соціально-економічній та політичній стабільності суспільства.

Таким чином, перспективи створення процвітаючої української держави багато в чому пов'язані з формуванням середнього класу як активної суспільної сили, що виражає і відстоює інтереси всього суспільства. Становлення масового середнього класу повинно йти паралельно з перетворенням інституту держави і формуванням інститутів громадянського суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Наулко В.І. Хто жеве в Україні //Українознавство: посібник. – К. – 1994. – с.68-94
2. Попеску І. Людина в державі і гармонія права. Нац. меншини у новій Конституції та перспективи їх розвитку // Голос України. – 1996. – 3.12. – с.7
3. Гидденс Э. Стратифікація і класова структура // Социс. 1992. № 9, 11.

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ЖІНКИ В СУСПІЛЬСТВІ

О. СИНИЦЯ, І курсу

Науковий керівник викладач: МІНЧЕНКО Г.С.

Місце та роль жінки в суспільстві – одне з одвічних питань. Історично склалося, що жінки мають значно менше можливостей, ніж чоловіки, для вияву своїх здібностей. Причиною цього є ставлення соціуму до жінок. Жінка може реалізуватись як особистість лише у материнстві та сімейному житті, а що стосується професійного росту та громадсько-політичної діяльності – вважається вторинним. Таке ставлення до жінок є порушенням їх прав.

Статус жінок акумулює в собі особливості соціально-політичного устрою країни, рівень її економіки, культури, управління, правових норм, він чутливо реагує на глибинні зміни в усіх сферах, у суспільній свідомості, ціннісних орієнтаціях. Репрезентованість жінок в органах державної влади, особливо щодо залучення високоосвічених жінок з функціями лідера до керівної діяльності, залишається незначною.

«Жінки складають половину населення Землі, виконують 2/3 всієї роботи, отримують 1/10 частину від світового доходу та володіють менш ніж 1/100 всієї нерухомості». Ці факти із доповіді ООН 2008 року, наочно ілюструють гостроту питання про реальну нерівність прав і можливостей жінок та чоловіків, питання, актуальне практично для всіх країн, серед них і для України. Любити й поважати жінок – це в наш час означає змінити соціальну систему, яка створила цю нерівність, щоб надати жінці рівний вибір і рівні права.

Жінки складають 54% населення України. Вони переважають не тільки кількісно, але й за рівнем освіти. Серед людей з вищою освітою 64% жінок. Жінки домінують у багатьох сферах суспільного життя, наприклад, у культурі та медичному обслуговуванні. Не можна переоцінити вклад жінок у виховання підростаючого покоління. Традиційним для української культури є те, що основи розвитку особистості закладаються саме матір'ю. Не тільки в сім'ї, але й у школі роль саме жінок є вирішальною, бо абсолютна більшість освітян належить до прекрасної половини людства. Роль жінки постійно зростає. Наприклад, зараз у західних регіонах України чоловік і жінка міняються місцями у виконанні сімейних ролей. Чоловік стає вихователем і доглядає дітей, залишаючись із ними, коли жінка виїжджає на заробітки до країн Західної Європи. Біля 70% складу нашої тимчасової трудової міграції в Італії, Іспанії, Португалії та інших країнах – це жінки. Жінки в наші непрості часи в багатьох випадках показують себе більш мобільними, гнучкими й такими, що скоріш адаптуються до нових умов, ніж чоловіки. Тому на їхні тендітні плечі лягає ще й тягар утримування сім'ї.

Роль ділової успішної жінки є новою для нашого суспільства, вона відзначається початковою нерівністю жіночої позиції. Чисельні дослідження свідчать, що активність жінок в реалізації ділової кар'єри значним чином залежить від соціальних установок. За інформаційними даними, серед керівників, що зробили блискучу кар'єру в бізнесі і політиці, в Південній Кореї жінки складають лише 2%, в США -17%, Австрії – 28%, Швейцарії – 48%.

Цікаво простежити, наскільки відображається та значна роль, яку відіграють

жінки в нашому суспільстві, їхні інтереси та потреби, в політичному житті країни. Ось деякі цифри та факти. У Верховній Раді жінки-депутати складають 4% від загальної кількості народних представників. У минулому складі парламенту їх було близько 8%. Представництво жінок, таким чином, зменшилося вдвічі. У місцевих радах цього скликання доля депутатів-жінок складає 7—10%. У радах минулого скликання вона становила 10—15%. Присутність жінок тут також істотно знизилася. Візьмемо для порівняння відомості про жіноче лідерство в інших країнах. Рекордсменами жіночого представництва в парламентах є країни Північної Європи — Данія, Швеція та Норвегія, де жінки складають 40—50% серед депутатів. У країнах Західної Європи вона вища за середню та складає 20—30%. Для підтримання жіночого представництва й захисту прав жінок у країнах «третього світу» впроваджені квоти їхньої присутності в органах влади. Зокрема, у парламенті Бангладеш має бути не менше 10% жінок, у законодавчих органах штатів Індії — 20%. Як бачимо, стан питання стосовно жіночої рівності в Україні у порівнянні з іншими країнами світу, навіть тими, що традиційно належали до консервативних та патріархальних, не витримує ніякої критики.

Питання умов праці жінок, матеріального рівня, побуту, відпочинку, правового захисту, участі в управлінні, охороні здоров'я, материнства, не можуть і не повинні бути турботою лише представниць “прекрасної статі”. Вони визначають рівень держави, культуру нації, а тому потребують адекватної оцінки, ставлення, розв'язання. Активне залучення жінок до всіх процесів життєдіяльності держави сприятиме більш успішному проведенню демократичних перетворень в Україні. Здійснення державної політики щодо поліпшення становища жінок та запровадження механізму її реалізації дозволить створити рівні можливості для жінок та чоловіків, всебічного розвитку особистості, розквіту України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Клименкова Т. Насилие как основа культуры патриархального типа: гендерный подход к проблеме // Права женщин в России. – М., 2001-150с.
2. Посилення регіональних соціальних служб. Програма технічної допомоги Європейського Союзу ТАСІС в Україні. Звіт з реалізації проекту. – 2008.
3. Проблеми розвитку демократії та забезпечення рівних прав для жінок і чоловіків в Україні трансформаційного періоду. Тези конференції. К.:АТ «Столиця». 1998. – 100 с.
4. Кулачек О.І. Проблеми гендерної рівності в державному будівництві: Україна і світовий досвід/Розвиток демократії в Україні: Мат. міжнар. наук. конф. – К., 2001. – С. 29.
5. Резнік Г.О. Становище жінки в Українському суспільстві // Право. – 2001. – №8. – С. 16 – 19.
6. Івченко Ю. Історичний аналіз ролі жінки в суспільстві // Економіка, фінанси, право. – 2007. – №4. – С. 25-28.

ХАРАКТЕРИСТИКА ГЕНДЕРНИХ ВІДНОСИН У СІМЕЙНОМУ ЖИТТІ

**І.І. ГАЛУШКО, студентка II курсу факультету менеджменту
Науковий керівник: МІНЧЕНКО Г.С.**

Соціально – економічні трансформації, що відбуваються в українському суспільстві в останні десятиріччя, супроводжуються докорінними змінами у людській свідомості, ламанням консервативних стереотипів. Зокрема, спостерігається трансформація соціальних та культурних моделей поведінки жінок і чоловіків, демократизація міжгендерних відносин у всіх сферах життя, в тому числі приватній. Суттєво змінилося ставлення до ролі і місця жінки в суспільстві та родині.

Тому дуже важливо, що навіть за сучасних умов, складних для родини як в економічному, так і в психологічному плані, більшість респондентів, які брали участь в опитуванні, все ж вважають сім'ю здатною повноцінно реалізувати свою виховну функцію. При цьому гендерний фактор не був значимим у відповідях на запитання «Як Ви гадаєте, чи здатна сім'я реалізувати функцію повноцінного виховання дітей в сучасних умовах?». Ствердно відповіли на нього 59% чоловіків і 55% жінок, заперечно – відповідно 33 і 38% респондентів.

Оцінка як жінками, так і чоловіками основних факторів, що можуть стати перешкодами для повноцінного виховання дітей, суттєво не відрізняється. Обидві групи опитаних головною причиною неспроможності сім'ї дати дітям якісне виховання вважають матеріальні проблеми – відповідно 82 і 81%. На другому місці за шкалою оцінки – брак часу, що вважають проблемою 49% жінок 46% чоловіків. Майже всі відрізняються відповіді представників обох статей щодо значущості рівня педагогічної підготовки батьків для ефективності сімейного виховання. Приблизно третина опитаних (30% жінок і 29% чоловіків) вбачають загрозу дієвості виховного процесу саме у недостатній обізнаності дорослих з педагогічних питань.

Анкетування виявило вплив гендерного фактора на відмінності в оцінці респондентами авторитету батьків в родині. Так, хоча відповіді як жінок, так і чоловіків приблизно з однаковою частотою засвідчують більш високий авторитет матері в сучасній сім'ї, все ж впливовість батька в родинних справах оцінюється чоловіками вище, ніж жінками. Серед тих, хто заперечував високий батьківський авторитет у сім'ї або був схильний його недооцінювати, дещо вищі показники зареєстровані також у відповідях жінок -10% негативно оцінили статус батька сімейному житті порівняно з 4% чоловіків. В той же час відсутність авторитету матері в родині засвідчила приблизно однакова, але незначна кількість представників обох статей (2% чоловіків і 3% жінок).

Результати дослідження показують, що ставлення респондентів до сімейних ролей батька та матері є більш ніж толерантним. Жодну з ролей не оцінено як дуже важливу. Проте роль відповідального/ної за матеріальне утримання сім'ї зазначалася як більш важлива для жінок, ніж для чоловіків. Натомість роль відповідального/ної доглядати за дитиною та роль вихователя/льки респонденти відмітили як важливішу для чоловіка. Отримані дані можуть бути пояснені бажаним залученням чоловіків до виконання сімейних обов'язків, що стосуються виховання та догляду за дітьми, а жінок – до збільшення частини, внесеної до сімейного бюджету

У сучасних українських сім'ях розподіл домашньої роботи подібний до російських.. І це повністю підтверджують результати проведеного опитування. За відповідями як чоловіків, так і жінок, понад 50% всієї домашньої роботи виконують жінки. Однак стосовно виконання певного виду домашньої роботи їхні відповіді дещо відрізняються. Так, наявною є тенденція більш критичного ставлення як чоловіків, так і жінок до участі партнера/ки у веденні домогосподарства, зокрема щодо оцінки таких домашніх обов'язків, ж прибирання квартири та закупівля продуктів.

Отже, в цілому жінка виконує 63% домашньої роботи, чоловік-16%, батько - 1%, матір – 13%, дитина – 4%, інші родичі – 2%, чужа людина, послуги якої сплячують, – 1%.

Така гендерна нерівність щодо участі в домашніх обов'язках, здавалося б, повинна зменшуватися у випадку, коли жінка працює. Насправді ж, цього не відбувається. Як показують деякі дослідження, домогосподаркам вдається залучити чоловіків до господарських справ більшою мірою, ніж працюючим жінкам. Наприклад, чоловіки працюючих жінок менше часу проводять з дітьми. Дослідники надають цей факт тим, що мати, приходячи з роботи, перебирає на себе всю увагу дітей.

Отже, більшість обов'язків щодо виховання та догляду за дітьми, незважаючи на зміни в стереотипах української родини, виконується жінками, що дистанціє стосунки між дитиною та батьком. Підтвердженням цьому є результати опитування підлітків, яке проводилося Українським інститутом соціальних досліджень у 2009 р. Так, відсоток дітей, в яких теплі або дружні стосунки зі своєю матір'ю, вищий, ніж тих, у кого подібні стосунки з батьком.

Проте вирішення таких питань, як витрати на харчування та придбання предметів повсякденного вжитку визнано переважно жіночим обов'язком. Так, 47% респондентів зазначили, що рішення про витрати на харчування приймають жінки, і 39% – щодо придбання предметів повсякденного вжитку. Тобто жінки переважно контролюють рівень щоденних господарчих потреб.

За результатами опитування 77% чоловіків та 68% жінок задоволені тим, як розподіляються обов'язки в їх сім'ях. Це свідчить про недостатню гендерну свідомість населення, і в першу чергу жінок, а також про усталені стереотипи та патріархальні погляди щодо розподілу сімейних обов'язків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Римашевская Н., Ванной Д., Малишева М. И. др. Окно в русскую частную жизнь. Супружеские пары в 1996 г. – Мл Академия, 1999. – С. 117.
2. Lamanna M.A., Riedmann A. Marriages and families. 2000. – P. 423.

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УКРАЇНІ

А.А. ПОЛЬОВА, студентка ІІ курсу факультет менеджменту
Науковий керівник: викладач СМОЛІЙ Л.В.

Аграрний сектор економіки на сьогодні є одним з найперспективніших напрямків інвестування, оскільки нарощування обсягів інвестицій в галузі є визначальним напрямом розв'язання продовольчої проблеми та засобом для подолання впливу негативних явищ світової фінансової кризи. Виявлення перспектив інвестиційного забезпечення аграрного виробництва та доступності інвестиційних ресурсів викликає необхідність визначення інвестиційної привабливості даної сфери діяльності, яка враховує комплекс чинників, що формують умови для успішної реалізації інвестицій, та пошуку способів її підвищення. Особливого значення це набуває в сучасних умовах, коли аграрне виробництво набуло статусу сектора, розвиток якого може стати однією з основних складових забезпечення зростання обсягів виробництва у суміжних галузях – машинобудівній, хімічній та харчовій промисловості.

Аграрний сектор сьогодні є однією з найбільш перспективних галузей економіки. Тенденції зростання дефіциту продовольства (в наступному році необхідної кількості продуктів харчування не буде вистачати для 1 млрд.чол.) свідчать, що попит на продукти харчування в світі не скорочується, а навпаки – зростає. Одним з визначальних напрямів розв'язання продовольчої проблеми в сучасних умовах є нарощування інвестицій в сільське господарство, насамперед тих країн, у яких сприятливі можливості для розвитку галузі використовуються досить обмежено

Зростання попиту на продукцію сільського господарства та високі ціни на продовольство стали основними чинниками, що зумовили підвищення останніми роками інвестиційної привабливості аграрної галузі в нашій країні. На даний час в агропромисловому комплексі впроваджується близько 600 інвестиційних проектів на загальну суму 23 млрд. грн. [1]. Аналіз динаміки обсягів інвестицій в основний капітал та прямих іноземних інвестицій у сільське господарство України свідчить, що за останні роки інвестиційна привабливість аграрного сектора України значно зросла (рис 1).

Рис. 1. Індеси інвестицій в основний капітал та прямих іноземних інвестицій в сільське господарство України за 2003 – 2008 рр. [2].

Серед основних позитивних моментів, що сприяють збільшенню інвестування в аграрний сектор України, є зручна географія, сприятливі природні умови й багаті ресурси, власна сировинна база (для переробки й тваринництва), відсутність жорсткої конкуренції в галузі, висока прибутковість аграрного бізнесу, незадоволений внутрішній попит, великий потенціал внутрішнього споживання, близькість до потужних зовнішніх ринків збуту, дешева робоча сила, можливість швидкої організації великотоварного виробництва й відносно невисока ціна входження на ринок, перспективи розвитку ринку після вступу до СОТ. Однак, існують і негативні фактори, які стримують інвестування в аграрний сектор України: нерозв'язаність земельних питань, нестабільна законодавча база й аграрна політика, втручання влади в бізнес, надмірна зарегульованість бізнесу, особливості місцевого менталітету, відносно низьке внутрішнє споживання й платоспроможний попит, "незрозумілі" принципи функціонування бізнесу, проблеми з виконанням контрактів. Але при комплексному підході їх можна не тільки пом'якшити, але й деякі – виключити.

Особливого значення для підвищення інвестиційної привабливості АПК набуває проблема трансферу інноваційних технологій. Більшість наукових розробок для українського АПК нині створюють науковці Української академії аграрних наук. Найбільша кількість інноваційних розробок здійснена для рослинницької (33%), тваринницької (14%) галузей і землеробства (10%) [3]. Проте дані види інноваційної продукції суттєво різняться за умовами і можливостями реалізації, а відтак і вплив на результати виробничої діяльності АПК неоднаковий.

Активізації інвестиційних процесів у сільськогосподарському виробництві сприятиме: підвищення результативності діяльності сільськогосподарських підприємств, забезпечення зростання фінансових накопичень і їх трансформація в інвестиції; вивільнення додаткових коштів підприємства внаслідок зменшення податкового навантаження, застосування механізму прискореної амортизації основних фондів; залучення фінансових ресурсів міжнародних фінансових організацій, прямих іноземних інвестицій, у тому числі стратегічних інвесторів, іноземних кредитів на основі двосторонніх міжнародних та міждержавних угод; спрямування капіталів у високотехнологічні, наукоємні галузі, що потребують менших обсягів капіталовкладень і дають швидкий ефект; відпрацювання досконалих механізмів для залучення коштів з недержавних джерел фінансування; підвищення економічної зацікавленості в інвестуванні у вітчизняних та іноземних інвесторів, збільшення обсягів інвестицій з усіх можливих джерел та спрямування їх на реалізацію стратегічних цілей економіки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Туманова О.А. Особливості інвестиційної діяльності в аграрних підприємствах / О. А. Туманова // Інвестиції: практика та досвід. – 2007. – № 24. – С. 4-6.
2. <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Купінець Л.Є. Організаційно-економічні аспекти технічного регулювання в аграрному секторі України / Купінець Л.Є., Харічков С.К. // Регіональна економіка. – 2007. – № 2. – С148 – 154.с

ВЛАСНІСТЬ НА ЗЕМЛЮ

В.С. СУХОВ, студент II курсу
Науковий керівник: РЕВУЦЬКА А.О.

В даний час в нашій країні земельне законодавство передбачає три основні форми власності на землю: державну, колективну та приватну.

У більшості держав світу, у том числі й в Україні, законодавчо закріплене право приватної власності на землю. Питання про форму власності на землю важливе значення для кожного громадянина країни, тому що земля – це унікальне природне багатство, природне середовище існування суспільства, і будь-яка людина повинна мати право на частину цього природного надбання.

Деякі економісти вважають, що земля повинна знаходитися в приватній власності. При цьому вони висувають наступні аргументи для захисту своєї позиції:

1. Якщо хазяїн буде власником землі, то він буде добре до неї відноситися, краще її обробляти. Отже, економічний результат буде вище, дохід буде більше, а для суспільства в будь-якому випадку це краще;
2. Приватну власність руйнує монополію держави на володіння землею, що створює ситуацію конкуренції і підвищує ефективність виробництва.

Прихильники протилежної точки зору, заперечуючи, приводять наступні контраргументи у захист державної власності на землю:

1. Якщо хазяїн буде власником землі, то з цього ще не виходить, що він буде добре до неї відноситися, тому що всі люди від природи різні: одні - працювита, інші – ледарі;
2. Залишається відкритим питання: за яким принципом розділити землю, щоб дотримати принцип соціальної справедливості;
3. Приватна власність на землю сприяє появі інституту земельних власників і земельних спекулянтів, що приведе до здачі землі в оренду, до спекуляції землею. А суспільству потрібно буде містити ще два непродуктивних соціальних шари і тим самим збільшувати масу фіктивного капіталу;
4. Ефективність сільськогосподарського виробництва не залежить від форми власності на землю, а визначається наявністю повного набору знарядь праці і доцільним їх використання у сільськогосподарському підприємстві;
5. Право приватної власності на землю не є абсолютним правом. Це значить, що в разі потреби держава може вилучити приналежну власнику земельну ділянку, виплативши йому визначену суму компенсації.

У державній власності перебувають всі землі, що на даний час не передані в колективну чи в приватну власність. Від імені держави право розпоряджатися державними землями мають органи державної влади, які в законі називаються суб'єктами права державної власності.

Землі, що перебувають у державній власності, можуть передаватися в колективну або приватну власність і надаватися у користування, у тому числі і в оренду. При цьому не всі землі, які перебувають у державній власності, можуть передаватися у власність приватних осіб чи колективів. До тих земель, які не можуть бути передані у власність, виносяться землі загального користування в межах населених пунктів (майдани, вулиці), землі гірничодобувної промисловості,

єдиної енергетичної та космічної систем, транспорту, зв'язку, оборони, землі природоохоронного та історико-культурного призначення і деякі інші.

Також земля може належати громадянам на правах колективної власності. Суб'єктами права колективної власності на землю є колективні сільськогосподарські підприємства, сільськогосподарські колективи тощо.

Розпорядження земельним ділянками, що перебувають у колективній власності громадян, здійснюється за рішенням загальних зборів колективу.

До колективної власності можуть бути передані ті землі, що перебували раніше у користування колгоспів та радгоспів. Однак з цих земель повинні бути виключені ділянки, які перебувають в межах населених пунктів. Ці землі повинні бути передані у володіння сільських, селищних та міських рад народних депутатів. Землі у колективну власність передаються безоплатно.

Кожен член колективного сільськогосподарського підприємства, сільськогосподарського кооперативу, сільськогосподарського акціонерного товариства у разі виходу з нього має право одержати свою частку землі в натурі, яка визначається відповідними нормами Земельного кодексу. Право на земельну частку може бути передано у спадщину. Вона також може бути продана. При цьому переважне право на купівлю такої ділянки мають члени сільськогосподарських підприємств, кооперативів та підприємств. Сільські і селищні ради народних депутатів створюють на 2/3 своєї території резервний фонд земель за погодженням з землекористувачами. Місце розташування цих земель у розмірі 15 відсотків площі всіх с/г угідь, включаючи угіддя в межах відповідних населених пунктів. Резервний фонд перебуває в державній власності і призначається для подальшого перерозподілу перерозподілу і використання за цільовими призначенням. Громадяни України мають право на одержання у власності земельних ділянок. Вони також можуть набувати права власності на землю у разі:

- одержання у спадок;
- одержання частки землі у спільному майні подружжя;
- купівлі – продажу;
- дарування;
- обміну.

У законі передбачається, що в деяких випадках земля може бути об'єктом застави за зобов'язанням з участю кредитної установи.

передача земельних ділянок у власність громадян проводиться місцевими радами народних депутатів за плату чи безкоштовно. Іноземним громадянам та особам без громадянства земельні ділянки у власність не передаються.

Право приватної власності громадян України на землю означає, що тільки вони мають право на одержання у власність земельних ділянок для: ведення сільськогосподарського (фермерського) господарства;

- ведення особистого підсобного господарства;
- будівництва та обслуговування жилого будинку і господарських будівель (присадибна ділянка);
- садівництва;
- дачного й гаражного будівництва.

Отже, власність на землю передбачає право володіти, користуватися і

розпоряджатися земельними ділянками на власний розсуд, якщо це не суперечить чинному Законодавству України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Біленчук П.Д., Сливка С. С. Правова деонтологія / За ред. акад. П.Д. Біленчука. – Київ: АТКА, 1999. – 320с.
2. Правознавство: Підручник / За ред В. В. Копейчикова. К.: Юрінком Інтер, 2003р.
3. Земельний кодекс України: Коментар // За ред. А.П. Гетьмана, М.В. Шульги. – Харків: Одисей. 2002.
4. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Голос України. – 1996 – 13 липня.

СОЦІАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ МОЛОДОЇ СІМ'Ї В УКРАЇНІ

Б. ТКАЧЕНКО, студ. I курсу

Науковий керівник: викладач МІНЧЕНКО Г.С.

Коли кожен з нас досягає дорослого віку, з'являється природна потреба мати власну сім'ю. Звичайно, ми майже ніколи не замислюємося над тим, як і чому ця потреба виникає. Не усвідомлюємо, мабуть, і того що вона гармонійно вплітається і в суспільні потреби. Це означає, що сім'я водночас становить подвійну цінність – для особи і для суспільства.

Дану потребу суспільства люди задовольняють шляхом утворення власних сімей за власними потребами і бажаннями. Отже, спосіб задоволення так званої сімейної потреби суспільства залежить від багатьох людей, це означає, що будь-чій дії та вчинки щодо сім'ї (створення її або відмова від неї, розлучення, народження однієї дитини чи кількох дітей) зачіпають відповідний інтерес і потребу суспільства. Незалежно від того, усвідомлюємо ми це чи ні, наша шлюбно-сімейна поведінка – не суто особиста справа, вона має загальносуспільні наслідки.

Необхідно постійно пам'ятати, що протягом усього ХХ ст. сім'я в Україні переживала глибокі зміни, що торкалися усіх аспектів її існування та розвитку. Сьогодні зміни обумовлюються як закономірними зрушеннями у житті нашого народу у процесі оновлення його економічної та соціальної структури, так і окремими подіями – складними соціальними катаклізмами, які серйозно деформували і без того не завжди послідовний процес модернізації сім'ї. Відповідно й наслідки ми маємо суперечливі. З одного боку, інститут сім'ї, як і все суспільство, зазнав значних змін, що сприяло подоланню кризи патріархальності сімейних стосунків, а з іншого – через непослідовність і незавершеність.

Кризові явища у життєдіяльності сучасної сім'ї різні. Вони торкаються, найперше, її економічних та демографічних основ. Аналіз сучасної демографічної ситуації, а також її динаміка за останні роки показує, що Україна поряд із соціально-економічними проблемами опинилась віч-на-віч із серйозною демографічною

кризою. Причому, на відміну від економічної та політичної, демографічна криза більш інертна, пролонгована в часі та важко керована. Ці обставини можуть дати далекосяжні негативні наслідки для незалежного стабільного розвитку держави.

У нових соціально-економічних умовах народжуваність в Україні знизилась до рівня, що не забезпечує простого відтворення поколінь, поглибився процес старіння трудових ресурсів.

Відсутність комплексного підходу до вирішення проблем планування сім'ї призвела до такої ситуації в країні, коли штучне переривання вагітності стало основним методом регулювання народжуваності. За цим показником Україна посідає одне з перших місць у світі. За розрахунками вчених, демографічні втрати від поширення недосконалих методів планування сім'ї складають щорічно 750 тисяч нових громадян – це бажані діти, які не можуть бути народжені через стан здоров'я батьків та матеріальне забезпечення сім'ї.

Під загрозою перебуває інтелектуальний і моральний потенціал народу, що зумовлено різким зниженням життєвого рівня більшості сімей в Україні. Повільно зростають прибутки населення, а ціни і тарифи випереджають темпи їх зростання. Збільшуються витрати на медичне обслуговування, навчання дітей, комунальні послуги, що підриває економічні можливості сім'ї.

Невпинно зростають сирітство та дитяча безпритульність. Збільшується кількість бездітних пар, які не бажають мати дітей з огляду на соціальні, матеріальні або психологічні причини. Викликає стурбованість низька культура регуляції народжуваності, відсутність широкої інформації щодо протизаплідних засобів, що призводить до випадків небажаної вагітності та абортів. В Україні втрачені традиції багатодітності. Усе більше сімей обмежується народженням лише однієї дитини

Негативно впливають на народжуваність зменшення кількості шлюбів і збільшення кількості розлучень. Ці обставини можуть мати далекосяжні негативні наслідки для стабільного розвитку країн, і тому вже зараз необхідно створити максимально сприятливі умови відтворення, господарювання, праці, життя народу на основі формування традиційно нової української родини.

Істина про те, що сім'я є першоосновою духовного, економічного та соціального розвитку суспільства, підтверджується розвитком людської цивілізації. В процесі цього розвитку сім'я набула функцій, які тільки у сукупності забезпечують повноцінність її Існування, саморозвитку та широку життєдіяльність, як соціального інституту. Деформація функцій сім'ї, яка послідовно здійснювалась в останні десятиріччя шляхом формування соціальних та культурних реформ, призвели до порушення в цілому зв'язків між ними. Особливо це позначилось на виховній функції, виявившись у відчуженні батьків і дітей, національному нігілізмі та духовному зубожінні молоді.

Умови, в яких перебуває сучасна українська сім'я, характеризуються найперше різкою зміною соціально-економічних відносин у суспільстві, за яких пріоритети мають надаватися особистості людини, її практичній діяльності у всіх напрямках господарювання та духовної культури. Разом з тим, сім'я як явище економічне і соціокультурне зазнає в сучасних умовах впливу різних факторів.

Однією з найбільших проблем сучасної родини в Україні є її економічна нестабільність, соціальна малозахищеність та підвищена психологічна вразливість. У свою чергу, це породжує її дезорганізацію, внутрішні деструктивні процеси,

конфлікти і, зрештою, веде до розпаду. Внаслідок цього – страждання, нервові захворювання, асоціальна поведінка, стреси, безпритульність дітей, безвідповідальність, байдужість, аморальність і жорстокість батьків.

Отже, сучасна сім'я повинна не тільки зберегти, а й відновити свій статус головної ланки у вихованні дитини: забезпечити їй належні матеріальні та педагогічні умови для фізичного, морального й духовного розвитку. Разом з тим, молода сім'я потребує як матеріальної, так і педагогічної та культурологічної допомоги. У зв'язку з цим стає зрозумілою необхідність організації підготовки молоді до подружнього життя, яку потрібно розглядати як складову частину роботи щодо зміцнення сім'ї та піднесення її соціальної активності. Життя вимагає, щоб подібною роботою було охоплено якомога більше молодих людей, а також були чітко визначені її цілі, методи, форми і можливості.

Очевидно, мета підготовки до шлюбу повинна полягати у формуванні в людини потреби в сім'ї, що проявлялася б як бажання мати повноцінну сім'ю, жити в ній і відповідати за неї. Адже потреба молодої людини мати власну сім'ю – це потреба в традиційній, суспільно значимій формі реалізації і організації особистого життя, яка відповідає соціальній сутності людини та її об'єктивному призначенню. Це потреба поєднати своє особисте життя з життям особи протилежної статі через інтимно особистісне ставлення до неї, поєднати з метою досягнення традиційних «вічних» цілей людського існування (це -кохання, діти, сімейний затишок і щастя, спільна праця, підтримка здоров'я, спілкування з близькими і рідними людьми). Здійснення загальних цілей має означати для молодої людини досягнення життєвого успіху, одним із складників якого є сім'я. Справжній життєвий успіх ґрунтується на поєднанні особистого і суспільного інтересів у життєдіяльності людини. Він приходить до того, хто прагне максимально проявити себе – і на ниві праці, суспільної діяльності (реалізувати ділові якості), і на ниві сім'ї, особистого життя (реалізувати якості доброго сім'янина).

Отже, соціально-економічні порушення, які відбуваються у нашому суспільстві, призвели до деформації в структурі задоволення матеріальних та духовних потреб людей, негативно вплинули на життєдіяльність сім'ї. Соціологи наголошують, що сім'я, як соціальний інститут знаходиться у стані гострої кризи. Саме тому сімейна політика на державному рівні повинна бути орієнтована на надання соціальної допомоги сім'ям, особливо молодим.

Таким чином, показниками соціальної підготовленості молоді до шлюбу є: завершення освіти, отримання професії або продовження отримання вищої освіти, початок самостійної трудової діяльності. З цим пов'язана соціально-економічна підготовленість до шлюбу, суть якого полягає в тому, щоб молоді люди мали можливість самостійно матеріально забезпечити себе та свою сім'ю. Однак стають економічно залежними від батьківської сім'ї у 18-19 років, а інша частина – ще 5-8 років користується матеріальною допомогою батьків. Це протиріччя серйозна проблема на шляху до скріплення шлюбів. Соціальна готовність до шлюбу включає в себе відповідальність один за одного, за сім'ю, дітей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонов А. І. Сучасна сім'я // Соціологія сім'ї. М.: 2005, 640 с.
2. Вісник соц. – екон. досліджень, Одеса 2005. Вип.20,130-134 // Актуальні проблеми соціального захисту молоді сім'ї в Україні.

3. Головаха, Горбачик, Паніна // Україна та Європа: результати міжнародного порівняльного соціального дослідження. К.: НАН України. 2006,141с.

4. Демиченко, Іваченко, Костенко. Аналітичний звіт: Моніторинг соціального супроводу сімей, які опинились в складних життєвих ситуаціях. Навч. посібник.: Знання-Прес, К.:2006,135с.

5. Державний інститут проблем сім'ї та молоді. Становище сімей в умовах малих міст України. Державна доповідь про становлення сімей. Навч. посібник.: К.:Знання-Прес, 2005,225.

6. Добровський А., Корнат А. Інформаційний вісник №4. Управління у справах сім'ї та молоді. Навч. посібник.: Львів 2007,97ст.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПОСТАЧАЛЬНИЦЬКО-ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

А.С. ГАВРИЛОВА, студентка IV курсу

Науковий керівник: доцент НЕСТЕРЧУК Ю.О.

Сучасне економічне середовище вимагає від сільськогосподарських підприємств активного використання ринкових методів господарювання, що забезпечується запровадженням нових підходів до системи управління процесами постачання та збуту сільськогосподарської продукції. Трансформація економічних процесів в Україні спричинила об'єктивну потребу в подальшій розробці теоретичних і методико-прикладних засад удосконалення організації постачальницько-збутової діяльності та управління постачальницько-збутовими витратами з метою оцінки рівня їхнього впливу на показники діяльності підприємства в розрізі якісних і кількісних параметрів [1].

Дослідженню проблем організації постачальницько-збутової діяльності вітчизняних сільськогосподарських підприємств присвячені праці багатьох вітчизняних і зарубіжних науковців: Є.С. Барвінської, П.С. Березівського, Ф.В. Горбоноса, Т.Г. Голов, О.М. Головащенко, Ю.Ф. Єлізарова, В.В. Зіновчука, О.І. Карого, О.П. Крайник, В.В. Липчука, М.К. Пархомця, Н.В. Поліщук, С.І. Поперечного, П.Т. Саблука, Г.В. Черевка та ін.

Постачальницько-збутова діяльність – це багаторівневий процес планування й управління матеріальними ресурсами на основі вивчення програм виробництва та збуту виготовленої продукції. Багаторівневність процесу постачальницько-збутової діяльності полягає в тому, що він повинен бути ефективним не тільки на загальнонаціональному рівні, а й на рівні окремих галузей та окремих підприємств [1].

Організація процесів збуту та постачання є складовою оперативного господарської діяльності підприємства, на підвищення ефективності якої спрямовуються маркетингові зусилля [3]. Маркетинг стає націлений на перспективу пошуку нових каналів збуту. Якщо у 1990 р. сільськогосподарські виробники реалізували продукцію за традиційними каналами збуту: заготівельним

організаціям, включаючи продаж за прямими зв'язками та споживчій кооперації; населенню в рахунок оплати праці й через систему громадського харчування; на ринку через власні магазини, то починаючи з 2007р. значно розширилася їх видова структура [2]. Тепер поряд із традиційними каналами збуту сільськогосподарську продукцію реалізують через біржі, аукціони; видають пайовикам у рахунок орендної плати за землю та майнові паї; за іншими каналами (комерційним структурам, підприємствам, на експорт та ін.) (табл. 1).

1. Основні канали реалізації сільськогосподарської продукції підприємств України (у% до загальних обсягів реалізації) за роками

Канали збуту продукції	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Переробні підприємства	21	20	17	20	21	24	24,6
Ринки	37	21	19	16	15	13	16,9
Населення	23	14	10	7	6	4	0,2
Інші канали	19	45	54	57	58	57	58,3

Вибір оптимальних та ефективних методів і прийомів стимулювання збуту, визначення видів продукції, які потребують додаткових зусиль при їх просуванні на ринку, велика кількість різноманітних каналів збуту спричинили значні структурні зміни в реалізації сільськогосподарської продукції (табл. 2).

2. Реалізація продукції рослинництва і тваринництва сільськогосподарськими підприємствами України за роками, тис.грн.

Продукція	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2009р. до 2003р.,%
Зернові культури	123,0	109,1	126,1	116,1	133,8	175,5	153,8	125,0
Олійні культури	8,4	9,1	4,3	3,9	7,3	7,9	17,1	203,6
Цукрові буряки	138,6	110,1	49,8	70,9	111,5	121,3	226,1	163,1
Картопля	1,7	1,0	1,1	1,7	3,0	1,4	1,0	58,8
Овочі	4,3	4,7	4,7	5,6	5,5	5,6	6,3	146,5
Плоди та ягоди	0,8	0,7	1,1	0,6	0,3	5,4	0,3	37,5
Худоба та птиця (в жив. вазі)	18,2	11,8	10,7	12,4	9,4	12,5	23,8	130,8
Молоко та молочні продукти	44,2	42,2	28,9	22,0	23,6	23,0	21,6	48,9
Яйця (млн., штук)	50,3	64,8	90,4	90,5	90,1	114,2	130,8	260,0
Вовна (тонн)	0,6	1,1	0,6	0,0	0,0	1,0	1,0	166,7

Незважаючи на збільшення обсягів реалізації виготовленої продукції, аналіз постачальницько-збутових витрат сільськогосподарських підприємств свідчить про низьку їх ефективність. Це, зокрема, підтверджує показник доцільності зміни постачальницько-збутових витрат. Від'ємне значення показника свідчить про те, що усі зміни постачальницько-збутових витрат протягом періоду 2003-2009 рр. були неефективними, оскільки в цей період мало місце зменшення прибутковості сільськогосподарського виробництва (табл. 3)

3. Зведені показники ефективності постачальницько-збутової діяльності сільськогосподарських підприємств України за роками

Рік	Частка постач. збутових витрат всіх витратах, %	Ефективність постач. збутових витрат	Коефіцієнт окупності постач. збутової системи	Коефіцієнт рентабельності постач. збутової системи	Показник зміни витрат на постачан. та збут, %	Показник зміни доходів (за весь період) %	Критерій доцільності зміни постач. збутових процесів
2003	80,7	1,18	0,3	3,21	31,2	15,9	- 1,33
2004	82,1	0,98	-0,2	-4,72			
2005	82,5	0,94	-0,4	-2,50			
2006	84,7	1,03	0,3	3,85			
2007	85,1	1,05	0,2	5,04			
2008	83,2	1,11	0,3	3,97			
2009	85,0	0,92	0,2	6,30			

Проведений аналіз ефективності постачальницько-збутової діяльності виявив значні недоліки у роботі сільськогосподарських підприємств. Насамперед такий факт можна пояснити нестабільною економічною ситуацією в країні, диспаритетом цін на сільськогосподарську продукцію і недостатнім рівнем державної підтримки виробників на селі. Сільськогосподарські підприємства переживають зараз дуже складні часи, коли стара система постачання та реалізації продукції є зруйнованою, а нова ще не створена, і зусилля держави, щоб виправити цю ситуацію, є дуже незначними. Тому вітчизняним підприємствам необхідно самостійно шукати шляхи зміни підходів до організації процесів постачання та збуту [1].

Під час розробки заходів щодо підвищення ефективності постачальницько-збутової діяльності підприємств ключовою проблемою є знаходження оптимального поєднання мінімізації витрат на постачання та збут при досягненні бажаного рівня виробництва і задоволення потреб споживачів. Це означає, що предметом раціоналізації є не окремі елементи діяльності підприємства (матеріально-технічне постачання чи збут), а знаходження економічно та ринково обґрунтованого оптимуму усіх елементів діяльності підприємства за умови раціоналізації сумарних витрат на постачання та збут. Для цього на підприємстві необхідно організувати облік постачальницько-збутових витрат. Метою такого обліку повинно бути економічно обґрунтоване визначення обсягу витрат, необхідних у плановому періоді для забезпечення виробництва і реалізації продукції, визначення потреби в оборотних коштах, планування прибутків і формування вартості постачальницько-збутових послуг.

Одним з основних способів підвищення ефективності постачальницько-збутової діяльності є застосування нових форм організації процесів постачання й збуту та розвиток елементів ринкової інфраструктури, задіяної при здійсненні матеріально-технічного постачання та при реалізації виготовленої продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Андрушко А.М. Проблеми формування інфраструктури постачальницько-збутової діяльності сільськогосподарських підприємств / А.М. Андрушко // Економіка АПК. – 2007. – №14 (1). – С. 72-74.

2. Власова І.О. Облік розрахунків з сільськогосподарськими підприємствами/ І.О. Власова // Торгівля і ринок України. – Донецьк: ДонДУЕТ, 2008. – С.19-21.
3. Гудзенко Н.М. Особливості організації обліку збутової діяльності / Н.М. Гудзенко // Збірник наукових праць ЛДАУ. – Луганськ: „Елтон”, 2002. – №14(26). – С. 28-34.
4. Козак Л.В. Особливості функціонування сільського господарства в умовах переходу до ринку / Л.В. Козак // “Економічні науки”. – Острог, 2001. – Т.І. – ч.ІІ. – С. 46-25.

АУДИТ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ З АКЦИЗНОГО ЗБОРУ

**А.С. ГАВРИЛОВА, студентка ІV курсу
Науковий керівник МИХАЙЛОВИНА С.О.**

Вирішальну роль у створенні бюджету країни відіграє надходження податків, а отже, і податкова система. Для вирішення непорозумінь між податковими органами і власником засобів виробництва, державного контролю було недостатньо. Отже, виникла потреба у незалежному контролі, який дістав назву аудит.

Питанням обліку, аналізу та аудиту розрахунків з бюджетом з акцизного збору присвячені праці: Білухи М.Т., Завгороднього В.П., Кузьмінського А. М., Савченка В. Я., Сопка В. В., Ткаченка Н. М., Яремка У. Л.

Згідно з Законом України “ Про аудиторську діяльність”, передбачено правові основи здійснення аудиторської діяльності спрямованої на системи незалежного фінансового контролю з метою захисту інтересів власника. Аудит розрахунків з бюджетом з акцизного збору повинні здійснювати аудитори, які працюють самостійно, або в аудиторській філії.

Одним з головних етапів проведення аудиту є організація і планування у відповідності з яким аудитор буде свою професійну діяльність. Організація і планування аудиту необхідні для того щоб, забезпечити високу якість перевірки, визначити пріоритети та розумно поділити робочий час.

Для проведення аудиту розрахунків з бюджетом з акцизного збору складається програма перевірки, в якій вказуються періоди проведення перевірки, перелік аудиторського процесу, робочі документи, виконавець, який буде здійснювати перевірку певного підприємства.

Після цього необхідно провести аудит фінансової та податкової звітності з акцизного збору. Після проведення аудиту, аудитор складає аудиторський висновок, в якому висвітлює всі аспекти та рекомендації щодо ведення обліку на підприємстві.

Платники акцизного збору та їх службові особи несуть відповідальність за правильність обчислення та своєчасність сплати акцизного збору в бюджет відповідно до чинного законодавства. Контроль за правильністю та своєчасністю сплати здійснюють податкові інспекції шляхом камеральної та документальної перевірок розрахунків з акцизного збору, які подаються платниками. Камеральна

перевірка проводиться в момент одержання розрахунку податковим інспектором без виходу на підприємство. Перевіряються відповідність сум акцизного збору, відображених у розрахунку та інших формах бухгалтерської звітності (зокрема в додатку до балансу), а також правильність арифметичного підрахунку.

Документальна перевірка розрахунків по акцизному збору проводиться з виходом на підприємство не менше 1 разу на два роки в строки, встановлені керівником податкової інспекції.

Слід звертати особливу увагу на напрями використання власних підакцизних товарів, отже акцизний збір по цих товарах сплачується не тільки у випадку їх реалізації покупцем, але й при їх використанні на власні потреби, при безоплатній їх передачі і т.ін.. У цьому випадку акцизний збір відноситься не на дебет рахунку 701 (у кореспонденції з кредитом 642\1), а за рахунок відповідних джерел фінансування (прибутку, який залишається в розпорядженні підприємства, тощо).

За результатом документальної перевірки в разі встановлення неправильності чи несвоєчасності сплати акцизного збору до бюджету складається акт у двох примірниках.

Акцизи є одним із видів непрямих податків і в сучасних податкових системах відіграють роль джерела наповнення бюджету та регулятора економічних відносин. Акцизний збір належить до категорії специфічних акцизів і стягується за ставками, диференційованими відносно кожної групи товарів.

Цікавим нюансом в бухгалтерському обліку є те, що інструкцією 291 окремий субрахунок не передбачено. Тому доцільно відкрити окремий субрахунок, наприклад, 645 "Податкові зобов'язання з акцизного збору".

Аудит розрахунків з бюджетом з акцизного збору повинні здійснювати аудитори, які працюють самостійно або в аудиторській філії. Одним з головних етапів проведення аудиту є організація і планування у відповідності з яким аудитор будує свою професійну діяльність. Організація і планування аудиту необхідні для того, щоб забезпечити високу якість перевірки, визначити пріоритети та розумно поділити робочий час.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Василик О.Д., Павлюк Н.В. Державні фінанси України: Підручник. – К.: НІОС, 2002р.
2. Азаров М.Я. Все про податки: Довідник. – К.: Експерт – ПРО, 2000.
3. Завгородний В.П., Савченко В.Я. Бухгалтерский учет, контроль и аудит в условиях рынка. К."блиц-Информ". 1997.

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З БЮДЖЕТОМ

**Ю. ПРУДИУС, студ. IV курсу факультету економіки і підприємництва
Науковий керівник: асистент МАТРОС О.М.**

У сучасних умовах господарювання інтереси держави сконцентровані в податковому секторі, оскільки саме податки є основною формою надходження грошових коштів до Державного бюджету.

Облік розрахунків платників податків з бюджетами різних рівнів останнім часом піддаються критиці як з боку керівників господарських структур, так і з боку податкової адміністрації. У наукових і практичних публікаціях по-різному трактуються існуючі методи обліку розрахунків із фінансовими органами держави, визначення кінцевих фінансових результатів і податкових зобов'язань.

Однією з найбільших проблем обліку розрахунків з бюджетом є необхідність ведення і бухгалтерського і податкового обліку.

Результати за даними бухгалтерського та податкового обліку можуть відрізнитися між собою. Основними причинами таких відхилень є наявність відмінностей між правилами ведення бухгалтерського обліку і порядком формування податкової бази. Мова, перш за все, іде про відмінність у методиці визначення сум валових витрат, валових доходів і оподаткованого прибутку у податковому обліку з сумами витрат і доходів і результатів діяльності у бухгалтерському обліку. Крім того, якщо у бухгалтерському обліку в цілому досліджено теоретичні категорії, існує окрема методологія обліку, то теоретична база податкового обліку обмежується лише правилами його ведення.

В зв'язку з тим, що бухгалтерський і податковий облік мають різні цілі, різні методики оцінки активів, зобов'язань, доходів і витрат, і, як наслідок, – різні результати, ускладнюється робота бухгалтерів і контролюючих органів. Це зумовлює необхідність спрощення податкового обліку, максимального наближення його показників до системи бухгалтерського обліку, що є надзвичайно важливим моментом щодо підвищення контрольованості господарських операцій та попередження ухилень від оподаткування.

Враховуючи те, що самостійно розробити методику організації і ведення податкового обліку на підприємстві досить важко через відсутність методологічної підтримки зі сторони держави, суттєвого значення набувають послуги аудиторських компаній щодо постановки системи податкового обліку. Важливе значення при вирішенні цього завдання належить автоматизації обліку, що значно розширює його можливості та підвищує якість роботи бухгалтерів.

На сьогоднішній день фахівці з бухгалтерського обліку, власники і керівники стверджують і намагаються довести, що ведення бухгалтерського обліку і податкових розрахунків не ефективно, а податкова адміністрація заперечує, пояснюючи необхідністю перевірки правильності платежів в бюджет. Необхідно подолати той бар'єр, що так помітно розділяє ці два обліки, тобто необхідно, щоб ДПА не використовувала податковий облік, як інструмент для наповнення бюджету держави, а враховуючи особливості бухгалтерського обліку, максимально наблизився до нього.

Слід зауважити, що основні проблеми стосовно організації обліку розрахунків з

бюджетом виникають стосовно податку на додану вартість, як одного з найбільш трудомістких з точки зору податкових розрахунків. Проблеми бухгалтерського обліку розрахунків з бюджетом по ПДВ виникли з введенням в дію Закону України "Про податок на додану вартість" та відповідної Інструкції з бухгалтерського обліку податку на додану вартість.

Відмінності між податковим і бухгалтерським обліком прибутку призводить до значних помилок в розрахунку, відображенні в облікових регістрах та податковій звітності. Розбіжність між фінансовим результатом, що є об'єктом оподаткування, і бухгалтерським прибутком – проблема не тільки нашої країни, а й тих держав, де складається звітність за міжнародними стандартами. Ця ситуація обумовлена різним економічним змістом бухгалтерського і податкового прибутків, а точніше – різними економічними інтересами користувачів бухгалтерської інформації.

Отже, недоліками прибуткового оподаткування є такі: складність нарахування, можливість відхилення при недосконалій системі бухгалтерського обліку, можливість реалізації фіскального значення за умов досягнення в державі стадії економічного розвитку, ріст цін та скорочення споживання.

Характеризуючи облік податкових платежів в загальному, можна сказати, що існує нагальна потреба в проведенні аналізу податкових платежів на кожному підприємстві, виділенні конкретної методики обрахунку економічних показників, а також внесенні змін до податкового законодавства, узгодженні відмінностей між бухгалтерським і податковим обліками. Але основним на даний час є прийняття Податкового кодексу, що буде свідчити не тільки про об'єднання всіх законів, а про вирішення всіх проблем накопичених за остання роки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України від 28 грудня 1994 року N 334/94-ВР «Про оподаткування прибутку підприємств» // Ліга: еліт Закон Copyright: ІАЦ „Ліга”. – 2007.
2. Закон України “Про систему оподаткування” №1251-XXI від 25.06.91р. із змінами та доповненнями // www.rada.kiev.ua.